APPARATUS

ERUDITIONIS

AD

JURISPRUDENTIAM,

PRÆSERTIM

ECCLESIASTICAM,

In quo reviſo, auctoque

Præter Juris Univerſalis Principia,

S NATURÆ, GENTIUM, DIVINUM, APOSTOLICUM, & PONTIFICIUM, JUS SYNODALE OECUMENICUM, NATIONALE, AC PROVINCIALE,

Unacum

vinciarum ac Regnorum Eccleſiaſtico & Politico Statu, iplina Eccleſiæ, Hæreſibus exortis &c. continua Sæculorum ſerie ad præſens usque tempus deductum, inſertisque in hac præſertim nova editione pro re nata multis obſervationibus criticis, ac controverſiis Juridicis, Publicis, ac Polemicis

ETHODO HISTORICO-DOGMATICA COLLIGUNTUR, ET BREVI AC CLARA IDEA DELINEANTUR,

ilitatem eruditionis amantium, quibus vaſta Conciliorum, Decretorum, Hiſtoriarum &c. volumina perlegendi aut occaſio aut tempus deficit.

AUTHORE

P. JOSEPHO BINER, S. J.

heol. & SS. Canonum Doctore, horumque in alma Cæſareo-Leopoldina Univerſitate Oenipontana, Profeſſore Ordinario ac Publico.

PARS V.

De Jure Synodali Provinciali, ac Provinciarum Statu.

CUM FACULTATE SUPERIORUM.

Auguſtæ Vindelicorum & Friburgi Briſgojæ,

optibus Fratrum IGNATII & ANT. WAGNER Bibliop. MDCCLXVII.

Digitized by Google

Digitized by Google

CAPUT I.

De Conciliis Sæculi X.

Sæculo iſto Romæ tumultuatum ſæpius propter comitum Tuſculanorum aliorumque Procerum tyrannidem, qua Eccleſiam Romanam preſſerunt, & complures, indignos etiam tanto faſtigio, in Sedem ſanctiſſimam intruſerunt. Perturbatus etiam mutatusque Status Politicus. Italia inter plures coronæ procos diſcerpta; donec Otto M. eam ſibi ac Germaniæ vindicavit. In Germania extincta ſtirpe Carolingica novus Regum ac Imperatorum ordo, varios tamen inter civiles hoſtileſque motus. Gallia ſub ultimis Carolinis Regis turbida, ſciſſaque in partes, ad tertiam ſtirpem delata. Anglia ſub pientiſſimis Regibus felix, ſatisque pacata, Catholicæ Religionis ornamentis florens. Hiſpania adhucdum cum Saracenis colluctans, ac reparandis ruinis ſuis occupata.

Fuit tamen hoc ſæculum ab hæreſiarchis liberum. Quin magnis Eccleſiæ incrementis eſt aucta, in Poloniam Daniam, Ruſſiam, feliciter propagata, ſequentibus Principum exemplum ſubditis. Normanni pariter, Galliæ per multos jam anno graves, conceſſa ſibi Neuſtria, & filia Regis eorum Duci in conjugem data, cicurati & ad Chriſtianam Religionem perducti. Morum denique diſciplinæ, multis in locis laxata, per multorum Conciliorum Canones adſtricta: prout modo imus expoſitum.

Digitized by Google

SUMMARIUM.

ARTICULUS I.

De Conciliis Germaniæ Sæculo I.

§. I.

Prænotanda de Statu Germaniæ.

1. *Extincta Carolina ſtirpe Imperium fit electivum, ac Conrado I. defertur.*
2. *Ejus hoſtes: & virtutes.*
3. *Sub eo Suevia erecta in Ducatum.*
4. *Imperium Henrici aucupis. Hunni ab eo attriti. Marchiones limitibus præfecti. Torneamentorum ludi equeſtres inſtituti.*
5. *Imperium Ottonis M. bellum cum fratribus, & filio. Hunni contriti. Regnum Italiæ extinctum. Confirmatæ donationes Eccleſiæ. Erecti Epiſcopatus.*
6. *Imperium Ottonis II.*
7. *Imperium Ottonis III.*

§. II.

Status Eccleſiæ ordinatus per Concilia.

8. *Concilium Altheimenſ.*
   . . . Confluentinum.
   . . . Erfordienſe.
   Concilium Ingelheimenſe.
   . . Trevirenſe.
9. *Canones Concilii Auguſtani, ab Hottingero corrupti.*

ARTICULUS II.

De Conciliis Italiæ.

10. *In duobus conciliabulis Romanis depoſiti Joannes X. & Benedictus V. Pontifices, intruſo ab Ottone M. Leone VIII. Antipapa.*
11. *Concilium Ravennatenſe I. & II.*
    . . Romana quinque.

DISSERTATIO.

12. *In Concilium Romanum, de* Translatione Epiſcopi.

ARTI-

Digitized by Google

ARTICULUS III.
De Conciliis Galliæ.
§. I.
Prænotanda de Statu Galliæ.

13. *Rejecto Carolo ſimplice Galli contra legem Salicam Regem eligunt Carolum Craſſum, & Odonem.*

14. *Tandem aſſumptus Carolus ſimplex, Rolloni filiam & in dotem Normanniam cedit; qua occaſſione converſi Normanni. Bellum propter Lotharingiam.*

15. *Abdicato Carolo ſimplice Galli eligunt primo Robertum, dein Rudolphum, ac denique Ludovicum Transmarinum, qui Normanniam perfide conatur reducere.*

16. *Poſt Lotharium & Ludovicum V. ultimos Reges Carolingicos, Regnum defertur Hugoni Capeto, præterito Carolo Lotharingo, Ludovici marini filio.*

§. II.
Status Eccleſiaſticus Ordinatus per Concilia.

17. *Concilium Troslejanum I. II. III. & IV. Narbonenſe I. & II. Viennenſe. Turonenſe. Sueſſionenſe. Remenſe. Pictavienſe.*

ARTICULUS IV.
De Conciliis Angliæ.
§. I.
Prænotanda de Statu Angliæ.

18. *Regnum Eduardi Senioris pientiſſimum.*

19. *Uti etiam trium ipſius filiorum, Adelſtani, Edmundi, & Etbelredi: Dunſtano Magiſtro.*

20. *Edvinus a Patre Edmundo degener.*

21. *Edgarus Fratris Edvini vitia emendat. Et Regnum relinquit Eduardo filio Principi ſancto ac Martyri. Non æquis paſſibus ſequente Etbelredo fratre.*

§. II.
Status Eccleſiaſticus Ordinatus per Concilia.

22. *Concilium Londinenſe I. & II.*

23. *Anglicum Nationale & Wintonienſe. In quibus lis inter Clericos & Monachos fuit agitata.*

24. *Canones Concilii Grateleani.*

25. *Conſtitutiones Odonis Archiepiſcopi Cantuarienſis.*

Digitized by Google

ARTICULUS V.

DISSERTATIO.

De Cœlibatu Sacerdotum.

QUÆSTIO I.

26. An Cœlibatus Jure Divino ſit annexus Sacris Ordinibus?

27. *Solo Jure Eccleſiaſtico Clericis Sacris Cœlibatus eſt præceptus.*

QUÆSTIO II.

28. De Antiquitate Cœlibatus.

29. *An Apoſtoli habuerint uxores.*

30. *Probatur Antiquitas ex Conciliis, & Patribus.*

31. *Imo etiam ex Jure Juſtinianeo.*

QUÆSTIO III.

32. An ante Siricium Papam *præcepta* fuerit Sacerdotibus contentia?

33. Præceptam fuiſſe, *probatur ex S. Paulo.*

34. *Ex Patribus, Origene, Epiphanio, Cyrillo Jeroſol. Cypriano, Gregor. Nyſſ. Ambr. Chryſoſt. Hieron.*

35. *Ex Concilio Niceno I. Can. 3.*

36. *Exceptio Alexandri Natalis.*

37. *Refellitur.*

38. *Aliæ Natalis objectiones ſolvuntur.*

39. *Narratio de Paphnutio fabuloſa.*

QUÆSTIO IV.

40. Quænam fuerit in utraque Eccleſia quoad hoc diſciplina?

41. *Minoriſtæ licite & valide contrahunt nuptias.*

42. *Amittunt tamen ipſo jure beneficia.*

43. *Certum eſt, Sacerdotibus in utraque Eccleſia ſemper fuiſſe prohibitum poſt ordinationem contrahere.*

44. *In Eccleſia Latina Matrimonium Majorum Clericorum certo invalidum. Imo etiam in Græca.*

45. *Ante Trullanum Concilium neque in Græca Eccleſia licuit uti matrimonio, poſt Sacros Ordines ſuſceptos.*

46. *Cleri-*

46. *Clerici Majores obligantur ad perpetuam continentiam immediate ex voto, ſacris ordinibus annexo, & ex præcepto.*
47. *Quænam in hac re videantur dubia.*
48. *Neque Diaconis unquam licuit poſt ordinationem contrahere, ſaltem abſque diſpenſatione.*
49. *Neque uti jam ante contracto in Eccleſia Latina: Neque in Græca ante Trullanum.*
50. *Controverſia de Subdiaconis.*
51. *Certum eſt, jam ante Gregorium M. Subdiaconis fuiſſe præceptam continentiam. Et probabilius ſemper fuerunt ad illam obligati, in tota ferme Eccleſia.*
52. *Solvuntur argumenta Natalis.*

QUÆSTIO V.
An conveniens fuerit præceptum continentiæ?

53. *Probatur convenientia ex S. Innocentio I.*
54. *Ex aliis Patribus.*
55. *Ex ratione.*
56. *Reſpondetur argumentis Heterodoxorum.*
57. *Objectiones ex S. Paulo.*
58. *Ex illo Gen.* 1. creſcite &c.
59. *Ex difficultate continentiæ.*
60. *Ex Conciliis.*
61. *Ex Epiſtola S. Udalrico affictа.*
62. *Ex lege veteri.*
63. *Objectiones Natalis Alexandri.*
64. *Reſponſiones.*
65. *Solvuntur aliæ objectiones ex Patribus.*

ARTICULUS I.
De Conciliis Germaniæ Sæculo X.
§. I.
Prænotanda de Statu Germaniæ.

Hæreditarium erat Regnum Franciæ Orientalis (uti appellabatur) ſeu Germaniæ, quamdiu Caroli Magni propago Teutonica florebat. At vero illa per mortem Ludovici Infantis extincta, Germani Proceres, antiquæ ſuæ reſtituti liberati, nulla ratione habita *Caroli ſimplicis*, qui, ex Carolino ſanguine prognatus, Franciæ Occidentali, ſeu Galliæ dominabatur, *electivum* I. Conradus I.

Digitized by Google

fecerunt: atque, Ottone Saxoniæ Duce recuſante coronam, concordi ſuffragio *Conrado*, Franconiæ Comiti, eandem detulerunt (*Anno* 912.)

Quamvis autem *Conradus I.* magni vir eſſet animi, parique virtute capeſſeret Imperium, non ita tamen patienter complures Teutoniæ optimates novum illius ferebant dominatum, ut non varias adverſus illum ſeditiones, quin & bella concitarent.

2. Ejus hoſtes. Præcipui hos inter erant, *Raginerius* Lotharingiæ Dux, qui Carolo ſimplici, Galliæ Regi, ſubjicere ſe conabatur: alter *Arnulphus* cognomento *Malus*, Dux Bojariæ, qui a Conrado victus ad Hungaros confugit, eosque ad vaſtandam Germaniam incitaſſe ſcribitur: quæ res ipſi multa ac magna damna accivit. Tertius, qui magnis viribus Conrado ſe opponebat, fuit *Henricus Auceps*, Saxoniæ Dux, qui indignatus, non eandem ſibi, quam Otto pater ſub Carolingicis Regibus obtinebat, relinqui potentiam, bello moto Conradum ad Merſeburgum prælio vicit. Ad Conradus bellicam virtutem vel in hoſte collaudans, eumque, præ reliquis Imperio dignum æſtimans, proceribus moriens commendavit, ultionis libidine poſthabita Reipublicæ.

Varias igitur inter Germaniæ turbas, frequentesque Hunnorum incurſiones ſeptem annis geſto Imperio, mortuus, in Fuldenſi Monaſterio fuit ſepultus (*Anno* 919.)

& virtutes. Princeps erat Germani pectoris: erga Eccleſias & Monaſticum Ordinem non minus beneficus, quam reverens. Præcipuo vero ſtudio complectebatur Monaſterium S. Galli, jam tunc temporis, magnorum virorum fama, erectisque publicis etiam ſcholis, ad quas undique litterarum amantes affluebant, celeberrimum. Quin ipſe Conradus Imperator, Caroli M. exemplo, ſcholas illas ſubiiſſe perhibetur, & data ab adoleſcentibus doctrinæ ſpecimina collaudaſſe.

3. Sueviæ Ducatus. Sub eo Alemannia ſeu *Suevia in Ducatum* eſt erecta, qui Comiti Burchardo eſt collatus. (*Vide eruditiſſimum Opus Magnifici ac Clariſſimi Viri Pauli Joſephi Riegger*, *quod* ſyſtema Hiſtoriæ Romano Germanicæ *inſcripſit*, *ſpecim.* 2. *in Conrado I.*) Conrado I. liberis Principum ſuffragiis ſuffectus eſt, quem ille commendaverat, *Henricus Auceps*, Saxoniæ (Germaniæ nempe ſeptentrionalis) Dux. Qui Imperio ſumma cum poteſtate præfectus, parem tantæ moli animum addidit. *Hunnos* ob negatum tributum, in Germaniam irrumpentes, ingenti prælio (cæſis eorum quinquaginta millibus) victos repreſ-

Digitized by Google

repreſſit, edito prius voto, extirpandi Simoniacam, quæ tunc nimium quantum invaluerat, hæreſin.

Utque aggerem perpetuum annuis ferme Hunnorum irruptionibus objiceret, apertam hoſtili injuriæ Germaniam urbibus ac propugnaculis communivit. Atque inſuper ſtrenuos viros limitibus, quos propterea *Marchiones* dixere, præfecit. Sic Auſtriacum Marchionem Hungaris, Slesvicenſem Danis, Brandeburgenſem Vandalis, Miſnenſem Sclavis oppoſuit: poſtquam Vandalos ad Mare Balthicum inſigni clade multavit; Hunnos repreſſit; Wenceslaum Bohemiæ Principem Pragæ obſeſſum ad deditionem & tributi ſervitutem adegit; Canutum Daniæ Regem Chriſto ſubjecit; Lotharingiam, quæ ſub Conrado I. ad Carolum ſimplicem, Galliæ Regem defecerat, ad Imperium reduxit. Burchardum Sueviæ Ducem, & Arnulphum Malum Ratisbonæ obſeſſum, ſuo arbitrio ſe dedere coegit. 4. Henricus Auceps.

Nec minus Regnum ſuum ampliſſimum belli artibus ac legibus ſanctiſſimis excoluit. Utque inclita Germaniæ Natio & Familiarum nobilitate, & armorum uſu cunctis per orbem Provinciis præſtaret, ludos Equeſtres inſtituit (quos *torneamenta*, aut *baſtiludia* appellabant) ad perenne armorum exercitium, & certiſſimum vetuſtæ nobilitatis argumentum.

Frequentius deinceps Teutonica antiquitas illuſtrem hanc diſciplinam ad uſum revocavit, tantamque Nobilitatis prærogativam, ac ſereniſſimarum Domorum frequentiam eſt nacta, ut pleraque tandem per Europam Regna ex Germania ſibi Reges accerſendos putarent, id, quod hodiedum ad immortale Teutonicæ Nationis decus datur cernere.

Cæterum ſatis exploratum eſt apud eruditos, Henricum poteſtatem exercuiſſe Monarchicam, in totam Germaniam, nullisque *capitulationibus* circumſcriptam; *Duces* vero (ſic dictos, quod exercitum ducerent) & *Comites* (a comitando Rege nuncupatos) veluti Vicarios Regis adminiſtraſſe commiſſas ſibi Provincias, introductis necdum, quæ hodie videmus, juribus *ſuperioritatis territorialis*. Certum nihilominus eſt, quod jam ſub ultimis Regibus Carolingicis, præſertim Ludovico Infante; ac deinde etiam ſub Conrado & Henrico Germaniæ quidam Proceres varia ſibi jura arrogarint in Provincias, quibus erant præfecti. Hinc tot eorum adverſus Reges, qui Regalia ſua jura vindicabant, motus, ſeditiones & bella. Quibus etiam occaſionem dabant turbæ, quæ ex tot irruptio-

Digitized by Google

ruptionibus Hunnorum, aliarumque exterarum gentium naſcebantur.

Deceſſit Henricus I. anno 936. per 16. annos geſto præclare Imperio. Nec minus beneficum ſe erga Eccleſias exhibuit, quorum ultra viginti fundavit, cum *Quedlinburgenſi* virginum cœnobio. Atque ut priſcæ religionis fervorem agnoſcas, *Lanceam Longini*, qua latus Chriſti aperuit, magno ſtudio a Rudulpho Burgundiæ Rege ſibi comparavit, & inter cætera Imperii inſignia repoſuit, aſſervatam hodie Norimbergæ.

Nota. Multi ſcriptores, præſertim Itali, Conradum I. & Henricum I. inter Imperatores non numerant; imo nec Ludovicum Infantem: eo quod poſt Caroli Craſſi Imperium Italia inter Widones, Berengarios, Lambertos, Rudolphos Burgundos, & Hugones Arelatenſes, fuerat, diſtracta, quolibet Imperii Coronam ſibi vindicante, & a Pontificibus extorquente (*qui plura deſiderat, legat laudatum ſyſtema Magnifici & Clariſſimi D. Rieggeri in Henrico Aucupe.*)

5. Otto I. Henrico I. Electione Procerum ſucceſſit *Otto I.* major magno parente filius; rerum geſtarum amplitudine *Magni* cognomentum promeritus. Primum illi Martis campum aperuerant, qui minime debuerant, fratres & filii. *Tancwardus* major natu frater, prærogativa ætatis tumidus, bellum fratri movit; ac Merſeburgi in prælio cæſus, morte culpam luit. *Henricus* frater ætate minor, ſed à patre jam Imperatore genitus, eandem tentavit aleam, aſcito in perduellionis ſocium Giſilberto Lotharingiæ Duce. Verum felicius victus, veniam ab Ottone fratre, & Bojariæ Ducatum obtinuit: ejecto *Arnulpho*, Arnulphi Mali filio; eo quod Parentis exemplo Imperatori bellum moveret.

Poſt fratres & Arnulphum victos, cum *Lutbolpho* proprio filio, alteras patris nuptias acerbius ferente pugnandum fuit; qui excitis etiam Hunnis, Francorumque Principum auxilio, ſurrexit in patrem. Sed fractus, vitæ obtinuit veniam, amiſſo tamen Sueviæ Ducatu: quem in Comitem Helffenſteinium Otto tranſtulit.

Eosdem Hunnos in campo Lycio prope Auguſtam tanta clade contrivit, ut centum eorum millia ſcribantur in acie cæſa: præſente S. Udalrico, victrice crucis ſigno oſtentato in æthere, ut victoriæ auctorem demonſtraret.

Poſt pacatam Germaniam lauros metendos obtulit Italia, a Berengario Juniore ejusque filio Adelberto Regni nomine vaſtata. Ter alpes tranſmiſſæ, conflictum ſæpius; donec anno 968. Adalberto in acie occumbente, extinctum eſt regnum Italiæ, Ottone potiſſi-

potiſſimam ejus partem occupante: præſertim ubi Saracenos expulerat, & Calabros Apuloſque, Græcis adhuc Imperatoribus parentes, vectigales fecit.

Coronatus tum quidem Otto Imperator a Joanne XII. donationes ampliſſimas, a Pipino & Carolo M. Eccleſiæ factas novo diplomate confirmavit, novis etiam adjectis urbibus. Verum tum iis cum Pontifice colliſus eſt turbis, quas aptius exponam, ubi de jure Pontificio erit tractatio. Nempe & ſol ſuas habet maculas: & eclypſin quandoque patitur.

Reſtituta haud diu poſt inter Principem Eccleſiæ filium & patrem gratia, defenſorem ſe inſignem religionis Otto exhibuit. Eccleſias plures Regali munificentia fundavit, ut Archiepiſcopatum Magdeburgenſem; Epiſcopatus, Brandenburgenſem, Miſnenſem, Merſeburgenſem: infelici metamorphoſi heu quantum hodie mutatos ab illis, quales per ſexcentos annos fuerant!

Obiit Magnus hic Imperator anno 973. regni 36. ætatis 57. vindicata Germaniæ firmataque Imperiali dignitate, geſtiſque bellis domi foriſque clariſſimus. Nam præter bella domeſtica, cum fratribus, filio, ſororio, genero conſerta, proſpere pugnavit cum Hunnis, Italis, Saracenis, Græcis, Bohemis, Sclavis, Danis, fineſque Imperii in Italiam, Belgium, Lotharingiam, ac Burgundiam protendit: vere Imperator *ſemper Auguſtus.*

Non æquis paſſibus patrem ſecutus eſt *Otto II.* victor victuſque, 6.
variantis fortunæ Martiſque exemplum. A Lothario Galliæ Rege Otto II.
primum Aquiſgrano pulſus, deinceps eundem Pariſios uſque armatus egit; ab eodem rurſus multa cæde ad Axonam fuſus.

Eadem prope ſorte cum Græcis, Calabriam atque Apuliam Saracenorum auxilio repetentibus, conflixit in Italia, victor primum, tum victus, ne caperetur, natando evaſit. Iram vertit in Italos, a quibus fugæ initium, Benevento flammis dato, Romanis vero Proceribus ex convivio abductis ad mortis ſupplicium. Quam ob crudelitatem *ſanguinarii* ei macula adhæſit. Tædio ac mœrore contabuit anno 983. Imperii 10 ætatis 28.

Reliquit filium *Ottonem III.* duodecim annorum adoleſcentem: 7.
qui ſub diſciplina Willigiſi Moguntini Archiepiſcopi, & Gerberti, Otto III.
poſtea ſub nomine Sylveſtri II. Summi Pontificis, bonarum artium ſcientarunque ornamentis adeo fuit excultus, ut *Mirabilia mundi* diceretur. At nihil ipſi infelicius fœminis. Maria Aragonia, conjux impudica, comitem Mutinenſem, adulterium oblatum recuſantem, adulterii accuſavit. Cumque necatus propterea eſſet, uxor

Digitized by Google

ejus *purgatione vulgari* candentis ferri innocentem probavit. Unde Regina ſceleris convicta igne cremata eſt: Ottone præcipitatæ in comitem ſententiæ pœnam a S. Romualdo flagitante.

Antequam autem religioſa, quæ Romualdi ſuaſu conceperat, exequeretur conſilia, Creſcentii Conſulis Romani uxor, nimium prius, quam oportebat, amata, reſipiſcenti chyrothecas veneno infectas miſit, quarum uſu luem & mortem attraxit, anno Chriſti 1002. imperii 19. ætatis 29. ita videlicet Principem, ætate florentem, optime inſtitutum, atque ad ſumma natum, fecerunt infelicem fæminæ, tanto magis, quod ne quidem ſuperſtes manſerit in prole, cui tam vaſtam hæreditatem relinqueret.

Nota. Ad Ottonis III. tempora antiqui ſcriptores referunt originem ſeptemviralis Collegii Electorum; recentiores autem multi multo poſterioram fuiſſe contendunt. Hoc certum, quinque Imperatores ſæculi X. liberis ſuffragiis a Germanis eſſe electos, habita tamen etiam ratione ſanguinis, ut patere videtur in Ottonibus: nam Otto II. decimo octavo, & Otto III. jam duodecimo ætatis anno fuit electus; quod factum ſane non fuiſſet, niſi ratio ſanguinis fuiſſet habita.

Cæterum his temporibus turpis invaluit litterarum ignorantia; qua factum, ut laxata Eccleſiæ diſciplina, plena vivendi licentia inveheretur. Unde Imperatorum ac Præſulum cura plura in Germania celebrata ſunt concilia, ad eliminanda ſcelera, & Eccleſiaſticam diſciplinam reducendam. Ut nunc breviter referemus.

§. II.

Status Eccleſiaſticus per Concilia ordinatus in Germania ſæculi X.

8. Altheimenſe. Et quidem prima hoc ſæculo in Germania celebrata eſt ſynodus *Altheimenſis*, nempe Altheimii in Rhœtia, præſente Apocriſiario ſeu legato Joannis X. Pontificis, qui ferventem adhortationem ad Patres congregatos habuit de reformandis moribus. Dein confecta plura capitula.

In 1. adulterium cum viventis conjuge ſtatuitur impedimentum matrimonii. (*quando adulterium ſit impedimentum criminis, alias diximus*)

In 2. & 3. non communicandum cum excommunicatis.

In

In reliquis tractatur de bono exemplo & correctióne Epiſcoporum, ac Clericorum. Cap. 10. ſtatuitur, ut Richuvinus Epiſcopus, qui alienam Eccleſiam invaſerat, niſi in ſynodo ſe purget, Romæ coram Domino Papa & ſancta Eccleſia reddat rationem: interim autem a proprio gradu abſtineat.

Hæc ſynodus celebrata fuit tempore Conradi I. Tempore vero Henrici Aucupis habitum eſt a Germaniæ Epiſcopis Concilium *Confluentinum.* Extenſum in eo conſanguinitatis impedimentum ad ſeptimum usque gradum. Statutum inſuper, ut laici presbyteris decimas perſolvant etiam ex iis locis, in quibus laici capellas habent. Ut monachi quoad curam animarum exercendam Epiſcopo ſint ſubditi. Confluentinum.

Sub eodem Rege Henrico anno 932. in ſynodo *Erfordienſi* ſtatutum eſt, ut natalitia Apoſtolorum Petri & Pauli ſumma ſolennitate celebrentur, & in Vigiliis, antiquitus ſtatutis, jejunia diligenter ſerventur. Certæ etiam determinatæ feriæ, in quibus a ſtrepitu forenſi ac judiciis abſtineatur. In Eccleſia nemo judicialiter conveniatur. Apud Epiſcopum diffamatus Clericus, ter moneatur, ut vel fateatur crimen, & puniatur, vel cum aſſumptis collegis juramento ſe expurget. Erfordienſe.

Cum Hugo Magnus comes Pariſienſis, Hugonis Capeti parens, rebus adverſus Normannos fortiter geſtis elatus, Ludovicum Transmarinum Galliæ regem per annum habuiſſet captivum, omniaque in regno pro poteſtate agere:, Ludovicus Othonis I. Imperatoris, cujus ſororem habebat conjugem, armis eſt reſtitutus. Habitumque anno 948. Concilium *Ingelheimenſe* ad Rhenum, in præſentia ejusdem Othonis Imperatoris, Ludovici Galliæ Regis, & Marini Pontificii Legati, ac 32. Epiſcoporum, quos inter erat S. Udalricus Epiſcopus Auguſtanus, & S. Conradus Conſtantienſis. In eo excommunicatio intentata Hugoni Comiti (quod regnum Ludovici invaſiſſet, & Rudolphum Lugdunenſem Archiepiſcopum ab Eccleſia ſua expuliſſet) niſi veniret ad ſynodum, eique ſatisfaciat propter hæc facinora. Ingelheimenſe.

Excommunicatus etiam eſt Hugo Epiſcopus, quod pulſo Artaldo Archiepiſcopatum Rhemenſem invaſerit. Ordinatoribus vero ejusdem Hugonis intentata eſt excommunicatio, niſi veniant, & pœnitentiæ ſe ſubjiciant. Artaldus autem ſedi ſuæ eſt reſtitutus. *Can.* 4. ſancitum eſt, *ut Laici ſine Epiſcopali licentia presbyteris Eccleſias dare, vel eos dimittere non præſumant. Can.* 5. cavetur, ne Laici Clericos vexent. In 7. ut in Litania majore, ſicut in Rogationibus

ante aſcenſum Domini, jejunium obſervetur. In 8. de oblationibus fidelium Laici nihil participent. In 9. declaratur, cauſas decimales non pertinere ad forum ſæculare.

Treyirenſe. Cum autem Hugo comes ſe non ſiſteret, in Concilio *Trevirenſi*, paulo poſt celebrato in præſentia ejusdem Marini Pontificii Legati, excommunicatus eſt; unaque cum ipſo aliquot Epiſcopi, quos Hugo in Rhemenſem Epiſcopatum intruſus ordinaverat. Quam excommunicationem Agapetus Papa inſtituta Romæ ſynodo confirmavit.

Otho M. debellatis undique hoſtibus, atque Dania, Bohemia, Hungaria atque Italia ſubacta, quin & Gallia regi ſuo reſtituta, Eccleſiæ etiam Defenſorem & Advocatum quam pientiſſime ſe probavit, fundatis pluribus Epiſcopatibus, habitisque ipſius conſilio & adhortatione conciliis.

9. Auguſtanum. Hæc inter erat Concilium *Auguſtanum*, Præſide Archiepiſcopo Moguntino anno 952. a Germaniæ, Italiæ, & Galliæ Epiſcopis celebratum, pro reformanda morum diſciplina. Editi in hunc finem undecim canones:

In 1. ſic ſtatuitur: *Si quis Epiſcoporum, Presbyterorum, Diaconorum, Subdiaconorumque, uxorem accepit, a ſibi injuncto officio deponendus eſt, ſicut in Concilio Carthaginenſi tenetur cap. 25.*

Hottingeri fraudes. *Nota.* Hunc canonem truncavit Hottingerus in hiſt. Helvet. ad ann. 952. nam *Presbyteros* omittit. Si enim hanc vocem poſuiſſet, lector manifeſte vidiſſet, quod concilium per *Presbyteros* intelligat ſacerdotes. Hoc autem nolunt iſti inimici veritatis. Addit, ex hoc canone colligendum eſſe, quod aliqui uxores duxerint, poſtquam ſtatum Eccleſiaſticum amplexi ſunt. Non video autem, quomodo hoc ex illo canone poſſit colligi: cum non tantum prohibeantur, quæ actu fiunt, aut facta ſunt, ſed ſæpe etiam, quæ fieri poſſunt. Deinde falſiſſimum eſt, quod hoc antea fuerit licitum, & primum ab hoc concilio prohibitum, ut ex multis antiquiſſimis etiam conciliis oſtendimus: & ipſe memoratus canon ſe refert ad Concilium Carthaginenſe. Denique licet aliqui Presbyteri, aut etiam Epiſcopi duxiſſent uxores, an propterea licite id factum concludemus? etiam fornicationes & adulteria fiunt; an licite? an non eadem res ſæpius prohiberi poteſt?

In 2. prohibentur viris Eccleſiaſticis canes venatici & accipitres.

In 3. prohibentur iisdem aleæ. Hunc etiam canonem vitiat idem Tigurinus præco, dum ſimpliciter dicit, prohibitum iis eſſe ludere:

Digitized by Google

ludere: quaſi omnis luſus eis ſit prohibitus. De ſolis aleatoribus canon iſte loquitur.

Torquet etiam canonem quartum, in quo dicitur: *nullus in cleri:atus officio manens mulierem ſubintroductam ſecum habitare permittat &c.* Ille autem mulierem ſubintroductam mutat in *peregrinas mulieres.*

In *can.* 5. præcipitur, ut religioſi in clauſtro maneant, *ſicut in Concilio Chalcedonenſi præcipitur.* Igitur non tantum contra hunc canonem, ſed etiam contra generale Concilium Chalcedonenſe, quod eſt inter prima quatuor, atque a Proteſtantibus etiam paſſim receptum, egerunt Lutherus, Oecolampadius, Petrus Martyr, Bucerus, Viretus, Marlæratus, Pellicanus, Ochinus &c. Ultimus canon rurſus præcipit continentiam Clericorum. Quando autem addit, etiam Clericos, *cum ad maturiorem ætatem pervenerint, licet nolentes, ad continentiam eſſe cogendos:* Id intelligendum eſt de Clericis, qui unum ex majoribus ordinibus libere receperunt. Cum anno 972. S. Udalricus, Epiſcopus Auguſtanus, in Monaſterium vellet ſecedere, habito Othonis voluntate *Ingelhemii Concilio* Epiſcoporum, eſt prohibitus.

ARTICULUS II.

De Conciliis Italiæ Seculi X.

Joannes XII. Pontifex circa annum 962. a Berengario prætenſo Italiæ Rege inique vexatus, evocavit ex Germania Othonem I. Romam, ubi eum Imperatorem proclamavit ac coronavit. Otho vero edito diplomate confirmavit donationem a Pipino & Carolo M. Eccleſiæ Romanæ factam, novamque inſuper addidit: exacto tamen a Romanis juramento, quod nihil velint adverſus Imperatorem moliri.

At Joannes, indigne ferens, quod Imperator duos Cardinales, Eccleſiæ inobedientes, in gratiam ſuam admiſiſſet, promiſſis non ſtetit; cum enim Otho Berengarium obſideret, Adalbertum ejus filium in urbem Romam admiſit, ejusque partibus adhæſit. Quo audito Romam cum exercitu advolans Otho, *conciliabulum* ibidem collegit 40. Epiſcoporum, in quo de gravibus criminibus accuſatus Joannes, cum citatus comparere nollet (fuga enim erat elapſus cum Adalberto) inaudito ad id tempus facinore a Pontificatu eſt depoſitus, atque in ejus locum intruſus Leo VIII. 10. Leo VIII. Anti-Papa.

Digitized by Google

Digreſſo Roma Imperatore, ac fugiente Leone, Romani Joannem rurſus in urbem admittunt; qui habita ibi *ſynodo* damnat prius illud conciliabulum, omneſque qui Leonem eligere & conſecrare attentarant. Cum autem paulo poſt moreretur, Romani *Benedictum V.* eligunt ordinantque Pontificem. At imperator expugnata Roma intruſit rurſus Leonem, qui coacto *ſynedrio*, in Benedictum præſentem ſæviit, eumque Pontificalibus veſtimentis exutum Hamburgum in exilium miſit; ubi pie eſt mortuus. Cumque etiam Leo anno 965. obiiſſet, legitime electus eſt Joannes XIII.

Quo tamen ab inquietis Romanis expulſo, & ab Othone I. reſtituto, præſente Pontifice & Othone Imperatore celebrata eſt ſynodus *Ravennatenſis* anno 967. in qua depoſitus eſt Heroldus (alii

II. Ravennenſe. Gerardum appellant) Archiepiſcopus Saliſburgenſis, quod contra Imperatorem Hungaris (infidelibus adhuc) ſe conjunxiſſet. Egit inſuper in hoc concilio Imperator de fundatione Archiepiſcopatus Magdeburgenſis, ad corroborandam in fide Sclavorum gentem, recens ad Chriſtiana ſacra converſam.

Adelbertus Monachus primus fuit a Joanne XIII. Papa conſecratus Magdeburgenſis Archiepiſcopus, ſimulque Metropolitanus dictus. Ad idem tempus Epiſcopatus Pragenſis ſua refert initia.

Romana. Idem Joannes XIII. celebravit Concilium *Romanum*, in quo Epiſcopatus Beneventanus elevatus eſt ad Archiepiſcopatum, cum Jure *Pallii*; ea etiam de cauſa, quod corpus S. Bartholomæi Apoſtoli ibi requieſcat.

In altera *Romana* ſynodo, ſub eodem Pontifice congregata, a Rege Angliæ Edgardo conceſſa privilegia Monaſterio Glaſtonienſi, ſunt confirmata.

Anno 993. celebratum eſt Concilium *Romanum*, in quo a Joanne XV. publice in numerum Sanctorum relatus eſt *S. Udalricus*, Epiſcopus Auguſtanus, perlecta vita & miraculis ejuſdem. Nullum habemus antiquius monumentum ejuſmodi ſolennis canonizationis, ab Epiſcopo loci, in quo ſancti corpus ſepultum erat, ad ſummum Pontificem remiſſæ.

Tempore Ottonis III. anno videlicet 993. habitum eſt Concilium *Ravennatenſe*, Præſide Gerberto, ejuſdem Eccleſiæ Archi-Præſule, ac poſtea ſub nomine Sylveſtri II. Romano Pontifice. Ravennatenſe.

In hac ſynodo plura ſunt conſtituta, ad diſciplinam Eccleſiaſticam ſpectantia. Atque imprimis graviter invehitur in eum abuſum, quo chariſma, Archipresbyteris gratis diſtribuendum, venditur

Digitized by Google

tur. Deinde ſancitur, ut omnes Archipresbyteri ſingulis annis ſolvant duos ſolidos in recognitionem ſedis Metropolitanæ.

Deinde renovantur variæ irregularitates, quæ a ſuſcipiendis ſacris ordinibus impediunt: ut, ætas, immatura, crimen, inſcitia, infamia, debilitas, mutilatio, officii vilitas, ſimonia, recens converſio, bigamia, obligatio ad ratiocinia, aut canon aliquis prohibens.

Anno 996. ejuſdem Ottonis III. tempore a Gregorio V. primo inſtitutos in Concilio *Romano* Germaniæ Electores multi, præſertim antiquiores, aſſerunt, penes quos ſolos videlicet eſſet Imperatorem eligendi poteſtas. Verum hoc valde eſt dubium, & a multis eruditis hodie negatur. Videturque conſtare, multo adhuc poſt Gregorium V. tempore ab omnibus Germaniæ Principibus Imperatores fuiſſe electos.

Anno 998. in *Concilio Romano*, ſub Gregorio V. præſente Ottone III. Imperatore, conditi ſunt octo canones.

Primus ſic habet: *Ut Rex Robertus conſanguineam ſuam Bertam, quam contra leges in uxorem duxit, derelinquat, & ſeptem annorum pænitentiam agat, ſecundum præfixos Eccleſiaſticos gradus, judicatum eſt. Quodſi non fecerit, anathema ſit. Idemque de eadem Berta fieri præceptum eſt.* (fuit hic Robertus Rex Franciæ, Hugonis Capeti filius, qui mox obſequens Concilii decreto Bertham dimiſit, aliamque duxit.)

In 2. excommunicatur Erchembaldus, Turonenſis Archiepiſcopus, qui conjugium illud benedixit, cum omnibus Epiſcopis conſentientibus: donec ad ſanctam ſedem Apoſtolicam veniant, ſatisfacturi.

In 3. Epiſcopatus Merſeburgenſis, a ſede Apoſtolica & Ottone I. fundatus, atque ab Ottone II. deſtructus, reſtituitur.

In 4. decernitur de cauſa Giſeleri, (qui a Merſeburgenſi Epiſcopatu ad Magdeburgenſem tranſierat) quod ſi ex ambitione aut avaritia a minori ſede ad majorem tranſierit, ab utraque ſit deponendus. Si Cleri & populi invitatione migraverit, retinere poſſit Magdeburgenſem Metropolitanam. Si abſque invitatione migraverit, non tamen per ambitionem aut avaritiam, redeundum ipſi eſſe ad priorem.

In 5. ab ordine ſacerdotali deponitur Stephanus, quod a Widone avunculo ſuo Vallevenſi in Gallia Epiſcopo fuerit deſignatus ſucceſſor, ſine Cleri & populi voluntate: ac poſt ejus mortem a duobus tantum Epiſcopis, & quidem non comprovincialibus fuerit ordinatus.

In 6.

In 6. Excommunicantur illi duo Epiſcopi propter ordinationem Stephani, donec ad ſedem Apoſtolicam veniant, & ſatisfaciant.

In 7. datur Clero & populo Vallevenſi poteſtas, alium eligendi Epiſcopum, ab ipſo Papa deinde conſecrandum.

In 8. prohibetur, ne Rex Robertus Stephano depoſito faveat.

§. III.

DISERTATIO

In hos Canones, de Translatione Epiſcopi.

12. Ut vidimus Concilium Romanum *can.* 4. decidit, Giſlerium poſſe retinere Epiſcopatum Magdeburgenſem, ſi Cleri & populi invitatione ad illum ſit translatus.

Innocentius III. autem ſeverius de translatione Epiſcoporum ab una ad aliam Eccleſiam pronuntiavit; ut videre eſt toto titulo *de translatione Epiſcopi.*

Nam *cap.* 1. Patriarcham Antiochenum a confirmatione Epiſcoporum ſuſpendit, eo quod Archiepiſcopum quemdam, jam confirmatum, ad ſedem aliam Epiſcopalem tranſtulerit, propria auctoritate. Additque, translationem Epiſcoporum, tanquam majorem Eccleſiæ cauſam ad ſolum Apoſtolicæ Sedis Antiſtitem de jure pertinere: nec ſuper his quidquam ſine ejus aſſenſu debere immutari. Hocque intelligendum eſſe de eo etiam Epiſcopo, qui tantum eſt confirmatus, necdum autem conſecratus.

In *cap.* 2. ait, inter Epiſcopum & ejus Eccleſiam ſpirituale conjugium intercedere: hujusque diſſolutionem ſuo tantum judicio reſervaſſe: qui carnalis etiam conjugii diſſolutionem ſuo tantum judicio reſervarit, præcipiens: *quod Deus conjunxit, homo non ſeparet.* Non autem humana, ſed Divina potius poteſtate ſpirituale conjugium diſſolvi, *cum per translationem, depoſitionem, aut ceſſionem, auctoritate Romani Pontificis (quem conſtat eſſe Vicarium JEſu Chriſti) Epiſcopus ab Eccleſia removetur.* Et hinc tria hæc non tam conſtitutione Canonica, quam Divina inſtitutione ſoli Romano Pontifici eſſe reſervata: *(hoc eſt, Papam hanc poteſtatem, Epiſcopos transferendi, deponendi, eorumque ceſſiones ſeu renuntiationes admittendi, non habere per conſtitutionem aliquam humanam, ſed immediate a Deo, tribuente ipſi poteſtatem omnem, quæ ad neceſſitatem & utilitatem Eccleſiæ gubernandæ ſpectat.)*

Sicut

Digitized by Google

Sicut enim conſecratus Epiſcopus ſine licentia ſummi Pontificis ſuam non debet derelinquere Eccleſiam; ſic & electum & confirmatum eandem non debere deſerere: cum etiam eam inter & Epiſcopum confirmatum ſpirituale conjugium intercedat.

Dicitur quidem *can.* 1. *diſt.* 100. Eccleſiam eſſe *viduatam*, quam diu Epiſcoqus non eſt conſecratus: adeoque non videtur, inter eam & Epiſcopum, tantum confirmatum, conjugium intercedere. At Innocentius III. *cap.* 2. *cit.* hanc exceptionem ſolvit, aitque, non dici *viduatam, quaſi ſponſum non habeat*: *ſed quia ſponſus ejus necdum ſit conſecratus*: quia quoad quædam (poteſtatem nempe Ordinis Epiſcopalis) quaſi viri ſolatio ſit deſtituta. Sicut Eccleſia dicitur viduata, quæ Epiſcopum habet inutilem, ad obeunda officia Epiſcopalia.

Eadem *diſt.* 100. *c.* 1. additur quidem, quod Archiepiſcopus poſſit Epiſcopum confirmatum, qui ultra quinque menſes negligit conſecrari, compellere, ut cedat Epiſcopatu: adeoque videri poſſet, quod Metropolitanus de jure poſſit Epiſcopum deponere, & a fortiori ad alium Epiſcopatum transferre.

Verum etiam ad hoc reſpondet Innocentius, nempe in hoc caſu a Sede Apoſtolica per *cit. can.* dari Metropolitano poteſtatem, ejusmodi Epiſcopum negligentem dijiciendi. Hunc tamen caſum non eſſe extendendum ad alium: præſertim cum in pœnam negligentiæ illud Metropolitano ſit permiſſum.

In *cap.* 3. decernit idem Pontifex, quod Epiſcopus Hildeſienſis, qui, relicta ſua Eccleſia, ad Herbipolenſem propria auctoritate ſe tranſtulit, debeat carere utraque Eccleſia. Additque rurſus, Chriſtum Dominum Epiſcopos transferendi poteſtatem ita ſibi retinuiſſe, ut ſoli Petro Vicario ſuo, & per ipſum ſucceſſoribus, ſpeciali privilegio tribuerit: ſic teſtari antiquitatem, decreta Patrum, & Canonum ſanctiones. Non enim ab homine ſeparari, ſed a Deo, quos Romanus Pontifex, Chriſti Vicarius, conſiderata Eccleſiarum neceſſitate & utilitate, ſeparat.

In *cap.* 4. rurſus idem Pontifex repetit, quod ſolius Papæ auctoritate poſſit fieri translatio Epiſcopi: eo quod, ſicut vinculum matrimoniale diſſolvi non poteſt, ita neque illud, quod eſt inter Epiſcopum & Eccleſiam, niſi a Papa, Chriſti Vicario. Quodque hoc ſpirituale fœdus conjugii, in electione ſit *initiatum*, in confirmatione *ratum*, & in conſecratione intelligatur *conſummatum*: hæc Pontifex. Eſtque tota ſumma tituli de *translatione Epiſcopi*.

Digitized by Google

Cæterum etſi matrimonium carnale conſummatum diſſolvere non poſſit Pontifex, poteſt tamen diſſolvere vinculum conjugii ſpiritualis, quod eſt inter Eccleſiam & Epiſcopum, licet hic jam ſit conſecratus, & ſic conjugium ſpirituale jam conſummatum. Ratio diſparitatis eſt: quia conjugium ſpirituale Epiſcopi cum ſua Eccleſia non ita perfecte repræſentat conjunctionem omnimodam & perpetuam Chriſti cum Eccleſia, ſicut conjugium carnale conſummatum; ut habetur ex certa Pontificum, Conciliorum, Patrum & Eccleſiæ doctrina; qua nobis traditur, datam eſſe Pontifici a Chriſto *Matth.* 16. poteſtatem, diſſolvendi conjugium illud ſpirituale, etiam conſummatum per conſecrationem, non autem carnale conſummatum inter virum & mulierem, quoad vinculum.

Neque dicas, matrimonii ſpiritualis vinculum eſſe *fortius*, quam carnalis *cap.* 2. *cit.* nam non dicitur fortius ratione indiſſolubilitatis (quoad hanc enim potius eſt paritas cum matrimonio carnali *rato*) ſed ratione ſpiritualis dignitatis, & characteris indelebilis. Adeoque dicitur *fortius*: hoc eſt dignius & nobilius: quia ex natura ſua eſt ſpirituale: carnale vero tantum extrinſecus elevatum ad rationem ſacramenti. Poſſet etiam illud dici fortius: quia ſine authoritate ſummi Pontificis Epiſcopus nullo caſu poteſt ſeparai a ſua Eccleſia; vir autem a muliere ſeparari poteſt quoad thorum & cohabitationem, etiam poſtquam fuit conſummatum matrimonium.

Aliud eſſet, ſi Epiſcopus tantum eſſet *electus*, & necdum confirmatus. Nam is ante confirmationem (licet eam jam petiiſſet) ſicut ſine authoritate Pontificis poteſt libere renuntiare, ſic etiam ad aliam Eccleſiam tranſire.

Quamvis autem Pontifex non tantum poſſit (ex cauſa neceſſitatis vel utilitatis) diſpenſare, ut poſſit Epiſcopus ab inferiore Epiſcopatu tranſire ad altiorem, ſed etiam ab altiore ad inferiorem; tamen, ſi quis expreſſe eſt diſpenſatus, ut ad altiorem poſſit tranſire, non eſt hoc ipſo diſpenſatus, ut poſſit tranſire ad inferiorem; ut expreſſe eſt deciſum *cap. fin. cit.* & merito, quia ejusmodi indultum, utpote juri communi repugnans, eſt ſtrictæ interpretationis: adeoque extendi non debet ad caſum non expreſſum.

Effectus translationis eſt, quod vacet prior Eccleſia ipſo jure, quamprimum translatus acceptat translationem auctoritate Sedis Apoſtolicæ factam: ut tenet communis. Quia tunc jam eſt junctus ſponſæ poſteriori. Duas autem habere non poteſt; niſi in hoc ipſo etiam Papa diſpenſet; ut ſæpe fieri videmus, præſertim in Principum filiis. Si igitur Epiſcopus aliquis ad aliam Eccleſiam electorum

rum ſuffragiis deſignetur, poſtulari debet a Papa. Si is poſtulationem admiſerit, vacat prior Eccleſia: niſi in hoc ipſo etiam ſpecialiter ſit diſpenſatum, ut utramque retinere poſſit vel adhuc plures.

Si autem quis a dignitate inferiore promoveatur ad Epiſcopatum, non vacant Beneficia prius obtenta, donec promotus ſit conſtitutus in pacifica poſſeſſione Epiſcopatus, vel alterius dignitatis aut Beneficii, ad quod eſt translatus. Quia Prælati aut Beneficiati Epiſcopo inferiores non habent conjugium ſpirituale proprie dictum cum ſua Eccleſia.

Unde, ad translationem inferiorum Prælatorum aut Beneficiatorum ad aliam Eccleſiam, non ſemper requiritur auctoritas Papæ; ſed ſufficit authoritas immediati Superioris. Cum igitur illorum, qui non ſunt exempti, Superior immediatus ſit Epiſcopus, ſufficit, ſi ille conſenſum ſuum impertiat. Et ſi ad Eccleſiam alterius Diœceſis tranſire quis velit, requiritur conſenſus utriusque Epiſcopi. Ut autem Prælatus exemptus transferatur, requiritur conſenſus Papæ quia exempti a jurisdictione Epiſcopali immediate ſubſunt ſanctæ Sedi Apoſtolicæ.

De cætero ſi Prælati aut Beneficiati non ſunt exempti, poteſt etiam capitulum ſede vacante facultatem impertiri, tranſeundi ad aliam Eccleſiam. Quia hæc facultas eſt actus jurisdictionis ordinariæ, quæ ad capitulum ſede vacante devolvitur.

ARTICULUS III.
De Conciliis Galliæ Sæculo X.

§. 1.
Prænotanda de Statu Galliæ.

His temporibus Gallia internis externisque ruinis fatiſcens, magnis rerum converſionibus locum dedit. Ludovicus Balbus tres filios reliquit, Ludovicum, Carolomannum, & Carolum Simplicem. Succeſſerunt in regno, primo quidem Ludovicus, dein vero Carolomannus. At illis brevi ſine prole defunctis, præterito tertio fratre Carolo Simplici, puero ſeptenni, ac proin ad reſiſtendum Normannis, annuis ferme hoſtibus, & ambitioſis Proceribus 13. Legis Salicæ neglectus.

imperari, ad Carolum Craſſum Imperatorem Galliæ etiam coronam detulerunt.

Huic, poſt infeliciter geſtum Imperium, Galli Regem ſubrogarunt *Eudomen* ſeu *Odonem*, Comitem Pariſienſem, materno ſanguine ſtirpi Carolingicæ innexum: præterito iterum Carolo Simplice, tertio Ludovici Balbi filio.

Quamvis autem Odo ſtrenue reſiſteret Normannis, impedire tamen non potuit, quin Neuſtriam, a Carolo Craſſo ipſis conceſſam, retineret, & varii Principes Galliæ corpus diſtraherent. Nam eo tempore *Rudolphus*, ex Suevica ſtirpe comes, Sabaudia & Helvetia occupata, Agauni, ſeu ad S. Mauritium, Burgundiæ Trans-Juranæ Rex eſt coronatus. *Ludovicum* vero *Boſonis* filium Burgundiæ Cis-Juranæ, quæ Provinciam, Delphinatum & tractum Lugdunenſem complectebatur, regem renuntiavit Concilium Valentinum.

14. Carolus Simplex. Carolus Simplex interea ex Anglia, quo abductus fuerat, redux, regnum avitum repetebat. Quia autem vires deerant, cum Normannis, infidelibus adhuc, fœdus inire adverſus Odonem cogitabat. At deterritus eſt ab eo conſilio a Fulcone Archiepiſcopo Rhemenſi, qui minitabatur, ſe ab ejus fidelitate receſſurum, aliosque etiam abducturum, ſi fœdus illud perficeret. Adeo videlicet tunc Chriſtiano indignum eſt viſum, cum Infidelibus inire fœdera.

Quamvis autem Odo bella cum Carolo gereret, tamen poſt novem annorum regnum moriens, Principibus illum commendavit, ut regnum avitum ipſi reſtituerent.

Itaque Carolus Simplex inauguratus throno, ut Normannos ex infeſtiſſimis hoſtibus amicos & ſocios faceret, (anno 912.) *Rolloni* Normannorum Duci, cum toto illa effera gente converſo, *Giſelam* filiam ſuam nuptui dedit; conceſſa in dotem tota Normannia ac minore Britannia. Qua ratione barbaro illo populo chriſtianis legibus & juſtitiæ ſeveritate per Rollonem cicurato, res Chriſtiana mire aucta, potentem defenſorem, & munificum patronum accepit. Enataque eſt ex ea radice fortium virorum propago, Angliæ, utrique Siciliæ, aliisque Europæ Provinciis Reges datura: ſimulque validum adverſus Saracenos robur.

Pacatis Normannis diuturnum Carolo Simplici bellum fuit cum Conrado I. & Henrico I. Imperatoribus, propter Lotharingiam, quam, defuncto ſine prole Ludovico Infante, ad ſe traxerat, Imperatoribus eam Germaniæ vindicantibus.

Tandem

Digitized by Google

Tandem infelix Princeps, cum in quemdam mediæ ſortis hominem ſummam potentiam regnique adminiſtrationem contuliſſet, deſertus a ſubditis, in caſtellum quoddam velut in carcerem conjectus eſt, atque in eo detentus ad mortem, quam oppetiit anno 928. infauſti regiminis anno 30. ætatis 49. 15.

Galliæ vero Proceres abdicato Rege ſuo, ad coronam vocarunt primo quidem *Robertum* (ſupra memorati Regis Odonis fratrem, ac parentem Hugonis Magni) dein vero, illo brevi in acie cæſo, *Rudolphum* Burgundiæ Trans-Juranæ Regem: qui 13. annos regnavit.

Ludovicus IV. Caroli-Simplicis filius, capto patre & abdicato, cum matre Brittanna in Angliam fugit, unde *Transmarinus* dictus eſt. Is, mortuo (*anno* 936.) Rudolpho Rege, ab Hugone Magno (Hugonis Capeti patre) Pariſienſium & Aurelianenſium Duce, ab exilio revocatus, throno avito imponitur. Cumque varii Proceres in eum inſurgerent, Stephanus VIII. Papa, miſſa ad eos legatione, ſub excommunicationis pœna præcepit, ut eidem parerent: accurrente etiam in auxilium Wilhelmo Normanniæ Duce, Rollonis filio. Nec defuit officio Otto M. Imperator, cujus ſororem Ludovicus conjugem habuit. Nam illius auctoritate rebelles cum Rege ſunt conciliati.

Cum deinde Wilhelmus, Normanniæ Dux, a Sicariis Arnulphi Flandriæ Comitis perfide fuerat interemptus, Ludovicus Normanniam ad Regnum Francorum reducturus, Richardum Wilhelmi filium, puerum decennem, in Regiam ſuam abduxit. Actumque fuiſſet de ſalute Richardi, niſi ipſus moderator faſciculo fœni involutum crudelitati ſubduxiſſet. Armis igitur, quod perfidia non poterat, evicturus Ludovicus, validum adverſus Normannos educit exercitum. Quo tamen, veniente Daniæ Rege popularibus ſuis in auxilium, in pugna cæſo, ipſe captus eſt Ludovicus. Datisque obſidibus obiit anno 954. regni 18. ætatis 38.

Duos reliquit filios, *Lotharium* & *Carolum*. Ille ſucceſſit patri: 16.
ac bellum movit Ottoni II. Imperatori propter Lotharingiam; poſt Regni translatio.
victorias & clades pace tandem compoſita, illam Ottoni reliquit; fruſtraque poſtea rurſus Germaniæ eripere eſt conatus. Obiit Rex Lotharius anno 986. regni 31. ætatis 46. nulla re memorabili geſta.

Succeſſorem habuit filium *Ludovicum V.* ultimum Carolingicæ ſtirpis Regem. Qui vertente anno improlis obiit.

Spectabat tum quidem hæreditaria in regno ſucceſſio ad *Carolum*, Lotharingiæ Ducem, Ludovici V. patruum, Ludovici IV.

 ſeu

ſeu Transmarini filium. Sed quia Gallis exoſus erat, quod Lotharingiam clientelari obſequio ab Ottone II. obtinuiſſet, animoque eſſet in Germanos propenſiore, quam Gallis placeret, ad Hugonem Capetum ſceptrum delatum.

Hugonis Capeti genus paternum referunt quidam ad Pipinum Herſtallum, Caroli M. proavum, maternum vero ad Henricum Aucupem, cujus filia Hadvidis mater erat Hugonis Capeti. Qui proin erat Henrici Aucupis nepos ex filia, & Ottonis M. nepos ex ſorore.

Patrem habuit Hugonem, Magnum, ſeu *Abbatem*, ſic dictum, quod plures pingues Abbatias (jam veteri Galliæ vitio) poſſideret, comitem primum Pariſienſem, tum Ducem Francorum, magnæque potentiæ Principem: cujus pater Robertus tempore Caroli Simplicis in Regem electus fuerat.

Armis quidem regnum, ſibi debitum, reducere tentabat *Carolus*, Dux Lotharingiæ; at captus a Capeto, & in Aurelianenſem turrim abductus, obiit circa annum 992. relictis duobus filiis, *Ottone* & *Ludovico*: qui a Gallis expulſi, in Germaniam abierunt. Et Otto quidem improlis deceſſit; ex Ludovico vero deſcendunt Landgravii Turingiæ, imo etiam (Juditha Turingica propagante ſanguinem) Marchiones Miſniæ, & Duces Saxoniæ.

Porro Hugo Capetus non tantum in politicis optime regnum adminiſtravit, ſed Eccleſiaſtici etiam Ordinis, præſertim Monachorum munificus patronus exſtitit. Abbatias, ſub ultimis Carolingicis Regibus Monaſteriis ademptas, reſtituit, &, quantum ferebant tempora, ab aliis reſtitui voluit.

Aſſumpto denique Ordinum conſenſu, ut Regnum in familia ſua firmaret, in regni conſortem filio *Roberto*, pie defunctus eſt anno 996. regni 9.

Nota. Patet ex iſtis, decimo ſæculo vel necdum exſtitiſſe *legem Salicam*, vel parum a Gallis fuiſſe obſervatam, cum prætteritis Carolingicæ ſtirpis Regibus tot alios aſſumpſerint, puta, Odonem, Robertum, Rudolphum, Hugonem Capetum, nullo, vel non niſi remotiore, ſanguinis jure munitos, ſed a Proceribus electos.

§. II.

§. II.

Status Eccleſiaſticus per Concilia ordinatus in Gallia Seculo X.

Ea eſſe conſuevit ſtatum inter Eccleſiaſticum & Politicum arcta 17.
connexio, ut unus ſine altero ſuam tueri incolumitatem vix poſſit. Conſtitutio unius, bona vel mala trahit ſortem alterius. Videre hoc fuit in Gallia. Sæculo octavo & nono, dum ſub piis ac fortibus gubernatoribus florebat reſpublica, complura Concilia ſunt celebrata, quibus aut aſſerta aut reſtaurata eſt Eccleſiaſtica diſciplina. At ſæculo X. quo generoſus Caroli M. ſanguis in vappam degenerans Regnum perturbationi, confuſioni, ruinæ expoſuit, pauca, quæ alicujus memorabilis momenti ſint, inveniuntur habita.

Et quidem primum *Troslejanum* ab Heriveo Rhemenſi Archiepiſcopo convocatum, tempore Caroli Simplicis, quindecim Canones conſtituit.

In 1. decernitur, ut illæſa conſervetur Eccleſiarum immunitas; utque Principes perſonis Eccleſiaſticis patrocinium præſtent) (*illo namque tempore, quo quisque rapiebat, quantum poterat, etiam Eccleſiarum bona rapaces manus pati cogebantur.*

In 3. Monachis Abbates Regulares præficiendos, cauſam namque colapſæ Monaſticæ diſciplinæ eam eſſe, quod externi homines Monaſteriis fuerint præfecti.

In 4. Anathemate feriuntur, qui bona Eccleſiaſtica diripiunt, aut Sacerdotes divexant.

In 6. vetatur, ne Laici cenſum exigant de dotibus Eccleſiarum: ſed ſolvant decimas.

In 7. & 8. multa afferuntur ex legibus Theodoſianis & Capitularibus Regum Francorum, contra prædones, raptores virginum, inceſtas nuptias.

In 9. ex antiquis Conciliorum Canonibus, Pontificum decretis, ac Patrum ſententiis, multa afferuntur contra cohabitationem Clericorum cum mulieribus, ac familiaritatem cum iſtis.

In 11. Juramentum debere habere tres comites, veritatem judicium, & juſtitiam. Sine neceſſitate non eſſe jurandum oſtenditur multis S. Scripturæ Teſtimoniis.

In 14. defendendam eſſe contra Photium proceſſionem Spiritus Sancti a Patre & Filio.

In

Digitized by Google

In 15. dicitur, Eccleſias Italiæ, Galliæ, & Hiſpaniæ ſpeciali quadam ratione eſſe filias Romanæ Eccleſiæ, utpote fundatas a S. Petro, & ejus ſucceſſoribus.

Concilium *Troslejanum II.* anno 921. excommunicavit Erlebaldum Comitem, tanquam *pervaſorem* terræ, ad Archiepiſcopum Rhemenſem pertinentis. Cum autem paulo poſt ab hoſtibus occiſus, in excommunicatione eſſet mortuus, rogante Rege, Corolo Simplice, ab Heriveo Rhemenſi Antiſtite ab excommunicationis vinculo eſt abſolutus poſt mortem.

Concilium *Troslejanum III.* anno 924. Comitem quemdam, qui caſtellum Cameracenſis Epiſcopi incenderat, citavit, & ad ſatisfactionem condemnavit, centum argenti libris in pœnam injuſtis.

Concilium *Troslejanum IV.* Herluinum Comitem, qui vivente uxore ſua aliam duxerat, ad pœnitentiam ſuſcepit.

In Conciliis duobus *Narbonenſibus* agitata eſt controverſia, an Eccleſia Auſonenſis tributaria eſſe debeat Eccleſiæ Narbonenſi; ac tandem pronuntiatum, illam liberam eſſe debere a tributo.

Concilium *Viennenſe* decidit controverſiam in cauſu decimali ortam inter duas Eccleſias Regulares, & ſtante dubio illi adjudicavit decimas, in cujus territorio erant ſitæ. (*Quia illa præſumptionem pro ſe habebat.*)

Concilium *Turonenſe* celebratum in cauſa translationis corporis S. Martini: nam Normannorum, Turonibus jam jam imminentium metu Antiſionorum illud translatum fuerat. At Rollone eorum Duce Chriſtianis ſacris initiato anno 912, Turonas reportatum eſt. In quo reditu plurima patrata ſunt miracula.

Concilium *Sueſſionenſe* habitum in cauſa Archiepiſcopatus Rhemenſis. Cum enim Heriqertus Comes filium ſuum *Hugonem*, puerum quinquennem, eligi curaſſet Archiepiſcopum, ſexto poſt anno Rudolphus Rex *Artaldum* Monachum ordinari juſſit. Poſt octo dein annorum lapſum Heribertus, Rhemis rurſum captis, Artaldum Epiſcopatu cedere coegit; juſitque Sueſſione celebrari Concilium, cujus decreto Hugo, cæteris ordinibus jam ante initiatus, Rhemenſis Archiepiſcopus eſt conſecratus. Eo quod Artaldus violente fuiſſet intruſus, & juraſſet, nullum Archiepiſcopatum ſe accepturum.

In *Rhemenſi*, anno 975. celebrato, excommunicatus eſt Theobaldus, uſurpator Epiſcopatus Ambianenſis, impetratis Roma obreptitiis litteris, intruſus. Præſedit Concilio Stephanus Diaconus, Benedicti VII. Papæ Legatus.

Alterum

Digitized by Google

Alterum *Rhemenſe*, & *Sylvanectenſe* anathema dixerunt invaſoribus bonorum Eccleſiaſticorum, & civitatis Rhemenſis.

Conciliabulum Rhemenſe anno 991. Hugo Capetus congregavit. Qui, exciſurus omnem Lotharii Regis progeniem, Arnulphum ejus ex concubina filium Archiepiſcopatu dejici, & *Gerbertum*, Roberti filii ſui Præceptorem intrudi curavit. At vera deinde Synodus *Rhemenſis*, juſſu Romani Pontificis ſacris interdixit Epiſcopis, qui Arnulphum dejecerant, juſſitque eundem reſtitui: quod tamen non niſi poſt mortem Hugonis Regis evinci potuit.

Concilium *Pictavienſe* anno 999. tres Canones edidit.

Primus vetat privatas vindictas, præcipitque, cauſas ad judicium deferri.

Secundus vetat, ne Epiſcopi propter pœnitentiam, aut confirmationem, munera accipiant; niſi quis ultro donaverit.

Tertius præcipit, ut Presbyter, & Diaconus gradu dejiciantur, & a Sacris arceantur, ſi fæminam in domo ſua teneant. (*Notent Proteſtantes hanc Eccleſiæ ſæculo X. diſciplinam.*)

ARTICULUS IV.

De Conciliis Angliæ Sæculo X.

§. I.

Prænotanda de ſtatu Angliæ.

Alfredo pientiſſimo Principi anno 899. ſucceſſit *Eduardus Senior*, non minus fortitudinis & pietatis laude celebratus. Nam & Danos, eorumque ſocios, Scotos, ſtrenue repreſſit, & legibus optimis regnum inſtruxit: juſtitiæ adeo ſancte tenax, ut ne quidem contra æquitatem delinquere poſſe ſit viſus. Sex filias genuit: quarum duas Chriſto in religioſo clauſtro deſpondit, reliquas potentiſſimis per Europam Principibus conjuges dedit: primam Gormo Daniæ Regi, ſecundam Hugoni Magno, Hugonis Capeti parenti, tertiam Carolo Simplici, Galliæ Regi, quartam Ottoni M. Imperatori. Tres item filios, omnes ſucceſſive Angliæ Reges reliquit, Adelſtanum, Edmundum, & Ethelredum. 18. Eduardus.

Et quidem *Adelſtanus* patri ſucceſſit anno 924. patris exemplo regnum a religione exorſus. Eccleſiis tutelæ, hoſtibus terrori, ſub- 19. Adelſtanus.

Digitized by Google

ditis amori fuit. Concilium Grateleanum ipſius ope celebratum fuit. Ab Alfredo quodam inſidiis petitus, cauſam ad Joannem X. Romam detulit, ubi Reus perjurii Alfredus ipſam ad aram cecidit exanimis: ejusque bona Monaſterio Malmesburienſi adjudicata. Pluraque alia piiſſimus Rex exſtrui dotarique curavit. Nec minus belli gloria erat inclitus: nam & Scotos ſibi vectigales fecit, & Danos, perpetuos illo tempore Angliæ hoſtes, fortiter contrivit. Obiit, ut vixerat, ſanctiſſime anno 940. regni 16.

Edmundus. Cumque improlis deceſſiſſet, ſucceſſit frater *Edmundus*, patri fratrique æqualis. S. Dunſtani uſus conſilio & auxilio leges ſanctiſſimas promulgavit: Eeclesias coluit, defenditque. Monaſterium condidit, cui ipſum S. Dunſtanum Abbatem præfecit. Vita longiore digniſſimus a ſicario occiſus eſt anno. 948. regni 8.

Ethelredus. Præteritis ejus filiis ſucceſſit *Ethelredus* frater, a patre & fratribus non degener; cultor & ipſe amatorque S. Dunſtani inſignis, Volſtanum Eboracenſem Archiepiſcopum ira præcipiti in exilium expulit, at ſibi redditus, mox revocavit, & reverentia, quam Sacerdotali ordini eximiam deferebat, eſt proſecutus. Scotos & Northumbros parere recuſantes ad obſequium flexit, totamque Angliam tranquille rexit, donec anno 954. pientiſſime decederet, regni 6.

20. Edvinus. Avo, patri, patruisque multum diſſimilis regnum capeſſivit *Edvinus*, Edmundi Regis filius, infami libidine vitam corrumpens. Aliquando ex Gynecæi conſortio a S. Dunſtano, vi etiam admota, extractus ad regni comitia, rigidiorem cenſorem ac correctorem exilio multavit. Quarto jam anno regni obiit, poſtquam plures Angliæ provinciæ ab eo defecerant.

21. Edgarus. *Edgarus* Edvino fratri ſuccedens, illico S. *Dunſtanum* ab exilio revocatum, primum Wigornienſi, dein Londinenſi, ac demum Canturarienſi Eccleſiæ Archiepiſcopum præfecit. Davidis exemplo lapſus, in eodem S. Dunſtano Nathanem habuit. ſeptenni pœnitentia ab eodem manſuetiſſime ſuſcepta. Ad perverſos Cleri mores corrigendos plura ejus ope habita ſunt Præſulum Concilia. Denique meritis in Eccleſiam & Rempublicam plenis ad Regnum cæleſte tranſiit anno 975. regni 16. Dicitur, octo Regulos habuiſſe vectigales, iisque remigibus aliquando navi vectus. Claſſem, incredibili navium numero inſtructam, ſemper conſervavit, ut exteros abſterreret, & ſubditos in officio contineret.

S. Eduardus. Regnum excepit *Eduardus* filius, quarto regni anno Elfredæ novercæ juſſu interemptus; qui propter innocentiam & inſignem vitæ

tæ ſanctimoniam, miraculis etiam comprobatam, ſanctos inter Martyres ab Eccleſia colitur.

Et viſus eſt innocuus ſanguis ultrices de cœlo pœnas expoſcere. Nam *Ethelredus*, Elfredæ filius, ſancti Eduardi frater tum quidem regno eſt admotus, ſed tum ipſum tum univerſam Angliam immanes deinceps calamitates vix non oppreſſerunt, Danis præſertim regnum invadentibus, & igne ferroque vaſtantibus: ut adeo quam felix Britanniæ ſub piis Regibus ſæculum decimum fluxit, tum turbatum infauſtumque ſucceſſerit undecimum; ut *cap. ſeq.* exponetur. Ethelredus.

§. II.

Status Eccleſiaſticus per Concilia ordinatus.

Concilium *Londinenſe* confirmavit fundationem monaſterii Croylandenſis, a Rege Ethelredo, liberaliſſime ditati.

Edmundus Rex plures leges tulit ſanctiſſimas una cum Epiſcopis in altera *Synodo Londinenſi*: de caſtitate Clericorum: de decimis & nummo Eleemoſynario ſolvendo: de ſacris ædibus ordinandis: de conſervanda publica & privata pace, puniendisque iniquis aggreſſoribus,

Cum pars magna Angliæ ab *Edvino* Rege ſcelerato ad fratrem ejus *Edgarum* defeciſſet, cruentum inter fratres bellum ſuſceptum eſt. Edgarus tandem potior & meritis & viribus convocato *Brandanfordienſi Concilio*, fratris Edvini acta reſcidit: ablata Eccleſiis & Monaſteriis reſtituit, atque Dunſtanum ad priſtinum honorem revocavit.

Anno 969. S. Dunſtanus, Archiepiſcopus Cantuarienſis, *Concilium Anglicum* Nationale convocavit, in quo, præſentibus etiam S. Oswaldo Wigornenſi, & S. Ethelwaldo Wintonienſi Epiſcopo, amotis Clericis conjugatis ſubſtituti ſunt Monachi.

Pulſi igitur opera & authoritate Regis Edgari ex Monaſteriis omnes Canonici, Presbyteri, Diaconi & Subdiaconi, qui nolebant caſte vivere. Sed jubebantur aut monachalem habitum induere, aut diſcedere. 23.

Unde S. Ethelwaldus, Wintonienſis Antiſtes, quamplurimos Monachales cuculos die quadam, in chorum delatos, projecit in medium, dixitque: *Apprehendite diſciplinam, veſtem ſcilicet monachalem; aut loci iſtius beneficiis, & converſationi, hinc eliminati, cedite.* Itaque nonnulli

Digitized by Google

nulli ex illis ſtatim abjecto clericali habitu, Monachi facti ſunt: cæteris verbo Pontificis de Eccleſia eliminatis.

Magnas hæc res turbas, & lites inter Clericos & Monachos in Anglia excitavit. Quare S. Dunſtanus *Wintonienſe Concilium* convocavit; cui etiam Edgarus Rex præſens adfuit. Agitabatur in eo vehementi contentione quæſtio, an Clerici, ex Monaſteriis ejecti, eſſent reſtituendi. Jamque eo deventum erat, ut Rex, poſtquam emendationem morum promiſerant, reſtitutionem decernendam putaret: cum ſubito crucifixi imago eandem clara voce prohibuiſſe, a pluribus ſcribitur: ac propterea pro Monachis pronuntiatum.

Concilium *Kirlingtonienſe*, præſente Rege Eduardo a S. Dunſtano habitum, approbavit ſacram peregrinationem ad Eccleſiam S. Mariæ Abbandunenſem.

14. Grateleanum Maxime vero memorabile ex Angliæ Conciliis, ſæculo X. celebratis, videtur eſſe *Concilium Grateleanum*, anno 928. celebratum, pro reſtauranda diſciplina Eccleſiaſtica. Conditi in hunc finem 13. Canones.

In his decernitur 1. de decimis diligenter ſolvendis ac alendis pauperibus. 2. De cenſibus Regi & Eccleſiæ perſolvendis. 3. Singuli Regis Præpoſiti ſingulos alant pauperes. 4. 5. & 6. Tractatur de pœna infligenda invaſoribus Eccleſiarum, falſis monetariis, ſagis & veneficis.

In 7. & 8. Can. plura ſtatuuntur de *Ordalio*, ſeu de probatione per ferrum ignitum, aut aquam frigidam. Quod judicii genus tunc frequens erat. In 9. emtionem celebrandam coram teſtibus. Die Dominica nullam actionem forenſem aut negotiationem ſuſcipiendam. Perdendum alias capitale.

In 10. perjurum ad nullum amplius juramentum admittendum, nec in loco ſacro ſepeliendum: niſi Epiſcopus teſtetur, eum pœnitentiam excepiſſe. In 11. multa dicuntur de Officio Epiſcopi, quæ tamen non tam ad Jus Canonicum, quam doctrinam moralem, & naturalem obligationem pertinent. Inter alia tamen additur, eum debere intereſſe ſæcularibus etiam judiciis, ut omnia recte fiant.

In 12 omnibus diebus Veneris in cœnobiis, ſeu Eccleſiis majoribus cantandos eſſe 50. Pſalmos pro Rege & populo. Plures ex iſtis conſtitutionibus depromptæ ſunt ex veteri Jure Saxonico. Quia Anglo-Saxones ſub Adelſtano Rege tunc dominabantur in Anglia.

Tales Conſtitutiones plures in Anglia editæ ſunt ſub Edmundo, Edgaro, aliiſque Angliæ Regibus; & præſertim ab *Odone* Archiepiſcopo Cantuarienſi ad annum 943. inprimis de immunitate Eccleſiaſtica:

Digitized by Google

ſiaſtica: ubi ait, *non liceat alicui cenſum ponere ſuper Eccleſiam Dei, quia filii Eccleſiæ, id eſt, filii Dei ab omni cenſu terreſtri liberi ſunt in omni regno.* Ambroſius ait: *Eccleſia Dei libera eſt ab omni cenſu Principis.* Conſtitutiones Odonis.

In 2. cap. ait: *Admonemus Regem & Principes, omnesque, qui in poteſtate ſunt, ut cum magna humilitate ſuis Archiepiſcopis, omnibusque aliis Epiſcopis obediant.*

In 3. Officii ſui admonet Epiſcopos, ut videlicet exemplo bono præluceant, ſingulis annis Diœceſin circumeant viſitando, prædicando verbum Dei; Epiſcopus tanquam Paſtor vigilans lupos arceat, ac gregem ſibi commiſſum paſcat, non turpis lucri gratia, ſed ſpe ſalutis æternæ, absque ullo timore aut adulatione &c.

In 4. & 5. de vita & honeſtate Clericorum diſſerit: ut ſicut ſtatus ſublimitas eos altius extulit, ita & morum probitate ſuperent alios, præbendo omnibus piæ converſationis exemplum.

In 6. hortatur Monachos ad religioſam vitam, ac votorum obſervantiam: ut non evagentur extra monaſterium, ſed labore manuum, lectione ſacra, & aſſiduis orationibus ſe exerceant.

In 7. prohibentur inceſta connubia. Additurque ex S. Gregorio: *Si quis Monacham in conjugio duxerit, anathema ſit.* (atqui Lutherus duxit Monacham) *& reſponderunt omnes.*

In reliquis capitulis commendatur pax inter ſacerdotium & regnum, omnemque populum: jejunium item quadrageſimale, quatuor temporum, aliaque legitima jejunia feriæ quartæ & ſextæ, Dominici quoque diei, & Eccleſiæ feſtivitatum cultus: *ſicut canon & præcedentium exempla affirmant.* Denique præcipitur, ut omnes fideliter dent decimas de omnibus, quæ poſſident.

Adducere hæc placuit, ut appareat, quæ ſæculo X. in Eccleſia Anglicana circa Clericos, Monachos, Moniales, votorum obſervantiam, Eccleſiæ jejunia, ſanctorum feſtivitates fuerit diſciplina. Quamvis hæc omnia, etiam in Anglia fuerint multo antiquiora; ut ex Conciliis præcedentium ſæculorum conſtat. Frequens etiam in conſtitutionibus, Eduardi, Edmundi, Edgari, aliorumque Regum Angliæ mentio, de Sacerdotibus, Miſſæ Sacrificio, ſacris ordinibus, cœlibatu Sacerdotum, conſecratione Altaris, ſacris Benedictionibus, ſalis, thuris, panis, aquæ; de peragenda confeſſione peccatorum: SS. Euchariſtia tantum a jejunis ſumenda: de Euchariſtia decore aſſervanda, & cuſtodienda: de ſacro chriſmate ab Epiſcopo gratis diſtribuendo, de conſecratione Eccleſiarum, de ſacris imaginibus &c.

Memento dierum antiquorum; cogita generationes ſingulas: interroga patrem tuum, & annuntiabit tibi: majores tuos, & dicent tibi. Deuter. 31.

Digitized by Google

ARTICULUS II.

De Cœlibatu Clericorum.

Quia complura ex iis, quæ retulimus, Concilia, hoc ſæculo ac ſequentibus de cœlibatu & continentia Clericorum tractarunt, reſque quam maxime ad Jus Canonicum pertinet, juvat materiam illam, cum hæreticis præſertim multum controverſam hic examinare.

DISSERTATIO

Hiſtorico-Juridica, in tit. de Clericis conjugatis; & in tit. qui Clerici vel voventes matrimonium contrahere poſſint

De Cœlibatu Clericorum.

QUÆSTIO I.

An Cœlibatus Jure Divino ſit annexus ſacris ordinibus?

26. Pauci quidam DD. exiſtimarunt cum Joanne Majore *in* 4. *diſt.* 24. *q.* 2. Thoma Waldenſi *de ſacrament. c.* 28. Cœlibatum Clericorum jure Divino eſſe præceptum: ex ea ratione, quod a primis Eccleſiæ naſcentis incunabulis fuerit obſervatus. Atque in eam rem dictum eſſe a S. Paulo 2. Tim. 1. *nemo militans Deo implicat ſe negotiis ſæcularibus.* Adduntque rationem naturalem: miniſterium nempe puriſſimum ſanctiſſimumque non niſi a puris ac continentibus eſſe peragendum.

27. Jure Eccleſiaſtico. Verum hæc tanti non ſunt, ut recedendum propterea ſit a communi DD. ſententia, quæ conſtanter tenuit, cœlibatum ſolo jure Eccleſiaſtico ſacris ordinibus annexum eſſe. Ita ſiquidem docent Theologi & Canoniſtæ paſſim, cum Bellarm. *l.* 1. *de Cleric. c.* 18. Suarez *tom.* 3. *de Relig. l.* 9. *c.* 13. Sanchez *l.* 7. *de Matrim. D.* 72. Lay-

Digitized by Google

Layman *l. 5. tract. 9. c.* 1. Panormit. & Barboſa *in cap. 6. de Clericis conjugatis.* Gonzal. & Zoeſius *in idem cap. n.* 3. Wieſt. *n.* 17. Engel. *n.* 33. Schmalzgr. *n.* 26. Pichler *ad tit. qui Clerici vel voventes. n.* 2. *&* 3. Atque ante hos omnes S. Thomas 2. 2. *q.* 88. *art.* 11. *in corp.* ubi ait, votum continentiæ eſſe annexum ordinibus ſacris ex ſolius Eccleſiæ decreto, ac proinde eſſe diſpenſabile. Colligitur etiam ex Tridentino *ſeſſ.* 24. *can.* 9. *de Matrim.* ubi anathema dicitur illi, qui aſſeruerit, Clericos in ſacris ordinibus conſtitutos poſſe matrimonium contrahere, contractumque validum eſſe, *non obſtante lege Eccleſiaſtica vel voto.*

Et quomodo alias Orientalibus permitti potuiſſet uſus matrimonii, ante ſacros ordines initi? certe Jus Naturale ac Divinum relaxari nequit ab humana poteſtate. *§.* 11. *Inſt. de J. N. G. & C.*

Ratio ulterior eſt, quia non conſtat ex verbo Dei, ſcripto vel tradito, Clericis matrimonium eſſe interdictum. Neque enim verbis illis Apoſtoli 2. *Tim.* 1. continetur præceptum proprie Divinum prohibens nuptias: multaque in ejus Epiſtolis habentur, quæ ſolum ſunt præcepta humana, vel conſilia, præſertim ubi virginitatem & cœlibatum commendat.

Sed neque Jus Naturale ſacerdotibus continentiam præcipit; licet enim illa Clericali Ordini ſit admodum conveniens, non tamen ita eſt neceſſaria, ut lex æterna Dei neceſſario eandem ſanciat.

Quapropter obſervantia cœlibatus, jam inde ab Eccleſiæ initiis continuata, non probat, obligationem illam ex jure naturali aut Divino deſcendere, ſed Apoſtolicæ duntaxat diſciplinæ ac traditioni ſuam debere originem. Verum de hoc uberius nunc diſputatum imus.

QUÆSTIO II.

De Antiquitate Cœlibatus Sacerdotum.

Hæretici Præcones, ad nuptias anhelantes, cœlibatum ordinis Eccleſiaſtici tanquam novellum Papiſticæ tyrannidis, ut loquuntur, inventum explodunt; quod nullum in antiquitatis monumentis fundamentum habeat. Verum aut inſcitiam ſuam, aut, quod malunt, fallendi voluptatem in hoc produnt. 28.

Quæſtio facti eſt teſtibus ac tabulis decidenda.

Atque

29. Atque imprimis Tertullianus, idoneus utique & vetuſtus ſatis teſtis, *lib. de Monogamia* perhibet, ex Apoſtolis ſolum Petrum habuiſſe uxorem. Hoc certum, eos Apoſtolos, qui uxores habuerant, poſtquam a Chriſto ad Apoſtolatum vocati ſunt, renuntiaſſe uſibus matrimonii; ut teſtatur S. Hieronymus *lib.* 1. *in Jovinianum*. Et quomodo alias dicere potuiſſent: *ecce! nos reliquimus omnia, & ſecuti ſumus te?* ubi Chriſtus vitam æternam promiſit iis, qui propter nomen ejus omnia reliquerint; inter *omnia* autem etiam *uxorem* nominatim exprimit.

An Apoſtoli conjugati.

Neque objiciatur nobis irrogatio illa Apoſtoli 1. Corinth. 9. *nunquid non habemus poteſtatem ſororem mulierem circumducendi, ſicut cæteri Apoſtoli, & fratres Domini, & Cephas?* nam, ut exponunt, Tertullianus *lib. de Monogamia*, Hieronymus *lib.* 1. *in Jovinianum*, Auguſtinus *lib. de opere Monach. c.* 4. Ambroſius, Chryſoſtomus, Theodoretus, Theophilactus, aliique Patres in 1. Cor. 9. per *ſorores mulieres* non intelliguntur uxores, ſed piæ fæminæ, quæ ſequebantur Apoſtolos, ſicut etiam Chriſtum ſequebantur *Lucæ* 8. certe ſi fuiſſent uxores, tanquam ſorores eas habebant, absque uſu matrimonii. Audiri hac ſuper re meretur Clemens Alexandrinus, qui *lib.* 3. ſtromatum ſcribit: *Apoſtoli prædicationi attendentes, non ut uxores, ſed ut ſorores circumducebant mulieres, quæ una miniſtraturæ eſſent apud mulieres, per quas etiam in gynæceum absque mala ſuſpicione ingredi poſſet doctrina.*

Specialiter autem S. Paulum, cujus illa ad Corinthios erat interrogatio, non fuiſſe uxoratum, teſtantur paſſim SS. PP. ut Hilarius *in Pſal.* 127. Epiphanius *hæreſi* 58 *Valeſiorum*. Chryſoſtomus *in* 1. *Corinth.* 9. Hieronymus *in epiſt. ad Euſtochium de virg.* Ambroſius *in cap.* 7. 1. *Corinth.* & quomodo S. Paulus, ſi fuiſſet uxoratus, ſcribere potuiſſet 1. *Corinth.* 7. *innuptis & viduis dico: bonum eſt illis, ſi ſic permanſerint, ſicut & ego?*

30. Conſentit exemplo doctrina Apoſtolorum. Teſtem locupletem habemus ſynodum Carthaginenſem II. ultra undecim ſæcula Lutherana ſecta antiquiorem. Hæc canone 2. ſic habet: ab univerſis Epiſcopis dictum eſt: *Omnibus placet, ut Epiſcopi, Presbyteri, & Diaconi, vel qui Sacramenta contrectant, e jam ab uxoribus ſe abſtineant, ut in omnibus & ab omnibus pudicitia cuſtodiatur, qui Altari deſerviunt.* Et additur ulterior ratio: *Ut, quod Apoſtoli docuerunt, & ipſa ſervavit antiquitas, nos quoque cuſtodiamus.*

Ex Conciliis.

Taceo, canone Apoſtolorum 25. iis tantum Clericis permitti matrimonium, qui necdum in majoribus ordinibus ſunt conſtituti. Licet enim Canones illos neque ab Apoſtolis traditos, neque a S. Cle-

S. Clemente conſcriptos cenſeam, ſunt tamen antiquiſſimi; ut adeo ad comprobandam antiquitatis diſciplinam apprime ſint idonei.

Huic ſanctiſſimo Apoſtolorum inſtituto ſuffragantur antiquiſſima Eccleſiæ Concilia, in variis orbis provinciis celebrata, atque imprimis *Neo-Caſarienſe* in Oriente; cujus canon 1. *presbyter*, inquit, *ſi uxorem duxerit, ordine ſuo moveatur*. Imo ipſa etiam Græcorum ſynodus *Trullana can.* 6. vetat, ne Epiſcopi, Presbyteri, Diaconi, aut Sub-Diaconi poſt ordinationem matrimonium ineant. Et *can.* 48. prohibet, ne Epiſcopus cohabitet uxori. Et jam dudum antea Concilium Nicænum vetuit *can.* 3. ne Epiſcopus, Presbyter, aut Diaconus, introductam habeat mulierem, præter matrem, ſororem, amitam. Et hæc quidem in Oriente ab ipſis Græcis ſunt ſancita.

In Eccleſia Latina habentur innumera Conciliorum teſtimonia: & quidem ex Africa Concilii *Carthaginenſis II. cap.* 2. ſupra allegato: *Carthaginenſis V. can.* 3. Ex Italia, Concilii *Romani* ſub Sylveſtro I. quod *can.* 8. etiam Sub-Diaconis matrimonium prohibet. Ex Hiſpania, Concilii *Elibertini can.* 33. *Toletani II. cap.* 1. *Toletani VI. cap.* 26. Ex Gallia, *Arelatenſis II. can.* 2. *Turonenſis I. can.* 1. & 2. *Turonenſis II. can.* 20. *Aurelianenſis III. can.* 2. cavet, *ut nullus Clericorum a Subdiacono & ſupra propriæ, ſi forte habeat, miſceatur uxori*. Ex Germania Concilii *Aquisgranenſis* tempore Ludovici Pii cap. 6. Wormatienſis *cap.* 9. &c.

Conciliis conſentiunt ſummi Pontifices, magno numero. Imo ipſi etiam veteres Imperatores teſtimonium deponunt. Sic *Novell.* 22. *cap.* 42. ait Juſtinianus: *Sed & ſi quis inter reverendiſſimos conſtitutus Clericos (ultra lectorem aut cantorem dicimus) omnino contraxerit nuptias: hunc ex noſtra conſtitutione cadere ſacerdotio conſtituimus, atque volumus*. Et *Novell. cap.* 6. *cap.* 5. *Si autem*, ait, *aliquis Presbyter, Diaconus, aut Subdiaconus, poſtea ducat uxorem, aut concubinam, aut palam aut occulte, ſacro ſtatim cadat ordine*. 31. Ex Jure Civili.

Item Authent. *multo magis* Cod. de Epiſcopis & Clericis: *multo magis ergo ceſſent eorum conjugia. Soli enim Cantores Lectoresque nuptias contrahere permittuntur. Aliis autem omnibus penitus interdicimus.*

Et Authent. ſeq. *Epiſcopo nullam mulierem ſecum habere permittitur. Sed ſi habere probetur, ab Epiſcopatu dejiciatur: quo ſe fecit indignum.* Videant hic hæretici, quid vel ipſum Jus Cæſareum, antiquiſſimum, ſtatuat. Quamvis enim illi non ſit poteſtas decernendi de matri-

monio, præſertim perſonarum Eccleſiaſticarum. Validum tamen inde habetur teſtimonium veteris in hac re diſciplinæ.

Si jam luberet colligere SS. Patrum ſuffragia, integram teſtium nubem ab omni retro ætate poſſemus producere. Interim unum audiamus Epiphanium, qui ad finem ſui operis contra hæreſes clariſſime deſcribit antiquitatis obſervantiam. *Sanctum*, inquit, *ſacerdotium ex virginibus, ut plurimum, aut ex ſolitariis, aut ſi hi ad miniſterium non ſuffecerint, de his, qui ſe a propriis uxoribus continent, & ſi quis ab initio continens viduus fuerit, habere poteſt locum Epiſcopi, Presbyteri, Diaconi, Hypodiaconi.* Plures alios Patres in quæſtionibus ſequentibus producemus.

QUÆSTIO III.

An ante Siricium Papam præcepta fuerit Sacerdotibus continentia?

32. Non tantum Acatholici univerſim negant, ante Siricium Papam (qui anno 384. Pontificatum adiit) ullum exſtitiſſe in Eccleſia præceptum, quo Sacerdotibus continentia præciperetur; ſed etiam quidam ex Catholicis. Hos inter Natalis Alexander *diſſert.* 19. *in Hiſt. Eccleſ. ſæculi IV.* fatetur quidem, Epiſcopos, Presbyteros & Diaconos perpetuam continentiam ſervaſſe, *ex Eccleſiæ diſciplina, diuturno uſu, & ab Apoſtolicis temporibus derivato, firmata*, quam tamen primum Siricius, aliique poſt eum Pontifices, atque Concilia decretis ſuis roborarint.

Differunt tamen auctores iſti Catholici ab hæreticis in hoc, quod illi facile concedant, vetitum fuiſſe jam a primis Eccleſiæ initiis Sacerdotibus poſt ordinationem uxorem ducere: ſed id ſolum opinantur, licuiſſe ipſis uti matrimonio, ante ordinationem inito. Hæretici vero conantur evincere, utrumque fuiſſe licitum. Contra quos

33. Antiquitas præcepti. Dico. Non tantum prohibitum fuit, jam ante Siricium Papam, Sacerdotibus poſt ordines ſuſceptos matrimonium contrahere, ſed etiam jam prius contracto uti; ut adeo perpetuam debuerint ſervare continentiam.

Probatur 1. ex S. Paulo Apoſtolo, qui 1. *Corinth.* 7. jubet, conjugatos ad tempus vacare ex conſenſu ab opere conjugali, ut orationi inſtare poſſint. Ex quo infert S. Hieronymus *lib.* 1. *in Jovinia-*

viniaunm, S. Paulum præcipere perſonis ſacris, ut ſemper vacent ab opere carnali conjugii, cum quotidie orationi debeant inſiſtere.

Eodem argumento ex hoc loco petito utitur *Origenes*, Siricio multo antiquior, *homil.* 23. *in lib. Numer.* ubi ait: *Certum eſt, quia impeditur ſacrificium indeſinens iis, qui conjugalibus neceſſitatibus ſerviunt. Unde videtur mihi, quod illius ſolius eſt offerre ſacrificium, qui indeſinenti & perpetuæ ſe devoverit caſtitati.*

Adhuc clarius loqui videtur *S. Epiphanius* hæreſi 59. quæ eſt Catharorum: *Sed &*, inquit, *adhuc viventem & liberos gignentem unius uxoris virum Eccleſia non ſuſcipit, ſed eum, qui ſe ab una continuit, vel in viduitate vixit, Diaconum, & Presbyterum, & Epiſcopum, & Hypodiaconum: maxime ubi ſinceri ſunt canones Eccleſiaſtici.* Solvit deinde objectionem: *At dices mihi, in quibusdam locis adhuc liberos gignere Presbyteros, & Diaconos, & Hypodiaconos: at non eſt juxta canonem, ſed juxta hominum mentem, quæ per tempus elanguit.* Ergo ante Siricium exſtabat canon, qui prohibuit Sacerdotibus liberos gignere. Nam Epiphanius ante Siricium ſcripſit. Scripſit enim *Panarium* ſuum de hæreſibus anno Chriſti 371. adeoque 13. annis ante Siricii Pontificatum. Natalis ad hunc locum reſpondet, S. Epiphanium ſæpius contra Hiſtoriæ leges peccare. Verum quando quæſtio facti antiqui vertitur, mallim ego S. Patri Epiphanio credere, quam heſterno ſcriptori, quatuordecim ſæculis juniori.

84. Probatur ex Patribus.

Idem S. Pater Epiphanius docet *Hæreſi* 48. Chriſtum ipſum hujus diſciplinæ eſſe authorem, atque de ea Apoſtolos leges condidiſſe & canones. *Id quod Apoſtoli deinde honeſte & religioſe decreverunt per Eccleſiaſticam Sacerdotii regulam.*

Siricio antiquior pariter eſt *S. Cyrillus Jeroſolymitanus*, utpote qui jam obiit anno 386. Siricius vero primum 398. certe Catecheſes ſuas ſcripſit ante Pontificatum Siricii: cum eas in juventute ſcripſerit, ut teſtatur S. Hieronymus de ſcriptoribus Eccleſiaſticis, & Baronius ad annum Chriſti 386.

Jam vero hic S. Pater *Catecheſi* 12. ait: *Qui apud Jeſum bene fungitur Sacerdotio, abſtinet a muliere. Ipſe JEſus quomodo ex viro & muliere proditurus eſſet?* At certe præceptum eſt bene fungi Sacerdotio.

Multo etiam antiquior Siricio eſt S. Cyprianus, qui toto libro *de ſingularitate Clericorum* probat, Clericos nullas domi ſuæ mulieres habere debere. Et etiamſi forte liber ille non ſit S. Cypriani, ut plures eruditi exiſtimant, eſt tamen antiquiſſimus.

Et quot alii S. Patres Siricio aut antiquiores aut ſuppares continentiam Sacerdotum non ſub arbitrariam obſervantiam, ſed

Digitized by Google

ſtrictam obligationem ponunt! certe S. Gregorius Nyſſenus lib. *de virginit. cap. ult.* ait, Sacerdotem non *obtemperare legi prohibenti*, qui nuptiali opere impurus ſacrificium offerat.

S. Chryſoſtomus *homil.* 2. *de patient. Job*: oportere omni prorſus caſtitate Sacerdotem ornatum eſſe.

S. Ambroſius *lib.* 1. *de officiis cap. ult.* Sacerdotes alloquens aſſerit, inoffenſum exhibendum & immaculatum miniſterium, nec ullo *conjugali coitu violandum.*

S. Hieronymus in *Apolog. ad Pammach. pro libris adverſus Jovinianum* ait, Epiſcopos, Presbyteros, Diaconos, & univerſum chorum Sacerdotalem, & Leviticum, hoſtias offerre non poſſe, ſi operi ſerviant conjugali. Et *lib.* 1. *adv. Jovin.* teſtatur, Epiſcopum, qui uxore utitur, tanquam adulterum damnari. Epiſt. 50. ſcribit: *Apoſtoli vel virgines, vel poſt nuptias continentes, Epiſcopi, Presbyteri, Diaconi, aut virgines eliguntur, aut vidui, aut certe poſt Sacerdotium in æternum pudici.* Et ne putet quiſpiam, S. Patrem tantum loqui de actibus vel omiſſionibus meræ facultatis vel arbitrariis, *lib.* 1. *adverſus Jovinianum cap.* 19. obligationem continentiæ Sacerdotum ferventer proponit, aitque ſemper is ab opere conjugali abſtinendum.

Conſentiunt SS. Patribus Concilia, etiam antiquiora Siricio: ſic Concilium Illiberitanum *can.* 33. *placuit*, inquit, *in totum prohiberi Epiſcopis, Presbyteris, Diaconibus & Subdiaconibus, poſitis in miniſterio, abſtinere, ſe a conjugibus ſuis, & non generare filios.*

35. Ex Nicæno. Denique, ut alia particularia Concilia prætercam, ipſa Nicæna ſynodus prima atque œcumenica, Siricio multis annis antiquior, non tantum Eccleſiæ diſciplinam, conſuetudinem ac traditionem continet, ſed veram prohibitionem. Sic enim ſtatuit: *Vetuit omnino magna ſynodus, ne liceat Epiſcopo, nec Presbytero, nec Diacono, nec ulli penitus eorum, qui ſunt in Clero, introductam habere mulierem, præterquam utique matrem, vel ſororem, vel amitam, vel eas ſolas mulieres, quæ omnem ſuſpicionem effugiunt.*

36. Exceptio Natalis. Verum contra argumentum, ex hoc Concilio petitum inſurgit Natalis Alexander *Diſſert.* 19. *in Hiſt. Eccleſ. quarti ſæculi propoſ.* 1. per *ſubintroductas mulieres* non intelligi uxores, ſed extraneas duntaxat:

1. Quia illæ tantum intelliguntur, quæ ſuſpicionem malam adverſus ſanctitatem Clericorum parere poſſunt, uxores autem non eſſe tales.

2. Quia poſteriora Concilia non interdixerunt Clericis convictu uxorum, ante ordinationem ductarum, ſed tantum extranearum.

3. Quia

Digitized by Google

3. Quia tota retro antiquitas nomine *ſubintroductarum* mulierum nunquam intellit uxores aut conſanguineas.

Reſpondetur. Imprimis Gentianus Hervetus, celeberrimus Conciliorum interpres, non habet vocem *ſubintroductas*, ſed *introductas*. Deinde falſum eſt, quod ex mente Concilii per *ſubintroductas* mulieres tantum intelligantur extraneæ. Nam etiam mater, ſoror, & amita inter *ſubintroductas* a Concilio collocantur. Alias enim non fuiſſet opus iſtas excipere. Sic qui diceret: nullus doctus Catholicus Concilium Nicænum ita interpretatur; præterquam Natalis, utique Natalem inter doctos Catholicos collocat. Cum igitur etiam uxor eodem jure, imo meliore, inter ſubintroductas cenſeri poſſit, illamque ſynodus non excipiat, ſicut tamen excipit matrem &c. vetuit ſynodus etiam, ne quis Clericus uxorem in domum ſuam introductam habeat. Et cur alias S. Baſilius *epiſt*. 17. Peragorium, decrepitæ jam ætatis Sacerdotem graviſſime increpuiſſet, quod uxorem ſuam, quam ante ordinationem duxerat, rurſus in domum ſuam admiſerit, excommunicationem ei comminatus, niſi eandem dimitteret, ſi Concilium generale id conceſſiſſet? 37. Replicæ.

Videtur etiam ſecum ipſo pugnare Natalis, dum ait, ſynodum illas tantum mulieres e domo Clerici velle excluſas, *quæ ſuſpicionem malam adverſus ſanctitatem Clericorum parere poſſent*: ſimulque dicit *propoſit*. 2. temporibus Concilii Epiſcopos, Presbyteros, & Diaconos perpetuam continentiam ſervaſſe *ex Eccleſiæ diſciplina, diuturno uſu, & ab Apoſtolicis temporibus derivato, firmata*. An non autem etiam uxores, domi retentæ, ſuſpicionem parere poterant, ne aliquid contra ſanctitatem illam Clericorum, continentiam, & Apoſtolicam Eccleſiæ diſciplinam ageretur? An perpetua uxoris præſentia & converſatio nullum libidini fomitem præbere poſſet?

Falſum pariter eſt, quod poſteriora Concilia non interdixerint Clericis convictu cum uxoribus, ut in hac quinta parte frequenter oſtendetur: & oſtenſum jam eſt ex *can*. 2. Concilii Arelatenſis II. aliisque multis.

At opponit Natalis ulterius, aitque, Nicænam ſynodum ſacris Miniſtris uxorum, ante ordinationem ductarum, uſu non interdixiſſe, vel ex eo patere, quod omnibus Clericis, etiam inferioris Ordinis interdixerit, ſubintroductas habere mulieres. Clericis autem Minoribus, neque in Latina nec Græca Eccleſia legem perpetuæ continentiæ fuiſſe impoſitam. 38. Aliæ Natalis objectiones.

Reſpondetur 1. per *Clerum* præcipue & *antonomaſtice* intelligi perſonas in ſacris ordinibus conſtitutas: adeoque Nicænum de his poſſe intelligi, nempe de Epiſcopis, Presbyteris, Diaconis, & inſuper de *Subdiaconis*. Certe SS. Patres & Concilia non raro iſtos ſolos appellant *Clerum*. Sic S. Leo M. *in epiſt.* 82. *ad Anaſtaſium*, dum ait, extra *Clericorum* ordinem conſtitutis licitas eſſe nuptias & liberorum procreationem, per Clericos intelligit ordinibus majoribus inſignitos, non autem minoribus ſolummodo initiatos, quia illis ſemper licitæ fuerunt nuptiæ.

Reſpondetur 2. Quamvis directe & abſolute Clericis Minoribus lex continentiæ non fuerit impoſita, potuerintque (ſicut hodiedum) inire matrimonium, tamen, ſi volebant ad altiores ordines aſcendere, debebant ſervare continentiam, atque ad ſacros ordines ſe habiles reddere.

Sed legibus Eccleſiaſticis & Imperialibus, inquit, ſancitum fuit, ut Clerici curam gererent uxorum, & ipſis caſte conviverent. Et ſanctiſſimi viri ad Sacerdotium aſſumpti, poſt Nicænæ ſynodi tempora, cum uxoribus commorati ſunt eadem in domo, ſicut *Paulinus* cum Theraſia, *S. Hilarius* cum uxore, quam ante Sacerdotium & Epiſcopatum duxerat.

Reſpondetur. Aliud eſt curam gerere uxoris, ante ſacros ordines ductæ, aliud in eadem domo aut habitatione eandem ſecum habere. Hoc poſterius nusquam eſt ſancitum Eccleſiaſticis aut Imperialibus legibus. Imo colligitur ex iis contrarium: dum inter domum Eccleſiaſticam & ſæcularem (in qua degit uxor Clerici) diſtinguunt. Sic Concilium Turonenſe II. *can.* 12. monet Epiſcopum (qui ante ordinationem uxorem duxerat) ut domum tam Eccleſiaſticam quam propriam ita gubernet, ut nulla de eo ſuſpicio conſurgat.

Cæterum illud probe notandum; licet poſt Nicænum Concilium permiſſum fuiſſet in pluribus locis, ut ſacerdotes habitarent in eadem domo cum uxoribus, ante ordinationem ductis, imo etiam matrimonio tali uterentur, nullatenus tamen ſequitur ex eo, a Nicæno Concilio hoc non fuiſſe prohibitum. Sicut ex eo, quod poſt Concilium plures ſacerdotes habuerint in domo ſua œconomas & famulas extraneas, & hodiedum habeant, non ſequitur, id a Synodo Nicæna non fuiſſe prohibitum. Plura nempe circa diſciplinam ſucceſſu temporis mutari contingit; & toleranda non raro ab Eccleſia, quæ impediri non poſſunt.

Deni-

Digitized by Google

Denique Natalis affert Hiſtoriam, quam Socrates *Hiſt. Eccleſ. lib.* 1, *c.* 8. narrat de *Paphnutio*: quod videlicet Patres Nicæenos a lege perpetuæ continentiæ ab uxoribus, ante ordinationem ductis, ſacris Miniſtris imponenda, interceſſione ſua deterruerit, cum in eam legem ferendam maxime propenderent. 39. Narratio de Paphnutio

Verum hanc narrationem videri a Socrate confictam cum Cardinalibus Baronio & Bellarmino aliisque, ut Thomaſſino *vet & nov. diſcipl. p.* 1. *l.* 2. *cap.* 60. dixi *part.* 3. *cap.* 4. §. 3. quia ſcriptores, *Socrate* antiquiores & veraciores, de re tanti momenti nihil meminerunt. Imo oppoſitum omnino docuerunt de continentia majorum Clericorum, ut oſtendimus. Sane incredibile eſt, omnes ſcriptores per integrum ſæculum de re adeo memorabili, & contra diſciplinam Eccleſiæ ab ipſis Apoſtolis traditam & propagatam, nullam omnino mentionem facturos fuiſſe. Præſertim cum tempore, inter ſynodum Nicænam I. & Socratem medio plurimis doctiſſimis & ſanctiſſimis ſcriptoribus orbis floruerit. fabuloſa.

Scripſit enim Socrates Hiſtoriam ſuam primum circa medium ſæculi V. ſub Theodoſio Juniore, circa annum videlicet 440. ac brevi poſt eandem narrationem ex Socrate deſcripſit Sozomenus. Tempore autem illo intermedio ſcripſerunt S. Athanaſius, qui Concilio Nicæno interfuit, & multa de illo ſcripſit, Serapion, Julius Maternus Firmicus, Lucifer Calaritanus, Victorinus Afer, Pacianus, Dydimus Alexandrinus, Optatus Milevitanus, S. Cyrillus Hieroſolymitanus, S. Ephrem, S. Baſilius, S. Gredorius Nazianzenus, S. Damaſus, Fauſtinus Diaconus, S. Epiphanius, S. Ambroſius, Idacius Clarus, & S. Gregorius Nyſſenus, S. Hieronymus, Theophilus Alexandrinus, Diadochus, Ruffinus, S. Gaudentius, Aurelius Prudentius, S. Joannes Chryſoſtomus, S. Auguſtinus, S. Maximus, Auſonius, S. Paulinus Nolanus, Severus Sulpitius, Paulus Oroſius, S. Cyrillus Alexandrinus.

Hi, inquam, omnes, aliique plures viri eruditiſſimi, ſcripſerunt poſt ſynodum Nicænam, & ante Socratem & Sozomenum, & tamen nullus eorum quidquam meminit de interceſſione illa Paphnutiana, in œcumenico illo celeberrimoque concilio, circa rem magni momenti, atque ad Clerum totius orbis pertinentem, propoſita: donec tandem poſt centum & ultra annos duo Novatiani Hæretici, Socrates videlicet & Sozomenus, quorum Hiſtoria alloquin, ut eruditi dudum obſervarunt, erroribus & mendaciis ſcatet, rem inauditam antea orbi narrarunt. Et cur de hac interceſſione Paphnutii nihil meminerunt Orientales Epiſcopi, in ſynodo Trul-

Trullana congregati? cum enim illi reprehenderent Romanam Eccleſiam, quod Sacerdotibus & Diaconis matrimonii uſum prohibeat, & unde unde argumenta conquirerent, diſciplinam illam carpendi, vel maxime ad eorum propoſitum faciebat Socratis illa narratio, ut oſtenderent, etiam a Nicæno œcumenico concilio Clericis majoribus permiſſum uſum uxorum. Profecto tam memorabile factum in favorem ſui decreti allegare non omiſiſſent, ſi Hiſtoricis, illud narrantibus fidem habuiſſent.

Sed neque cauſa deerat Socrati hujus figmenti. Nam Novatiani docebant, quoad matrimonii uſum ullum inter Clericos & Laicos debere intercedere diſcrimen, teſte S. Epiphanio *Hæreſi* 59. ubi ait: *Quæ Sacerdotio propter ſingularem functionis illius dignitatem præcipue tributa ſunt, ea ad omnes communiter pertinere judicant.* Excipit quidem Natalis contra fidem S. Epiphanii, aitque, eum Novatianis illum errorem affingere. Sed quantum ejuſmodi exceptio heſterni Scriptoris, cujus Hiſtoria Eccleſiaſtica Romæ fuit publice prohibita, valere debeat, contra celebrem adeo eruditum, ſanctumque Eccleſiæ Patrem, judicent æqui arbitri.

Illud mirabilius videri poſſit, S. Epiphanium & S. Hieronymum, qui tam clara de continentia ſacerdotum, canonibus ſancita, teſtimonia deponunt, Natali nimis ſeros eſſe ſcriptores, eo quod 80. circiter annis a Nicæni Concilii tempore ſint remoti, & non ſeros nimium ſcriptores ipſi eſſe Socratem & Sozomenum, qui 110. annis circiter a Nicæni Concilii tempore ſunt remoti. Si variari (ut inquit) interea potuit diſciplina: an non etiam variari potuit poſtea quibuſdam in locis diſciplina, *can.* 3. a Nicæno ſancita, circa continentiam Clericorum? Cadunt ergo omnia illa, quæ ipſe pro incontinentia Clericorum, & enervando canone tertio Concilii Nicæni, operoſe adeo collegit.

Et plane, cum continentia ſacerdotum ab Apoſtolica deſcendat traditione, atque perpetua Eccleſiæ diſciplina, ut Natalis ipſe fatetur, veriſimile non eſt, S. *Paphnutium*, cujus caſtimoniam, a prima juventute in monaſterio ſeveriſſime cultam, tantopere dilaudat Socrates, matrimonia ſacerdotum, eorumque uſum tantis encomiis celebraſſe. Profecto, ſi ſubſiſtunt, quæ tum ex Socrate, tum ex ſe ipſo affert Natalis, videtur ex illis plus inferri poſſe, quam ipſe velit, imprudenter videlicet egiſſe Eccleſiam, dum ſacris Miniſtris matrimonio interdixit, & conjugatos non alio pacto ad ſacros ordines admittit, niſi promiſſa ab utroque conjuge ſeparatione & continentia.

Per

Digitized by Google

Per hæc tamen, quæ de lege ſervandæ continentiæ hactenus dicta ſunt, nolim evincere, primis ſtatim Eccleſiæ temporibus exſtitiſſe legem ſcriptam claram, qua expreſſe Clericis Mojoribus præciperetur continentia. Sed conſuetudo illa, & Eccleſiæ diſciplina, ab ipſis Apoſtolis derivata (quam fatetur Natalis) pro lege fuit. Quis enim neſcit, diuturnos populi mores & conſuetudinem legem inducere?

QUÆSTIO IV.

Explicatur diſtinctius quænam in Eccleſia, tum Latina tum Græca, circa continentiam Clericorum viguerit vigeatque diſciplina.

Cœlibatum Sacerdotum non eſſe Juris Divini, neque tamen arbitrio Sacerdotum permiſſam, ſed antiquiſſima lege Eccleſiaſtica præceptam iis continentiam, diximus hactenus. Jam enucleatius atque diſtinctius aliquanto explicandum, quænam in hac re diſciplina fuerit atque etiamnum ſit in Eccleſia, cum Latina, tum Græca, & quodnam inter utramque diſcrimen. 40.

ARTICULUS I.

Quænam in hac re ſint certa?

41. Minoriſtæ licite contrahunt.

Certum eſt primo, Clericos, qui minoribus duntaxat Ordinibus ſunt initiati, & valide & licite contrahere poſſe matrimonium; nulla ſiquidem lege id ipſis invenitur prohibitum. Imo tum aliis Canonibus tum præſertim *can. ſeriatim* 14. *diſt.* 32. id ipſis aperte intelligitur conceſſum, *Oſtiariis* videlicet *Lectoribus*, *Exorciſtis*, *Acolythis*. Neque aliquod quoad hoc in Eccleſia Orientali & Occidentali diſcrimen.

Dubium quidem movere poſſet Canon Apoſtolorum 25. qui *Lectoribus* tantum & *Cantoribus* videtur indulgere facultatem illam. At, præterquam quod Canones illi non deſcendant ab ipſis Apoſtolis, *Lectorum* & *Cantorum* nomine reliqui etiam minores Clerici poſſunt intelligi; præſertim cum eadem ſit de omnibus ratio. Quamvis enim Ordines illi probabilius ſint Sacramenta, iisque initiatos,

ex Laicorum conditione extractos, Clericos inter conſtituant, atque Beneficiorum Eccleſiaſticorum capaces efficiant (quod & prima jam Tonſura præſtat) remotius tamen ad ſacris miniſtrandum ordinant, quam ut propterea voto aut præcepto caſtimoniæ adſtringendos Eccleſia cenſeat, aut *ſacrorum* ordinum nomenclatione inſigniat: hac appellatione majoribus tantum Ordinibus per antonomaſiam reſervata.

42. Amittunt tamen Beneficia &c. Si tamen minores ejusmodi Clerici matrimonium contrahant, amittunt, quæ habent, Beneficia; & ad alia obtinenda redduntur inhabiles. *cap.* 3. *&* 5. *de Cleric. conjug. male enim*, ut inquit ibidem Innocentius Papa, *concordat citbara cum pſalterio.* Et qui alligatus eſt uxori, ut ait Apoſtolus, cogitat, quomodo placeat uxori, abſtractus a cura Clericalis miniſterii. Sed neque per uxoratos Clericos rebus Eccleſiæ ſatis eſſet conſultum, in filiorum nepotumque neceſſitates diſtrahendis.

Ipſo facto. Neque per ſententiam primum Judicis, ſed jure ipſo Beneficiis excidunt, ſi matrimonium ineant *valide*; tenenturque reſtituere fructus, a die conjugii perceptos. Quia ex juris diſpoſitione non alia intentione aut conditione, quam cœlibatus, confertur Beneficium: cenſenturque renuntiare, qui ſtatum alium, pugnantem cum clericatu, aſſumendo conditionem non implent. Quamvis enim citati ſupra canones dicant, eos *ſpoliandos*, *privandos*, *compellendos*, eæ tamen voces non deſignant, per ſententiam Judicis eos privandos *jure* ac *titulo* Beneficii, (quo jam exciderunt) ſed *poſſeſſione* ſolummodo, ſi eam adhucdum retineant. Neque enim hæc lex eſt pœnalis (cum matrimonium contrahendo nulla culpa ſit contracta) ſed in bonum ſtatus Eccleſiaſtici ac clericalis miniſterii lata, ex diſpoſitione Eccleſiæ, ut paſſim agnoſcunt DD. privans jure Beneficii.

Imo non tantum amittunt Beneficium, ſed etiam gratias exſpectativas, ut vocant, penſiones, titulo clericali ipſis aſſignatas, & quævis alia jura ſpiritualia ad Beneficia Eccleſiaſtica, quæ ante matrimonium illis competebant, ex collatione, nominatione, præſentatione, hancque privationem non tantum operatur matrimonium jam conſummatum, ſed etiam ratum: ita quidem, ut ſolus Summus Pontifex diſpenſare cum iis poſſit ad Beneficia conſervanda.

Dixi autem: ſi matrimonium *valide* ſit contractum. Nam ſi illud ex quacunque cauſa eſſet irritum, non privarentur ipſo jure. Quia ceſſaret ratio: & per ſe *non præſtat impedimentum, quod de jure non ſortitur effectum*, ut habet regula Juris 52. in 6.

Certum

Certum eſt ſecundo, ſemper in Eccleſia, tam Græca, quam Latina, vetitum fuiſſe Sacerdotibus poſt ordinationem contrahere matrimonium. Hoc enim fatenttur non tantum ſcriptores univerſim omnes catholici Eccleſiæ Occidentalis, ſed etiam Græcæ ac Orientalis. Exſtatque in hanc rem Canon Apoſtolicus 25. qui ait: *Ex his, qui cælibes in Clerum pervenerunt, jubemus, ut lectores tantum & cantores, ſi velint, nuptias contrahant.* 43. Sacerdotum cœlibatus.

Ipſi etiam Trullani Patres, licet conceſſerint Presbyteris, & Diaconis uſum uxorum, quas ante ordinationem duxerant, prohibuerunt tamen, ne ullus illorum poſt ſacram ordinationem matrimonium contrahat; duratque hæc Græcorum diſciplina in hodiernum uſque diem.

Probat hoc ipſum illa etiam Hiſtoria, quam Hæretici toties nobis obtrudunt, de interceſſione Paphnutii, in Concilio Nicæno facta. Nam ſi narratio illa Socratis atque Sozomeni ſubſiſtat, Paphnutius expreſſe voluit prohibitum, ne ullus ex Clericis Majoribus poſt ordinationem nuptias celebret: ipſique in hoc totus Patrum Senatus aſſenſum præſtitit.

Innumera Conciliorum, Patrumque, tam Græcorum quam Latinorum, teſtimonia luculenta in rem hanc conferri poſſent, ſi opus foret. Nullus ſcriptor orthodoxus, imo ne quidem ex Græcis, Schismate abſtractis, ullus facile inveniri, poterit, qui aſſerat, licuiſſe unquam Sacerdotibus contrahere matrimonium, poſtquam per ordinationem ad Epiſcopatum, aut Presbyteratum, fuerant promoti. Nullumque in tota retro antiquitate exemplum exſtat, hoc rite eſſe factum.

Certe omnia argumenta, quæ Hæretici contra cœlibatum Sacerdotum coacervare ſolent, plus non probant, quam aut aliquos Eccleſiaſticos ante Ordines ſacros ſuſceptos habuiſſe uxorem; aut Græco ritu poſt ordinationem uſos eſſe matrimonio, ante ſacros Ordines contracto. Nunquam autem probant, aliquem Epiſcopum, aut Sacerdotem, licite contraxiſſe matrimonium.

Videant proin Proteſtantes, quid de eorum Protoplaſtis, Luthero, Zwinglio, Calvino, Oecolampadio, Bucero, Vermilio, Vireto, Pellicano, Ochino, Carlſtadio, Menzero, Marlorato, Bugenhagio, aliisque apoſtatis, ſit ſentiendum: qui novo & inaudito in orbe Chriſtiana exemplo poſt ſuſceptum in Eccleſia catholica ſacerdotium, ſacratosque ordines, ad ſacrilegas nuptias, tanquam famelici corvi ad eſcas, male olentes, convolarunt.

Digitized by Google

44. Matrimonium invalidum.

Certum eſt tertio, non tantum illicitum eſſe matrimonium Clericorum, qui majoribus Ordinibus ſunt inſigniti, ſed etiam *invalidum*, ſaltem in Eccleſia Latina. Aperte enim ſic deciſum habemus *c. de Diacono* 1. *qui Cleric. vel vov.* & a Tridentino Concilio *ſeſſ.* 24. *can.* 9. ubi anathema dicitur aſſerenti, Clericos in Majoribus conſtitutos, Presbyteros nempe, Diaconos & Sub-Diaconos poſſe matrimonium contrahere, contractumque validum eſſe.

Dixi autem, *ſaltem in Eccleſia Latina.* Nam de Græca id quidam in dubium volebant trahere. Sed certum eſſe videtur, in illa etiam matrimonium, a Clericis Majoribus poſt ordinationem contractum eſſe irritum; ut docet Palud. *in* 4. *diſt.* 3. *q.* 1. *art.* 1. Archid. Gemin. Turrecrem. *in c. Diaconi diſt.* 28. Silveſt. *tract. quaſt. V. matrim. q.* 8. Sanch. *lib. de matrim. diſt.* 28. *in* 4. Filiuc Pignatelli. Schmalzg. &c.

Ratio eſt, quia quoad matrimonium, poſt odinationem contractum, nullum in utraque Eccleſia invenitur diſcrimen. Neque enim vel Trullana Synodus quoad matrimonium, poſt ordinationem contractum, diverſum quid ab Eccleſia Romana ſtatuit. Fuitque antiquiſſima & univerſalis Eccleſiæ regula, etiam ante exortum ſchisma SS. PP. Teſtimoniis roborata, Sacerdotum matrimonia eſſe irrita.

Unde Innocentius II. *cap. ut lex cauſa* 27. *q.* 1. dicit, Epiſcopos, Presbyteros Diaconos & Sub-Diaconos, Regulares &c. qui uxores ſibi copulare præſumpſerint, eſſe ſeparandos: *hujusmodi namque copulationem, quam contra Eccleſiaſticam regulam conſtat eſſe contractam, matrimonium non eſſe cenſemus.*

Deinde Græci etiam, tanquam ſubditi Apoſtolicæ Sedis, tenentur legibus univerſalibus Eccleſiæ. Cum igitur tum ſacris Canonibus, tum Oecumenici Concilii Tridentini oraculo generaliter declaratum ſit, ejusmodi matrimonia eſſe invalida, atque contrarium aſſerenti, dicat anathema, de omnium ſacerdotum matrimoniis id opertet intelligi.

Neque obſtat *cap. aliter diſt.* 31. ubi dicitur, Clericos in Eccleſia Orientali matrimonio copulari. Nam præterquam, quod Gratianus hoc capitulum tribuat Stephano Papæ (non determinando, quis aut quotus ille fuerit) in Synodo Lateranenſi ita loquenti, ibidem autem non inveniatur; dici congruenter ad alios Canones poteſt, capituli illius ſenſum non eſſe, quod Orientales Clerici poſt Ordines ſacros ſuſceptos copulentur contrahendo matrimonium, ſed quod copulam conjugalem exerceant, utendo matrimonio, jam ante ordinationem contracto.

Certum eſt quarto, nunquam (ne quidem in Eccleſia Orientali) licitum fuiſſe Epiſcopis uti matrimonio, etiam ante conſecrationem Epiſcopalem contracto. Nam Concilium Trullanum (quod omnium maxime a diſciplina Eccleſiæ Romanæ recedit) licet Presbyteris, Diaconis, & Subdiaconis dederit facultatem utendi matrimonio, ante Ordines ſacros contracto, expreſſe tamen excepit Epiſcopos, quibus ab uxoribus ſe continere ſeverc præcepit: ut videre eſt *can.* 48. ubi præcipitur, ut Epiſcopus ne quidem cohabitet uxori.

Certum videtur quinto, ante ſynodum Trullanam neque Presbyteris Orientalibus conceſſum fuiſſe uti matrimonio, etiam ante ordinationem contracto. Hæc aſſertio eſt quidem non tantum contra Hæreticos, ſed etiam contra Natalem Alexandrum; contra quos tamen ſatis demonſtratam putamus *quæſt.* 3. 45. Nec uti licuit ante contracto.

Unum hic addo vel alterum veritatis hujus argumentum. Innocentius I. ſummus Pontifex, ſummusque in terris Eccleſiæ Legiſlator, qui tribus ferme ſæculis ſynodo Trullana fuit antiquior *epiſt.* 2. *ad Victricium Rotbomagenſem Epiſcopum cap* 9. ſic ſcribit (ut habetur *cap.* 4. *diſt.* 31.) *tenere debet omnino Eccleſia, ut Sacerdotes & Levitæ cum uxoribus ſuis non miſceantur.* Additque plures præcepti hujus rationes. Idem ſcribit ad *Exuperium cap.* 1.

Pariter S. Leo M. ultra duo ſæcula antiquior Trullano ſynedrio, *epiſt.* 90. *cap.* 3. ſcribens Ruſtico Narbonenſi Epiſcopo, ait: *Lex continentiæ eadem eſt Altaris miniſtris, quæ Epiſcopis atque Presbyteris, qui cum eſſent laici, ſive lectores, licite uxores ducere & filios procreare potuerunt, ſed cum ad prædictos, pervenerunt gradus, cœpit eis non licere, quod licuit. Unde, ut ſpirituale fiat conjugium, oportet eos nec uxores dimittere, & quaſi non habeant, ſic habere: quo & ſolva ſit charitas, & ceſſent opera nuptiarum.*

Ex quibus ſane ſummi Legiſlatoris declarationibus patet, ante Trullanum conventum (qui circa finem ſeptimi ſæculi Conſtantinopoli eſt habitus) ſacerdotibus, non licuiſſe uti matrimonio, ante ordinationem contracto. Nam ſummi Pontificis, Eccleſiæ totius Capitis, & Chriſti Vicarii præceptis etiam orientales tenebantur.

Taceo, ipſam etiam Generalem Nicænam ſynodum (utique in Oriente celebratam) vetuiſſe, ne Presbytero, Diacono, &c. uxor cohabitet, ut ſupra oſtenſum. Quem etiam in ſenſum S. Epiphanius, S. Chryſoſtomus, S. Gregorius Nyſſenus, aliique Eccleſiæ orientalis Patres loquuntur, ut pariter ſupra, indicatum.

Dixi autem, ante *Synodum Trullanam.* Poſt illam enim alia in Oriente, quam dixi, cœpit diſciplina, dum Sacerdotes, Diaconi, & Subdiaconi utebantur matrimonio, ante ordinationem contra-

Digitized by Google

ſto: non quod ipſis hoc ſtatim licitum fuerit (nam conciliabulum Trullanum, quod a Sergio, illius temporis Pontifice, eſt reprobatum, hoc licitum eis facere non poterat: ut Hubertus Cardinalis in ſua cum Niceta diſputatione Græcis exprobrat, hoc licitum facere non potuerat) ſed quod ab eo tempore abuſus ille irrepſerit, quem tandem, cum extirpare non poſſet, Eccleſia tolerandum cenſuit, hodieque, etiam in unitis cum Romana Eccleſia, tolerat. *c. cum olim 6. de Cleric. conjug.*

Certum eſt denique ſexto, non tantum præceptum eſſe jure Eccleſiaſtico Epiſcopis, Presbyteris, Diaconis, & Subdiaconis perpetuam continentiam, ſed ejusdem etiam votum ſolenne Ordinibus eorum ſacris annexum eſſe: ut clare deciſum habemus a Bonifacio VIII. *c. unde voto in* 6. ubi ait, hoc votum per ſuſceptionem ſacri Ordinis *ſolennizari.*

46. Votum. Diſceptari tamen ſolet, an obligatio continentiæ immediate deſcendat ex voto, & tantum mediate ex Præcepto, quatenus Eccleſia ordinandis præcipit votum, quo dein ſolo immediate obligeutur continere?

Doctoribus in diverſas opiniones abeuntibus, cenſeo tam ex præcepto, quam ex voto illam obligationem immediate deſcendere, nam Eccleſia non tantum præcipit ordinandis votum, ſed etiam immediate continentiam, ut ex ſupra adductis præceptis patet. Votum vero & ipſum, expreſſe vel tacite emiſſum, immediate obligat.

Quo ſane fit, ut, licet quis in ſuſceptinoe ſacrorum ordinum abſolute nollet votum continentiæ emittere, ſervare tamen eandem deberet ex præcepto Eccleſiæ; hoc ipſo, quod voluntarie ac libere ſuſcipiat ſacros Ordines. Aliud enim eſſet, ſi infans ordinaretur, aut ſimpliciter invitus.

ARTICULUS II.

Quænam in hac re videantur controverſa?

47. Controverſum videtur primo, an Diaconis poſt ordinationem unquam licitum fuerit inire matrimonium. Dubium movere cuipiam poſſet *cap. Diaconi,* 8. *diſt.* 28. deſumptum ex ex Concilii

Ancy-

Ancyrani *can.* 10. ibi: Diaconi *quicunque, cum ordinantur, ſi in ipſa ordinatione proteſtati ſunt, dicentes, velle ſe habere uxores, nec poſſe ſe continere, hi ſi poſtea ad nuptias venerint, maneant in miniſterio, propterea, quod his Epiſcopus licentiam dederit. Quicunque ſane tacuerunt, & ſuſceperunt manus impoſitionem, profeſſi continentiam, ſi poſtea ad nuptias venerint, a miniſterio ceſſare debebunt.* Ex quo canone P. Schmalzgrueber *in tit. de Cleric. conjug. n.* 19. putat, non obſcure colligi, Diaconis quibusdam in locis permiſſum fuiſſe uxores ducere.

At hoc non obſtante certum videtur, id nunquam Diaconis poſt ordinationem licuiſſe, ſaltem absque diſpenſatione. Evincunt hoc teſtimonia & argumenta ſupra producta: quorum pleraque non tantum de Sacerdotibus, ſed etiam de Diaconis loquuntur; ut patet ex iis, quæ ex Innocentio I. Leone I. aliisque adduximus. Imo ipſa etiam Trullana ſynodus *can.* 6. Diacanonis quoque ſevere probuit poſt ordinationem contrahere matrimonium. 48. Diaconis nunquam licuit.

Sed neque Doctrinæ huic obſtat cap. *Diaconi* paulo ante citatum. imo ex illo magis confirmatur. Nam ſi tales in ordinatione proteſtantes poſſunt poſtea uxorem ducere, tunc ideo, quia, ut ait capitulum, Epiſcopus cum illis diſpenſavit: *Propterea, quod his Epiſcopus licentiam dederit.* Ergo manifeſte colligitur, fuiſſe ipſis prohibitum, uxorem poſtea ducere: alias non fuiſſet opus diſpenſatione, aut licentia Epiſcopi.

Cæterum Jacobus Pignatelli *tom.* 8. *conſult.* 81. longe alium ſenſum canonis illius eſſe aſſerit, cum gloſſa *in cit. c.* ſic habet: *Statutum fuit in ſynodo Ancyrana, quod ſi aliqui in Diaconos ordinentur, & dicant, ſe nolle, aut non poſſe continere, & Epiſcopus nihilominus ordinat eos, ſi poſtea contraxerint, ab uxore ſeparabuntur, ſed in miniſterio remanebunt, quod Epiſcopus eis licentiam dederit* (non quidem contrahendi matrimonium, ſed eo irrito declarato, remanendi in miniſterio) *ſi vero in ordinatione ſua tacuerint, videntur continentiam profiteri, & ideo, ſi poſtea cotraxerint, officio & beneficio privabuntur.* Hæc gloſſa.

Accedit, quod Martinus Bracarenſis in ſua collectione canonum c. 39. longe aliter canonem illum legat: nempe ut exſtat *c. Diaconus diſt.* 27. *Diaconus, qui eligitur, ſi conteſtatus fuerit pro accipiendo matrimonio, & dixerit, non poſſe in caſtitate permanere, hic non ordinetur. Quod ſi in ordinatione tacuerit, & ordinatus fuerit, & poſtea matrimonium deſideraverit, alienus ſit a miniſterio, & vacet a Clero.* Quocunque ergo ſenſu dictus canon intelligatur, nunquam ex eo probatur, licitum fuiſſe (ſaltem absque diſpenſatione) Diaconis matrimonium, ſed omnino oppoſitum.

Plus

49. Plus dico. Certum videtur, quod in Eccleſia Latina Diaconis
Neque uti nunquam licuerit uti matrimonio, etiam ante ordinationem con-
ante contra- tracto, & in Eccleſia orientali nunquam ante ſynodum Trullanam.
cto. Nam hoc pariter evincunt citata Patrum & Conciliorum teſtimonia.

Sic S. Epiphanius *hæreſ.* 59. ait, Eccleſiam non ſuſcipere Diaconum, adhuc liberos gignentem. Objectionem deinde ſolvit, quod in quibusdam locis adhuc liberos gignant; reſpondetque, *hoc non eſſe juxta canonem:* contrarium fieri, *ubi ſinceri ſint canones* Eccleſiaſtici.

Siricius Papa in epiſt. ad Himerium Taraconenſum *cap.* 7. vehementer invehitur in Sacerdotes & Levitas, qui continentiam, etiam ab uxoribus, non ſervant: vocatque crimen carnale eorum commercium. Additque: *Si Epiſcopus, Presbyter, aut Diaconus deinceps talis fuerit inventus, jam ſibi omnem indulgentiæ per nos aditum intelligat obſeratum: quia ferro neceſſe eſt exſcindantur vulnera, quæ fomentorum non ſenſerint medicinam.*

S. Innocentius I. *l. c. tenere,* inquit, *omnino debet Eccleſia, ut Sacerdotes & Levitæ cum uxoribus ſuis non miſceantur.* Per Levitas autem utique intelliguntur etiam Diaconi. Similiter S. Leo I. *l. cit.* non tantum Epiſcopis & Presbyteris, ſed aliis etiam Altaris Miniſtris legem continentiæ impoſitam eſſe denuntiavit, vi cujus ipſis nec matrimonium contrahere, nec antea contracto uti amplius liceat. Idemque repetit in epiſtola ad Anaſtaſium Epiſcopum Theſſalonicæ *cap.* 4.

S. Hieronymus libro contra Vigilantium circa initium, *quid facient,* inquit, *Orientis Eccleſiæ, quid Ægypti, & Sedis Apoſtolicæ, quæ aut Virgines Clericos accipiunt, aut continentes, aut ſi uxores habeant, mariti eſſe deſiſtunt?*

Conſentiunt antiquiſſima concilia: ut Elibertinum, quod *can.* 33. præcipit etiam Diaconis abſtinere a conjugibus, & non generare filios. Idem præcipit apertiſſimis verbis Concilium Carthaginenſe II. *can.* 2. ad Apoſtolorum traditionem ſe referens. Idemque jam in Concilio Nicæno ſtatutum in Aſia diximus, quod *can.* 3. vetat cohabitare cum muliere, præterquam cum matre, ſorore, amita. Eccleſiæ Africanæ diſciplina conſtat ex Concilio Carthaginenſi V. anno 398. celebrato. Quod *can.* 5. ita decernit: *Placuit Epiſcopos, Presbyteros & Diaconos, ſecundum priora ſtatuta, etiam ab uxoribus continere. Quod niſi fecerit, ab Eccleſiaſtico removeantur officio.* Ubi, ut DD. advertunt, ſub nomine Diaconorum etiam comprehendun-

tur

Digitized by Google

tur Subdiaconi: eo quod olim, cum pauciores eſſent fideles, Diaconi etiam Subdiaconorum fungerentur officio.

50. Subdiaconi. Major adhuc controverſia eſt de cælibatu & continentia Subdiaconorum. Quidam enim exiſtimant, ante Gregorii M. tempora Subdiaconos non fuiſſe obligatos ad continentiam, imo poſt ordinationem etiam potuiſſe uxores ducere. Argumenta ipſorum ſunt;

1. Quia in primitiva Ecclesia Subdiaconatus non erat ordo *ſacer*; imo neque ante Gregorium M. hoc eſt, ante finem ſexti ſæculi. Ut teſtatur Innocentius III. *cap. 7. de ſerv. non ord. & c. 9. de ætat. & qualit.* Ergo neque obligatio caſtitatis fuit eidem annexa: ſicut non eſt annexa minoribis Ordinibus: quia non ſunt Ordines ſacri.

2. Quia Gregorius M. *cap. ante triennium diſt.* 31. abrogavit decretum Pelagii Papæ, ſui anteceſſoris: quo prohibuerat Subdiaconis Siciliæ, ne uterentur matrimonio, ante ordinationem contracto.

3. Quia Siricius Papa *epiſt.* 1. *c.* 9. *ad Hymerium Tarraconenſem* concedit Subdiacono uxorem, quæ fuerit virgo. *c.* 3. *diſt.* 77.

4. Quia Alexander III. in Concilio Lateranenſi tolerandum cenſuit, ut quidam Subdiaconi nuptias celebrarent.

5. Quia multis locis Subdiaconi utebantur matrimonio.

6. Plura concilia Presbyteris & Diaconis præcipiunt continentiam, non autem Subdiaconis.

51. Continentes. Verum licet non adeo manifeſtum ſit, quæ fuerit Eccleſiæ circa Subdiaconorum continentiam temporibus antiquis diſciplina, probabile tamen admodum eſt, in tota ferme Eccleſia etiam Subdiaconos ſemper adſtrictos fuiſſe ad continentiam, ſicut Diaconos. Et certum eſt, illam ante Gregorii M. tempora fuiſſe præceptam. Propoſitio iſta eſt contra Natalem.

Sed non deſunt, ad illam ſtabiliendam valida argumenta, ac Patrum Conciliorumque veterum teſtimonia.

Certe S. Leo M. ſæculo uno ac dimidio antiquior eſt S. Gregorio M. is autem *epiſt.* 82. *c.* 4. ad Anaſtaſium Theſſalonicenſem in Oriente Epiſcopum ſcripſit: *Ad exhibendam perfectæ continentiæ puritatem, ne Subdiaconis quidem connubium carnale conceditur: ut, & qui habent, ſint tanquam non habentes, & qui non habent, permaneant ſingulares.*

Adhuc multo antiquior eſt S. Innocentius I. qui ad Victricium *c.* 9. ſcripſit: *Tenere debet omnino Eccleſia, ut Sacerdotes & Levitæ cum uxoribus ſuis non miſceantur.* Per Levitas autem palam eſt Diaconos & Subdiaconos intelligi. Dicit quidem Alexander Natalis, *nugato-*

rium eſſe, nomine *Levitarum* etiam Subdiaconos intelligere; ſed hoc ideo tantum videtur dicere, quia contrarium nec probat, nec probare poteſt.

Et ante utrumque hunc S. Pontificem Concilium Elibertinum *can.* 33. præcepit etiam Subdiaconis continentiam; *Placuit*, inquit, *in totum prohibere Epiſcopis, Presbyteris, Diaconis & Subdiaconis, abſtinere ſe a conjugibus, & non generare filios.* Quod idem Concilium Turonenſe I. *can.* 1. & 2. Sacerdotibus & Levitis prohibet: addens, id ſe ſancire ſecundum conſtitutiones Patrum.

Idem ſtatuit Concilium Aurelianenſe III. *can.* 2. *Ut nullus Clericorum, a Subdiacono & ſupra, qui uxores in propoſito ſuo accipere inhibentur, propriæ, ſi forte jam habeat, miſceatur uxori.*

Similiter Concilium Toletanum I. *cap.* 1. & Toletanum IV. Subdiaconis uſum uxorum prohibent. Citatur etiam Concilium Romanum II. ſub Sylveſtro I. quod *can.* 8. etiam Subdiaconis prohibet, ne uxores dicere ullo modo audeant. Sed quia hoc Concilium videtur ex mercibus Iſidori Mercatoris profluxiſſe, illo nobis nequaquam eſt opus, cum aliunde ſufficientia nobis præſto ſint teſtimonia, certa & indubitata.

Ejusmodi teſtimonium habetur etiam ex Concilio Carthaginenſi II. duobus integris ſæculis antiquiore Gregorio M. hoc *can.* 2. Sacerdotibus & Levitis, qui ſacramentis Divinis inſerviunt, perfectam continentiam præcipit.

Idoneus etiam & ſat vetuſtus teſtis eſt S. Epiphanius, ex illuſtriſſimis Eccleſiæ orientalis Patribus; qui *hæreſ.* 49. ait, quod in quibusdam locis adhuc Presbyteri, Diaconi, & Hypodiaconi (ſeu Subdiaconi) adhuc liberos gignant, eſſe contra canonem. Ubi ſinceri ſint canones Eccleſiaſtici, etiam Hypodiaconos eſſe continentes, & ab uxoribus abſtinere.

Fortaſſis S. Pater in mente habuit canones Apoſtolorum, certe antiquiſſimos in Eccleſia; nam canon 27. lectoribus tantum & cantoribus permittit uxores.

Gregorio M. pariter antiquior eſt Juſtinianus Imperator, qui conformiter ad Eccleſiaſticos canones, imperiali etiam edicto. *Novell.* 6. *cap.* 5. vetuit, ne Presbyter, Diaconus, aut *Subdiaconus* uxorem ducat.

Neque videntur vim magnam habere ea, quæ pro ratione dubitandi ſunt allata. Nam reſp.

Ad 1.

Ad 1. Licet in primitiva Eccleſia Subdiaconatus non fuerit computatus inter ſacros Ordinem, continentiæ tamen obligationem annexam habuit; ut patet ex teſtimoniis allatis. Eſt enim penes Eccleſiam ſtatuere, quinam Ordines pro ſacris haberi debeant, & quibus continentiæ obligatio annexa eſſe debeat: ſicut eſt penes Eccleſiam decernere, quænam vota ſolennia, aut non ſolennia eſſe debeant. Cæterum Urbanus II. manifeſte ſupponit, ſuo tempore fuiſſe Ordinem ſacrum Subdiaconatum. Nam *c.* 11. *diſt.* 32. ait: *Erubeſcant impii, & aperte intelligant, judicio Spiritus S. eos, qui in ſacris Ordinibus, Presbyteratu, Diaconatu, Subdiaconatu ſunt poſiti, niſi mulieres abjecerint, & caſte vixerint, excludendos ab omni eorundem graduum dignitate.* 52. Solvuntur objectiones.

Ad 2. Ex cap. *ante triennium* non probatur, Subdiaconos poſt ordinationem potuiſſe contrahere matrimonium; nam de hoc nec vocula exſtat in toto capitulo. Quare perperam P. Schmalzgrueber in *tit. de Cleric. conjug.* ex eo colligit, quibusdam in locis Subdiaconis permiſſum fuiſſe uxores ducere.

Sed id ſolum probatur, in Sicilia (de hac enim ſola loquitur) Subdiaconos uſos fuiſſe matrimonio, jam ante ordinationem contracto. Hunc uſum vel abuſum Pelagius Papa triennio ante ſuſtulerat, voluitque, ut Subdiaconi in Sicilia, more Eccleſiæ Romanæ, a conjugibus abſtinerent. At Gregorius M. ſucceſſor decretum Pelagii mitigavit, ſanxitque, ut Subdiaconis Siciliæ uxores, quas ante ordinationem duxerant, relinquerentur: Epiſcopi vero deinceps nullum Subdiaconum facere præſumant, niſi qui ſe victurum caſte promiſerit. Additque: *Eos autem, qui poſt probibitionem factam ſe a ſuis uxoribus continere noluerint, ad ſacrum Ordinem nolumus promoveri, Quia nullus debet ad Altaris miniſterium accedere, niſi cujus caſtitas ante ſuſceptum miniſterium fuerit approbata.*

Quod autem in Sicilia conſuetudo illa antea viguerit, non ſequitur, quod in aliis etiam provinciis (præſertim a Sicilia remotioribus) viguerit; alias Pelagius pro illis etiam illam prohibuiſſet, & Gregorius pro illis etiam illam mitigaſſet, ſicut pro Siculis; cum fuiſſet eadem ratio. Imo citatum capitulum aperte dicit, in Romana Eccleſia contrariam fuiſſe conſuetudinem Subdiaonorum, abſtinendi nempe ab uxoribus, etiam antea ductis.

Fortaſſis tamen illa conſuetudo etiam in vicina Siciliæ Calabria invaluerat. Quia idem Gregorius M. *lib.* 3. *epiſt.* 5. Bonifacio Epiſcopo Rhegienſi ſcripſit: *Subdiaconis tuis hoc, quod de Siculis ſtatuimus, decernimus obſervari, cap.* 10. *diſt.* 32. Ad alias autem provincias ejusmodi

modi reſcripta data eſſe non conſtat. Quod argumento eſt, illis non fuiſſe opus: cum more Eccleſiæ Romanæ Subdiaconi continentiam ſervarent. Et ſi alicubi non ſervarunt aliqui, illicite id factum cenſeri oportet.

Ad 3. Falſum eſt, quod Siricius Papa Subdiaconis conceſſerit uxorem, quæ fuerit virgo. Nam *loc. cit.* tantum vult indicare, bigamum non poſſe ordinari Subdiaconum. Hinc ait, ad Subdiaconatum promoveri poſſe, qui cum una tantum, eaque virgine fuerit copulatus (ſicut hodiedum poteſt, ſi uxor fuerit mortua, aut conſenſum dederit) nullatenus tamen dicit, quod poſt ordinationem uti matrimonio poſſit.

Ad 4. Alexander III. ut habetur in collectione Concillii Later. III. *part.* 18 *cap.* 4. 13. & 14. tolerandum duxit, quod quidam Subdiaconi uxorem ducerent. Rationem addit *cap.* 4. *ne pro una pluribus abutantur, diſſimulare poteris cum ſuis mulieribus manere: quia tolerandum eſt malum, ut pejora vitentur.* Ecce! *malum* vocat conſortium Subdiaconi cum uxore. Quod tamen in Diœceſi Salernitana diſſimulandum cenſuit, ad cavenda majora mala. Etiam lupanaria alicubi tolerantur.

Cæterum idem Papa Alexander *cit. cap.* 13. aperte dicit, matrimonium Subdiaconorum eſſe contra ſacros canones, diſſimulari tamen poſſe ab Epiſcopo Oxonienſi, *pro graviori lapſu vitando: ita tamen, quod ad Altaris miniſterium non accedant, nec Eccleſiaſtica Beneficia percipiant. - - - aut Eccleſias aut uxores prorſus dimittere cogendi ſunt.*

Et *cap.* 2. idem Pontifex, Cantuarienſi Epiſcopo ſcribens, *Sed ſi forte*, inquit, *in Subdiaconatu, & aliis ſuperioribus Ordinibus uxores accepiſſe noſcuntur, eorum uxores dimittere, & pœnitentiam agere de commiſſo authoritate noſtra per ſuſpenſionis & excommunicationis ſententiam, appellatione poſtpoſita, compellatis.*

Quando autem idem Alexander *cap.* 14. de cujusdam Subdiaconi ordine dicit, quod matrimonium ejus non impediat, videtur loqui de ordine invalide ſuſcepto: cum addat, cum hominem nimis enormiter & inordinate ſe ingeſſiſſe, nullamque ei dignitatem vel honorem ab ordine illo eſſe allatum. Vel, ſi ordo valuit, Pontifex cum eo diſpenſavit in matrimonio contrahendo.

Ad 5. Aliud eſt, quid fiat & factum ſit; aliud, quid fieri debeat. Etiam a laicis ſextum præceptum frequenter violatur. Tamen eſt præceptum. Ex eo igitur, quod Subdiaconi (imo etiam Diaconi & Presbyteri) ſæpius, aut matrimonium contrahere attentarint, aut antea contracto uti perrexerint, aut concubinas ha-

bue-

buerint, nequaquam ſequitur, hæc ipſis fuiſſe licita; proteſtante ſemper canonibus, edictiſque vetante Eccleſia. Quæ contra hæc acta ſunt, humani generis hoſti, carnis miſeriis, & corruptæ naturæ vitio ſunt adſcribenda. Videlicet, ut ille ait, Iliacos intra muros peccatur, & extra. In ipſa etiam Domini ſacraria quandoque irrumpit contagium. Habemus enim theſaurum in vaſis fictilibus: quæ facile franguntur, niſi timor Domini cautos efficiat, & tutos præſtet a lapſu.

A 6. Licet aliqua Concilia tantum Epiſcopos, Presbyteros, & Diaconos exprimant: tamen ſub nomine Diaconorum etiam Subdiaconos comprehenderunt: quia olim, dum pauciores adhuc eſſent fideles, eorum etiam officium peragebant: ſicut hodiedum etiam ſacerdotes ſæpe Diaconorum & Subdiaconorum funguntur officio. Licet igitur aliqua Concilia non expreſſerint nominatim Subdiaconos: quia tamen alia plura eos expreſſerunt, illis etiam continentiam præceptam eſſe intelligimus. Cæterum aliqua Concilia tantum Epiſcopos expreſſerunt: an propterea tantum illis continentiæ legem impoſitam eſſe dicemus?

QUESTIO V.

An conveniens fuerit, Clericis Majoribus cœlibatum & continentiam ab Eccleſia præcipi?

Negant Heterodoxi, affirmant Orthodoxi, cum SS. Patribus & 53.
Eccleſiæ Conciliis. Convenientiam hanc nervoſe ſimul bre- Ex S. Innocentio.
viterque ob oculos ponit S. Innocentius I. in epiſt. ad Victricium Rothomagenſem Epiſcopum *cap.* 9. his verbis: „ tenere debet „ omnino Eccleſia, ut Sacerdotes & Levitæ cum uxoribus ſuis non „ miſceantur; quia miniſterii quotidiani neceſſitatibus occupantur. „ Scriptum eſt enim: ſancti eſtote, quia ego ſanctus ſum Dominus „ Deus veſter. Nam ſi priſcis temporibus anno vicis ſuæ Sacerdo„ tes de templo non diſcedebant (ſicut de Zacharia legimus) nec „ domum ſuam omnino tangebant, quibus utique propter ſobolis „ ſucceſſionem uxoris uſus fuerat relaxatus, quia ex alia tribu, & „ præterquam ex ſemine Aaron, ad ſacerdotium nullus accedere „ præcipiebatur: quanto magis hi Sacerdotes vel Levitæ pudici„ tiam ex die ordinationis ſuæ ſervare debent; quibus vel ſacerdo„ tium vel miniſterium ſine ſucceſſione eſt, nec præterit dies, qua

„ vel a Sacrificiis Divinis, vel a baptiſmatis officio vacent. Et ſi „ Paulus ad Corinthios ſcribit, dicens: Abſtinete vos ad tempus, „ ut vacetis orationi, & hoc utique laicis præcepit; multo magis „ Sacerdotes, quibus orandi & ſacrificandi juge ſacrificium eſt, ſem- „ per debebunt ab hujusmodi conſortio abſtinere.

54. Ex aliis Patribus. Quam rationem etiam affert S. Hieronymus *lib.* 1. contra Jovinianum. *Si laicus*, inquit, *& quicunque fidelis orare non poteſt, niſi careat officio conjugali, ſacerdoti, cui ſemper pro populo offerenda ſunt ſacrificia, ſemper orandum eſt. Si ſemper orandum; ergo ſemper matrimonio carendum.* c. 7. *diſt.* 31.

Et S. Epiphanius *hæreſ.* 59. *Presbyter & Diaconus & Epiſcopus Deo penitus vacent. Nam ſi illis etiam, qui de populo ſunt, id ipſum Apoſtolus præcipit, ut, inquit, ad tempus vacent orationi, quanto id magis Sacerdoti præſcribit? nimirum nullis ut impedimentis avocetur.*

Idem facunde inculcat Siricius Papa *epiſt.* 4. ad Africanos Epiſcopos: *Quod dignum*, ait, *& pudicum, & honeſtum eſt, ſuademus, ut Sacerdotes & Levitæ cum uxoribus ſuis non coëant, quia in miniſterio Divino quotidianis neceſſitatibus occupantur. --- Si ergo laicis abſtinentia imperatur, ut poſſint deprecantes videri; quanto magis Sacerdos utique omni momento paratus eſſe debet, munditiæ puritate ſecurus?*

55. Ex ratione. Et profecto certum omnino eſt, Eccleſiaſticorum munera propria eſſe, ſacrificare, orare, exhortari, ad concionem dicere, ſacramenta miniſtrare, ægrotos inviſere, curam pauperum gerere &c. Quantum autem hæc ſancta officia impedirentur per commercia conjugalia, per curas privatas & domeſticas, impendendas uxori, liberis, œconomiæ, nemo eſt, qui non videat. Sic enim cura paſtoralis & affectus, quo oves Chriſti oporteret aſſidue proſequi, in uxore & liberis ferme totus abſumeretur.

Et unde alenda tanta familia? unde petenda dos, ſæpe multiplex, pro filiabus? nunc, dum ſoli ſunt, conqueruntur non raro Clerici, ſe non habere ſuſtentationem congruam. Quid futurum credamus, ſi præter uxorem, ejusque famulas, numeroſa ſoboles nutrienda, veſtienda, dotanda foret? num mendicarent ſacerdotum liberi? an res Eccleſiæ, patrimonium Chriſti invadendum, atque in eos evacuandum? num proviſum, num conſultum foret piis fundationibus, Beneficiis, Eccleſiis? certe aut mendicos, aut avaros, aut diribitores ac depeculatores ſacri ærarii, aut turpi quæſtu nundinatores, aut ſimoniacos rerum Eccleſiaſticarum propolas fieri oporteret, ut tot famelicos ventres implerent, & patrimonium illis relinquerent.

Qua-

Quantum autem hoc pacto ſacerdotii dignitas; æſtimatio, ſanctitas evileſceret! quantus in publicum contemptus! certe ſic vix amplius electus ſacerdotum Ordo ſecerneretur a laicis: & eſſet, *ſicut populus, ſic & ſacerdos.* Contingeretque, quod Nauclerus aliique referunt. Nam cum tempore Gregorii VII. ſacerdotes in Germania cœpiſſent nuptias celebrare, tantus eorum contemptus inolevit, ut, iis ſpretis, paſſim laici ſacramenta adminiſtrarent.

Et quomodo cum Apoſtolo virginitatem commendarent tauri pingues (ut eos appellat S. Petrus Damiani opuſculo 18. cap. 3.) circumcincti vitulis multis? quomodo per orationem elavarent ad cœlum mentem tranquillam, puram, collectam, quæ in tot maritales curas, affectusque eſſet diſtracta? quomodo ſacerdos Dei altiſſimi ex fumante conjugali thoro, ab uxoriis amplexibus, provolaret ad ſacroſanctum Altare, ad diviniſſimum ſacrificium, ad immolandum agnum immaculatum æterno Patri? profecto hæc aliaque adeo indigna viſa ſunt ſanctæ Dei in terris Eccleſiæ, ut eam labem omni ope a ſacris myſtis averteret. Aut, an forte minor puritas requiritur in Sacerdotibus veri ac vivi Dei, quam in gentilibus falſorum deorum facrificulis, aut Romanis olim Veſtalibus, quibus continentia ſevere præcepta fuerat?

Sit honorabile conjugium, & thorus immaculatus: at laicis, non Sacerdotibus. Quod illis honeſtas, quod ſacramentum, quod religio, his eſt ſacrilegium. Alia hunc itatum decent, alia alium.

Honorabile eſt connubium; at tempore vicis ſuæ, quo miniſtrare debebant ſacris ſacerdotes veteris teſtamenti, longe abeſſe debebant ab uxoribus ſuis. Honorabile eſt connubium: at Urias Hethæus, quamvis eſſet laicus, indecorum ſibi duxit, ingredi in domum ſuam; & carnali voluptati operam dare, quando arca Dei, & Iſrael, & Juda habitabant in papilionibus. Et ſi bellis præfecti jure prohibent militibus ſuis matrimonium, ne uxorum liberorumque cura impediantur a profanæ militiæ officiis: ut etiam ab antiquis Romanis factum legimus; apud quos ſevere fuerat vetitum, ne qua fæmina caſtra ingrederetur. Cur Eccleſia ſancta Dei non jure prohibeat iis, qui ſacræ militiæ ſe ſponte addixerunt, ut a nuptiarum impedimentis liberi, ſe totis integrisque ad Divina ſervitia poſſint incumbere?

Memorabilis eſt in hanc rem reprehenſio S. Joannis Chryſoſtomi, qua Theodorum lapſum caſtigavit. *Legitima*, ſcribit ad illum, *& juſta res eſt conjugium: & ipſe confiteor; honorabile connubium, & cubile immaculatum: ſed tibi jam non eſt integrum connubii jura ſervare. Cæleſti*

enim

Digitized by Google

enim ſponſo ſemel junctum, illum relinquere, & uxoris laqueis implicari, adulterii crimen eſt incurrere: quamvis millies hoc ipſum nuptias voces, ego tamen & adulterio illud tanto pejus affirmo, quanto major ac melior mortalibus Deus.

Reſpondetur Argumentis Heterodoxorum.

56. **Nuptiæ non vetantur.** Objiciunt primo cum Calvino, relictum a Deo matrimonium liberum. Imo ſecundum Apoſtolum 1. *Tim.* 4. hæreſeos notam eos præferre, qui prohibent nuptias. Atque hinc eundem Apoſtolum 1. *Tim.* 3. docuiſſe, unius uxoris virum eligendum eſſe Epiſcopum. Et Chriſtum ipſum *Matth.* 9. vetaſſe: ne homo ſeparet, quod Deus conjunxit.

At argumentam hoc nos non premit; nemini enim Eccleſia prohibet matrimonium, cum nemini præcipiat ſtatum Eccleſiaſticum, ſed cuivis relinquat liberrimum. Si tamen quis ultro eundem eligat, requiritur in illo continentia. Sicut Eccleſia nemini prohibet officium judicis forenſis aut lictoris; ſi tamen amplectatur quis ſtatum Eccleſiaſticum, debet ab illo abſtinere officio. Apoſtolus vero illos duntaxat inſectatur, qui nuptias abſolute ut malas prohibebant: quales erant Marcioniſtæ, Tatiani, ac poſtea Manichæi, & Euſtathiani. Illudque univerſim notandum venit, Patres etiam & Concilia ſæpius laudibus extuliſſe nuptias: non, quod alias omnibus congruere exiſtimarent; ſed ut hæreticos refellerent, qui illas tanquam ex ſe malas damnabant. Bonum eſt matrimonium, at ſpirituali homini, officiis ſpiritualibus identidem occupato non convenit: ſicut ei non conveniunt alia ſæcularia officia, licet de ſe ſint bona.

57. **Objectiones ex S. Paulo.** Quando vero dixit Apoſtolus, unius uxoris virum eſſe debere Epiſcopum, id vel intelligendum de *Eccleſia*, quam unum tantum tanquam ſponſam ſuam, oportet habere Epiſcopum. Vel, ut S. Chryſoſtomus, aliique Patres textum illum explicant, intelligendum id *negative*, ut ſenſus ſit, Epiſcopum non debere eſſe bigamum, ſeu non debere habere vel habuiſſe plures uxores. Adeoque non præcipit, ut Epiſcopus unam habeat uxorem, (cum multi ſanctiſſimi Epiſcopi nullam habuerint) ſed prohibet eligi illum, qui plures habet vel habuit: permittit tamen ordinari illum, qui unam tantum habuit, vel adhuc habet, a qua tamen poſt ordinationem abſtineat: ut docet exemplum eorum, qui oxorati ſunt facti Epiſcopi. Hinc Ambroſius *epiſt.* 82. notavit: ne quis filios creare Apo-

ſtolica

ſtolica invitetur authoritate, *habentem filios*, *dixit Apoſtolus*, *non facientem*.

Atque ita permiſit, unius uxoris virum in Epiſcopum eligi, non vero bigamum. Interpretationi huic conſentiunt alii etiam Patres. Sic Hieronymus *epiſt.* 50. ſcribit: *Epiſcopi*, *Presbyteri*, *Diaconi*, *aut virgines eliguntur*, *aut vidui*, *aut certe poſt Sacerdotium in æternum pudici.*

Quando vero Chriſtus dixit: *Quod Deus conjunxit*, *homo non ſeparet*, id intelligendum eſt de vinculo matrimonii, quod eſt indiſſolubile, non vero de ſeparatione a thoro & habitatione.

Sed neque aliquid probat contra noſtram doctrinam, quod ex eodem Apoſtolo oggerunt; honorabile videlicet eſſe inter omnes conjugium. Nam hoc intelligendum eſt cum Theophylacto (*in hunc locum*) de omnibus legitime conjunctis. Alias enim etiam inter conſanguineos in primo & ſecundo gradu, item inter juvenes, absque parentum conſenſu junctos, honorabile eſſet connubium: quod tamen adverſarii improbant.

Non raro etiam nobis objectant textum ejusdem Apoſtoli 1. *Corinth.* 7. *propter fornicationem autem unusquisque uxorem ſuam habeat.* At Paulus hic loquitur de converſis ad fidem, qui dum eſſent adhuc infideles, uxores duxerant. His enim reſpondet, retinendas eſſe uxores. Non autem loquitur de iis, qui ſunt cœlibes aut vidui: nam paulo poſt de iſtis dicit prorſus contrarium, *Dico autem non nuptis & viduis*, *bonum eſt eis*, *ſi ſic permanſerint.* Et: *Solutus es ab uxore*, *noli quærere uxorem.*

Cæterum melius utique eſt nubere, quam fornicari. Hinc ii, qui continentiam ſervare poſſe deſperant, ſtatum Eccleſiaſticum amplecti non debent. Si autem quis eundem elegerit, nec nubere debet, nec fornicari. Quod cum Divina gratia caveri poſſe utrumque, innumera oſtendunt exempla eorum, qui amicti ſtolis albis ſequuntur agnum immaculatum: redduntque, jubente Domino, Altiſſimo vota ſua: ne damnationem habeant illorum, qui primam fidem irritam fecerunt.

Deſinant proin heterodoxi abuti textu illo *Geneſ.* 1. *creſcite & multiplicamini.* Ex quo Melanchton infert, conjugium eſſe jure Divino præceptum: imo & naturali: quod ex appetitu carnali, & inclinatione propagandi ſpeciem putat colligi. 58. Ex Gen. v.

Verum, ſi verba illa præceptum aliquod inſinuant, ad ea tempora referendum illud Patres aſſerunt, quibus terra erat inanis & vacua; ut in mundi exordio, & deleto propemodum per diluvium

Digitized by Google

humano genere, contigiſſe novimus. Hinc ſubdit ſacrum eloquium: *et replete terram.* Nunc autem terra plena eſt: imo abundat hominibus; ut infinita oſtendunt mendicorum examina.

Certe; ſi conjugium jure Divino aut naturali quocunque tempore omnibus eſſet præceptum, Chriſtus non dixiſſet: *Sunt Eunuchi, qui ſe caſtraverunt propter regnum cœlorum.* Nec Apoſtolus: *De virginibus præceptum Domini non habeo, conſilium autem do.* Item: *Dico autem non nuptis & viduis: bonum eſt illis, ſi ſic permaneant.* Item: *Qui matrimonio jungit virginem ſuam, bene facit: & qui non jungit, melius facit.* Rurſus; ſi præceptum eſſet, ſervaſſent illud utique Chriſtus, ejusque Mater puriſſima, S. Joannes Baptiſta & Evangeliſta, cum innumeris aliis utriusque ſexus perſonis ſanctiſſimis; quas cœlibem ſemper vitam duxiſſe aperte conſtat. Putat quidem Præco quidam Tigurinus, Chriſtum ipſum fuiſſe uxoratum: verum ab hac temeraria & abſona opinione mens ſana plane abhorret.

Dixi autem: *Si verba illa* ſacræ paginæ *præceptum inſinuent.* Nam revera non continent præceptum proprie dictum; nam etiam ad aves & bruta animantia Deus verba illa direxit; quæ tamen præcepti ſunt incapacia. Significavit igitur Deus benedictionem & naturalem animalium inclinationem. Neque tamen propterea legem aliquam naturæ hic ſubeſſe ſuſpicemur. Nam ad multa inclinatur naturalis appetitus, quæ tamen lege naturæ non ſunt præcepta, ſed prohibita.

59. Ex difficultate. At, inquiunt, propter illam naturæ inclinationem, continentia nimium eſt difficilis, quam ut lege humana poſſit præcipi. Et hinc teſte ipſo Domino, *non omnes capiunt verbum hoc.* Unde cœlibatus iſte Sacerdotum nutrit libidines, mundumque implet concubinis, & Eccleſiam ſcandalis.

Reſp. hoc argumentum probat, non omnes fieri debere Sacerdotes, ſed eos tantum, qui ad tam ſublimem ac purum ſtatum vocatos a Deo ſeſe intelligunt, atque continentiæ dono præditos. Qui autem re prius bene expenſa ac deliberata, atque Divino lumine per preces implorato, ad ſtatum Eccleſiaſticum ſe vocatum ratus, eundem amplectitur, dubitare deinceps nullatenus debet, quin donum continentiæ habeat. Cum illa ipſa devota voluntas, qua propter Deum caſtitatem vovet, ſit donum continentiæ, aut ejus ſignum. Qui enim dedit velle, dabit & perficere. Præſertim, ſi frequenter ad Deum recurrentes, humiliter illud a Deo petamus, jejunio carnem maceremus, & ſenſus, per quos tentatio irrumpit, caute cuſtodiamus.

Quæ

Digitized by Google

Quæ ſane ſi fiant, ut fieri oportet, ceſſabit querela de concubinis & ſcandalis: quæ tamen ab heterodoxis, ex ſe ipſis alios metientibus, nimium exaggerantur, præſertim pro iſtis temporibus: quibus rariora uberrimas inter & pulcherrimas ſegetes exurgunt lolia. Cæterum falſiſſimum eſt, quod cælibatus ejusmodi vitiorum monſtra pariat. Non cœlibatus, ſed abuſus illa parit. Fructus autem cœlibatus teſte Apoſtolo 1. *Cor.* 7. ſunt, cogitare, quæ Dei ſunt, ſanctum eſſe corpore & ſpiritu &c. Si autem propter quorundam abuſum bonus uſus tollendus, ipſa decalogi præcepta, ſacramenta, & res quasvis ſanctiſſimas e medio tolli atque aboleri neceſſum erit. Nihil enim tam ſanctum, quo non abutatur mortalium quorundam protervia. Servetur proin uſus, & quantum fieri poteſt, tollatur abuſus. Si extirpari non poſſit penitus ex agro optimo infelix lolium, meſſe tamen ampla boni frumenti ac incorrupti ſe ſolabitur ſancta Dei Eccleſia.

Cæterum etiam multa adulteria patrantur; an propterea plures uxores permittendæ? trecentæ Reginæ non ſufficiebant Salomoni, ſed ſeptingentas concubinas ſuperinduxit. An propterea infinitæ uxores uni viro concedendæ? inſuper etiam conjugatis non raro difficile accidit, propter abſentiam, vel diuturnam ægritudinem conjugis abſtinere ab uſu matrimonii: an propterea alia uxor ducenda? quod ergo tunc a conjugatis ex neceſſitate omitti oportet, cur cœlibes, *qui ſe ipſos caſtraverunt propter regnum cælorum*, ut ait Chriſtus *Matth.* 19. *v.* 12 hoc eſt, qui ultro amplexi vitam, Angelicæ æmulam, ut Deo placeant, omni carnis voluptate ſibi interdixerunt, reddere non poſſint votum Domino? fidelis enim eſt, nec patitur ſervos ſuos tentari ſupra id, quod poſſunt; cum facienti, quod eſt in ſe non deneget gratiam: qua adjuti innumeri mortales, ex eadem carnis & ſanguinis maſſa concreti, immarceſſibilem virginitatis, tantopere ab Apoſtolo commendatæ, laureolam cælo importarunt. *Hi ſunt, qui cum mulieribus non ſunt coinquinati: Virgines enim ſunt. Hi ſequuntur agnum, quocunque ierit. Apoc.* 14. v. 4.

Reſpondetur aliis argumentis.

Audiamus jam, quæ ex antiquis Conciliis hodierni Proteſtantes pro incontinentia Eccleſiaſticorum proferant. Atque imprimis canon ſextus Apoſtolorum, *Epiſcopus*, inquit, *aut Presbyter uxorem propriam nequaquam obtentu religionis abjiciat.* 60. Ex Conciliis.

Digitized by Google

Verum (præterquam, quod canones illi non ſint ab ipſis Apoſtolis, ut alias oſtendimus) canonem illum jam dudum explicavit Hubertus Cardinalis in libro contra Nicetam Pectoratum, ut habetur *can. omnino diſt.* 31. ibi: *Omnino confitemur, non licere Epiſcopo, Presbytero, Diacono, Subdiacono propriam uxorem cauſa religionis abjicere a cura ſua, ſed ut ei victum & veſtitum largiatur, non, ut cum illa ex more carnaliter jaceat.* Unde etiam S. Leo *epiſt.* 92. ad Ruſticum ſcribit: *De carnali fiat ſpirituale conjugium. Nec oportet dimittere uxores, & quaſi non habeant, ſic habere, quod & ſalva ſit charitas conjugiorum, & ceſſent opera nuptiarum.* Tanquam ſorores nempe eas tractabant: ut habet Concil. Aurelianenſe I. *can.* 15. Turon. II. *can.* 13. Arvernenſe *can.* 12. & Prudentius in poëm. ad Leontium Burdigalenſem: ibi:

Cogor amore etiam Placidinæ pauca referre,
Quæ tibi tunc conjux; eſt modo chara ſoror.

Vel ipſa ſynodus Trullana, quam heterodoxi toties ſub nomine ſexti Concilii generalis dilaudant, hunc ſenſum exprimit *can.* 48. ubi ait, Epiſcopi uxorem debere in monaſterio aliquo degere, & providentia Epiſcopi viri ſui nutriri. Ecce! cura uxoris, quam ante ordinationem duxerat, demandatur Epiſcopo; ut illa ſuſtentari poſſit, non ut carnale cum illa commercium proſequatur.

Proferunt Acatholici etiam canonem quartum Concilii Gangrenſis; in quo dicitur anathema illi, qui non vult communionem accipere a Presbytero, *qui uxorem habuit.*

At hoc nihil probat. Non enim dicitur anathema illi, qui communionem renuit accipere a Presbytero, actu habente uxorem, & cum ea commercium carnale exercente; ſed ei, qui contemnit Presbyterum, qui uxorem habuit antea, aut ſi adhuc habet, ab ea abſtinet. Statutus eſt proin laudatus canon contra Euſtathianos, qui abſolute nuptias, tanquam ex ſe malas, execrabantur. Ut patet etiam ex *can.* 1. in quo dicitur anathema illis, qui aſſerunt, nuptias abſolute eſſe malas.

Sed neque aliquid probatur ex canone tertio Concilii V. Carthaginenſis, in quo ſtatuitur, ut Epiſcopi, Presbyteri, Diaconi ſe abſtineant ab uxoribus *in propriis terminis*, ſeu *in ordine vicis ſuæ*, ut perperam interpretatur Conciliabulum Trullanum (quod ex hoc canone probare contendit, Eccleſiam Africanam permiſiſſe Sacerdotibus uſum uxorum)

Nam Concilium Carthaginenſe non habet verba illa, *in propriis terminis*: neque iſta *in ordine vicis ſuæ*, quaſi tantum pro eo tempore,

quo

quo ſacris miniſtrabant, prohibitus ipſis fuerit uſus uxorum: ſed loco illorum habet iſta: *ſecundum propria ſtatuta*: hoc eſt, ſecundum ſtatuta priorum Conciliorum Carthaginenſium abſolute abſtinendum Sacerdotibus & Diaconis (ubi per Diaconos etiam Subdiaconi poſſunt intelligi) confirmatur ex S. Auguſtino, qui *lib.* 2. *de adult conjug. cap.* 20. indicat, in hoc Concilio, cui ipſemet interfuit, ſacris hominibus omnem uſum uxorum fuiſſe vetitum.

Quare ex Conciliabulo Trullano, quod reprobatum fuiſſe, alias diximus, plus non probatur, quam mala fides Græcorum, perperam vertentium latinum Carthaginenſe Concilium. Accedit, quod etiam Trullani Patres pro omni tempore negarint Epiſcopis uſum uxorum. Carthaginenſes autem eodem prorſus modo de Epiſcopis, Presbyteris & Diaconis loquuntur. Si igitur Trullani ex Carthagienſibus probare aliquid voluerunt, debuiſſent pariter eodem modo de omnibus illis loqui.

Sicut autem Trullanum mala fide ſe retulit ad Coneſlium Carthaginenſe V. Sic Magdeburgenſes, Tigurini, aliique heterodoxi, perperam citant epiſtolam quandam S. Udalrici Epiſcopi Auguſtani ad Nicolaum Papam: in qua narratur: poſtquam Gregorius M. Sacerdotibus uxores ademiſſet, paulo poſt ex piſcina pro piſcibus ſex millia capitum infantium ſuffocatorum eſſe extracta: cumque Gregorius intellexiſſet, eos infantes eſſe Sacerdotum, eum illico decretum ſuum reſcidiſſe, & peccatum ſuum defleſſe. 61. Epiſtola S. Udalrico affida.

Nam narrationem iſtam confictam eſſe ab imperito quodam conjugii Eccleſiaſticorum patrono, non dubitant eruditi: cum néc tempora nec loca cohæreant. Nam Nicolaus I. jam obierat, quando natus eſt S. Udalricus. Quomodo ergo ad eundem hæc ſcribere potuit? Nicolaus II. vero ad centum annos poſt mortem S. Udalrici factus eſt Pontifex. Deinde falſum eſt, quod Gregorius M. decreto ſuo ademerit Sacerdotibus uxores (quæ nunquam eis erant conceſſæ) certe in ſcriptis S. Gregorii nec veſtigium ejusmodi decreti, aut reſciſſionis apparet. Et unde noſcebatur, eſſe capita filiorum Sacerdotum? quomodo credibile, ea capita ex Sicilia & Calabria (pro qua ſola, & quidem non pro Sacerdotibus, ſed pro Subdiaconis decretum edidiſſe Gregorius noſcitur) omnia in unam piſcinam Romanam eſſe comportata?

Affert deinde exemplum Sacerdotum veteris teſtamenti, qui erant conjugati & liberos generabant.

 Verum

Digitized by Google

62. Ex lege veteri. Verum (præterquam, quod nec illi Sacerdotes uti poterant matrimonio toto illo tempore, quo ſacris miniſtrabant, & ne quidem cohabitare uxoribus) magnum diſcrimen intercedit, inter illos Sacerdotes & noſtros. Nam illi, certæ tribui alligati, per matrimonium debebant progignere ſuos in ſacerdotio ſucceſſores: noſtrum vero ſacerdotium non carnali propagatione transmittitur ad poſteros, ſed Divina conſecratione. Illi belluinas carnes immolabant: noſtri Diviniſſimum agnum, corpus videlicet & ſanguinem ſanctiſſimum unigeniti Dei Filii offerunt. Illi rarius ad ſacrificandum accedebant, tempore videlicet tantum vicis ſuæ; quo & ipſi ut dictum, ab uxoribus ſeparati debebant vivere. Noſtri quotidie ſacratiſſimis operantur myſteriis. Denique lex illa rudior erat, & plura indulgebat, ut polygamiam, & libellum repudii; lex vero Evangelica ſanctior eſt, purior, & ſpiritualis magis. Quare merito Sacerdotes noſtri, ſecundum ordinem Melchiſedec, a carnalibus abſtrahuntur operibus, ut ad ſpiritualia, quotidie perficienda, ſint magis idonei, eleventque puras ad cœlum manus, Diviniſſimam iis hoſtiam contrectantes.

At, excipiunt, non tantum in veteri lege Sacerdotes erant conjugati, ſed etiam in nova, & quidem jam primis Eccleſiæ ſæculis: quibus poſteriora quoque ſunt conformanda.

Reſp. Conſtare ex diſputatis hactenus arbitror, nunquam in Eccleſia, ſive Græca ſive Latina, licuiſſe, poſt ſuſceptos Ordines ſacros matrimonium contrahere. Quod ſufficit, ad convellendum heterodoxorum errorem. Deinde in Eccleſia Latina nunquam licuit uti matrimonio, etiam ante ſacram ordinationem contracto, & in Eccleſia Græca nunquam ante ſeptimum ſæculum, ſeu ante Concilium Trullanum. Quod vero aliqui uxorati etiam in Eccleſia Occidentali ad ſacerdotium fuerint aſſumpti, effecit cœlibum idoneorum prima Eccleſiæ ætate penuria. Qua ceſſante Romana Eccleſia prudenter legem tulit, ne quis uxoratus ad ſacros Ordines promoveatur, niſi conſentiente, & continentiam vovente uxore, aut etiam, ſi ætas ſuſpecta ſit, ingrediente monaſterium. . . .

Solvuntur objectiones Natalis.

63. Objectiones. Objicit ulterius Alexander Natalis *in Hiſt. Eccleſ. ſæc.* 4. *Diſſert.* 19. *propoſit.* 3. 1. Ancyranum Concilium permiſit Diaconis uti uxoribus. 2. Teſte S. Baſilio ſoli Monachi emittunt profeſſionem cœlibatus. 3. Juxta S. Epiphanium Presbyteri & Diaconi nonnullis

in

in locis ſuſcipiunt liberos. 4. Socrates vero ait, Presbyteros in Oriente nulla lege fuiſſe coactos ad continentiam: imo Epiſcopos legitimos liberos procreaſſe. 5. Synodus Trullana permiſit uſum uxorum. 6. Idem Orientalibus permittit Innocentius III. 7. Idem conſtat ex Hiſtoria reconciliationum Eccleſiæ Græcæ cum Latina, jam inde a temporibus Photiani Schiſmatis. Semper enim Græci recepti ſunt cum ſuis moribus. Ex quibus infert Natalis, nullum in primitiva Eccleſia fuiſſe præceptum continentiæ.

Reſp. facile concedimus, nullum fuiſſe præceptum Divinum aut naturale. Imo hoc etiam concedi poteſt, nullum fuiſſe præceptum Apoſtolicum aut Eccleſiaſticum primis Eccleſiæ temporibus. Cœpit tamen ſtatim conſuetudo, ſacrorum Miniſtrorum, per mores, & diſciplinam invaleſcens, & quidem cum animo ſe obligandi. Ut ex allatis tot Patrum & Conciliorum teſtimoniis ſatis patere arbitramur. Hæc autem conſuetudo, quæ erat lex non ſcripta, lege dein Eccleſiæ ſcripta eſt roborata, multo tamen ante tempora Siricii Papæ; ut pariter ex diſputatis conſtat. Ex quibus facile ſolvuntur, quæ ſunt objecta. Nam Reſp.

64. Reſponſiones.

Ad 1. Ancyranum ait, Epiſcopum quibusdam dediſſe licentiam. Ergo ſuppoſuit, absque ea vetitum fuiſſe Diaconis, uti uxoribus.

Ad 2. Clerici non emittebant profeſſionem, ſed tamen ex lege non ſcripta primo, ac dein etiam ex ſcripta obligabantur ad continentiam.

Ad 3. S. Epiphanius ipſe dicit, Clericos illos egiſſe contra canonem. Ergo jam illius tempore exſtabat lex ſcripta, præcipiens continentiam.

Ad 4. Socratis authoritas alias, præſertim in hac re, modica, prævalere non debet tot Patrum & Conciliorum teſtimoniis. Contrarium omnino teſtatur S. Hieronymus *lib. contra Vigil.* ubi ait, Orientis Eccleſias, item Ægypti & Sedis Apoſtolicæ, in Clericos aſſumere aut virgines, aut ſi uxores habuerint, eos maritos eſſe deſiſtere. Et fortaſſis Socrates tantum voluit, Clericos in primitiva Eccleſia non fuiſſe coactos continere lege aliqua ſcripta.

Ad 5. Synedrion Trullanum poteſtatem ſuam eſt ſupergreſſum, atque hinc a Sergio Papa reprobatum. Ut alias dictum. Et hinc adhuc tempore Leonis IX. Humbertus Cardinalis in libro ſuo contra Nicetam vehementer propterea illud reprehendit.

Ad 6. Poſteriores Pontifices tandem permiſerunt Græcis, quod in contumaci populo emendare amplius non poterant. Ex quo patet etiam reſponſio ad ultimum.

Objici

65. Object. ex Patribus. Objici denique poteſt 1. Tertullianus Presbyter Africanus duobus libris uxorem adhortatus eſt ad continentiam. Quod fruſtraneum fuiſſet, ſi alias debuiſſet continere.

2. S. Cyprianus epiſt. 49. Donato Carthaginenſi Presbytero Schiſmatico exprobrat, quod uxoris prægnantis uterum calce percuſſerit, non autem, quod eam imprægnarit. Ergo licitus ei fuit uſus matrimonii.

3. Clemens Alexandrinus lib. 3. ſtromatum, admitti ab Apoſtolo unius uxoris virum, *ſeu Presbyter, ſeu Diaconus ſit, ſeu Laicus, utens matrimonio citra reprehenſionem.*

4. S. Athanaſius in Epiſtola ad Dracontium aſſerit, Epiſcopos factos eſſe filiorum patres.

5. Gregorius Senior S. Gregorium Nazianzenum genuit in Epiſcopatu. Nam dum hic ad Epiſcopatum Nazianzenum a patre vocaretur, pauciores ætatis annos habebat, quam pater Epiſcopatus: ut conſtat ex carmine junioris Gregorii de vita ſua.

6. Syneſius ordinatus fuit Epiſcopus Ptolemaidis, licet proteſtaretur, nolle ſe ab uſu matrimonii abſtinere.

Reſp. ad 1. Tertullianus uxorem hortatus eſt, ne poſt ſuam mortem ſecundas ineat nuptias, ſed etiam tunc ſervet continentiam. Et fortaſſis illos libros ſcripſit ante Ordines ſacros. Deinde quare non poſſet maritus uxorem ſuam hortari ad continentiam, licet aliunde jam illam ſervare debeat?

Ad 2. ſcelus illud Donati contigit ante ordinationem: ſed quia tunc adhuc latuit, tamen ordinabatur. Poſtea autem, cum Shiſma excitaret, diligentius in ejus mores fuit inquiſitum; ſicque facinus illud percuſſæ uxoris detectum eſt.

Ad 3. Clemens ea verba *utens matrimonio* &c. retulit ad ſolos laicos, quos immediate antea nominaverat, ita, ut ſenſus ſit, ab Apoſtolo admitti ad Epiſcopatum non tantum Presbyterum, & Diaconum, ſed etiam laicum, unius uxoris virum, quacum uſus fuerit matrimonio ſine reprehenſione, ſic tamen, ut poſt ordinationem ab illa abſtineat.

Ad 4. S. Athanaſius loquitur de generatione liberorum ante Epiſcopatum. Nam eodem modo loquitur de Epiſcopis & Monachis. At certum eſt, nunquam licitum fuiſſe Monachis uſum matrimonii, poſtquam vitam monaſticam profeſſi fuerant.

Ad 5. falſum eſt, S. Gregorium Nazianzenum natum eſſe a patre jam Epiſcopo. Nam, ut Papebrochius noſter in actis Sanctorum in prolegomenis ad vitam S. Gregorii Nazianzeni ad 9. Maii,

Maji, obſervat, in carmine citato Pater Gregorii non dixit ad filium; ut quidam volunt: *Nondum tot anni ſunt tui, quot mihi in ſacris jam ſunt conſumpti victimis.* Sed ita ex Græco vertendum: *ætas peracta nondum eſt tibi, quot eteſiarum tranſiit tempus mihi.* Hoc eſt, necdum tot ætatis annos habes, quot ego. Videlicet, Gregorius filius, dum pater eum adhortaretur ad accipiendum Epiſcopatum, ſenilem jam ætatem obtendens, (ſeptuagenarium jam fuiſſe eruditi exiſtimant) fugiebat Epiſcopatum. Quare Gregorius pater, jam prope centenarius, ad illum dixit, ſe majorem ætate adminiſtraſſe Epiſcopatum; non eſſe proin, cur filius ſenio ſe excuſet ab illo onere.

Ad 6. ſi licitum fuiſſet Epiſcopis uti matrimonio, Syneſius non fuiſſet proteſtatus, ſe velle eo uti. Cæterum putat Natalis, Syneſium tantum ſimulato proteſtationem illam protuliſſe, ne ordinetur Epiſcopus: idque ex epiſtolis ejus erui. Etiam S. Ambroſium credi voluiſſe adulterum & ſanguinarium, ne Mediolanenſis eligeretur antiſtes.

CAPUT II.
De Conciliis Sæculi XI.

Proſpera inter & adverſa, ut ferunt res humanæ, hóc ſæculum fluxit Eccleſiæ. Converſa ad fidem orthodoxam cum S. Stephano Hungaria, uti ad illud tempus infeſta ſæpe Germaniæ, ita futura deinceps præſidio, & Religioni ornamento longe maximo.

Germania per primum ſæculi dimidium optime gubernata ab Henrico Sancto, Conrado Salico, & Henrico III. altero per ſimoniam, concubinarios Clericos, & Henrici IV. ſchiſma vehementer turbata, ac deformata: conante Eccleſia per Concilia afferre remedium.

Gallia ſimiliter ſub Roberto Sancto & Henrico I. in pace florens. Turbata vero tum per inauſpicatum Philippi I. cum legiti-

ma conjuge ſua divortium, tum per impiam hæreſin Berengarii. Quæſitum ac inventum per Concilia utrique morbo remedium.

Angliæ corona pilæ inſtar jactata, jam ab Anglo-Saxonibus ad Danos, jam a Danis rurſus ad Saxonicam ſtirpem, ab hac vero ad Normannos. Cum iſtis mox Eccleſiæ diſſidium, Wilhelmo I. in libertatem, Wilhelmo II. in bona Eccleſiæ graſſante: ex adverſo vero S. Lanfranco & S. Anſelmo, Cantuarienſi utroque Archiepiſcopo, intrepide reſiſtente.

Hiſpania a ruina paulatim aſſurgens, in Legionis Navarræ, Aragoniæ, & Caſtiliæ regna ſe dilatat. Quæ omnia colligit Sanctius Major, & in quatuor filios dividit, totidem veluti ſtirpes, propagines ſuas in omnem Europam diffuſuras. Flagrantibus licet bellis fraternis, expugnatum tamen regnum Toletanum, ac Maurus in arctiores propulſus anguſtias, facile ex omni Hiſpania ejiciendus, ſi aut Chriſtiana regna nunquam fuiſſent diviſa, aut mens una fuiſſet Regibus fratribus. Cum regnis Chriſtianis jure poſtliminii reſtitutæ Eccleſiæ, Toletanæ redditus Primatus; abrogata Gothica precandi ratio & Romanæ conformata. Reſtaurandæ Eccleſiaſticæ diſciplinæ a Conciliis quæſitum ordinarium remedium. Quæ omnia, qua licet brevitate, jam recenſebimus.

SUMMARIUM.

ARTICULUS I.

De Conciliis Germaniæ Sæculo XI.

§. I.

Prænotanda de Statu Germaniæ.

1. *Imperium Henrici Sancti.*
2. *Conradi Salici.*
3. *Henrici Nigri.*
4. *Henrici IV.*

§. II.

DISSERTATIO.

De Jure Imperii in Regnum Arelatenſe.

5. *Regnum Burgundicum antiquum.*
6. ... *Lotharicum.*
7. ... *Arelatenſe.*
8. *Regnum Cis- & Trans-Juranum Burgundicum.*

9. *De-*

9. *Devolvitur ab Imperium.* 10. *Quo Jure?*
11. *An poſteriores Conrado Salico Imperatores fuerint in poſſeſſione Regni Arelatenſis?* 12. *Quænam avulſa ab Imperio?*
13. *Quid hodiedum Juris in illud Regnum?*

§. III.

Status Eccleſiaſticus Ordinatus per Concilia in Germania.

14. *Concilium Francofordienſe.*
- - - *Wormatienſe.*
- - - *Moguntinum I.*
- - - *Osborienſe.*

Concilium Moguntinum II.
- - - *Moguntinum III.*
- - - *Seligenſtadienſe.*
Baſileenſe Conciliabulum.

ARTICULUS II.

De Conciliis celebratis contra ſimoniacos, concubinarios, & in cauſa Schiſmatis, inter Gregorium VII. & Henricum IV.

15. *Concilium Nationale Germanicum & Provinciale Moguntinum contra Simoniacos.*
16. *Cleri turbæ in Germania propter uxores, in Concilio Erfordienſi & Moguntino.*
17. *Concilia & conciliabula in cauſa Schiſmatis Henriciani.*

ARTICULUS III.

De Conciliis Galliæ præſertim in cauſa divortii Philippi Regis.

§. I.

Prænotanda de Statu Galliæ.

18. *Regnum S. Roberti, & Henrici I.*
19. *Philippi I. infelix divortium, & excommunicatio.*
20. *Concilium Remenſe, Auguſtodunenſe, Claromontanum, Pictavienſe, in hac cauſa.*

§. II.

Status Eccleſiaſticus Ordinatus per alia Concilia in Gallia.

21. *Concilium Bituricenſe.*
- - Lemovicenſe.
- - Rotbomagenſe I.
- - Toloſanum.
- - Rotbomagenſe II.
Concilium Rotbomagenſe III.
- - Pictavienſe.
- - Juliobonenſe.
- - Abrincenſe.

ARTICULUS IV.

De Conciliis adverſus Berengarium Hæreſiarcham celebratis.

22. *Concilium Romanum I. Vercellenſe, Pariſienſe, Turonenſe, Romanum II. & III. Burdegalenſe, in hac cauſa.*

ARTICULUS V.

De Conciliis Angliæ.

§. I.

Prænotanda de Statu Angliæ.

23. *Dani Angliam occupant ſub Suenone Rege.*
24. *Canuti M. felix regnum, & leges ſanctiſſimæ.*
25. *Anglia reverſa ad S. Eduardum, ab exilio revocatum.*
26. *Translata ad Normannos in perſona Wilbelmi Conquæſtoris.*

§. II.

De Conciliis in cauſa

27. *Wilbelmi II. & S. Anſelmi.*

§. III.

Status Eccleſiaſticus per alia Concilia. Ordinatus in Anglia.

28. *Concilium Ænbamenſe.*
- - Wintonienſe.
- - Londinenſe I.
Concilium Londinenſe II.
- - Wintonienſe II. & III.

ARTI-

Digitized by Google

ARTICULUS VI.

De Conciliis Hiſpaniæ Sæculi X. & XI.

§. I.

Synopſis Hiſtorica de Statu Hiſpaniæ.

29. *Victis paulatim Mauris varia conduntur regna, & primum quidem Legionenſe a Pelagio, & Alphonſo* Catholico.
30. *Mauri vero Regnum Cordubenſe erigunt.*
31. *Alphonſi Caſti Regnum, Alphonſi M. & aliorum Legionis Regum.*
32. *Origo Regni Navarræ, & Aragoniæ.*

§. II.

33. *Canones Concilii Legionenſis.*

§. III.

Continuatio Synopſis Hiſtoricæ.

34. *Sanctius Major collegit Regna, & improvide inter quatuor filios dividit.*
35. *Ab eo multæ per Europam ſtirpes propagantur.*
36. *Ferdinandi Sancti Caſtellæ Regnum.*

§. IV.

37. *Canones Concilii Coyacenſis.*
- - - *Compoſtellani.*
- - - *Jaccetani & Rupenſis.*

§. V.

De Reliquis Hiſpaniæ Conciliis Sæculi XI. cum ulteriori continuatione Synopſis Hiſtoricæ.

38. *Concilium Barcinonenſe.*
39. *Gothicum ſeu Mozarabicum Officium Eccleſiaſticum abrogatum.*
40. *Ferdinandus* M. *regna inter tres filios improvide dividit.*
41. *Alphonſus Toletanum Maurorum regnum evertit.*
42. *Concilium Burgenſe.*
- - - *Toletanum.*
- - - *Legionenſe.*
- - - *Compoſtellanum.*

ARTICULUS VII.

DISSERTATIO JURIDICA.

An matrimonium ſtare poſſit cum pacto aut voto perpetuæ caſtitatis?

43. *Rationes dubitandi.*
44. *Rationes decidendi.*
45. *Reſpondetur ad rationes dubitandi.*

ARTICULUS I.

De Conciliis Germaniæ Sæculo XI.

§. I.

Prænotanda de Statu Germaniæ.

1. Imperium S. Henrici.

Ottone III. anno 1002. ſine prole defuncto Imperator electus eſt *Henricus II.* ex ſtirpe Saxonica, Henrici Aucupis pronepos, Dux Bavariæ, quam ejus avus ab Ottone fratre ſuo acceperat, expulſo Arnulpho Arnulphi Mali filio. •

Cœpit Henricus Imperium, æmulatione Principum litigioſum, renitente potiſſimum Eghardo Thuringo: donec vitæ ſanctitas abſterſit invidiam. Nec domi ſancto gloria foris defuit; trina in Italiam expeditione, & Procerum fregit tyrannidem; & devotus Eccleſiæ Advocatus Apoſtolicæ Sedi tutelam exhibuit.

Nec tantum in ſe ſanctus erat, ſed & in ſuis; conjuge inquam & ſorore. *Cunigunda* virgo nupta virgini, abunde probavit, virgineum pactum non pugnare cum nuptiali fœdere: miraculo etiam demonſtrata virginitate. Unde moriens Henricus talem parentibus reſtituit, qualem accepit.

Et quanta felicitatis portio *Giſela* ſoror, quæ *Stephano* Hungariæ Regi nupta, conjugem Chriſto peperit, unaque gentem ferocem Eccleſiæ manſuefecit. Ac ſi in fatis eſſet, ut per fœminas tota Europa vinceretur Deo.

Obiit

Obiit Henricus, ut vixit, ſanctiſſime anno 1024. Imperii 23. ætatis 52. nullo relicto hærede, præter Eccleſias, quas condiderat, & ornaverat, præcipue Bambergenſem: filios & nepotes interire ratus, in ævum permanere, quod Deo conſecratur.

Quem Henricus ſanctus Principibus commendaverat, lectus 2.
eſt Auguſtus *Conradus II. Salicus*, (appellatione, ut putant, a *Sala* Conradi
fluvio derivata) Franconiæ Dux. Et hic temporibus iſtis con- Salici.
ſuetas cæſaribus expeditiones ſuſcepit, ad pacandos Germaniæ motus, & comprimenda Italiæ bella. Ereptam Græcis Apuliam *Normannis* attribuit, quorum opera adverſus Saracenos uſus fuerat; ſurgente in Italiæ finibus novo Principatu, cum felici ampliſſimarum deinceps rerum exordio.

Et quamvis Conradus Salicus Romanos ad flagitandam veniam, Ravennates ad obſequium, Papienſes ad reponendam arcem, quam everterant, compulerit, Germaniæ Principes conjuratos ad officium revocarit, atque Hungaros vicerit; nulla tamen res celebrius ejus nomen reddidit, quam *Regnum Burgundicum* ſeu *Arelatenſe* ſibi & Imperio aſſertum, tanquam feudum Imperii.

Rudolphus IV. videlicet, ultimus Rex Regni Arelatenſis (quod tunc Delphinatum, Provinciam, Burgundiam, Sabaudiam, majoremque Helvetiæ partem complectebatur) cum prole careret, Henrico ſancto Imperatori Regnum legaverat. Atque inde Conradus Salicus, tanquam legitimus in Imperio Henrici ſucceſſor jus ſuum repetebat contra Ottonem, Rudolphi ultimi Regis ex ſorore nepotem, quem bello vicerat. Captaque poſſeſſione Archiepiſcopum Trevirenſem per Regnum Arelatenſe *Cancellarium* pronuntiavit. Quo titulo hodiedum inſignitur: amiſſis licet dudum provinciis, quæ ad regnum illud ſpectabant. Quidam ex eo etiam jus aliquod in regnum Arelatenſe Conrado tribuunt, quod Giſelam Arelatenſem habuerit conjugem.

Obiit Conradus anno 1039. regni 15. Id ei vitio vertitur, quod *Albericum* Comitem Tuſculanum novas adverſus Sedem Apoſtolicam turbas moventem, & ſuæ factionis homines intrudentem, non coercuerit, prout Eccleſiæ Advocatum ac Protectorem decebat.

Succeſſorem habuit filium *Henricum III*, ſeu *Nigrum*, Principem 3.
religione in Superos, amore in rempublicam, & fortitudine adver- Henrici III.
ſus hoſtes ſingulari. Petrum, S. Stephani filium, Hungariæ Regem, a ſubditis ſuis pulſum, armata manu reſtituit. Vitio ei quidem

Digitized by Google

dem datur, quod Pontificum electionibus ſe nimium immiſcuerit. Verum, ſi perturbata illa tempora, Comitumque Tuſculanorum, plures indignos in ſanctam Sedem intrudentium, violentiam atque tyrannidem quis perpendat, laudabit Imperatorem, quod pro ſupremæ advocatiæ officio, compreſſis violentis factionibus, dignos eligendos ex Germanis Epiſcopis Romano Clero, & quidem petenti ac roganti, obtulerit. Obiit anno 1056. Imperii 17. ætatis 39.

4. Henrici IV. Dimidium hujus ſæculi ſub tribus probis Imperatoribus fauſtum effluxit: at alterum dimidium graviſſimas calamitates turbasque invexit, ſub *Henrico IV.* Hic Princeps, ſub obitum patris ſexennis puer, abſtractus a proba inſtitutione Annonis Archiepiſcopi Colonienſis & matris Agnetis, Adalberto Bremenſi Archiepiſcopo traditus, non ea, qua par erat, diſciplina eſt educatus. Imperio admotus, præter alia ſcelera, ſimoniæ potiſſimum, turpisque circa Sacerdotia nundinationis eſt accuſatus. Cumque admonitus ſæpius nollet reſipiſcere, a Gregorio VII. fidelium communione eſt privatus. Eaque deinceps ſunt ſubſecuta, quæ *part.* 3. *cap.* 5. *deſcripſimus.* A proprio tandem filio Imperio privatus miſere periit anno 1106. Imperii 50. ætatis 56.

§. II.

DISERTATIO

De Jure Imperii in Regnum Arelatenſe.

5. Burgundiæ regnum. Quia Conradus Salicus Regnum Arelatenſe ad Imperium reduxit, eaque res hiſtoriam medii ævi non parum illuſtrat, licuerit mihi in hoc *apparatu eruditionis* de controverſo illo jure aliqua interſerere.

Jam ſæculo quinto Burgundiones (ex Vandalorum gente populi) eam Galliæ Helvetiæque partem, quæ Italiæ adjacet, pulſis Romanis, occuparunt; regnumque fundarunt, quod a nomine ſuo Burgundicum dixerunt. Verum non ultra quatuor Reges ex Burgundionibus illud moderabantur, cum a Mærovingicis Regibus occupatum, Regnoque Franciæ unitum fuit.

Tranſiit deinde Burgundia cum Gallia ad Pipinum, Carolum M. & Ludovicum Pium. Poſt hujus autem mortem trifariam diviſum eſt Regnum Francorum, inter tres videlicet Ludovici Pii filios, ita quidem ut Ludovico cederet Francia Orientalis, ſeu tota Germania

mania ad Rhenum uſque, cum aliquot urbibus ultra Rhenum: Carolo Calvo Francia Occidentalis, illæ nempe Provinciæ, quæ ultra Scaldim, Moſam Ararim, & Rhodanum in Occidentem excurrunt: Lothario vero Primogenito cum Italia & Imperatoris titulo Provinciæ mediæ; quidquid videlicet intra Rhenum ex una, & Moſam, Ararim, Rhodanumque ex altera parte terrarum exporrigitur. Quæ provinciæ mediæ deinde *Regnum Lotharicum* dictæ ſunt, aut etiam *Regnum Auſtraſiæ* (quod nomen multo eſt antiquius).

Porro Lothario Imperatore defuncto, inter tres ejus filios ea partitio eſt facta, ut Ludovico Italia cum Imperatoris dignitate, Lothario Lotharingia cederet, excepta Provincia, quæ Carolo natu minimo obtigit. At omnes tres ſine legitima prole maſcula ſunt defuncti. 6. Lotharicum.

Igitur eorum patrui, Ludovicus Germanicus & Carolus Calvus Regnum Lotharicum ita inter ſe ſunt partiti, ut Ludovico obvenirent ea, quæ ex parte Boreali Rheno & Germaniæ ſunt conjuncta, Carolus Calvus vero reliqua accepit, quæ ſecundum Rhodanum ad mare mediterraneum, verſus meridiem porriguntur, *tractum* videlicet *Lugdunenſem, Delphinatum & Provinciam.*

Hanc accreſcentem portionem (quæ *Burgundia Cis-Jurana* a Gallis dicebatur) Carolus Calvus clientelari jure poſſidendam dedit *Boſoni*, conjugis ſuæ Judithæ fratri. Hic vero poſt mortem Caroli Calvi, ejusque filii Ludovici Balbi, paulo poſt ſubſecutam, beneficii immemor, ſpreta ejusdem Balbi filiorum minori & infirma ætate, abjectoque clientelari obſequio, non ut *vaſallus feuda*, ſed ut abſolutus dominus velut *allodialia* bona, nullique homagii ac fidelitatis juri obnoxia ſibi vindicavit. Quin Regem ſe ſalutari voluit; & quia *Arelate* in provincia ſedem figebat Regiam, novum ejus Regnum, *Regnum Arelatenſe* eſt appellatum. 7. Arelatenſe.

Boſoni anno 889. mortuo ſucceſſit *Ludovicus* filius; qui Rex etiam Italiæ eſt electus contra Berengarium ſeniorem, (quem Arnulphus Imperator devicto Widone ejusque filio Lamberto in Regnum Italiæ reſtituerat) ſed cum Ludovicus ſui Regnique ſecurus dimiſſo exercitu Veronæ ſubſiſteret, a Berengario, prius profugo, interceptus, regno & oculorum uſu privatus fuit.

Succeſſit in Regno Arelatenſi Ludovico patri anno 903. *Carolus Conſtantinus*, impuberi adhuc ætate, ſub tutela *Hugonis* Comitis Arelatenſis. Qui per ſummam perfidiam Lugdunum, Delphinatum & Provinciam, quibus hactenus regnum Arelatenſe conſtabat, tra-

tradidit *Rudolpho II.* Burgundiæ Trans-Juranæ Regi, ut Italiæ Regnum ſibi relinqueret.

8. Cis. & Trans. Juranum. Quod, ut melius intelligatur, notandum, iisdem ferme temporibus, ſub infirma ætate filiorum Ludovici Balbi, geminum ſurrexiſſe Regnum Burgundicum; prius, de quo hactenus diximus, quodque *Regnum Burgundicum Cis-Juranum*, ſeu *Regnum Arelatenſe* eſt appellatum, circa annum 880. Alterum vero, quod dictum eſt *Regnum Burgundicum Trans-Juranum*, circa annum 890. fundatum *a Rudolpho I.* Conradi Comitis Strettlingenſis Suevi filio, quem Epiſcopi Genevenſis, Sedunenſis, Lauſanenſis, aliique cum comitibus & optimatibus in Synodo Agauni ad S. Mauritium Regem Burgundiæ coronarunt.

Complectebatur autem hoc novum Regnum Burgundiæ Trans-Juranæ potiſſimam partem Helvetiæ, partem Alſatiæ, Suntgoiam, Valleſiam, Sabaudiam &c. Sedeſque Regia erat Peterlingæ, quæ hodie eſt urbs Helvetiæ, ditionis Bernenſis.

Rudolphus II. in hoc regno ſucceſſit patri anno 912. victoque anno 923. Berengario, proclamatus Rex Italiæ, cum æmulo ſuo *Hugone* Comite Arelatenſi, perfido tutore Caroli Conſtantini, ad quem jure hæreditario Regnum Burgundiæ Cis-Juranæ ſeu Arelatenſe ſpectabat, ita convenit, ut Ruldolphus abdicata prætenſione, quam haberet in Regnum Italiæ, Burgundiæ utrumque Regnum conjungeret. Quo facto Hugo factus eſt Rex Italiæ, Rudolphus vero utriusque Burgundiæ, retento nomine *Arelatenſis regni.* Continebat autem hoc ita auctum Regnum Arelatenſe, Cantones Helvetiæ Bernenſem, Solodoranum, Friburgenſem, Baſileenſem, Valleſiam, Sabaudiam, partem Pedemontii, partem Alſatiæ, Suntgojam, Principatum Neocomenſem, Comitatum Montis Bellicardi, item Comitatum Burgundiæ, Delphinatum, & Provinciam cum Principatu Arauſiaco Comitatu Avenionenſi (*quæ omnia utique ſecundum bodiernam diviſionem & locorum appellationem intelligi debent.*)

Rudolpho II. in hoc regno Arelatenſi ſucceſſit filius Conradus, huicque anno 993. mortuo filius *Rudolphus III.* qui improlis deceſſit anno 1032.

Habebat autem quatuor ſorores, primam *Giſelam*, matrem Henrici Sancti Imperatoris. Hunc nepotem ſuum Henricum hæredem Regni Arelatenſis inſtituerat Rudolphus; ſed cum ille ſine prole deceſſiſſet, revocavit teſtamentum.

Altera

Digitized by Google

Altera ſoror Rudolphi *Bertha* Odoni Campaniæ Comiti nupta per *Ottonem* filium ſtemma propagavit. Hic Otto magna contentione ſuccedere conabatur.

Tertia ſoror *Gerberga* filiam habuit *Giſelam* Conradi II. Imperatoris conjugem, matrem Henrici III. de quarta ſorore nihil eſt, quod memoremus.

Jam vero, cum Rudolphus poſt mortem Henrici Sancti voluntatem ſuam mutare vellet, Conradus Imperator, bello eum aggreſſus eſt, Baſilea expugnata; ſicque eum adegit, ut Burgundiam Imperio relinqueret. Cumque poſt Rudolphi mortem Otto ex altera ſorore nepos pleraſque Burgundiæ provincias occupaſſet, Conradus armis validior vi eum depulit, atque ita Burgundiam ſeu Regnum Arelatenſe cum Imperio univit, vel reunivit, ita, ut Ottoni ſupplicanti ne quidem jure beneficiario illud concederet. Quin illico Rex Burgundiæ coronatus eſt anno 1032. & Archiepiſcopum Trevirenſem *Archicancellarium per Regnum Arelatenſe* conſtituit, quo titulo, officio ac dignitate hodiedum fulget. 9. Regnum Arelat. ad Imp.

Hac velut *ſpecie facti* ſuppoſita Juris Publici Interpretes diſputant. 1. *An Conradus Imperator jure Regnum Arelatenſe Imperio vindicarit?* 2. *An ſequentes Imperatores illud tanquam Imperii partem poſſederint?* 3. *Quænam illius regni provinciæ ab Imperio fuerint avulſæ?* 4. *Quid hodiedum Juris in illud Regnum?*

Ad *primam quæſtionem* reſpondent Germani, jure ſuo & Imperii uſum eſſe Conradum Imperatorem, dum provincias Regni Arelatenſis Imperio vindicavit. Nam 1. poſt Lotharii Imperatoris filios ſine prole maſcula extinctos provincias illas, ex quibus poſtmodum Regnum Arelatenſe conſurgebat, debitas fuiſſe Ludovico Germaniæ Regi, Lotharii fratri germano natu majori, non vero Carolo Calvo, fratri tantum conſanguineo & natu minori. Et quamvis Ludovicus eam hæreditatem cum Carolo fratre diviſerit, non tamen propterea omne jus in eas provincias abdicaſſe: cum Carolus Calvus non niſi cum conſenſu Caroli Craſſi Imperatoris Delphinatum & Provinciam Boſoni in feudum dederit: & Ludovicus Boſonis filius non niſi cum approbatione Arnulphi Imperatoris patri ſucceſſerit. 10. Quo Jure.

2. Totam Burgundiam Trans-Juranam, poſtmodum cum Regno Arelatenſi unitam, pertinuiſſe ad Imperium. Atque ideo ab Ottone M. Conradum Burgundum, tanquam Vaſallum Imperii in Regno Arelatenſi fuiſſe inveſtitum, & contra Ludovici Transmarini Galliæ Regis invaſiones protectum.

3. Per teſtamentum Rudolphi III. quo Henricum Sanctum Imperatorem inſtituit hæredem, & ſubſecutam inde transactionem cum Conrado II. Imperatore, Regnum Arelatenſe penitus rurſus cum Imperio fuiſſe unitum. Jure proin antiquo, & novo ſpeciali ac juſto titulo Conradum Imperatorem Regnum illud Imperio vindicaſſe, excluſo Ottone Rudolphi III. ex filia nepote. Cæterum etiam conjugem Conradi Imperatoris fuiſſe neptem Rudolphi III. ex eaque genitum Henricum III. Imperatorem.

Neque poſſe Gallos ad Reges Merovingicos recurrere, qui Burgundiæ Regnum cum Galliæ Regno univerint; nam per Carolingicos Reges, factasque inde inter Ludovici pii liberos & nepotes Provinciarum diviſiones, omnia fuiſſe mutata, novisque omnino juribus provinaias fuiſſe ſubjectas. Ad Ludovicum Germaniæ Regem provincias Regni Arelatenſis pertinuiſſe, jure igitur ad Germaniam eſſe reductas.

Sed neque dici poſſe, quod Boſo non a Ludovico Germanico, ſed a Carolo Calvo Galliæ Rege provincias illas in feudum acceperit; nam imprimis provincias Burgundiæ Transjuranæ non a Carolo Calvo fuiſſe in feudum datas, ſed fuiſſe Germaniæ provincias: deinde etiam provincias Burgundiæ Cisjuranæ non aliter datas eſſe in feudum Boſoni, niſi cum conſenſu Caroli Craſſi Imperatoris.

Et licet Otto Rudolphi III. ex ſorore nepos jus aliquod habuiſſet, juſto tamen bello a Conrado Imperatore fuiſſe ſuperatum; jure igitur etiam belli merito fuiſſe depulſum. Unde Ottonis poſteros nihil amplius moviſſe adverſus Imperatores.

II. An Imperatores poſſederint. Ad *ſecundam quæſtionem* reſpondent Germani ſcriptores, *poſteriores etiam Conrado Salico Imperatores Regnum Arelatenſe, tanquam proprium Imperio vindicaſſe.*

Nam imprimis Henricum III. exemplo patris Conradi coronatum fuiſſe Regem Burgundiæ. Deinde licet per inteſtina & externa Germaniæ bella, ſub Henrico IV. & V. exorta, varia ex Regno Arelatenſi fuerint decerpta, illa tamen a Friderico I. Imperatore, præſertim per matrimonium cum Beatrice Raynaldi præpotentis Burgundiæ Comitis filia, ad Imperium fuiſſe reducta, adeo quidem, ut Archiepiſcopi Lugdunenſis, Viennenſis, Arelatenſis, aliique Status feuda ſua a Friderico confirmari petierint: atque Viennenſis Archiepiſcopus Archi-Cancellarius Burgundiæ, Lugdunenſis vero Palatii Præfectus ab eo ſint conſtituti.

Eundem Imperatorem Fridericum Ottoni filio dediſſe Burgundiam, ea tamen conditione, ut illam a fratre Henrico VI. (cui Impe-

Imperii coronam deſtinaverat) tanquam feudum acciperet, ejusque dominium directum tanquam Vaſallus agnoſceret. Poſteriores etiam Imperatores in poſſeſſione hujus juris permanſiſſe, uti Ottonem IV. Fridericum II. Alphonſum &c.

Rudolphum Habſpurgicum imperatorem Carolo Andegavenſi, S. Ludovici fratri, Provinciam in feudum conceſſiſſe: (uti etiam Albertum I. Philippo Pulchro) & Præfectos per Regnum Arelatenſe conſtituiſſe, variaque alia ibidem ordinaſſe, quæ manifeſta altioris poteſtatis ſint argumenta. Cum Philippus Pulcher Rex Galliæ Burgundiæ rebus ſe immiſceret, proteſtatum eſſe Adolphum Imperatorem, & bellum eidem eſſe comminatum. Imo Philippum Longum, Philippi Pulchri filium, Burgundiam in feudum accepiſſe ab Henrico VII. Imperatore. Cum autem Philippus ſine prole maſcula deceſſiſſet, exſpiraſſe jus feudale, ab eo acquiſitum. Eundem Henricum VII. plures Burgundos principes in profectione Romana fuiſſe comitatos, cum ad coronationem pergeret. Quod perſonale tunc erat, & maxime proprium Vaſallorum obſequium.

Carolum IV. Imperatorem varios exercuiſſe actus, qui altum dominium ac Jurisdictionem in ditiones illas demonſtrent. Siquidem Arelate fuerit coronatus: Sabaudicum Vicariatum inſtituerit: Philippo Burgundo veniam ætatis conceſſerit: Archiepiſcopum Trevirenſem Archicancellarium per Regnum Arelatenſe expreſſe in Bulla Aurea appellarit: cum Papa Avenionenſem comitatum emeret, requiſitus conſenſum dederit, & cum Humbertus comes Delphinatum Philippo VI. Valeſio Galliæ Regi ea conditione tradidiſſet, ut primogenitus Regis ſemper *Delphinus* vocaretur, eundem Carolum IV. Imperorem poſtea conſenſiſſe, ea tamen lege, ut Delphinus hunc principatum tanquam feudum Imperrii agnoſceret, & præſtito homagio ab Imperatore acciperet. Idque factum eſſe: Siquidem Carolus Delphinus (poſtea Rex Galliæ hujus nominis quintus) in comitiis Metenſibus comparuerit, ſedem & vocem inter alios Imperii Principes ratione Delphinatus & Provinciæ obtinuerit, ejusque filius Carolus VI. ab eodem Carolo IV. Imperatore Vicarius Imperii per Delphinatum & Provinciam ſit deſignatus.

Porro Rupertum Imperatorem, cum in Italiam proficiſceretur, filio ſuo Vicariatum in Germaniam & Regnum Arelatenſe commiſiſſe. Sigismundum Vicariatum Sabaudiæ confirmaſſe. Cum propter varias Germaniæ turbas, tempore Friderici III. Imperatoris exortas, Vaſalli a nexu Imperii ſe exſolvere ſuiſſent conati, Maximilianum I. de hoc conqueſtum & proteſtatum eſſe. Carolum

lum V. in pace Madritenſi, cum Franciſco I. inita, acriter inſtitiſſe, ut Galli eas provincias, quæ jure beneficiario ad eos devenerant, tanquam feuda Imperii agnoſcerent, atque juramento fidelitatis præſtito illas ab Imperatoribus deinceps peterent.

Ex quibus inferunt, ſatis conſtare, quod poſteriores etiam Imperatores ſemper aliquos actus exercuerint, quibus continuata poſſeſſio jurisdictionis ac dominii directe in Regnum Arelatenſe demonſtretur.

12. Quænam avulſa? Ad *tertiam quæſtionem* reſpondent, cum ſæculo XV. Burgundiæ Ducum potentia magnis incrementis augeretur, *Burgundiæ nexum cum Imperio ferme penitus eſſe diſſolutum.* Comitatum *Provinciæ*, qui ab Rudolpho Habſpurgico Carolo Andegavenſi cum expreſſa reſervatione dominii directi, ac mero jure clientelari ſit conceſſus, a Ludovico XI. Regno Galliæ fuiſſe unitum. *Tractum Lugdunenſem*, ſalvo jure Imperii Philippo Pulchro concreditum, jam nullum amplius Imperii jus agnoſcere. *Delphinatum*, ab Humberto in primogenitos Regum Galliæ translatum, & a Carolo IV. ſub feudali nexu iis commiſſum, omnem erga Imperium ſubjectionem excuſſiſſe, & ſupremo veluti jure a Galliæ Regibus poſſideri. *Burgundiæ* Duces, potentia provectos, ceſſaſſe conſuetum prius homagium Imperatori præſtare: jamque non tantum Ducatum, ſed etiam Comitatum Burgundiæ per pacem Neomagenſem Gallicæ coronæ eſſe unitum, absque reſpectu ad Imperii jura.

Sæculo XVI. Principatum *Auriacum*, Delphinatus partem, libertatem uſurpaſſe. Jam vero in pace Ultrajectina a Pruſſio in Gallos translatum. Nec Papam *Avenionenſem* comitatum, in Provincia ſitum, tanquam feudum ab Imperatoribus accipere. In pace Weſtphalica præter alia *Suntgojam*, quæ pariter ad Regnum Arelatenſe pertinebat, Galliæ eſſe permiſſam.

Helvetiam maxima ex parte Regni Arelatenſis provinciam, ſub Alberto I. Imperatore ferme totam in ditionem Auguſtiſſimæ Domus Auſtriacæ perveniſſe, exceptis videlicet Uriis, Suitiis & Subſylvanis, qui ſoli Imperio volebant *immediate* ſubeſſe. Cum autem Præfecti, quos Albertus Imperator mittebat, acerbius animoſos iſtos tres populos tractarent, ducibus Arnoldo Subſylvano, Stauffachero Suitienſi, & Walthero Urienſi (quibus Wilhelmus Tellius acceſſit, qui Gäslerum Præfectum occidit) fœdere inito, Landenbergium alterum Præfectum, arce Sarnenſi aſtu capta, expulerunt (*anno* 1308.)

Acceſ-

Acceſſerunt deinceps ſucceſſive ad hoc urbium Sylveſtrium, uti vocabantur, fœdus Lucernates, Tigurini, Glaronenſes, Tugienſes, Bernates; ac demum etiam reliqui Cantones, uti Friburgum, Solodorum, Schafhuſium, & Abbatis-Cella. Quæ omnes communitates primum a ſubjectione erga Domum Auſtriacam, deinde etiam ab Imperii jurisdictione ſe ſubtraxerunt, eamque Rempublicam compoſuerunt, quæ adverſus potentiſſimos hoſtes, gravibus bellis, multisque victoriis partam libertatem mordicus defendit. In pace vero Monaſterienſi §. 61. obtinuit declarationem Cæſaream, *Civitatem Baſileam, cæterosque Helvetiorum Cantones in poſſeſſione vel quaſi plenæ libertatis & exemptionis ab Imperio eſſe, ac nullatenus ejusdem Imperii Dicaſteriis & Judiciis ſubjectos.*

Helvetiorum exemplo eorum ſocii ac fœderati, Griſones, Valleſiani, Genevenſes, Neocomenſes, &c. qui omnes olim ad Regnum Arelatenſe, & deinde ad Romanum Imperium pertinebant, ſucceſſive proprii Juris facti ſunt.

Ad *quartam* denique *quæſtionem* reſpondent Germani Juriſconſulti, Epiſcopatum Baſileenſem, Sabaudiæ Ducatum, & Comitatum Montisbellicardenſem, quæ olim partes erant Burgundiæ Trans-Juranæ, ac deinde Regni Arelatenſis, adhuc pertinere ad Imperium Romano-Germanicum. In reliquas vero provincias, quæ in Inſtrumento pacis Weſtphalicæ, Neomagenſis & Risvicenſis, non ſunt expreſſe abdicatæ, licet poſſeſſio ſit amiſſa, in *petitoria* tamen adhuc jus competere. 13. Quid hodie juris?

Nam probari non poſſe, ullum Imperatorem in alienationes illas conſenſum dediſſe: & ſi dediſſet, infirmum tamen futurum fuiſſe, niſi etiam conſenſus Statuum Imperii acceſſiſſet. Quin imo, ut ex adductis ad quæſtionem ſecundam exemplis conſtat, Imperatoris ſemper aliquos actus, dominii & ſuperioritatis indices, in provinciis illis exercuiſſe.

Et quidem *Provinciam*, Regni Arelatenſis ſedem, in turbis bellicis ab Imperio avulſam, a Friderico I. Imperatore eſſe reductam: atque Provinciæ comites eam deinceps jure beneficiario tanquam Imperii feudum poſſediſſe. Nec aliter poſtmodum Galliis conceſſam, quam cum reſervatione ſuperioritatis, nexusque feudalis cum Imperio; nec unquam eam ab Imperio dependentiam Gallis eſſe remiſſam.

Similiter Delphinatum ab Humberto ejusque anteceſſoribus ſub onere *Vaſallagii* eſſe poſſeſſum, nec aliter in primogenitum Regis Galliæ potuiſſe transferri: imo Delphinum ipſum agnoviſſe ſupre-

premam Imperii poteſtatem, atque in Comitis Imperii Metenſibus tanquam Statum comparuiſſe, & Imperatori homagium præſtitiſſe: Carolum VI. VII. & Ludovicum XI. Galliæ Reges Delphinatum a reliquis Galliæ provinciis diſcreviſſe, probe gnaros, eam provinciam ab Imperio dependere. Neque conſtare, quod Imperium eam dependentiam unquam remiſerit; imo Maximilianum I. & Carolum V. eſſe conqueſtos, quod Galli non amplius inveſtituram petant.

Sed neque conſtare, quod Imperatores, ſaltem cum conſenſu Imperii Ordinum, jus in Principatum Auriacum, aut Comitatum Avenionenſem abdicarint: quamvis tam Principes Auriaci quam ſummus Pontifex in quieta poſſeſſione harum ditionum per plura jam ſæcula fuerint.

Quoad Helvetiæ communitates reſpondent, primum illarum fœdus, anno 1308. erectum, nequaquam eo ſpectaſſe, ut ſe a nexu cum Imperio abſolverent: quin imo aperte declaraſſe, nolle ſe ab Imperio ſeparari. Atque ideo fœdus illud ab Henrico VII. Imperatore eſſe confirmatum; uti etiam poſtea a Ludovico Bavaro, cujus partes adverſus Fridericum Pulchrum ſequebantur: miſſumque eſſe ab eodem Ludovico Imperatore Præfectum, qui mitius eas tractaret.

Et quamvis octo veteres Cantones, creſcente fœdere, per cruenta bella, & ſubſequentem Friderici Archiducis proſcriptionem, in Concilio Conſtantienſi a Sigismundo Imperatore factam, ſe a ſubjectione erga Domum Auſtriacam abſtraherent, profeſſos ſe tamen eſſe membra Imperii, ac talia ab Imperatoribus eſſe agnitos.

Hinc eorum legatos anno 1474. in Comitiis Imperii Baſileenſibus præſentes una cum reliquis Imperii Ordinibus Carolo Burgundo, tunc hoſti Imperii, bellum indixiſſe adjectis his verbis: *Quod nos ad grandes exhortationes & requiſitiones Invictiſſimi & Sereniſſimi Herois noſtri gratioſiſſimi, cui tanquam ſacri Imperii membra non injuria obedienter paremus &c.*

Et licet anno 1496. recuſarent Suevico fœderi accedere, atque pro camera Imperiali contribuere, ortoque bello ſtrenue ſuam libertatem defenderent, tamen dein in pace aliud non petiiſſe & obtinuiſſe, quam confirmationem ſuorum privilegiorum & exemptionem a Judicio Aulico, camera Imperiali, & oneribus Imperii, ſimulque libertatem ineundi fœdera. Pollicitos autem, ſe requiſitos ab Imperio contra externos hoſtes, fore auxilio. Hæcque Baſileæ

anno

anno 1499. & Conſtantiæ anno 1513. eſſe confirmata. Rurſusque, cum Carolo V. promiſiſſent, ſe fideles ipſi & obedientes futuros, in commitiis Wormatienſibus anno 1521, ab eodem confirmationem ſuorum privilegiorum;& immunitatum obtinuiſſe. (*Goldaſtus in epiſt. dedicat. quæ præfixa eſt* denen Reichs-Händlen)

Cum autem deinde Gallia, & aliæ Nationes cum præpotente & invicta hac gente fœdera inire quærerent; ſemper magis magisque ab Imperii nexibus ſe exſolviſſe: ac pergente nihilominus camera Imperiali citationes & mandata ad quosdam Cantones dirigere, conqueſtos Baſileenſes, & reliquos fœderatos, infringi ſua privilegia & exemptiones, in pace Osnabrugenſi a Cæſare Ferdinando III. declaratum eſſe, Baſileam, & reliquos Helvetiæ Cantones in poſſeſſione eſſe plenæ libertatis, & exemptionis ab Imperio, ac nullatenus ejusdem Dicaſteriis & judiciis ſubjectos. Perrexiſſe nihilominus Cameram Baſileam mandata mittere, proteſtantibus contra illa Ordinibus fœderatis.

Addit Conringius *de finib. Imp. lib. 2. cap. 25.* poſtquam §. 61. cit. pacis Osnabrugenſis citavit: *Poſſis tamen forte dubitare, an non illa poſſeſſionis confeſſio multum diverſa ſit a jurium remiſſione &c.* & Sprengerus *in Elucbniis ad Lucern. Stat.* ſcribit de libertate fœderatorum *quoad poſſeſſorium* dubitari non poſſe, bene vero *quoad petitorium.* Additque Obrechtus *in notis ad Inſtr. Pacis art. 6.* ex pace illa plus non probari, quam exemptionem a Camera Imperiali; nam de ea ſola fuiſſe quæſtionem. Verum hoc videtur dici non poſſe: nam Inſtrumentum pacis expreſſe plenam libertatem, & utramque exemptionem, ab Imperio, & a Camera exprimit. Verum ſuffecerit mihi in hac re, quæ non eſt mei fori, aliorum ſententias obiter retuliſſe.

§. III.

Status Eccleſiaſticus ordinatus per Concilia in Germania Seculo XI.

14. Præter Concilia, in cauſa Schiſmatis tempore Henrici IV. Imperatoris celebrata, celebriora fuiſſe videntur Germaniæ Concilia:

1. *Francofordienſe*, in quo anno 1006. invito licet Epiſcopo Herbipolenſi, Henricus Sanctus Imperator evicit, ut *Epiſcopatus Bambergenſis* regiis ſumptibus erigeretur. Factusque eſt primus Epiſcopus *Eberhardus* Imperatoris Cancellarius. Hanc deinceps Eccleſiam

ſanctus Imperator ſingulari omnino amore ac liberalitate eſt proſecutus: atque in ea, ut ſe ipſum etiam daret, ſepeliri voluit.

2. *Wormatienſe*, in quo anno 1048. mortuo Damaſo II. (Epiſcopo ante Brixinenſi) Summus Pontifex Electus eſt Leo IX. Alſata. Qui tamen eam electionem non acceptavit, niſi ſub conditione, ſi clerus & populus Romanus ratam haberet.

3. *Moguntinum I.* quod anno 1054. in Romanum Pontificem elegit Gebhardum, Suevum, Epiſcopum Euſtadianum: quem ſub Victoris II. nomine Romani magno cum honore receperunt.

4. *Baſileenſe Conciliabulum* anno 1061. Nicolaum II. legitimum Pontificem, ejusque acta condemnavit: uti etiam electionem Alexandri II. quod ſine conſenſu Imperatoris fuiſſet inſtituta. *Cadaloi* vero, Epiſcopi Parmenſis ſpuria electio, licet a duobus tantum Epiſcopis fuiſſet ſuſcepta, eſt approbata. Unde perniciosum Eccleſiæ Schiſma.

5. *Osborienſe*, auctoritate S. Annonis, Colonienſis Archiepiſcopi, anno 1062. congregatum, poſt *Synodalem diſceptionem inter Regis Henrici IV. Advocatum, & Eccleſiæ Romanæ Defenſorem*, Cadaloum Antipapam omnium acclamatione condemnavit, & Alexandri II. electionem tanquam legitime factam confirmavit. Quod idem poſtea in Concilio quoque *Mantuano* factum eſt: tota Eccleſia agnoſcente Alexandrum, & condemnante Cadaloum. Cæterum *diſceptationis illius Synodalis* auctor fuit S. Petrus Damiani; in qua reſpondet ad argumenta, a Regiis objecta contra electionem Alexandri II. Illi namque dicebant, antiquam eſſe conſuetudinem, a quatuor Pontificibus approbatam, ut Pontifex electus non conſecretur, aut, ſi jam ſit Epiſcopus, non *inthronizetur*, niſi prius ab Imperatore approbetur illius electio; hoc autem in electione Alexandri non eſſe factum. Reſpondit Petrus Damiani, primis quinque Eccleſiæ ſæculis ejusmodi confirmationem nunquam fuiſſe petitam, ac proinde non eſſe neceſſariam. Deinde perſonale duntaxat fuiſſe illud Privilegium, propter temporum iniquitatem aliquando ultro conceſſum. Miſiſſe etiam Romanos legatum ad Regem Henricum IV. qui tamen non ſit admiſſus: jure proin ſuo egiſſe Romanos.

6. *Mogontinum II.* anno 1069. interdixit Imperatori Henrico IV. divortium cum Bertha Regina, opera præſertim & eloquentia Petri Damiani, Legati Apoſtolici. Retinuit tunc equidem conjugem legitimam Cæſar, atque ex ea præter alios liberos genuit Henricum V.

7. Mo-

7. *Moguntinum III.* anno 1070. Carolum, Conſtantienſem Epiſcopum, a Clericis ſuis Simoniæ accuſatum, depoſuit.

8. *Seligenſtadienſe* Concilium Provinciale 20. edidit Canones, ad diſciplinam Eccleſiaſticam ſpectantes.

Primus jubet obſervari abſtinentiam a carne & ſanguine, 14. diebus ante Feſtum S. Joannis Baptiſtæ; item 14. diebus ante Natalem Domini. In Vigiliis item Epiphaniæ, omnium Apoſtolorum, aſſumptionis B. V. S. Laurentii, & omnium Sanctorum: & quidem cum unica in die refectione.

Secundus præcipit, quatuor temporum jejunia obſervari.

Tertius prohibet nuptias ab adventu Domini usque ad octavam Epiphaniæ, & a Septuageſima usque ad octavam Paſchæ: item in diebus jejuniorum.

Quartus vetat, ne Presbyter, poſt galli cantum bibens, altera die Miſſam celebret.

Quintus, ne Presbyter eadem die plures, quam tres Miſſas celebret. (*Tres autem illis, qui plures Parochias adminiſtrabant, dicere, quibusdam in locis licitum fuerat*)

Sextus, ne corporale, Chriſti corpore conſecratum, in ignem projiciatur ad extinguendum incendium.

Septimus ſtatuit, ut ſi duo de adulterio ſint accuſati, & alter eorum fateatur, alter neget. Hic probabili judicio ſe purget, ille vero pœnitentiam agat.

Octavus, ut nemo gladium in Eccleſiam portet, regali tantum excepto.

Nonus, ut in atrio, & maxime ipſa Eccleſia colloquia non miſceantur.

Decimus, ut Miſſæ votivæ non celebrentur ad divinationem audientium, ſed ad devotionem, vel pro ſalute vivorum, vel pro defunctis.

Undecimus, ut non a fratre, ſed a nepote numerentur gradus conſanguinitatis (*ita tunc ſtatutum in Archidiœceſi Moguntina; ſed poſtea abrogatum*)

Duodecimus, ut in atrio Eccleſiæ tantum Presbyterorum ædes tolerentur.

Decimus tertius vetat, ne laici, habentes Jus Patronatus, Eccleſias commendent Presbyteris ſine conſenſu Epiſcopi.

Decimus quartus decernit, ut ſi duo accuſati de adulterio, illud negent, alteruter ambos Divino purget judicio. (*purgatio vulgaris adhuc erat in uſu*)

Digitized by Google

Decimus quintus, jejunium *bannitum* (*hoc eſt*, *ad avertenda juſtitiæ Divinæ flagella indictum*) diligenter obſervari præcipit.

Decimus ſextus vult, ut nullus (*Presbyter*) Romam eat, absque conſenſu ſui Epiſcopi, vel ejus Vicarii. (*ne ſcilicet interim oves deſtituantur paſtore*)

Decimus ſeptimus, ſub anathemate prohibet, ne ullus Presbyter cuiquam pœnitenti *carrinam*, (*carenam*, *ſeu* 40. *dierum jejunium*) dividat, niſi ſit infirmus.

Decimus octavus, redarguit criminum capitalium reos, qui pœnitentiam a ſuis Sacerdotibus recipere nolunt, ſed Romam pergunt, ut Apoſtolicus omnia ipſis dimittat peccata. (*ubi Synodus non impugnat poteſtatem Summi Pontificis ligandi & ſolvendi per totam Eccleſiam*, *ſed ſub- & obreptitias lapſorum fraudes culpat*, *additque talibus conceſſam Romæ indulgentiam non prodeſſe*)

Decimus nonus jubet, ut pœnitens *carrinam* ſuam ibi jejunet, ubi pœnitentiam accepit, ut Sacerdoti proprio conſtet de illa impleta.

Vigeſimus vetat, ne Presbyteri quemquam in Eccleſiam introducant ſine conſenſu Epiſcopi, cui pro aliquo delicto illam ingredi non licet.

ARTICULUS II.

De Conciliis celebratis contra *Simoniacos*, *Concubinarios*, & in cauſa *Schiſmatis* inter *Gregorium VII.* & *Henricum IV.*

15. Plurimum invaluerat his temporibus Simoniaca pravitas & ſacrilega ſacerdotiorum nundinatio, adeo, ut plus offerenti paſſim proſtarent venialia. Quare Henricus III. Imperator anno 1047. Concilium *Nationale per Germaniam* indici voluit; in quo graviter invectus eſt in illud ſcelus, atque in Clericos, illo corruptos: voluitque ut anathemate percellatur, qui porro illud committere præſumeret. Altero dein poſt anno *Moguntinum* habitum eſt Concilium præſentibus Leone IX. Pontifice, & Henrico III. Imperatore; in quo rurſus condemnata Simoniæ pravitas, cum concubinatu Clericorum.

Maxime

Maxime vero ad hanc peſtem geminam ab Eccleſia extermi- 16.
nandam allaboravit Gregorius VII. Summus Pontifex. Siquidem Cleri turbæ
decreta ſeveriſſima hanc in rem per varias provincias miſit, ac promulgari mandavit; verum ea labes tantas radices egerat, ut omni adhibita induſtria ac ſeveritate vix eradicari amplius poſſet. Potiſſimum autem Gregorii decretis ſe opponebant Clerici Germaniæ, quorum multi in vetita matrimonia involaverant, ea quidem pervicacia, ut cum Sigefridus Archiepiſcopus Moguntinus in *Synodo Erfordienſi* decretum Gregorii ac Synodi Romanæ vellet promulgare, vitæ ſuæ vix ſatis fuerit ſecurus.

Cum autem Gregorius nullatenus cederet, ſed plures Epiſcopos, qui minus ſeveri fuerant in urgenda diſciplina, in Coucilio *Romano II.* ſuſpendiſſet ab Epiſcopali officio, minasque etiam Moguntino intentaſſet: is convocata Synodo *Moguntina* altera, Pontificium decretum promulgavit, quo jubebantur Presbyteri aut renuntiare conjugibus, aut ſe in perpetuum ſacro Altaris miniſterio abdicare. At indecoro murmure, ac ſtrepitu ita fuit exceptus, ut deſperaret commiſſum ſibi a Pontifice negotium ad optatum finem deducere.

Tum vero Epiſcopi cum Clero in Gregorium Pontificem, inflexibilem officiorum exactorem, inſurgentes, tumultuandi occaſionem nacti ſunt ab epiſtola, ad Imperatorem Henricum ſcripta, in qua eundem Pontifex reprehendit, quod cum excommunicatis Epiſcopis communicet, & inveſtituras Epiſcopatuum aliorumque Beneficiorum illegitime ſibi uſurpet, & Synodalia decreta contemnat.

Hac enim epiſtola irritatus Henricus, Legatos Papæ verberi- 17.
bus, ignominia, & carcere vehementer afflixit, coactoque *Concilia-* Synodi in
bulo Wormatienſi anno 1076. facile effecit, ut a Schiſmaticis, Con- cauſa Schiſ-
cubinariis, & Simoniacis hominibus deponendus a Pontificatu ju- matis.
dicaretur Gregorius, miſſa ad illum conventiculi illius nomine epiſtola, plena contumeliæ, qua denuntiant, ut Pontificatu, quem contra Eccleſiaſticas leges uſurpaſſet, ſe abdicet: alias quidquid deinceps ſit acturus, habendum irritum.

At Gregorius accepta hac epiſtola indixit *Concilium Romanum III.* anno 1076 in quo excommunicavit Sigefridum Moguntinum, Wilhelmum Trajectenſem, Robertum Bambergenſem, aliosque Epiſcopos plures Germaniæ, Galliæ, & Longobardiæ: demum etiam ipſum Imperatorem Henricum, eumque Regno depoſuit, ſubditis Sacramenti religione ſolutis. Alios quosdam Epiſcopos, in Synedrio

drio Wormatienſi præſentes ad dicendam cauſam Romam citavit. Ottonem autem Ratisbonenſem, Ottonem Conſtantienſem, Burchardum Lauſannenſem jam ante excommunicaverat.

Epiſcopi dein Schiſmatici in *Papienſi Conciliabulo* congreſſi, anathema in Pontificem præſumpſerunt.

Gregorius vero congregato *Concilio Romano IV.* centum fere Epiſcoporum, anno 1078. plures adhuc Archiepiſcopos & Epiſcopos excommunicavit ac depoſuit: Nominatim Guibertum Ravennatenſem, Tedaldum Mediolanenſem, Gaufredum Narbonenſem, Arnulphum Cremonenſem, Rolandum Tarviſenſem &c.

Eodem anno in *Concilio Romano V.* excommunicatus eſt etiam Imperator Conſtantinopolitanus Nicephorus Botoniates, quod tyrannice invaſerit Imperium. Variaque edita capitula pro reformanda morum diſciplina; contra Concubinarios, Simoniacos, violatores Eccleſiaſticæ libertatis &c.

In *Concilio Romano VI.* anno 1080. rata habita electio Rudolphi in Imperatorem, ea addita conditione, ne deinceps inveſtituræ Beneficiorum a laicis conferantur, vel recipiantur. Henricus vero rurſus eſt excommunicatus.

In conventiculo deinde *Trajectino* Wilhelmus Trajectinus Epiſcopus eo temeritatis eſt prolapſus, ut in Gregorium Summum Pontificem ac Chriſti in terris Vicarium anathema fulminaret. At mox horrenda morte abreptus, pœnas dedit. Ut teſtatur ſcriptor coævus Hugo Abbas Flaviniacenſis in Chronico Virdunenſi *p.* 225. *& ſeqq.*

Mortuo ſubin Rudolpho æmulo factus audacior Henricus Conciliabulum primum *Moguntiam*, deinde vero, ut Schiſmatici ex Germania & Italia facilius convenire poſſint, *Brixinam* indixit. Ubi a 19. Schiſmaticis Epiſcopis, jam ante excommunicatis, inaudito facinore depoſitus eſt Gregorius legitimus Pontifex, & *Guibertus*, Ravennatenſis ante Archiepiſcopus, a Gregorio excommunicatus & depoſitus, Antipapa eſt intruſus (*anno* 1080.)

Gregorius vero in pluribus *Romanis Conciliis* anathema in Henricum, Guibertum, omnesque eorum aſſeclas & fautores innovavit. Idemque in eos fulmen vibravit Victor III. Gregorii Succeſſor in *Concilio Beneventano* (anno 1087.) utriusque vero Pontificis, Gregorii nempe & Victoris, acta confirmata ſunt in *Concilio Romano* 115. Epiſcoporum ſub Urbano II. (anno 1089.) & in *Beneventano* (anno 1091.) ac pluribus aliis: Schiſmate per plures adhuc annos ſcindente Eccleſiam: eo quod Guiberto magna Italiæ & Germa-

niæ

niæ pars pertinaciter adhæreret. Anglia vero pro neutro ſe declaravit; donec volente Wilhelmo II. Rege partes Urbani eſt ſecuta.

Concilium *Conſtantienſe* ex Abbatibus, Clericis, Ducibus, & Principibus, qui Henrico IV. adverſabantur, anno 1094. collegit Gebhardus, Epiſcopus Conſtantienſis, Pontificius per Germaniam Legatus. In eo incontinentia Sacerdotum, ac Simonia ſub graviſſima pœna rurſus eſt prohibita. Præſcripta jejuniorum & feſtorum obſervatio. Auditæ querelæ Praxedis (Adelhaidem quidam appellant) quæ Henricum IV. Imperatorem, conjugem ſuum, reliquerat, propter infandas ſpurcitias, quas paſſam ſe aſſerebat. Sicque divortium ſuum purgabat.

CAPUT III.

De Conciliis Galliæ præſertim in cauſa divortii Philippi Regis.

§. I.

Prænotanda de Statu Galliæ.

Poſtquam Hugo Capetus, translato in familiam ſuam Galliæ regno anno 996. fatis deceſſerat, ſucceſſit illi *Robertus* Filius, Princeps ſanctus, ſub quo Gallia pace, concordia, religione floruit. Et profecto nihil opportunius utiliusque Chriſtianæ Reipublicæ, quam eodem tempore duos Summos Principes habere ſanctos, Henricum II. Imperatorem, & Robertum Regem: qui ambo, non tam de ſuo, quam Chriſti regno proferendo ſolliciti, anno 1023. convenientes, amiciſſime ſe mutuo exoſculati & complexi ſunt, auditoque dein maxima cum reverentia ſanctiſſimo Miſſæ ſacrificio, una ſunt pranſi, officiis, amore, liberalitate de palma certantes: inito etiam arctiſſimo pacis & amicitiæ fœdere. Quem utinam nexum poſteri ſervaſſent integrum! 18. Regnum Roberti.

Obiit Robertus pientiſſime anno 1033. regni 37. ætatis 61. vere pater pauperum, quorum duodecim, quocunque iter faceret, aſellis vecti, tanquam corporis cuſtodes, eum comitabantur. Mille quotidie in variis urbibus alebat, menſæ illorum miniſtrare, ac pedes lavare non raro ſolitus. Mira ac vere Chriſtiana in inimicos

&

& etiam perduelles fuit manſuetudine: amator æſtimatorque Eccleſiaſtici ac Monaſtici Ordinis eximius, Eccleſiarum patronus, & religionis vindex.

Succeſſit illi in regno, matre licet invita *Henricus I.* filius, qui Burgundiam *Roberto* fratri conceſſit, ex quo nova prognata Burgundiæ Ducum potentium progenies, Luſitaniæ etiam deinceps Reges datura.

& Henrici I. Henricus Wilhelmum Nothum Normannorum Ducem, a ſuis pulſum, magna virtute reſtituit; adminiſtratoque præclaris belli pacisque artibus per 27. annos regno, obiit anno 1060. per id etiam poſt fata filio ſuo *Philippo I.* puero ſeptenni, providens, quod tutorem ei dederit Balduinum Flandriæ comitem: per quem Vaſcones contenti in officio.

19. Philippi I. divortium. At Philippus Rex, ſui juris factus, magnis & ſe ipſum moleſtiis totamque Eccleſiam ſcandalo afflixit, dum anno 1092. repudiavit *Bertham*, Florentii Hollandiæ Comitis filiam, legitimam ſuam conjugem, ex qua jam habebat filium Ludovicum VI. Regni hæredem, & inſani amoris faſcino irretitus duxit *Bertradam* Montfortiam, Fulconis Comitis Andegavenſis uxorem: inauſpicatas nuptias male benedicente ſylvanectenſi Epiſcopo. *Ivo* autem Carnotenſis Epiſcopus, inſigne illud Jurisprudentiæ decus, datus eſt in cuſtodiam, quod adulterino illi connubio nollet conſentire. Cumque amantiſſimum ſuum Paſtorem armis in libertatem aſſerere Carnotenſes pararent, data ad eos epiſtola obſtitit Ivo, Chriſtianum illud exemplum ingerens: *Petrus, quidem ſervabatur in carcere, oratio autem ſine intermiſſione fiebat ab Eccleſia ad Deum pro eo.*

Cum Philippus cerneret, Ivonem pluresque Epiſcopos, ejus exemplum ſecutos, ſuum facinus vehementer improbare, ac grave propter illud ortum ſcandalum, anno 1094. *Synodum Remenſem* indici voluit; in qua magno opere contendit, ut Ivo condemnaretur. At illo Sedem Apoſtolicam appellante, conventus ſolutus eſt.

20. Concilia. Quamvis autem Bertha eo anno obierit, cum tamen Bertradæ maritus adhuc viveret, Urbanus II. Hugoni Lugdunenſi Archiepiſcopo eam cauſam delegavit, definiendam in Synodo Epiſcoporum. Igitur in *Concilio Auguſtodunenſi*, 32. Epiſcoporum & plurimorum Abbatum, Philippus Rex eſt excommunicatus. Innovata etiam excommunicatio Henrici IV. Imperatoris, & Guiberti Antipapæ. Simoniaca etiam hæreſis, & incontinentia Sacerdotum ſub excommunicatione damnata.

Philip-

Philippus abſolutionem petiit a Papa Urbano, & excuſavit ſe, quod ad *Synodum Placentinam* venire non potuerit. In hac Synodo, adeo frequente, ut in aperto campo celebrari debuerit, Pontifice præſidente edita ſunt 15. capitula. In quibus confirmata ſunt priora ſtatuta de Simoniacis. Irritas eſſe Ordinationes ſimoniacas, eorumque, qui a Simoniacis ſcienter ordinati ſunt: item Ordinationes a Guiberto Hæreſiarcha factas, poſtquam a Gregorio Papa damnatus eſt &c. Hugo Lugdunenſis ſuſpenſus, quod in Concilio non comparuerit. Populum non debere intereſſe Sacris Sacerdotum, qui uxoribus utuntur. Damnata iterum Hæreſis Berengariana. Conſecratus a Papa Abbas Augienſis. Recedenti Placentia Urbano *Conradus* Henrici IV. Imperatoris filius, a patre deficiens, ſtratoris officium exhibuit, ac juramento fidelitatem promiſit. Papa vero promiſit ei auxilium ad Imperialem dignitatem obtinendam, ſub conditione tamen inveſtituras non uſurpandi.

Anno 1095. Urbanus in Galliam profectus *Synodum Claromontanam* indixit. In celeberrimo hoc Concilio præſentes fuerunt una cum Summo Pontifice 13. Archiepiſcopi, 225. Epiſcopi, 90. Abbates. Excommunicatus in eo rurſus Rex Philippus, quod Berthradam Fulconis uxorem non dimitteret; quæ pariter fuit excommunicata. Decreta hic primo expeditio ſacra ad recuperandam terram ſanctam: poſtquem Petrus Eremita ex Palæſtina redux miſerum illius ſtatum expoſuit, ac Chriſtianorum ibidem gementium litteras Pontifici obtulit. Confirmata Synodus Placentina: atque inſuper adjecti 32. Canones. Quorum ſecundus ſic habet; *Quicunque pro ſola devotione, non pro honoris vel pecuniæ adeptione, ad liberandam Eccleſiam Dei Jeruſalem profectus fuit, iter illud pro omni pœnitentia ei imputetur.* Indulgentiarum exempla prioribus etiam ſæculis, imo in ipſis etiam S. Pauli epiſtolis habentur. Sed ab hoc tempore frequentior earum uſus eſſe cœpit: deſinente paſſim etiam in Occidente pœnitentia publica, quæ jam pridem in Oriente fuerat abrogata. In reliquis Canonibus prohibetur iterum, ne Clerici cum fœminis cohabitent &c. ne plura beneficia habeant. Ne Principes conferant inveſtituras. Ne Clerici homagium præſtent laicis. Ne carnes edantur in quadrageſima &c. decretus etiam Primatus Lugdunenſis Eccleſiæ: de quo prolixam diſſertationem edidit Petrus de Marca.

Philippus Rex dimiſſa adultera abſolvitur anno 1096. ſed eadem rurſus revocata iterum excommunicatur in *Pictavienſi Synodo* anno 1100. iterumque vere tandem pœnitens abſolvitur anno 1104. ejurato omni cum Berthrada commercio.

Urbanus Papa poſt Claromentanam Synodum Galliam peragrans plures Synodos convocavit, ut *Lemovicenſem*, *Turonenſem*, *Rotbomagenſem*, *Nemauſenſem*: in quibus diſciplinam Eccleſiaſticam reformavit, ſimoniæ & incontinentiæ vitia damnavit, Epiſcoporum controverſias compoſuit, expeditionem ſacram promovit &c.

§. II.

Status Eccleſiaſticus Ordinatus per alia Concilia in Gallia.

41\. *Concilium Bituri enſe*, *Provinciale*, anno 1031. ſtatuit, ut hoſtiæ conſecratæ non aſſerventur diutius, quam una hebdomade: ſed ſingulis Dominicis renoventur. Filii Presbyterorum univerſim a ſacris Ordinibus arceantur, ſi poſt Ordinationem ſint ſuſcepti. (*alii etiam omnes illegitimi ſunt irregulares*) Servi non addmittantur ad Clerum, niſi ſint manumiſſi. Pro baptiſmo, pœnitentia, & ſepultura nihil accipiatur, niſi ſpontaneæ oblationes. Vetantur matrimonia conſanguineorum usque ad ſextum vel ſeptimum gradum (*ex temporis illius diſciplina*).

Concilium Lemovicenſe brevi poſt S. Martialem tanquam Apoſtolum colendum decrevit: & aliqua reſcripta Pontificia reprobavit, quibus aliqui, ab Epiſcopis ſuis excommunicati, Romæ abſoluti fuerant. Non quod hæc Synodus negaret poteſtatem illam Sedis Apoſtolicæ; ſed quod abſolutionem *ſub vel obreptitie* obtentam cenſeret.

Concilium Rotbomagenſe I. Provinciæ Normanniæ, anno 1050. ſtatuit, Epiſcopis non eſſe migrandum ad altiorem Sedem, amplioris honoris cauſa. Ne Epiſcopi & Abbates ſe mutuo ſupplantent, aut inferiores Clerici. Baptizatus in ipſa Eccleſia, in qua regenerationis gratiam acceperunt, in albis eſſe repreſentandos. Reliqui canones repetunt ea, quæ alias jam ſæpe ſunt repetita, de ſymbolo fidei, de ſimonia, avaritia &c.

Concilium Saloſanum anno 1056. decrevit, ut Epiſcopi Abbates Presbyteri non ordinentur ante 30. ætatis annos: Diaconi non ante 25. (*juxta antiquatis diſciplinam*) nec extra ſtatuta tempora. In laicos, res Eccleſiæ uſurpantes, fertur anathema. Uti etiam in eos, qui cum hæreticis aut excommunicatis ſocietatem habent. Reliqui canones tractant de Simonia, incontinentia Clericorum, decimis, diſciplina Monachorum. &c.

Concilium

Concilium Rotbomagenſe II. Provinciale anno 1072. ſanxit, ut Epiſcopo, ſtatuto tempore chryſma conſecranti, 12. aſſiſtant Presbyteri, veſtibus ſacris ornati. Ut Sacerdos, Miſſam celebrans, corpus & ſanguinem Chriſti ſumat. Ut viaticum & aqua benedicta ultra octo dies non aſſerventur. Ut Baptiſma & Confirmatio, & ſacri Ordines conferantur jejunis a jejuno: niſi neceſſitas aliud poſtulet. Prohibentur matrimonia clandeſtina, & inter conſanguineos infra ſeptimam generationem. Ne quis in quadrageſima prandeat ante veſpertinam. Duobus poſt annis habitum eſt

Concilium Rotbomagenſe III. præſente etiam Wilhelmo, Angliæ Rege, ad quem tunc Normannia ſpectabat. Jubet ſervare Ordinationum Interſtitia. Regulam S. Benedicti accurate obſervari ab iis, qui Monaſticen profitentur. Vetat, ne Chriſtiani Judæis ſerviant; ne eorum pueris dent nutrices &c.

Concilium Pictavienſe I. anno 1078. damnavit Simoniam, pluralitatem Beneficiorum, hæreditariam ſucceſſionem in bonis Eccleſiaſticis, uſuras &c. vetat, ne Regulares novas Eccleſias ſibi vendicent. Ne illegitimi ordinentur, niſi Monachi, aut Canonici Regulares fiant.

Concilium Juliobonenſe in Normannia anno 1080. ſeverius in Clericos concubinarios animadvertendum ſtatuit. Laici in partem decimarum non veniant. Si Eccleſia Monachis aut Canonicis Regularibus donatur, Abbas Presbytero, ab Epiſcopo inſtituendo, congruam aſſignet; quod ſupereſt, Monaſterio cedat.

Concilium Abrincenſe, in eadem Neuſtria, ſeu Normannia celebratum, decrevit: ne pueri ad regimen Eccleſiarum, quibus cura animarum annexa eſt, aſſumantur. Ne filii Presbyterorum in Eccleſia patrum ſuorum conſtituantur. Ne Eccleſiæ vicariis annuis comittantur. Sacerdotes majorum Eccleſiarum Presbyterum ſub ſe habeant. Vir in monaſterium non tranſeat, uvore manente in ſæculo ſi ſit junior.

ARTICULUS IV.

De Conciliis adverſus Berengarium Hæreſiarcham celebratis.

Novam hoc ſæculo XI. orcus evomuit hæreſin, quæ Diviniſſimum, Chriſti ore tam dilucide tamque ſancte conſecratum, Euchariſtiæ impugnaret myſterium. 21.

M 2 Inſtru-

Inſtrumento ad hoc uſus humani generis hoſtis *Berengario*, homine Gallo, Turonibus oriundo, Andegavenſis Eccleſiæ Archidiacono, qui, cum ſcholæ magiſter eſſet, ſuperbior, quam doctior, ut ingenii atque eruditionis inopiam novitate doctrinæ compenſaſet, eaque auditorum frequentiam ad ſe pelliceret, dicere primus ſuſtinuit, Chriſtum in Euchariſtia non eſſe vere præſentem, ſed quandam duntaxat illius figuram.

Hæc ergo prima eſt epocha impii dogmatis, ſæpius deinceps damnati & extirpati, ſæpe etiam, ut fœcundum eſſe ſolet orci ingenium, in lolium infelix repullulantis.

Ab amicis primum ac præſertim ab Adelmanno Leodienſis Eccleſiæ ſcholaſtico monitus Berengarius, ne rempublicam chriſtianam, bene a majoribus compoſitam, nova opinandi licentia conturbet: cum nollet ſapere, S. Leo IX. in *Concilio Romano* prolata damnationis ſententia fidelium communione eum movit (*anno* 1050.) *Lanfrancus* vero, qui falſo in ſuſpicionem venerat colluſionis cum Berengario, detecta veritate eſt abſolutus.

Cum autem Berengarius, utut a viris doctis ſæpius abunde confutatus, hæreſin ſuam ſpargere latius conaretur, citans pro ſe quendam *Joannis Scoti* librum, damnatus rurſus eſt ab eodem Leone Papa in frequenti *Synodo Vercellenſi*, aſſertaque Catholica atque Evangelica veritas, quod per verba Domini, miniſterio Sacerdotis prolata, panis & vinum Divina virtute vere ac proprie convertantur in corpus & ſanguinem Chriſti; ut in ultima Chriſti cœna vere fuerunt converſa. Damnatus etiam eſt libellus Joannis Scoti, ſcriptoris ſæculi noni, ex quo venenum ſuxerat Berengarius.

Quamvis autem etiam in *Synodo Pariſienſi* eſſet damnatus, & a viris doctis ſæpius teſtimoniis S. Scripturæ, ac SS. Patrum, præſertim S. Leonis I. Cyrilli Hieroſolymitani, Ambroſii, Auguſtini, Baſilii, Euſebii, Hilarii, ac Toletani Concilii convictus, pertinaciter tamen, more hæreticorum frequenti, errori ſuo inhæſit, donec, ademptos ſibi reditus beneficii dolens, anno 1055. in *Concilio Turonenſi*, præſente Hildebrando (poſtea Gregorio VII.) cum ſe defendere nullatenus poſſet, hæreſin ejuravit, veramque in Euchariſtia corporis & ſanguinis Chriſti præſentiam juramento confeſſus eſt.

At reverſus ad vomitum, anno 1059. in *Romana Synodo* 113. Epiſcoporum (ubi electio Pontificis ad ſolos Cardinales translata) coram Nicolao II. Pontifice, quaſi correctus, libros ſuos propria manu in flammas conjicit, famoſamque illam profeſſionem *ego Berengarius &c.* ab Humberto Cardinale compoſitam edidit. In qua dicitur,

citur, *panem & vinum, quæ in Altari ponuntur poſt conſecrationem non ſolum Sacramentum, ſed etiam verum corpus & ſanguinem Domini Noſtri JEſu Chriſti eſſe, & ſenſualiter, non ſolum in Sacramento, ſed in veritate manibus Sacerdotum tractari, & frangi, & fidelium dentibus atteri.*

Quæ verba, a modernis ſacramentariis toties nobis objecta, juxta unanimem Theologorum ſententiam hunc ſenſum habent; quod panis & vinum per conſecrationem ita convertantur in corpus & ſanguinem Chriſti, ut non tantum adſit ſignum corporis & ſanguinis, ſed vere, realiter, ac proprie ipſum corpus & ſanguis, ſub ſpeciebus panis & vini, quæ ſpecies franguntur, & dentibus atteruntur. Cum enim Berengarius novis identidem vocabulis errorem ſuum conaretur fucare, ac veritatem eludere, Humbertus illam verborum formam compoſuit, qua profiteretur, corpus & ſanguinem vere eſſe præſentia, & ore corporeo fidelium vere ſumi, manducari ac bibi, tanquam cibum & potum ſpiritualem animæ.

Hinc *Guitmundus* Monachus, ac poſtmodum Epiſcopus, qui ſolide ac erudite Berengarium refutavit, tribus libris de veritate corporis & ſanguinis Domini in Euchariſtia editis, dicebat: Chriſtum ipſum ſeu ejus corpus non diſſipari aut dentibus comminui in partes & quamvis in ſingulis particulis ſeparatis hoſtiæ ſit totum corpus Chriſti, non tamen eſſe plura corpora, ſed unum corpus, in pluribus locis replicatum.

Hic ſi ratio quæritur non erit mirabile: ſi exemplum poſcitur, non erit ſingulare. Demus, Deum aliquid poſſe, quod nos fatemur inveſtigare non poſſe. In talibus rebus tota ratio facti, eſt poteſtas facientis. S. Auguſtinus epiſt. 2. ad Voluſianum.

Berengarii Diſcipuli, utut pauci adeo, ut teſte Guitmundo ne unum quidem pagum obtinerent, tamen in diverſas ſectas jam tunc abierunt. Aliqui enim dicebant, meram figuram aut ſignum Chriſti adeſſe: quos poſt 400. annos ſecuti ſunt Sacramentarii Zwingliani. Alii volebant Chriſtum eſſe in pane: quaſi Chriſtus dixiſſet: *in hoc pane latet corpus meum.* Horum deinde errorem Impanatores Lutherani ſunt amplexi. Alii partialem quandam converſionem ſunt commentiti. Alii admittebant quidem plenam converſionem, ſed ſi indignus accedat, corpus Chriſti rurſus in panem reverti delirabant. De his univerſim jam Berengarii tempore ſcripſit laudatus Guitmundus: *Notiſſimum eſt hoc tempore, priusquam Berengarius inſaniſſet, hujusmodi veſanias nunquam fuiſſe.*

Berengarius poſt abjurationem ſui erroris, ſub Nicolao II. factam, iterum relapſus, anno 1079. in *Concilio Romano* ſub Gregorio

 VII.

VII. tertio hæreſin ſuam ejuravit, ac profeſſus eſt, panem & vinum ſubſtantialiter converti in corpus & ſanguinem Chriſti, ita, ut poſt conſecrationem adſit verum corpus & verus ſanguis Chriſti, non tantum per ſignum & virtutem ſacramenti, ſed in proprietate naturæ & veritate ſubſtantiæ.

At infelix, reverſus in Galliam, tertio relapſus, fidei profeſſionem, quam Romæ edidit, confutavit. Tum vero Lanfrancus librum adverſus illum edidit, in quo ipſi exprobrat levitatem, inconſtantiam, perfidiam, perjuria, calumnias fidemque tot in Conciliis datam; totiesque violatam, tum etiam crimina falſi in truncandis, corumpendisque Patrum ſententiis. Refutat dein ſingula Berengarii argumenta, philoſophica, imo ſophiſtica: expoſitaque atque probata fide orthodoxa de vera transſubſtantiatione, addit: *Hanc fidem tenuit a priſcis temporibus, & tunc tenet Eccleſia, quæ per totum diffuſa orbem Catholica nominatur.* Quod probat authoritate S. Scripturæ, SS. Patrum ac Conciliorum teſtimoniis, atque ex quibusdam miraculis.

Denique ſic concludit: „ Si verum eſt, quod de corpore Chriſti tu credis, & adſtruis, falſum eſt, quod ab Eccleſia ubique „ gentium de eadem re creditur. Omnes enim, qui Chriſtianos ſe „ eſſe & dici lætantur, verum Chriſti carnem, verumque ejus ſanguinem in hoc ſacramento percipere gloriantur. - - Interroga „ Græcos, Armenos, ſeu cujuslibet nationis quoscunque Chriſtianos „ homines: uno ore hanc fidem ſe habere teſtantur &c. Ecce! quid ante 700. annos teſtatus ſit ſcriptor celebris Lanfrancus (factus poſtea Archiepiſcopus Cantuarenſis in Anglia) de hoc dogmate, ubi illud impugnari cœptum. Totius tunc Eccleſiæ Chriſtianæ vox erat illa ipſa, quæ hodiedum eſt totius Eccleſiæ Catholicæ, ac vere Chriſtianæ. Profecto, licet non haberentur tam clara S. Scripturæ oracula, tot ac tanta Patrum multo antiquiora de hac veritate teſtimonia, tamen tam univerſalis, tamque unanimis totius Eccleſiæ, omniumque per orbem Nationum Chriſtianarum conſenſus in myſterio tam ſublimi tamque arduo, evidens argumentum eſſet, veritatem illam per Divinam, Apoſtolicam, atque Eccleſiaſticam traditionem nunquam interruptam deſcendere. Alias enim impoſſibile foret, ut omnes per orbem Chriſtianæ Nationes in novitatem tantopere a ſenſibus abſtruſam ſublimemque conſpirarent.

Anno demum 1080. poſt *Burdegalenſem Synodum* Berengarius vere reſipuit, & Catholicam fidem usque ad mortem profeſſus eſt, quam oppe-

oppetiit anno 1088. ut teſtantur Chronicon Senonenſe, Malmesburienſis l. 3. codex manuſctiptus Turonenſis &c.

ARTICULUS V.

De Conciliis Angliæ Sæculo XI.

§. I.

Prænotanda de ſtatu Angliæ.

Ethelredus ſancti Eduardi Martyris frater impius, ignave ac crudeliter geſſit rempublicam, immanes propterea & ſibi & Regno calamitates accerſens. Cum enim Danorum feroces incurſus retundere non poſſet, Regnum iis vectigale fecit. At rupta, quam dederat fide, Mithridatis ferale imitatus exemplum, quidquid Danici nominis per totam Angliam erat diſperſum, una die immaniter trucidari præcepit. Nec deſtitum a cœdibus, donec non ſupereſſent, qui cæderentur. 25. Dani in Angliam.

At *Sveno* Rex Daniæ, ulturus injuriam, cum valida claſſe in Angliam appulſus, profugiente ad Richardum Ducem, Emmæ conjugis ſuæ fratrem, in Normaniam Ethelredo, totum Regnum in ſuam redegit poteſtatem. Talionis tunc pœna Anglis redhibita, quidquid obviam ſunt nacti Dani, incredibili furore laniarunt. Cæteros inter cæſus eſt S. Elphegus, Cantuarienſis Epiſcopus, quod theſauros Eccleſiæ nollet in tributum, a Danis imperatum, impendere: Martyr propterea cultus ab Eccleſia, quod pro virtute paſſus eſſet. Sub Suenone.

Mortuo Svenone Ethelredus revocatus ad Regnum brevi poſt obiit, anno 1016. aripuit tum quidem ſceptrum *Edmundus* Ethelredi filius, at ultra annum tenere non potuit, Danis in Angliam rurſus irrumpentibus interemptus.

Tum vero tota inſula ſe dedidit *Canuto Magno* Daniæ Regi: qui ducta Emma, Ethelredi vidua, magna juſtitiæ, religionis, ac clementiæ laude vicenos annos in Anglia & Dania regnavit. Atque ut utriusque gentis, & victæ & victricis, amorem ſibi conciliaret, æquo numero ex utraque ſenatum adunavit; ac idem utrique in curia & caſtris jus eſſe voluit. 24. Canutus M.

Nec

ſtantem, cum pacto tamen ſervandæ caſtitatis, teſte S. Ealredo, cujus in vita S. Eduardi hæc verba ſunt: *Convenientibus in unum, Rex & Regina de caſtitate ſervanda paciſcuntur. Fit illa conjux mente, non carne, ille maritus mente, non opere. Perſeverat in eos, ſine actu conjugali, conjugalis affectus.* Peregrinationem Romanam, quam pridem voverat, Leo IX. Pontifex in eleemoſynam commutavit. Leges tulit ſaluberrimas, ſimileſque ferme iis, quas Edgarus, & Canutus M. promulgaverant, præſertim pro ſecuritate bonorum Eccleſiaſticorum, & contra uſuras. Obiit anno 1066. regni 24. ac miraculis clarus ab Alexandro III. in Sanctorum faſtos ſolenni ritu eſt relatus.

26. Anglia ad Normannos.

Eduardus ſupremis tabulis hæredem ſcripſerat *Wilhelmum Nothum*, Normannorum Ducem, ob matrem Emmam ſanguine ſibi junctum, apud quem exulaverant. Verum Angli, extincta in Eduardo Saxonica Egberti ſtirpe, *Haraldum*, Godvini Cantii Comitis filium coronarunt. Unde Wilhelmus cum valido Normannorum exercitu in Angliam irrumpens, cæſo Haraldo, Regnum victoriæ præmium retulit; illudque per vicenos annos geſſit præclare.

Obiit anno 1087. ætatis 64. dictus fuit *Nothus* propter matrem, aut pellicem, aut impari thoro patri junctam. Dictus etiam *Conquæſtor*: quia & Britanniam minorem Normanniæ, & utramque regno Angliæ conjunxit. Hoc adeptus, Malcolmum Scotiæ Regem victum præſtare ſibi homagium coegit. Erga Eccleſias liberalis fuit, multis etiam erectis monaſteriis, aut dotatis. Multum etiam ejus erga SS. Euchariſtiæ ſacramentum commendatur religio.

Succeſſit illi in Regno Angliæ *Wilhelmus II.* filius, prætérito Roberto primogenito, Normanniæ Duce. Quamdiu timuit, boni Principis ideam prætulit, & Lanfrancum, quem pater ex Cadomenſi in Normannia Abbate Cantuarienſem Archiepiſcopum fieri curaverat, promiſſis optimis conciliare ſibi ſtuduit. At ſolio firmato nihil ſervavit, ut mox dicemus.

§. II.

De Conciliis celebratis in cauſa Wilhelmi Regis & S. Anſelmi.

27. Omnia, quod meminimus, initio promiſit Wilhelmus. Cum autem promiſſis non ſtaret, libere eum monuit B. Lanfrancus. Et continuit aliquantum avaritiam eo vivente. At

Digitized by Google

vero illo mortuo, cupidini fræna laxavit, moxque Cantuarienſis Eccleſiæ bona invaſit, eamque quatuor annos reliquit vacuam, ut reditus uberiores reciperet. Cum vero anno 1093. in gravem morbum incidiſſet, *S. Anſelmum*, Beccenſis cœnobii in Normannia Abbatem (confeſſione peccatorum apud eum depoſita) Archiepiſcopum Cantuarienſem nominavit. Sanitati reſtitutus Rex, ad Eccleſiæ & Subditorum oppreſſionem illa abuſus eſt, indicta magna auri vi, ab Eccleſiaſticis æque ac laicis perſolvenda. Habitum ea de cauſa anno 1094. Concilium Anglicum.

Urgente autem Anſelmo, ut fidem Rex datam liberet, & bona Eccleſiis reſtituat, graviſſimum inter eos ortum eſt diſſidium. Quod tunc magis auctum eſt, quando Anſelmus a Rege petit licentiam eundi Romam & petendi ab Urbano II. *pallium*. Repoſuit enim, ſe ac Regnum ſuum necdum Urbanum agnoviſſe tanquam legitimum Pontificem, cum duo de Pontificatu contendant. Fas autem nemini in Regno eſſe ſubjicere ſe Pontifici, quem Rex non agnoſceret.

Convocavit igitur Anſelmus *Rocbingbamiam* Epiſcoporum Concilium ad ventilandam illam quæſtionem, an ſalva reverentia & obedientia Sedi Apoſtolicæ debita Anſelmus poſſit in hoc parere regiæ voluntati? Epiſcopi & Proceres magno conſenſu aſſerebant, morem eſſe gerendum Regi. Anſelmus autem illis indignantibus edixit, ſe in iis, quæ Dei ſunt, Vicario B. Petri obedientiam, & in iis, quæ Regis dignitati jure competunt, & fidele conſilium, & auxilium pro ſenſus ſui capacitate impenſurum.

Rex ira commotus voluit, ut Anſelmus ab Epiſcopis damnetur: qui tamen, utut ipſi infenſi, reſponderunt, eum Primatem eſſe non modo Angliæ, ſed etiam Scotiæ & Hiberni: ab Epiſcopis igitur, ejus ſuffraganeis, condemnari non poſſe, licet aliqua illius culpa poſſet probari.

Quare Wilhelmus ſperans, eum ab Urbano Pontifice deponendum, rejecto Guiberto Antipapa, eundem Urbanum per omnem Angliam haberi voluit pro legitimo Eccleſiæ capite. Cum autem ſpe ſua fruſtratum ſe vidit, Anſelmum e Regno dimiſit. Qui Romam ad Urbanum profectus, Anglicanæ Eccleſiæ calamitoſum ſtatum expoſuit, ſeque a Paſtorali cura abſolvi petiit. Quod cum non impetraſſet, regredi tamen in Angliam ob Wilhelmi perſecutionem non poſſet, in ſolitudinem tantiſper ſecedens, ſcripſit inſigne illud opus, cui titulum dedit: *cur Deus homo*. Pluribusque ſynodis interfuit; nominatim *Barenſi*, in qua proceſſionem Spiritus S. a Filio contra Græcos erudite propugnavit.

Cum

Cum autem Wilhelmus II. anno 1100. improlis obiiſſet, inter venandum ſagitta transfixus, Regnum invaſit *Henricus I.* frater natu minor (cum Robertus Normanniæ dux, natu major in expeditione Hieroſolymitana abeſſet) atque ut res ſuas adverſus fratrem firmaret, tranquillitatem Regno reſtituendam ducebat: cumque Anſelmus magna propter eminentem virtutem & eruditionem polleret auctoritate, humaniſſimis eum litteris in Gallia tunc agentem in Angliam atque ad ſuum Archiepiſcopatum cum promiſſis ampliſſimis revocavit: ubi ingenti omnium lætitia eſt exceptus.

§. III.

Status Eccleſiaſticus per alia Concilia ordinatus in Anglia.

Concilium Ænhamenſe, Nationale totius Angliæ, præſidentibus Cantuarienſi & Eboracenſi, atque præſente Rege Ethelredo celebratum anno 1009. Comitiorum ſimul Regni vicem ſubibat. Statutum in eo, ut Sacerdotes, aliique Eccleſiæ Miniſtri cœlibatum ſervent. Onus imponi Eccleſiis vetat. *Denarium S. Petri* ſolvi imperat. Parochiæ etiam ſolvi funeralia, licet mortuus in ea non ſepeliatur. Feſtivitates & jejunia Eccleſiæ obſervanda decernit. Chriſtianos ad confeſſionem ſacramentalem & Euchariſtiam frequentandam ſaltem ter in anno adſtringit. En verba Canonis: *Unusquisque Chriſtianus - - frequenter adeat confeſſionem, & pudore poſito ſua peccata confiteatur: & quam ei impoſuerit Sacerdos emendationem, ſedulus exequatur. Reverenter etiam præparatus quisque adeat ſacram Euchariſtiam ... ſaltem ter in anno.* 28.

Concilium Wintonienſe I. anno 1021. præſente Canuto, Angliæ, Daniæ & Norvegiæ Rege, Monaſterium S. Edmundi ab omni Epiſcopali Jurisdictione liberum & exemptum declaravit. Alterum deinde *Concilium Wintonienſe* anno 1070. præſide legato Apoſtolico depoſuit Stigandum *Doroberniæ* (hodie Cantuariæ) Archiepiſcopum, quod ſimul Epiſcopatum Wintonienſem poſſideret, ac vivente adhuc Archiepiſcopo ſedem invaſerit, & illius pallio ſit uſus, ab Antipapa impetrato.

Concilium Londinenſe anno 1071. ſub Lanfranco Cantuarienſi Archiepiſcopo decrevit, ut aliquot ſedes Epiſcopales, quæ in pagis & oppidulis ante fuerant, in urbibus & locis celebrioribus collocentur

Digitized by Google

tur. Quo factum, ut *Barthonia*, *Licolnia*, *Sacrisberia*, *Exonia*, *Ceſtria* & *Ciceſtria*, hujuſmodi novo Epiſcoporum domicilio ſint nobilitatæ.

Concilium Anglicum anno 1074. habitum in cauſa primatus Archiepiſcopi Cantuarienſis ſupra Eboracenſem. Lata pro Cantuarienſi ſententia, eique Primatus totius Angliæ adjudicatus.

Concilium Wintonienſe III. complures canones edidit, de non poſſidendo duplici Epiſcopatu, de ſacris Ordinationibus, ſtatuto tempore faciendis, de Altaribus lapideis. De vino, in ſacrificio Miſſæ aqua permiſcendo. De Miſſa non celebranda, niſi in Eccleſia, ab Epiſcopo conſecrata. De Monachis fugitivis, neque in Clero neque in militia recipiendis, ſed pro excommunicatis habendis. De Clericorum cœlibatu &c.

Concilium Londinenſe anno 1075. habitum, præſide Lanfranco, Dorobernenſi ſeu Cantuarienſi Archiepiſcopo, totiusque Brittanniæ Primate, ſedente ad ejus dexteram Eboracenſi Archiepiſcopo, ad ſiniſtram Londinenſi Epiſcopo. Renovati ſunt antiqui canones de Eccleſiaſtica & Monaſtica diſciplina, de alienis Clericis non ordinandis ſine commendatitiis: de impedimento conſanguinitatis uſque ad ſeptimum gradum. De vitanda ſuperſtitione, ſimonia &c.

ARTICULUS IV.

De Conciliis Hiſpaniæ Sæculo X. & XI.

§. I.

Synopſis Hiſtorica de Statu Hiſpaniæ.

49. Poſtquam Mauri, gens Barbara, ac Mahometana, ex Africa in Hiſpaniam prorumpens, totum illud Regnum victoriis fuerant emenſi, transmiſſis etiam Pyræneos ultra montes copiis, in eas Galliæ provincias, quo Gothorum ante paruerant imperio, Gothorum reliquiæ, ex communi patriæ naufragio in Aſturiam, Galiciam, atque Cantabriam evaſerant, locorum arduo acceſſu, montiumque jugis magis, quam armis aut viribus freti, de reparanda tamen libertate congitarunt.

Omnium

Digitized by Google

Omnium oculi animique intenti erant in *Pelagium*, Regii Gothorum ſanguinis genuinam ſobolem, Chindaſvinthi Regis ex filia nepotem, eximia animi magnitudine & conſtantia Principem. Pelagius.

Is & reparandæ patriæ deſiderio æſtuans, & ſororis, a Mauro corruptæ, probro accenſus, profugorum, errantiumque per montes, delectu habito, communibus ſuffragiis Dux belli, ac Hiſpaniæ Rex proclamatur. (*anno* 716.)

Neque ſpei ultimæ, de ſe conceptæ, defuit: nam ex Aſturiæ, Galæciæ & Cantabriæ populo, metu perculſo, non niſi mille viros delegit, quibus, loci opportunitate adjuvante viginti barbarorum millia prælio devicit, atque cecidit.

Tum vero Hiſpanis, ſpe magis erectis, atque ad eum confluentibus, *Legionem*, urbem ad montium radices poſitam, vi expugnat: atque *Legionis Regno* fundamentum ponit. Inde etiam vires haud modicæ acceſſerunt, quod, filia Pelagii in matrimonium data *Alphonſo* Regii ſanguinis Principi, uno conſenſu Proceres Reipublicæ ſe devoverent. Legionis Regnum.

Ormiſinda erat nomen Pelagii filiæ, ſecundis auſpiciis nuptæ Alphonſo Principi, poſtea Legionis Regi. Quo ex connubio profluxit deinceps Regum ſanguis, & propago perpetua.

Commodum etiam Hiſpanis accidit, quod Mauri, Abderamano duce ingenti cum exercitu in Gallias effuſi, gemino quidem adverſus Eudonem prælio victores, tum vero a *Carolo Martelio*, Regiæ in Francia Domus Magiſtro, tanta clade affecti ſunt, ut trecenta ſeptuaginta quinque millia in acie cecidiſſe ſcribantur. (*anno* 734.) Purgavit hæc victoria ea fæce Galliam. Redierant quidem Mauri in Galliam ſæpius, at virtute Martelli toties repreſſi: a Carolo M. poſtea etiam ſæpius cæſi.

Non tamen eadem fortuna res a Chriſtianis contra Mauros acta in Hiſpania, præſertim Pelagio anno 737. fatis defuncto, filioque ejus *Favila* Regno admoto; qui tamen, nulla re patri comparandus, vertente vix biennio occubuit, relinquens Regnum, quem ſupra diximus, *Alphonſo*, qui pluribus locis Mauris ademptis, ac Religione inſtaurata, cognomentum *Catholici*, jam olim Reccaredo Regi attributum, & poſtea in Ferdinando Aragonio renovatum, eſt promeritus. Rebus tandem geſtis clariſſimus obiit anno 757. Alphonſus Cath.

30. Interea vero Mauri, qui hactenus in varias factiones atque diſcordias ſciſſi, mutatis idenditem Ducibus ſuis, *Miramamolino*, ſeu Caliphæ, ſupremo per Orientem, Africam, & Hiſpaniam Principi, ſubjecti fuerant, tranſlata Hiſpali ſede Regia, novum *Cordubæ* Cordubenſe Regnum.

Digitized by Google

condunt Imperium, nemini alteri obnoxium, *Abderamano* fundatore, ac ſupremo moderatore.

31. Alphonſus Caſtus. At *Froilla* Alphonſi, quem diximus, Regis Catholicici filus, ingenti Mauros prælio ſuperavit, cæſis eorum quinquaginta quatuor millibus Odium tamen incurrit, tum propter morum aſperitatem, tum quod Eccleſiaſticorum matrimonia improbaverit, quæ Witiza impiùs introduxerat. Filius vero ejus, cum nollet amplius centum quot annis chriſtianas virgines barbaris tradere, bello impetitus, eorum millia ſeptuaginta pugna devicit, *Alphonſi Caſti* propterea nomine inſignitus. (quamvis alii ob perpetuam caſtitatem, cum conjuge ſervatam id credant impoſitum)

Eo regnante Carolus M. in Hiſpanias penetrat, Chriſtianis adverſus Mauros futurus auxilio. Verum Hiſpani, Mauris juncti, reſpuebant libertatis vindicem, armiſque gentis odio correptis; eandem repulerunt, ſervitutis ſuæ ſub jugo barbaro amantiores, quam ut a Francis vellent redimi.

Legionis Reges. Alphonſo Caſto ſucceſſit *Ramirus*, qui S. Jacobi, equo inſidentis ſpecie, cum vexillo niveo, ſibi apparentis, hortatu Mauros aggreſſus, ſexaginta illorum millia una pugna peremit. (*anno* 844.) cæſi etiam ſæpius ſunt Mauri a Normannis, ex Neuſtria in Hiſpaniam irrumpentibus: quin Africam etiam ipſam incurſantibus.

Ordonius Ramiri filius ſtrenue equidem contra Mauros pugnaverat; ſed nulla re Reipublicæ chriſtianæ melius conſuluit, quam ubi Regni hæredem reliquit filium, cui res præclare geſtæ *Alphonſi Magni* nomen peperere. Is Proceribus rebellibus domitis, a Religione Regnum exorſus, S. Jacobi honoribus templum auguſtius Compoſtellæ molitus eſt, atque a Joanne VIII. ſummo Pontifice impetravit, ut Ovetenſis Eccleſia in Metropolitanam elevaretur. Quæ utraque res convocatis omnibus Epiſcopis eſt perfecta: Compoſtellana videlicet conſecrata Eccleſia, & Ovetenſis ſedes dicta Metropolitana. (*anno* 876.) eſtque hæc *prima Synodus* poſt everſum Gothorum Regnum.

Patris pietatem imitatus Ordonius filius, poſtquam Cordubenſem Regem, novis ex Africa ſuppetiis auctum, vicerat, *Legione*, urbe ſua Regia, Epiſcopatum fundavit, pluresque Eccleſias. (*anno* 918.) *Ovetenſe Regnum* hactenus dictum fuerat illud, quod Chriſtiani in Hiſpania poſſidebant. Deinceps vero *Legionenſe* appellatum.

Anno 925. memorabile accidit illud caſtitatis exemplum; ut *Pelagius*, quatuordecim annorum nobilis Juvenis, Cordubenſi Maurorum Regi pro liberando Hermogio, avunculo ſuo, Tudenſi Epi-

ſcoPo

ſcopo (qui in prælio captus fuerat) obſes datus, cum præſtanti eſſet forma, a barbaro Rege ad facinus turpe incitaretur; ac cum reluctanti vim inferre tentaret, colapho in faciem Regis impacto, pudorem defenderet. Quam ob rem ferreis forcipibus laniatus, membratimque, Regis juſſu diſſectus, in Bœtim fluvium eſt projectus. Defuncto tanquam Martyri honores habiti, cultusque decretus.

Reviſa hoc tempore Romæ a ſummo Pontifice in frequenti Patrum ſenatu Gothica precandi ratio, in Hiſpania conſueta. Cumque in ea nihil a religione alienum fuiſſet deprehenſum, permiſſa eſt. Succedentibus tamen temporibus, ut uniformis omnino ritus ubique obſervaretur, Romanus receptus eſt.

Porro, cum Legionenſes Reges proſtratam a Mauris libertatem tam ſtrenue reſtaurare fuerant aggreſſi, complures Hiſpaniæ Principes, ad imitationem erecti, magnarum rerum parva jaciebant initia. *Garſias Ximenius Suprarbiæ ac Navarræ* Regni poſuit fundamentum; Eudonis poſteri Regni *Aragoniæ*: locis, ſitu magis quam viribus munitis confiſi, utilem adverſus Mauros operam ſæpius navantes: rerum tamen ſumma penes Legionenſes Reges exiſtente. 12. Ortus Regnorum.

Hac ratione *Caſtiliæ* Comites; atque *Barcinonenſes*, ſeu Catalauniæ, initium duxere; dum viri potentes, magnis clientelis ſuccincti, dominationem aut acceperunt, aut uſurparunt: in id omnes intenti, ut de diſcerpta Republica lacinias aliquas ad ſe attraherent. Ex quibus deinde tot Hiſpaniæ Regna conſurrexerunt; quorum nomina hodiedum ſuperſunt: quamvis ſub Ferdinando Catholico Aragoniæ Rege, & Iſabella Caſtilienſi, in unum rurſus corpus omnia coaluerint.

§. II.

Canones Concilii Legionenſis. Anno 1012.

Poſtquam Hiſpania, ſeptentrionali maxime ex parte Saracenis rurſus abſtracta, e ruinis ſuis lente ſurrexerat, conſtituto primum Legionenſi, tum Vaſconum ſeu Suprarbiæ, aut Navarræ, atque Aragoniæ Regno, erecto item Caſtilienſi Barcinonenſi in Catalaunia Principatu, ad Religionem etiam, irruptione barbarorum atque impia dominatione proſtratam, adjectus eſt animus. 13.

Quare

Quare *Alphonſus V.* Legionis Rex, reliquis in Hiſpania Principibus hactenus potentior, intermiſſum per tria ſæcula ſynodos celebrandi morem revocans, *Concilium Nationale* Epiſcoporum atque Abbatum celebrari voluit Legione, urbe ſua Regia.

Edita in illo 48. decreta, tum Eccleſiſticam diſciplinam tum Politicam gubernationem ſpectantia. Statutum nempe, ut in Conciliis deinceps habendis cauſæ Eccleſiæ prius judicentur. Ut Eccleſiæ firma maneant, quæ teſtamento aut alio jure poſſidet. Ut Monachi & Sanctimoniales ſubſint Epiſcopo. Ut Eccleſiæ nemo quidpiam abripiat, abreptum autem reſtituatur.

Reliquæ leges concernunt Regem ac populum. Decernitur etenim: ne junior vendat bona immobilia. Licitum eſſe cum bonis propriis ire, quocunque lubet. In civitatibus conſtituendos Judices. Si quis pignoraverit, inſcio domino, duplum reddat. Falſus teſtis ſolvat Regi 60. ſolidos, cui nocuit ſolvat, quantum nocuit, domusque illius deſtruatur a fundamentis, ac deinceps nullum teſtimonium ferat. Si quis menſuram vini aut panis minoravit, ſolvat Regi 5. ſolidos.

§. III.

Continuatio Synopſis Hiſtoricæ.

34. Sanctius Major. Mortuo anno 1028. Alphonſo V. Legionis Rege, qui memoratam paulo ante Synodum convocari voluerat, ingens rerum Hiſpanicarum facta eſt mutatio, Chriſtianis provinciis in unius Familiæ, *Sanctii* videlicet *Majoris*, a quo omnes poſteri Hiſpaniarum, & Luſitaniæ Reges, imo omnes etiam Borbonici Galliæ Reges, omnesque a duobus & ultra ſæculis Archiduces Auſtriæ, cum pluribus aliis Principalibus in Europa familiis, deſcendunt, propagato per viros aut fæminas Principes, in hanc usque diem Regali *Sanctii Majoris* ſanguinè. Quod, quemadmodum contigerit, ab *apparatu eruditionis* haud alienum fuerit, breviter attingere.

Sub initium ſæculi decimi *Sanctius Abarca* Navarræ Regnum (quod etiam *Suprarbiæ* ac *Vaſconum Regnum* ab antiquis dicebatur) cum *Principatu Aragoniæ* conjunxerat; illo paterna, hoc materna hæreditate accepto, Dictus ſubin *Navarræ & Aragoniæ Rex*; Aragoniæ ſive Principatu, ſive Comitatu in Regnum mutato.

Hujus

Hujus *Sanctii Abarcæ* abnepos erat, de quo loquimur, *Sanctius* *Major*, hæreditate avita pariter *Navarræ & Aragoniæ Rex.* (ſub initium ſæculi undecimi) Collegit Regna.

Anno 1028. Legionenſi in urbe perfide interemptus eſt *Garſias*, *ultimus Caſtellæ Comes*, in ipſo apparatu nuptiarum. Hujus ſororem matrimonio ſibi junctam habebat Sanctius Major. Uxorio igitur nomine Caſtellæ poſſeſſionem adiit. Dictus ab eo tempore *Navarræ*, *Aragoniæ*, & *Caſtellæ Rex.*

Brevi poſt, anno videlicet 1037. improlis obiit *Veremundus III.* Legionis Rex (Alphonſi V. filius) hujus ſoror *Sanctia*, poſt cæſum Garſiam ſponſum, nupſit *Ferdinando*, Sanctii Majoris filio, *Regnum Legionis* in dotem afferens. Quo pacto hoc etiam Regnum in familiam Sanctii Majoris translatum eſt; quamvis non ſine armis.

At magnum hoc corpus, quod Saracenis formidandum fuiſſet, non diu coadunatum manſit, filios inter Sanctii Majoris rurſus diſtractum, bellorum deinceps inter Chriſtianos fratresque ſeges, dum Mauri Auſtralem adhuc Hiſpaniæ partem barbara dominatione premerent.

Sanctius Major etenim, quamvis pace clarus, belloque admirandus, in futurum tamen male providus, provincias, de ſe non magnas, inter filios ſuos diviſit. Et *Garſiæ* quidem natu maximo dedit Vaſconum Regnum, ſeu *Navarram*, cum Cantabriæ Ducatu; *Ferdinando* ſecundo genito *Caſtellæ* Regnum (*Caſtella vetus* hodie dicitur, nam ea provincia, quæ *Caſtella nova* nunc dicitur, adhuc potiſſimum ſub Saracenorum gemebat tyrannide) Comitis appellatione in Regis nomen mutato. *Gonſalvum*, *Suprarbiæ* Regem dixit. *Ramiro* denique *Aragoniæ* Regnum conceſſit. Et dividit.

Porro *Gonſalvus* ſine liberis obiit. Reliqui tres nobiliſſimas familias propagarunt. Et ex *Garſia* quidem, ſtirpe Navarræ, per mares & fœminas propagata, deſcenderunt omnes poſteri Reges Navarræ: adeoque etiam Henricus IV. Rex Galliæ, propter matrem ſuam, Johannam Albretanam, Rex Navarræ, poſterioresque Reges Galliæ.

Ferdinandus, alter Sanctii Majoris Filius, propagavit omnes po- 35.
ſteros Caſtellæ & Legionis Reges, usque ad *Johannam* (Iſabellæ Ca- Stirpes.
ſtellenſis & Ferdinandi Catholici, Aragonii, filiam) quæ felicibus auſpiciis nupta Philippo Auſtriaco, totam Hiſpaniam in dotem attulit, atque totam deinceps Auguſtiſſimam Domum Auſtriacam propagavit. Ex eadem per Annam, Philippi III. Hiſpaniarum Regis filiam, deſcendunt etiam ultimi duo Galliæ Reges.

Digitized by Google

Deſcendunt etiam ex eodem Ferdinando, Sanctii Majoris filio, omnes omnino Luſitaniæ Reges. *Thereſia* ſiquidem, Ferdinandi ex filio Alphonſo neptis, *Henrico*, *Burgundiæ Comiti*, in matrimonium collocata, partem Luſitaniæ pro dote attulit (ejusque filius Alphonſus I. primus *Portugalliæ Rex* dictus) ex quo dein matrimonio perpetua ſerie in hodiernum usque diem Regum ſanguis eſt continuatus.

Denique *Ramirus*, ultimus Sanctii Majoris filius; omnium Aragoniæ Regum pater, ſtirpem fundavit, in hanc usque diem florentem, & in præcipuas Europæ Domos protenſam. Petronella, proneptis Ramiri, Raymundo, Barcionenſi Comiti, conjugata, Catalauniam junxit Aragoniæ: Petrus III. Siciliam, Jacobus Baleares inſulas; Alphonſus V. Regnum Neapolitanum, Ferdinandus Catholicus per nuptias cum Iſabella Caſtellenſi totam Hiſpaniam; Carolus V. ejus ex filia nepos, Auſtriam, Belgium, Inſubriam, Indias, Hiſpanæ Monarchiæ conjunxit. Philippus II. ejus filius etiam Luſitaniam adjecit. Ut videlicet flumina tenuibus orta fontibus, longo terrarum tractu decurrentia, in immenſum augentur, ita Regna temporum ſpatio. Niſi quod iſta pelagi inſtar reciprocantis æſtuantisque fluant ac refluant.

Cæterum Hiſpani ſcriptores de Ramiro, Regni Aragonici fundatore, rem narrant, quæ fabulam redolere forſan videri poſſit. Quod ſcilicet, dum Sanctius Major in expeditione adverſus Saracenos aberat, *Numia* ejus conjux, a propriis filiis ſuis, & præſertim a Garſia, ob negatum ſibi equum, quem petebat, irritato, adulterii apud patrem injuſtiſſime fuerit accuſata, ac propterea ab eo data in cuſtodiam, per ferrum ignitum probanda, niſi ſit, qui ſingulari certamine ejus innocentiam probare velit. Tum vero Ramirum, filium Sanctii, ex impari thoro progenitum, hoc certamen pro Regina, noverca ſua, expetiiſſe, ac Garſiam fratrem provocaſſe.

Cum autem filii culpam ſuam, in matrem commiſſam, eſſent faſſi, Sanctium Reginæ conjugi decernendum reliquiſſe, qua pœna impii in matrem calumniatores eſſent plectendi: matrem vero ſtatuiſſe, ut Aragonia, filiis ſuis detracta, Ramiro privigno ſuo, de ſe tam bene merito, pro hæreditate deſignaretur. Quæ Reginæ ſententia a Rege Sanctio ſit approbata: atque hoc pacto Ramirum, alias ob impares natales excludendum, ad Regnum perveniſſe: Garſiam vero, quem alias ordo naſcendi vocaverat, a Legionis & Caſtel-

Caſtellæ Regno excluſum, illudque in Ferdinandum ſecundo genitum, minus reum flagitii, matris diſpoſitione translatum fuiſſe.

Conſequentium porro temporum calamitates, atque cruenta inter fratres bella oſtenderunt, minus provide actum a Sanctio, quod hæreditatem, non omnino latiſſimam, tot inter filios diſtraxerit. Præſertim, dum ſupereſſet tantum adhuc belli adverſus Saracenos, Hiſpaniæ, accitis identidem ex Africa novis copiis, pertinaciter incubantes. Collectis hic Chriſtianorum viribus fuiſſet opus, quæ, ad ignominiam conſanguinei & chriſtiani nominis, domeſticis diſcordiis fuerant attritæ: plaudente Saraceno, cujus res, diffuſo etiam in multos Imperio, ſtabant in præcipiti.

Ferdinandus quidem Caſtellæ Rex, dotale Legionis Regnum armis conſecutus, atque a fraternis bellis expeditus, magnis delectibus habitis, eas adverſus Saracenos res geſſit, quæ *Magni* nomen ipſi jure tribuerant, ſuperiorumque Regum victorias, belliquegloriam facile extinguerent, Toletano, Cæſarauguſtano, Hiſpalenſi, atque Luſitano, Maurorum Regibus, ſub tributi, annuatim ſolvendi, neceſſitatem compulſis. Debellarique tunc potuiſſe creditur, ſi Garſias & Ramirus fratres vires, quas in ſe mutuo converterant, adverſus communem patriæ hoſtem exprompſiſſent. 36. Ferdinandus M.

Neque inter ſe tantum pluribus annis bella Garſias & Ramirus geſſerant. Sed inter Garſiam etiam & Ferdinandum ortis de provinciarum limitibus controverſiis, Garſias in prælio victus & occiſus eſt.

Tum vero Ferdinandus incrementis novis auctus, facileque omnium Regum Hiſpaniæ (quorum tunc multi, tum Chriſtiani, tum Saraceni) potentiſſimus, ad Religionis etiam curam animum adjecit, translato magna veneratione Hiſpali, quæ ſub Saracenorum dominatu ſqualebat, in urbem Legionenſem corpore *S. Iſidori*, & convocatis Hiſpanorum Præſulum Synodis. De quibus modo differendum.

§. IV.

Canones Concilii Coyacenſis anno 1050.

Ab anno 1012. per 40. ferme annos nulla in Hiſpania Epiſcoporum Concilia ſunt habita, propter bella tum Saracena, tum civilia: niſi quod anno 1032. in conventu Pampelonenſi decretum fuerit, ut Epiſcopalis Sedes Pampelonenſis, quæ propter 37.

 irru-

Digitized by Google

irruptiones barbarorum in Monaſterium Leirenſe, in montibus Pyræneis ſitum, translata fuerat, Pampelonam reſtitueretur.

Anno vero 1050. voluntate Ferdinandi Magni, & Sanctiæ Reginæ, celebratum eſt in caſtro *Coyaco*, diœceſis Ovetenſis, Concilium, a novem Epiſcopis, multisque Abbatibus, præſente Rege, Regnique Caſtellani & Legionenſis Proceribus.

Conſtituti 13. canones, partim diſciplinam Eccleſiæ, partim politiam ſpectantes. Quibus decretum

1. Epiſcopi ac Clerici munus ſuum accurate obeunto.

2. Abbates Monaſteria ſecundum Statuta S. Benedicti regunto. Alienum Monachum ſine Superioris ſui licentia ne recipiunto, & Epiſcopis ſuis obedientes ſunto.

3. Statuitur, ut omnes Eccleſiæ & Clerici ſint ſub jure Epiſcopi. Nec laici poteſtatem in Eccleſias aut Clericos uſurpent. Præſcribuntur deinde, quæ ad ſacrificium Miſſæ requiruntur, ut libri, ornamenta Eccleſiæ, calix, neque ligneus, neque fictilis, veſtes Sacerdotis ſacrificantis, ut amictus, alba, cingulum, ſtola, manipulus, caſula, veſtes item diaconi, Altare lapideum, ab Epiſcopo conſecratum, hoſtia ex frumento, integra, vinum mundum, aqua munda, altare linea mappa tectum, ſubtus calicem corporale lineum mundum, deſuper palla linea. Presbyteri vero & Diaconi arma ne geſtent, coronas habeant apertas, barbas radant, mulieres ſecum in domo ne habeant, niſi matrem, aut ſororem, aut amitam, aut novercam; veſtitum competentem unius coloris induant. Filios Eccleſiæ & infantes inſtruant &c. (*hæc, utut notiſſima memorare placuit, ut appareat, iſta omnia jam ante tot ſæcula, etiam illis perturbatis Hiſpaniæ temporibus, ex antiquiſſima diſciplina viridi adeo in flore fuiſſe conſervata, ut hodierni Eccleſiæ ritus ſingillatim deſcribi videantur.*)

4. Presbyteri, ſicut ſacri canones præcipiunt, ad pœnitentiam vocanto adulteros, inceſtuoſos, fures, homicidas, maleficos, & qui cum animalibus ſe inquinant. Si pœnitere noluerint, ab Eccleſia & communione ſeparantor.

5. Archidiaconi bene inſtructos ſtatutis temporibus ad ſacros Ordines ducunto. Qui ad convivia, occaſione defunctorum inſtituta, conveniunt, pro anima defuncti aliquid boni faciunto. Pauperes præſertim ejusmodi convivio adhibentor, pro anima defuncti.

6. Omnes Chriſtiani die dominica Miſſam audiunto: nec opus ſervile exercento.

7. Co-

7. Comites Regis juſtitiam adminiſtranto: non niſi teſtes de viſu & auditu admittunto.

8. In Legione, Gallæcia, Aſturiis, Portugale, & Caſtella judicia regulantor.

9. Contra Eccleſiam triennio ne præſcribitor. Sed omni tempore res ſuas recuperato, juxta leges Gothicas.

10. Qui laboravit vineas aut terras, in contentione poſitas, fruges colligito: ac poſtea partes litigantes habento judicium ſuper radicem, &, ſi victus fuerit laborator; fruges domino hæreditatis reddito.

11. Chriſtiani per omnes ſextas ferias jejunanto.

12. Ad Eccleſiam propter quamcunque culpam confugientes inde ne abſtrahuntor: niſi data ſecuritate vitæ ac membrorum.

13. Legionenſe Regnum ſecundum morem Regis Alphonſi V. Sanctiæ Reginæ patris regitor, Caſtella vero ſecundum morem, tempore Sanctii Comitis uſitatum.

Hoc tempore duæ Regiæ puellæ, abjecta Saracena ſuperſtitione, chriſtiana Sacra ſuſceperunt, *Caſilda* Toletani, & *Zaida* Hiſpalenſis Regis filia. De Caſilda memorabile illud memoriæ eſt proditum; cum pro more clam patre Rege ad captivos Chriſtianos cibos deferret, interrogatam a patre, in quem forte inciderat, quid ſinu geſtaret, reſpondiſſe, ſe roſas ferre; atque explicata veſte roſas re ipſa apparuiſſe. Hoc prodigio attonitam, ad Ferdinandum Regem delatam, baptiſmo ablutam, in rupis faſtigio ædificata domuncula, ſanctiſſimam vitam exegiſſe, multis illuſtrem miraculis, in Sanctorum propterea numerum relatam, cultamque 13. Aprilis. Zaidam vero pariter baptizatam, poſtea Alphonſo Ferdinandi filio nuptam.

Canones Concilii Compoſtellani anno 1056.

Acta hujus Concilii collegit ex MS. Eccleſiæ Toletanæ Cardinalis de Agvirre, *Concil. Hiſp. tom.* 3. *pag.* 219. editi ſex Canones.

Primus ſtatuit, ut Sacerdotes omnes Miſſam quotidie celebrent: utque Clerici tempore jejunii, & Litaniarum ſeu Rogationum cilicium induant: Horas canonicas diligenter perſolvant: veſtimenta uſque ad talos protenſa geſtent: atque ut de rebus Eccleſiæ laicus non judicet.

Secundus: ut eligantur Abbates, in Divinis Scripturis & ſacris Canonibus eruditi, qui ſcholis & diſciplinæ provideant &c.

Tertius: ut cruces, capſæ, & calices ex argento fiant, librique ſacri pro toto anni circulo &c.

Quartus: ut cœnobitæ Ordinem regularem per omnia obſervent, charitatem invicem habeant, proprias pecunias dimittant, ad ſæculum non revertantur, pro ſæcularibus negotiis alios eligant, egreſſi tamdiu ſint excommunicati, uſque dum revertantur, uti etiam, qui fugitivis patrocinari præſumpſerint.

Quintus: ut Judices juſtitiam miſericordia temperent, munera non accipiant, plebem non opprimant.

Sextus: ut Presbyteri & Diaconi conjugati ab uxoribus ſeparentur: uti etiam conſanguinei conjugati.

Concilium Jaccetanum & Rupenſe anno 1060. & 1062.

In hac Synodo, a novem Epiſcopis Hiſpanis *Jaccæ* in ditione Aragoniæ Regis Ramiri celebrata, abrogatus tandem eſt ritus precandi Gothicus, Romanusque introductus. Sacræ ceremoniæ, temporum injuria, aſſiduisque bellorum tumultibus obſoletæ, priſtino flori reſtitutæ. Sacerdotum mores congrua diſciplina exculti. Pia Majorum inſtituta revocata; ſacri canones in virentem uſum praxinque reducti. Oſcenſis ſedes Epiſcopalis, a Saracenis everſa, Jaccam translata; ea tamen lege, ut ſi Oſca e manibus barbarorum eriperetur, priori honori reſtitueretur, Jaccenſi Epiſcopo Oſcenſi ſubjecto.

Ramirus Rex, cum Sanctio filio Concilio præſens, fundando novo Jaccenſi Epiſcopatui attribuit quinque cœnobia, Maurorum irruptionibus deſolata. Fines quoque novæ Diœceſi conſtituti.

Idem Rex in eadem Synodo decrevit, ut cauſæ Clericorum a ſolis Epiſcopis & Archidiaconis judicentur: *Ut indebita*, inquit, *circa eos ſæcularium cupiditas, noſtro cauteriata judicio, in talibus prorſus reſecetur, & ſecundum normam juſtitiæ ſuum cuique jus conſervetur.*

Biennio poſt, præſente eodem Rege Ramiro, habita eſt Synodus in Aragonia apud S. Joannem Rupenſem: in qua renovatum eſt decretum *Sanctii Majoris*, quo placuit, ut Epiſcopi Regni Aragoniæ eligerentur ex Monachis ejusdem Regni.

Nota.

Digitized by Google

Nota Aliqui cum Gabriele Coſſartio noſtro hoc Concilium jam anno 1034. primo Ramiri Regis anno, celebratum putant, *æra* videlicet 1072. (Hiſpani enim ſecundum æras ſuas annos computabant) Cum enim *æra Hiſpanica* Natalem Chriſti antecedat 38. annis, cum æra 1072. coincidit annus a Chriſti Nativitate 1034.

§ V.

Reliqua Hiſpaniæ Concilia ſæculo XI. cum ulteriori continuatione Synopſis Hiſtoricæ.

Cum inter *Alexandrum II.* legitime electum Pontificem, & *Cadaloum* intruſum, ſchiſma fuiſſet ortum, ex Hiſpania etiam Epiſcopi tres ad Mantuanum Concilium fuerant profecti, in quo rejecto Cadaloo, Alexander eſt confirmatus. Inde vero reduces, ſecum duxerunt in Hiſpaniam Hugonem Cardinalem, Alexandri a latere Legatum; cujus auctoritate anno Chriſti 1064. congregatum eſt 38.

Barcinonenſe Concilium, in quo, Baronio teſte, *Raymundus Comes* leges Gothicas, quibus Catalauni adhuc utebantur, abrogavit; atque novas induxit, quibus populus hactenus utitur, confecto novo legum codice, qui *Uſatici Barcinonenſes* dicitur (aliqui tamen hunc legum codicem extra Synodum confectum putant) ſimulque Gothicum precandi morem, quamvis nihil a fide alienum haberet, majoris conformitatis gratia cum reliquo orbe Catholico, cum Romano officio commutavit: prout jam ante in Synodo Jaccetana ſtatutum fuerat. In eodem Concilio Barcinonenſi Alexander, damnato Cadaloo, legitimus Pontifex eſt receptus.

Diſputant tamen eruditi de tempore hujus Synodi; aliquibus cum Pagio ad annum 1068 eam rejicientibus; quo *Officium Eccleſiaſticum Gothicum* abrogatum dicunt: imo aliqui id primum anno 1071. factum putant.

Fortaſſis combinari hæc poſſent, ſi diceretur, hanc abrogationem jam anno 1060. in Concilio Jaccenſi decretam, ad executionem tamen, cum populi conſuetudinum ſuarum ſint tenaciſſimi, perduci facile non potuiſſe; unde idem decretum ſæpius eſſe renovatum; donec anno 1071. res fuerit denique confecta in Aragonia, Catalaunia & finitimis regionibus; nam in Regno Caſtellæ usque ad annum 1080. antiquus ritus fuit retentus. 39. Gothicum officium mutatum.

Nota.

Digitized by Google

benſibus populatione (qui mos temporis frequens erat) vaſtatis, uterque præda dives domum rediit. Mortuo vero Almenone, cum filius ejus in urbem Toletanam exerceret tyrannidem, Alphonſus a civibus evocatus, Toletum, Gothici olim Regni caput, ſitu & opere multo munitiſſimum, quinto demum obſidionis anno, inedia potiſſimum, expugnavit, poſtquam 369. annis in Maurorum poteſtate fuerat.

Alphonſus Toleto capto Imperatoris nomen acceptavit, quod Hiſpanorum aſſentatio jam Ferdinando M. patri ejus atribuerat, proteſtante licet Imperatore Romanorum.

Tum etiam ad Religionis officia converſus Rex, Archiepiſcopatum Toletanum, a Mauris everſum, denuo larga donatione fundavit, deſignato Archiepiſcopo *Bernardo* S. Facundi Abbate, & Eccleſia Toletana ad Primatum totius Hiſpaniæ ab Urbano II. ſummo Pontifice elevata.

Concilium Burgenſe vero, cui Richardus Cardinalis Gregorii VII. Pontificis legatus præſedit, regiæ voluntati morem gerens, im omni ejus Regno Romanæ Eccleſiæ ritus, ceremoniasque in Miſſa & Officio Divino obſervandas decrevit. Reſtaurata ſimul diſciplina, temporum injuria collapſa, leges Eccleſiæ veteres in mores revocatæ: ac præſertim, quod in Germania non absque magnis motibus, urgente Gregorio, factitatum erat, Miniſtris ſacris uxores detractæ; quas priſci moris, tot Conciliorum canonibus, etiam in Hiſpania, ſanciti, negligentes, & voluptatum illecebris irretiti, habebant multi. 42. Burgenſe.

In conventu poſtea *Toletano*, cum multi priſcæ liturgiæ & orandi normæ, a Concilio Mantuano & Alexandro II. Papa, ab errore abſolutæ, ſanctorumque Toleti Præſulum, Iſidori, Ildephonſi, ac Juliani authoritate firmatæ, pertinaciter inhærerent, ita res denique temperata eſt, ut, prout ſupra inſinuatum, in antiquis templis Mozarabum priſtina precandi ratio Gothica retineretur, in reliquis vero templis Romano ritu res Divina perageretur, & Divinæ laudes ſtatis diei horis decantarentur, Miſſalibus & Breviariis Romanis ſubſtitutis. Toletanum.

Concilium deinde *Legionenſe*, ejusdem Regis Alphonſi voluntate celebratum anno 1091. Præſide Reynerio (qui ex Monacho Cluniacenſi Cardinalis, ac poſtea ſummus Pontifex Paſcalis II. factus eſt) Legato tunc Urbani II præſente etiam Bernardo Toletano, Primate Hiſpaniarum. Legionenſe.

Promulgata ea in Synodo tum alia reſtituendæ diſciplinæ decreta, tum illud conſtitutum, ut abrogaretur uſus littterarum ſeu characterum Gothicorum in Miſſalibus, Breviariis, aliiſque libris Eccleſiaſticis, ac puplicis tabulis: ac pro iis Gallici ſeu Latini characteres ſubſtituantur. Verum, ut notat Pagius ad ann. 1091. hoc decretum receptum non fuit tunc; additque, etiam Toletani conventus ſanctionem de abrogando ritu Gothico pro eo tempore caruiſſe effectu.

Nota. Gothicos litterarum characteres primus invenit *Ulphilas*, Gothorum Epiſcopus, qui Gothos Arianiſmo infecit; antequam illi in Italiam, aut Hiſpaniam pergerent. Sunt autem Gothici characteres hodiedum notiſſimi.

Porro Alphonuſus a novo ex Africa adducto barbarorum exercitu gemina pugna victus, tertia inſignem victoriam reportavit, generorum præſertim opera.

Nec omittendus *Rodericus Cidus*, heros imcomparabilis, ac vere Chriſtianus, qui hoc tempore omnes facile ſummos belli principes vicit; ingens Maurorum terror, ſive publicis auſpiciis ordines duceret, ſive privatis armis in eos irrueret, atque oppida, caſtella, urbes illis abriperet. Ab Alphonſo in exilium miſſus, quod alienæ invidiæ reus eſſet, patriæ tamen ac rei chriſtianæ prodeſſe non deſiit, priſcæ virtutis heros.

Cecidiſſe cum eo viſum Hiſpanorum robur. Ingenti prælio ab Hali Rege Saraceno, ſucceſſore Inzephi, victus Alphonſus, filium unicum Sanctium amiſit, ſperum magnarum Pnincipem.

Quærenti Regi, cur totius Hiſpania a Mauris vincerentur, toties antea victis? reſponſum, martiam virtutem militum extinctam molli vita, copia voluptatum, illecebris; corpus enervatum otio, animum libidine: plus Capuam nocuiſſe invicto prius Hannibalis militi, quam Romanos. Idem aliis gentibus eveniſſe. Diſciplina militari ſubactum, & aſpero vitæ genere duratum vincere militem, mollem, luxu & copia diffluentem vinci.

Compoſtellanum. Sub finem ſæculi XI. habitum eſt *Concilium Compoſtellanum* in cauſa Pelagii Epiſcopi Compoſtellani, quem Alphonſus Rex in carcerem detruſerat, conſentiente Richardo Cardinale, qui Pontificis legatum ſe dicebat. Productus iu Concilium Pelagius, metu coactus ſe abdicavit, tradito annulo & baculo, poteſtatis inſignibus: alioque in ejus locum ſubſtituto, Petro videlicet Cardinenſi Abbate.

Factum vehementer improbavit Urbanus II. Pontifex, reprehenſo Cardinale, datiſque ad Regem litteris, in quibus illi ob ocu-

los

los ponit Sacerdotii dignitatem, atque exemptionem a Jutisdictione ſæculari, aitque: *Pervenit ad aures noſtras, quod ſine gravi dolore audire nequivimus, Epiſcopum S. Jacobi a te captum, & ab Epiſcopali dignitate depoſitum. Quod Canonibus noſtris omnino contrarium, & Catbolicis auribus non ferendum: quod tanto nos amplius contriſtavit, quanto te ampliori affectione complectimur. Nunc tibi Rex glorioſiſſime Ildephanſe, Dei & Apoſtolorum vice mandamus, orantes, quatenus eundem Epiſcopum ſuæ integre reſtituas per Toletanum Archiepiſcopum dignitati. Neque id per Richardum Cardinalem legatum Sedis Apoſtolicæ factum excuſaveris, quia & Canonibus eſt omnino contrarium, & Richardus legatione Sedis Apoſtalicæ tunc minime fungebatur. Quod ergo ille tunc geſſit, quem Victor Papa, ſanctæ memoriæ, tertius, legatione privaverat, nos irritum judicamus. Suæ ergo dignitati Epiſcopum reſtituo: & ad noſtram præſentiam cum legatis tuis ipſe perveniat, canonice judicandus.*

Quæ controverſia ita tandem finita eſt, ut Reynerus Cardinalis, Richardi loco in Hiſpaniam legatus, in *Concilio Legionenſi* Petrum loco moveret, neque legibus neque auſpicato electum, perſuaſumque Urbano Pontifici, ut, abdicato Pelagio, Dalmachius Cluniacenſis Monachus, Urbano charus, ejusdemque cum eo ordinis, ſufficeretur. Qui deinde in *Concilio Claromontano* obtinuit, ut Eccleſia Compoſtellana ſui juris eſſet, atque a Metropolitano, ac Primate exempta, immediate Jurisdictioni Sedis Apoſtolicæ ſubjaceret: in venerationem videlicet S. Jacobi Apoſtoli, ibidem, ut fertur, ſepulti. Uſus deinceps etiam *Pallii* conceſſus, & Epiſcopatus in *Archiepiſcopatum* converſus.

Denique Alphonſus VI. poſt exactos in Regno 44. annos Toleti obiit, prole nulla maſcula, quamvis ſex habuiſſet uxores, relicta. *Urracam* filiam natu maximam deſpondit primo quidem Comiti Burgundiæ Raymundo; ex quo propagatio Caſtellæ Regum; deinde Alphonſo I. Aragoniæ Regi; alteram *Thereſiam* Henrico Burgundiæ Comiti; pars Portugalliæ in dotem data; unde deinceps Regnum Portugalliæ, & propago Regum perpetua. Tertia filia *Elvira* obtigit Raymundo Toloſæ Comiti.

ARTICULUS VII.

DISSERTATIO

De Quæſtione Juris, an matrimonium ſtare poſſit cum pacto aut voto perpetuæ caſtitatis?

Quia hoc ſæculo XI. tres viri Principes, Henricus Sanctus, Imperator, Eduardus Sanctus, Rex Angliæ, & Welpho Dux Bojariæ, perpetuam caſtitatem cum matrimonio conjunxerunt, & quidem probabilius ex voto & pacto inito, an autem hoc fieri poſſit, valde ſit controverſum, juvat hic de hac quæſtione celebri pauca differere; præſertim cum ex ejusdem diſcuſſione matrimonii natura & proprietates utiliſſime innoteſcant.

Et imprimis quidem certum eſt, matrimonium ſtare poſſe cum pacto mutuo & voto caſtitatis nuptias conſequente, imo etiam cum antecedente. Cum votum ſimplex caſtitatis non ſit impedimentum matrimonii dirimens, ſed tantum impediens. Tota igitur difficultas eo reducitur, an ſubſiſtere poſſit matrimonium, quando pactum aut votum continentiæ conjungitur ipſi contractui nuptiali.

I.

Rationes dubitandi.

43. Communiorem aſſerunt eam eſſe ſententiam, quæ votum ejusmodi aut pactum matrimonio repugnare cenſet. Pro hac enim multi graviſſimi citantur Doctores, Durandus, Tabiena, Barboſa, Layman, Guttierez, Filliucius, Vallenſis, Palaus, Pirhing, Wieſtner, Schmier, Schmalzgrueber &c. et præſertim S. Thomas *in* 4. *diſt.* 28. *q. un. art.* 4. his ferme moti rationum momentis.

Conſenſus matrimonialis, inquiunt, ferri debet in vinculum & obligationem conjugalem. Hæc autem non tantum importat indiſ-

indiſſolubilem vitæ ſocietatem, & cohabitationem, ſed etiam jus ad actus conjugales exigendos, eosque exhibendos, ſi petantur. Hoc enim elucet ex ipſa inſtitutione matrimonii, jam in paradyſo facta his verbis: *Quamobrem relinquat homo patrem ſuum, & matrem, & adhærebit uxori ſuæ, & erunt duo in carne una.* Gen. 2. quibus conſonant verba Apoſtoli 1. Cor. 7. *Uxori vir debitum reddat, ſimiliter autem & uxor viro.* Additque rationem: *Mulier ſui corporis poteſtatem non habet, ſed vir; ſimiliter & vir ſui corporis poteſtatem non habet, ſed mulier.*

Quo ſane patet, per contractum matrimonialem eſſentialiter tradi mutuo jus in corpora in ordine ad actus conjugales, in procreationem prolis tendentes, qui certe finis principalis & intrinſecus eſt matrimonii. Ex hoc autem jure, eſſentiali matrimonio, neceſſario conſequitur ſtricta obligatio reddendi debitum conjugale, ſi ab altero petatur. Cum intelligi non poſſit jus, cui ex altera parte non correſpondeat obligatio. Et ad quid aliud tendit mutuus conſenſus matrimonialis niſi ad hoc jus & obligationem? quid aliud ultro citroque promittitur? hæc profecto eſt eſſentia matrimonii, per ipſam definitionem explicata. Quid enim aliud eſt matrimonium, quam *contractus, quo mas & fæmina, nullo jure impediti, mutuo ſibi tradunt jus in corpora, ad actus ex ſe optos ad generationem prolis?* Quæ alia materia hujus Sacramenti quam corpora contrahentium, ad generationem prolis idonea? quæ alia forma, quam verba aut alia ſigna, quibus exprimitur mutuus conſenſus, & traditio juris in corpora?

At vero per votum aut pactum caſtitatis, in continenti adjectum penitus evertuntur hæc omnia. Evertitur traditio corporum ad finem eſſentialem: evertitur jus in corpora: evertitur obligatio: evertitur conſenſus in hanc traditionem: evertitur tota eſſentia matrimonii. Aut certe orirentur jura & obligationes prorſus contrariæ, ſeque ipſas evertentes. Ratione contractus matrimonialis haberent jus in corpora: ratione pacti aut voti continentiæ illud non haberent, ſed oppoſitum. Ratione matrimonii daretur obligatio reddendi debitum petenti, ratione voti, ab utraque parte emiſſi, daretur obligatio illud non reddendi.

Neque enim comminiſci hic poſſumus duplex jus compoſſibile, radicale unum & directum, alterum vero utile, aut quaſi uſufructuarium. Nam licet in aliis rebus poſſit dominium proprietatis a dominio utili & uſu, ac jus remotum a proximo ſeparari, non tamen in matrimonio, quod eſſentialiter ordinatur ad uſum. Fieri ſiquidem nulla ratione poteſt, ut quis acquirat jus radicale in corpus alterius ſine jure proximo, & actuali. Secus enim poſſet quis

contrahere cum duabus, uni tradendo jus radicale, alteri vero actuale & uſum: ſicut poteſt quis uni tradere jus proprietatis in equum, alteri dominium utile, aut uſum, ſaltem ad tempus.

Neque apparet, cur non poſſet conſiſtere matrimonium inter patrem & filiam, ſocerum & nurum &c. ſi ex nuptiis non reſultaret neceſſario jus actuale & proximum in corpus conjugis. Et cur alias impotentia eſſet impedimentum dirimens? Unde hæc conditio, *ſi caſtitatem mecum ſervaveris* non minus eſt contra ſubſtantiam matrimonii, quam hæc, *ſi generationem prolis evites.* Eſſetque talis contractus matrimonialis ſimilis emptioni venditioni, qua equum venderes pro centum florenis, eo tamen pacto adjecto, ne unquam obligeris equum tradere emptori, nec emptor obligetur tibi pretium ſolvere: vel ſervitutem viæ in agro tuo conſtitueres alteri, ea tamen adjecta conditione, ut nunquam illa utatur. Quæ utique ſunt nugatoria, ſeque ipſa evertentia.

Merito proin S. Thomas in 4. diſt. 30. q. 2. art. 1. ad 2. ait: *Dicendum, quod beata Virgo, antequam contraheret cum Joſeph, fuit certificata divinitus, quod Joſeph in ſimili propoſito erat, & ideo ſe non commiſit periculo nubens, nec tamen propter hoc aliquid veritati deperiit; quia illud propoſitum non fuit conditionaliter in conſenſu appoſitum, talis enim conditio, cum ſit contra matrimonii bonum, ſcilicet prolem procreandam, matrimonium tolleret.*

II.

Rationes decidendi.

44. Gravia haud dubie ſunt hæc rationum momenta, quæ probabilem admodum illam ſententiam faciunt. Probabilior nihilominus videtur ſententia oppoſita, quam defendunt Abulenſis, Paludanus, Vasquez, Pontius, Coninck, Perez, Hobat, Illſung, Krimer, Pichler. His perſuaſi argumentis.

Certum eſt, non tantum jus proprietatis ac Dominium rei eſſe ſeparabile ab illius uſu, ac re ipſa ſæpe eſſe ſeparatum, ut patet in feudo, emphiteuſi, uſufructu &c. in quibus dominium directum eſt ſeparatum ab utili, reique uſu (quod in ipſis etiam rebus fungibilibus fieri poſſe, ac re ipſa fieri, paſſim docent Theologi) ſed etiam jus proprietatis perfectum, ac plenum rei dominium poſſe ita eſſe ligatum, ut actualis diſpoſitio de ea fieri non poſſit a dominio, ut demonſtrant exempla pupilli, minoris, prodigi declarati &c. qui pleni

Digitized by Google

pleni rerum ſuarum ſunt domini, jus tamen eorum ita eſt ligatum, ut illas adminiſtrare, aut de iis actu diſponere non poſſint.

Sic etiam Sacerdos accipit per Sacramentum Ordinis poteſtatem jurisdictionis in fideles, ad eos a peccatis abſolvendos, quæ tamen proxime non eſt expedita ad actualem uſum & exercitium, niſi aſſignenter ei ab Eccleſia ſubditi.

Imo ipſa natura in rebus phyſicis videtur hanc veritatem nos edocere; cauſæ ſiquidem naturales ſæpe vim agendi in actu primo remoto completam habent, propter impedimentum tamen aliquod non ſunt proxime ad agendum expeditæ. Sic licet ignis de ſe habeat virtutem urendi, illam tamen exercere non poteſt, niſi applicetur materiæ, quæ uri poſſit.

Sicut igitur dantur alia jura, tam phyſica quam moralia, de ſe quidem completa, propter aliquod tamen impedimentum ita ligata, ut ad actum & exercitium non ſint proxime expedita; ſic idem contingere videtur poſſe in matrimonio, quo conjuges ſibi mutuo dant jus in corpus. Atque imprimis certum eſt, actualem uſum hujus juris non pertinere ad ſubſtantiam matrimonii. Nam, ut *reg. juris* 30. *ff.* Ulpianus ait, *nuptias non concubitus ſed conſenſus facit:* poteſtque matrimonium intendi præciſe ut ratum.

Sed neque requiritur ad matrimonium, ut jus illud, quod ſibi mutuo tradunt, ſit *proxime expeditum*; ut patet in caſu, quo pars utraque, ligata jam prius voto ſimplici caſtitatis, contraheret. Nam hoc matrimonium valeret (cum votum ſimplex non ſit impedimentum dirimens) & tamen hoc jus propter votum eſſet ita ligatum, ut eo uti non poſſent; cum neque petere neque petenti reddere liceret carnale commercium. Quo ſane exemplo dilucide ſatis conſtat ad matrimonium non requiri jus in corpora *proxime exempletum & expeditum*, ſed ſufficere jus, remote quidem & de ſe completum, *ligatum tamen & impeditum ab actuali uſu* (quod a quibusdam appellatur *jus radicale*) revoca exemplum pupilli, ſub tutela conſtituti, cujus jus remote & de ſe eſt completum (cum plenum dominium bonorum habeat) non tamen proxime expeditum ad actualem adminiſtrationem, ſed ligatum propter ætatem.

Si igitur ad ſubſtantiam matrimonii ſufficit jus ligatum aliquo impedimento (ut patet ex caſu inſinuato, quo utraque perſona jam prius fuiſſet ligata voto) non apparet ratio, cur non votum caſtitatis adjungi poſſit ipſi contractui matrimoniali, quo daretur quidem jus, ſed ligatum voto: ita quidem, ut per conſenſum conjugalem detur jus in corpus, per votum vero impediatur actualis uſus hu-

jus

jus juris. Certe votum adjectum ipſi contractui non magis obſtat matrimonio, quam votum utrinque jam prius emiſſum; cum etiam hoc in ipſo contractu perſeveret, & utrumque eandem vim & eosdem effectus habeat.

Quæret fortaſſe quiſpiam, quid ſit jus illud *ligatum*, *remotum*, *radicale*, *non proxime expeditum*, quod ſolum ex matrimonio neceſſario reſultare dixi? ſed quæram & ego: quid eſt jus filii familias circa bona ſua adventitia? quid eſt jus pupilli, minoris, prodigi circa ſua bona, cum de iis non poſſint diſponere? quid eſt poteſtas Sacerdotis in Fideles, accepta in Ordinatione, ſi eam exercere non poteſt, niſi per beneficium curatum ordinariam, aut per ſpecialem facultatem vel mandatum, delegatam jurisdictionem accipiat? quid eſt vis uſtiva ignis, ſi eam ob defectum *paſſi* ſeu *ſubjecti* non poſſit exerere, aut per miraculum, prout olim in fornace Babylonica, ab actione impediatur?

Et præſertim quæram: quid ſit illud jus, quod mas & fœmina, jam antecedenter ligati voto caſtitatis, ſibi mutuo tradunt, quando contrahunt matrimonium? quid ſit illud jus conjugale, quod poſt matrimonium conſummatum vis & mulier mutuo conſenſu ingreſſi religionem retinent? quæram denique, quid ſit illud jus, quod conjuges primo bimeſtri poſt nuptias habent? profecto verum habent matrimonium, & tamen conſummare illud necdum tenentur, licet pars altera petat. Si ergo hic capere debemus poſſe jus conjugale, non tamen adhuc proxime expeditum, capere id etiam poſſumus in noſtro caſu.

Dico proin, illud ipſum jus, quod mas & fœmina, jam ante matrimonium ligati voto caſtitatis, per contractum mattimonialem ſibi mutuo tradunt, etiam tradi, quando ipſi conſenſui matrimoniali addunt votum perpetuæ continentiæ. Item illud ipſum jus tradi, quod a conjugibus retinetur. Si poſt matrimonium contractum pari conſenſu emmittunt votum caſtitatis: jus videlicet vere conjugale vinculatum tamen & ligatum per votum caſtitatis, tanquam impedimentum extrinſecum, quod obſtat licito juris uſui. Illud denique ipſum jus tradi, quod conjuges primo bimeſtri habent: cui non reſpondet obligatio proxima.

Quamvis autem in caſu voti utrinque emiſſi nec petere licite poſſent nec reddere petenti carnalem copulam, ſicut neque poſſent, ſi ante matrimonium fuiſſent obſtricti voto ſimplici, aut poſt matrimonium voto ſolenni per profeſſionem religioſam emiſſo: quia ſcilicet jus in corpora, per matrimonium datum acceptumque

eſt

eſt vinculatum, ut eo licite uti non poſſint; nihilominus jus illud non eſt otioſum aut nugatorium, ſed habet ſuos effectus.

Nam ſi contra votum generarent prolem, peccarent quidem contra virtutem religionis, proles tamen illa non eſſet fornicaria, ſed ex vero matrimonio nata. Et ſi alteruter ex his conjugibus cum tertia perſona commiſceretur, eſſet verum adulterium, prolesque nata eſſet adultera. Denique præter individuam vitæ ſocietatem, præter fidem & amorem conjugalem, auxilium mutuum, benevolentiam & animorum conjunctionem, jus illud conjugale ad copulam ſtatim eſſet proxime expeditum, quamprimum vinculum illud voti per diſpenſationem ſolveretur, quin novus conſenſus, aut quidquam aliud poneretur. Eo prorſus modo, ut contingeret, ſi jam ante nuptias fuiſſent obſtricti voto caſtitatis.

Majorem aliqui difficultatem eſſe exiſtimant, ſi conſenſui nuptiali *pactum* apponatur de ſervanda continentia. Hoc etenim pactum contractui matrimoniali penitus pugnare arbitrantur; cum ſic titulus juſtitiæ, quod una manu dat, altera auferret. Verum ſi eſſentia matrimonii ſtare poteſt cum jure ad copulam vinculato, ut probatum eſt hactenus, non apparet oppoſitio ejusmodi pacti cum matrimonio: ſicut non apparet oppoſitio voti cum eodem. In utroque ſiquidem caſu per contractum matrimonialem daretur jus in corpora, ligatum tamen per peradjectum pactum aut votum, ut his ſtantibus eo licite uti non poſſent conjuges.

Ex quo apparet, contractum nuptialem & pactum continentiæ non verſari circa idem objectum. Nam ille verſatur circa jus, hoc vero circa uſum juris. Valde autem diverſa ſunt, & a ſe invicem ſeparabilia, *habere jus* & *uti jure*. Ut pateſcit ab exemplis pupilli, minoris, prodigi, filii-familias, Sacerdotis ordinati, conjugum jam ante nuptias voto caſtitatis obſtrictorum, conjugis primo bimeſtri poſt initum matrimonium, quod, non obſtante alterius jure matrimoniali, non obligatur conſummare, licet pars altera exigat.

Quin imo pactum continentiæ videtur minus habere difficultatis quam votum. Nam hoc non poſſent ſibi ipſis ſolvere; pactum vero poſſent, quandocunque placeret, mutuo conſenſu diſſolvere; & ſic jus in corpora, prius ligatum, ſtatim evaderet proxime expeditum, ut etiam licite in actum ſecundum poſſet exire.

Quam ex rationibus intrinſecis propugnavi hactenus, ſententia valide confirmatur illuſtribus exemplis eorum, qui cum voto aut pacto continentiæ, vel cum utroque matrimonium contraxerunt. Tale enim fuit matrimonium S. Joſephi cum Maria Virgine Deipara.

Digitized by Google

Certum namque eſt, (Suarezius putat eſſe de fide) verum illud fuiſſe matrimonium, cum in ſacro Evangelio Joſeph dicatur *Vir Mariæ*, & hæc *conjux Joſephi*. Et tamen communis eſt PP. & DD. ſententia, eos voto caſtitatis jam ante fuiſſe ligatos, atque illud votum in nuptiis ſibi mutuo ſignificaſſe. Idque videtur ſatis clare erui ex illa Mariæ, ſublimiſſimi myſterii adhuc ignaræ, admiratione, dum dixit: *Quomodo fiet iſtud; quoniam virum non cognoſco.*

Aliter quidem, ut ſupra innui, matimonium iſtud explicat S. Thomas, putatque, Beatam Virginem divinitus fuiſſe certificatam, S. Joſephum in ſimili ſervandæ caſtitatis eſſe propoſito. Verum, præterquam, quod revelationes Divinæ, cum ſint res facti, probari debeant, nullumque in ſacris Scripturis hujus revelationis habeamus veſtigium, S. Thomæ oppono S. Auguſtinum, qui non tantum *lib.* 3. *de bono conjugii cap.* 1. *& lib.* 23. *contra Fauſtum cap.* 8. matrimonium conſtituit in ſola animarum conjunctione amicabili vitæque individua ſocietate, etiam ſine carnali corporum conjunctione: ſed etiam nominatim de caſtiſſimo hoc matrimonio differens *lib.* 2. *de conſenſu Evangeliſt. cap.* 1. ait:

Hoc enim exemplo (matrimonii Mariæ cum Joſeph) *magnifice inſinuatur Fidelibus conjugatis, etiam ſervata pari conſenſu continentia, poſſe permanere vocarique conjugium, non permixto corporis ſexu, cuſtodito mentis affectu. Præſertim quia naſci eis etiam filius potuit ſine ullo complexu carnali, qui propter ſolos gignendos filios adhibendus eſt.*

Neque dici poteſt, S. Doctorem id duntaxat voluiſſe, poſt matrimonium initum poſſe conjuges pari conſenſu ſervare continentiam, non vero eum conſenſum contractui nuptiali conjungere. Nam præterquam quod hæc interpretatio ſit mere arbitraria, nulloque fundamento nixa, ſi id tantum voluiſſet Auguſtinus, non fuiſſet neceſſe, tam illuſtri exemplo *magnifice* illud inſinuare, cum per ſe certum, indubitatumque ſit, poſſe conjuges poſt nuptias initas pari conſenſu abſtinere a conjunctione carnali. Deinde ratio adjuncta plane probat, hujusmodi conventionem fieri etiam poſſe in ipſo contractu nuptiali: *Quia naſci eis etiam filius potuit ſine ullo complexu carnali.* Accedit, quod S. Doctor alibi (locis videlicet citatis) matrimonium conſtituat in animorum conjunctione, & individua vitæ ſocietate.

Sanctiſſimum Mariæ & Joſephi exemplum ſecuti ſunt plures caſti ſanctique homines, ut ſæculo V. Martianus Auguſtus & Pulcheria: atque hoc ipſo, quo de agimus, ſæculo XI. S. Henricus Imperator cum Cunegunde, Welpho Dux Bavariæ cum Mathilde

de, S. Eduardus Rex Angliæ cum Editha, ejuſmodi conjugium cum voto aut pacto caſtitatis inierunt, ut complures ſcriptores referunt, cum Clericato *de matrimonio deciſ.* 2. *n.* 16. ubi teſtatur, quod Urbanus II. approbaverit matrimonium Welphonis cum Mathilde, ſub pacto caſtitatis contractum. Idem teſtatur de matrimonio Pulcheriæ Auguſtæ cum Martiano.

Et de matrimonio Eduardi Regis Angliæ, ut ſupra n. 25. memini, teſtatur S. Ealredus in vita S. Eduardi. *Convenientibus in unum* inquit, *Rex & Regina de caſtitate ſervanda paciſcuntur. Fit illa conjux mente, non carne, ille maritus mente, non opere. Perſeverat inter eos, ſine actu conjugali, conjugalis affectus.*

III.
Reſpondetur rationibus dubitandi.

Ex iis, quæ hactenus ſunt diſputata, ſoluta jam ferme ſunt, quæ pro ratione dubitandi ſunt allata. Nam pleraque argumenta id ſupponunt aut contendunt, jus in corpora, quod per matrimonium traditur, non poſſe eſſe ligatum, ſed ſemper debere eſſe proxime expeditum. Cum igitur probatum fuerit, ad matrimonii ſubſtantiam ſufficere jus ligatum, ita, ut quidem jus conjugibus detur, ab eius tamen uſu per votum aut pactum ſe ultro excludant, ruunt hoc ipſo pleraque adverſæ ſententiæ fundamenta. 45.

Si enim per contractum nuptialem datur jus, matrimonio eſſentiale, non tamen proxime expeditum, ſed per votum aut pactum ita impeditum, ut eo licite uti non poſſint; ut manifeſte patet in iis, qui, jam ante voto perpetuæ caſtitatis ligati, nuptias contrahunt. Neque votum evertit illud jus, quod per nuptias eſt conceſſum, ſed tantum facit, ut non ſit proxime expeditum ad uſum: Unde jus *remotum & radicale* non obſtante voto ſemper manet, ſolumque pertinet ad ſubſtantiam matrimonii, tanquam ens morale, ex eo neceſſario reſultans. Ordinatur quidem matrimonium ad uſum, non tamen ita eſſentialiter, ut absque actuali uſu carnali non poſſit conſiſtere: alias conjuges ne quidem poſſent abſtinere a carnali copula. Et moribundus non poſſet matrimonium inire cum concubina ad legitimandam prolem. Neque valeret matrimonium contractum ab iis, qui jam prius voto caſtitatis fuerunt obſtricti. Quo exemplo, aliisque ſupra allatis, retorqueri poſſunt omnia argumenta adverſariorum.

Neque tamen poteſt quis contrahere cum duabus, uni tradendo jus radicale, alteri actuale, ipſumque uſum. Nam jus actuale

in corpus ſeu proxime expeditum ad uſum in eodem ſubjecto præſupponit jus radicale, atque in eo fundatur. Unde licet quis poſſit habere jus radicale ac remotum, per nuptias acceptum, ſine proximo, non tamen viciſſim jus proximum ſine radicali. Exemplum habes in Sacramento Ordinis: nam licet Ordinatus poſſit habere jurisdictonem radicalem; in ipſa Ordinatione acceptam, quin eo ipſo habeat jurisdictionem actualem, ſeu proxime expeditam ad abſolvendum a peccatis, non tamen poteſt habere jurisdictionem actualem ſine redicali.

Verum, ſi matrimonium eſſentialiter tantum importat jus radicale, non apparet, *inquiunt*, cur conſanguinitas debeat eſſe impedimentum drimens matrimonii, *Reſpondetur*. Ordinarie jus radicale conjunctum eſt juri actuali ac proximo. Unde propter ea, quæ ordinarie contingunt, prudenter potuit ſtatui univerſim hoc impedimentum in reverentiam ſanguinis inter perſonas propinquas.

Deinde ſi cum pacto aut voto caſtitatis contraxiſſent conſanguinei, jus in corpora remotum ſtatim evaderet proximum, ſi mutuo conſenſu pactum diſſolverent, aut diſpenſationem in voto obtinerent.

Cæterum Deus in hac providentia nunquam dat patri jus etiam radicale in corpus filiæ (idem de aliis perſonis in primo gradu lineæ rectæ conjunctis) imo illud negat. Conſequenter neque filia poteſt illud patri ſuo dare. Adeoque pater accederet ad non ſuam quod eſt intrinſece malum, & jure naturæ prohibitum. Dixi, in hac providentia: non enim ſatis video, cur Deus, qui uti rerum omnium, ita etiam corporum humanorum perfectus eſt Dominus, abſolute non poſſet patri dare poteſtatem in corpus filiæ, ſi e. g. ſolus Adam cum filia extitiſſet in mundo, ad propagandum genus humanum.

Impotentia antecedens ac perpetua ideo eſt impedimentum dirimens, quia deficit materia Sacramenti, corpora nempe ad carnalem conjunctionem habilia. Conſequenter per matrimonium cum impotente neque jus radicale in corpus poſſet tradi. Accedit, quod pactum mutuo conſenſu, & votum per diſpenſationem poſſet relaxari, quo caſu jus ſtatim fieret proximum; impotentia autem (ut ſupponitur) non poteſt tolli.

Pactum *poſitive* evitandi generationem prolis, e. g. procurando abortum &c. eſt quidem contra ſubſtantiam matrimonii, non autem votum aut pactum *negative* illam impediendi, abſtinendo videlicet a copula carnali.

Si

Si emptioni-venditioni adjici non poteſt pactum de non tradenda merce, aut non ſolvendo pretio, tunc ideo, quia de eſſentia hujus contractus eſt conſenſus in tradendam actualiter mercem & ſolvendum pretium, atque ex hoc conſenſu ortum jus petendi trationem aut ſolutionem ſemper proxime expeditum, ita, ut non detur jus illud geminum, radicale unum ac remotum ligatumque, alterum actuale ac proxime expeditum, qualia in matrimonio dari poſſe probavimus. Si igitur in emptione unum ſimplex datur jus, non poteſt illud per emptionem dari & per adjectum pactum negari. Alias idem daretur & negaretur. Quia autem in matrimonio duplex datur jus, unum redicale ac remotum, alterum actuale proxime expeditum, poteſt illud dari, quin detur iſtud. Retorſio eſt iis, qui jam ante ligati voto caſtitatis ſimplici nuptias valide contrahunt.

Cæterum etiam emptioni aliisque contractibus variæ conditiones poſſunt adjici, ut obligatio tradendi mercem, aut ſolvendi pretium, etiam perfecta jam emptione, tanquam contractu conſenſuali, necdum ſit proxime expedita. Et regulariter, niſi venditor fidem de pretio habuerit, non tenetur mercem extradere, donec offeratur pretium, nec emptor tenetur pretium ſolvere, donec merx extradatur. Unde, ſi neuter traditionem faciat, jus & obligatio non eſt proxime expedita. Sic etiam, ſi ad diem facta ſit venditio, jus petendi ſolutionem necdum eſt proxime expeditum, usque dum dies venerit. Eodem modo jus petendi copulam carnalem non eſt proxime expeditum, usque dum pactum caſtitatis per mutuum conſenſum, aut votum per diſpenſationem fuerit diſſolutum.

Si ſervituti non poteſt opponi pactum ea non utendi, tunc ideo quia etiam circa illam non poteſt dari duplex jus, quorum unum tranferatur in dominum prædii dominantis per conſtitutionem ſervitutis, alterum vero per pactum remaneat penes dominum prædii ſervientis. At vero circa matrimonium, ut toties dictum, datur geminum illud jus. Ergo non eſt paritas. Dixi autem, ſi hoc fieri non poſſit; non enim eſt certum, quod retento jure radicali ſervitutis, prædio inhærentis, non poſſit abdicari jus proxime, expeditum ad exercitium ſervitutis. Certe ſervitutis jus haberi poteſt, quin habens eo velit uti. Cur ergo non poſſit quis velle habere ac retinere radicale jus itineris, viæ &c. ſimul tamen promittere, ſe non uſurum hoc jure. Quo pacto haberet jus, ſed ligatum. Cæterum matrimonium pro fine non tantum habet carnalem copulam & prolis generationem, ſed plures alios, ut dictum, unde cum ſervitute, emptione &c. non eſt paritas.

CAPUT III.

Concilia Sæculi XII.

Turbulentum fuit initium ſæculi in Germania & Anglia ob controverſiam de Inveſtituris. Sub Lothario & Conrado Cæſaribus Eccleſiæ quies: colliſo dein rurſus ſub Friderico I. Imperio cum Sacerdotio.

Galliam afflixit Philippi Regis divortium, multifaria item hæreſis, Abaelardi, Tanchelini, Gilberti Porretani, Henricianorum, Petro-Bruiſianorum, Waldenſium & Albigenſium. Quæſitum tot morbis conſuetum a Conciliis remedium.

In Hiſpania primum ſæculi dimidium Saracenos: ſæpe devictos, in anguſtias compulit, altero dimidio Chriſtianorum diſcordiæ reſpirandi rurſus ſpatium iis dederunt. Inſtituti contra illos Ordines Equeſtres. Natum Regnum Luſitaniæ. Reformata diſciplina per Synodos.

Anglia a ſtirpe Normannica ad Andegavenſem tranſlata. Turbata gravibus ac diuturnis litibus Henrici I. & II. Regnum cum S. Anſelmo, & S. Thoma, Cantuarienſibus Archiepiſcopis, propter libertatem Eccleſiaſticam exortis. Bellis domeſticis ac fraternis preſſa. Mores per Cancilia reformati. Quæ & plura alia diſtinctius exhibet ſequens

SUMMARIUM.

ARTICULUS I.
De Conciliis Germaniæ.

§. I.
Prænotanda de Statu Germaniæ.

1. *Obitus infelix Henrici IV.*
2. *Imperium Henrici V.*
3. *Lotharii II.*
4. *Imperium Conradi III.*
5. *Friderici I.*
6. *Henrici VI.*

§. II.

§. II.

Concilia celebrata in cauſa de Inveſtituris.

7. *Controverſia de Inveſtituris inter Paſchalem Papam & Henricum V. Imperatorem.*
8. *Concilia hac in cauſa celebrata.*
9. *An quæſtio de Inveſtituris fuerit dogmatica?*
10. *Concilium Rhemenſe excommunicat Henricum Cæſarem.*
11. *Hottingeri lapſus hiſtoricus.*
12. *Controverſia de Inveſtituris in Anglia inter Regem Henricum I. & S. Anſelmum.*
13. *Concilia Angliæ hac ſuper re habita.*

§. III.

Status Eccleſiaſticus per alia Concilia ordinatus in Germania.

14. *Concilium Nortbuſenſe.*
Colonienſe.
Leodienſe.
Concilium Moguntinum.
Hohenavienſe.
Conciliabulum Herbipolitanum.

§. IV.

Concilia Polonica.

15. *Schema rerum Polonicarum.*
16. *Concilium Lancicienſe I.*
Cracovienſe.
Concilium Lancicienſe II.
17. *Obſervatio* in cap. cum monaſterium 6. *de ſtatu Monachorum.*

§. V.

18. *Concilium Dalmatiæ.*

ARTICULUS II.

De Conciliis Gallicanis Sæculo XII.

§. I.

Prænotanda de Statu Galliæ.

19. *Regnum Ludovici VI.*
20. *Ludovici VII.*
ejus expeditio in Palæſtinam.
Et matrimonium diremptum.
21. *Regnum Philippi II.*
expeditio ſacra.

§. II.

§. II.

De Conciliis celebratis.

22. *in cauſa divortii Philippi II.*

§. III.

De Conciliis celebratis contra Hæreſes.

23. *Hæreſis Petri Abaelardi.*
24. - *Tanchelini.*
25. - *Gilberti Porretani.*
26. *Hæreſis Henricianorum.*
27. - *Petro-Bruiſianorum.*
28. - *Arnaldi Brixienſis.*

§. IV.

Status Eccleſiaſticus per alia Concilia ordinatus in Galliis.

29. *Concilium Toloſanum I. & II.*
30. *Claromotanum, Rhemenſia, Turonicum, Abrincatenſe.*

ARTICULUS III.

De Conciliis Hiſpanicis Sæculo XII.

§. I.

Synopſis Hiſtorica.

31. *Urracæ Reginæ divortium. Ortæ exinde turbæ, & bella.*
32. *Tres Alphonſi in Caſtella, Aragonia, & Lvſitania victores Saracenorum.*
33. *Initium Regni Luſitani, & laus.*

§. II.

Status Eccleſiaſticus ordinatus per Concilia in Hiſpania.

34. *Concilium Ovetenſe, Palentinum, Legionenſe, & Tarraconenſes*

§. III.

Digitized by Google

§. III.

Continuatio Synopſis Hiſtoricæ.

35. *Ramirus ex Monacho Rex & maritus factus.*
36. *Catalonia juncta Aragoniæ.*
37. *Chriſtianorum diſcordiis pingueſcunt Mahometani.*
28. *Initium ordinis Equeſtris Calatravæ,* 39. *& S. Jacobi.*

ARTICULUS IV.
De Conciliis Anglicanis.

§. I.

Prænotanda de Statu Angliæ.

40. *Regnum Henrici I.*
41. - *Stephani: qui perſequitur Eccleſiam.*
42. - *Henrici II. in cujus perſona translata fuit corona Angliæ ad Domum Andegavenſem.*
43. *Henrici ejusdem pœnitentia ob cædem S. Thomæ.*
44. *Richardus Rex in Palaſtinam, Cyprum expugnat. Capitur.*

§. II.

Obſervatio circa controverſiam inter S. Thomam & Henricum II.

45. *Cauſa diſcordiarum; & Concilia ad illas tollendas.*
46. *Conſuetudines Anglicanæ, quas Rex urgebat, reſiſtente Thoma.*

§. III.

Status Eccleſiaſticus Ordinatus per Concilia in Anglia.

47. *Concilium Londinenſe I.*
48. - *Weſtmonaſterienſe.*
49. *Concilia Londinenſia plura.*
59. *Conclium Eboracenſe.*

§ IV.

51. *Concilia Scotiæ & Hiberniæ.*

ARTICULUS V.

52. *Diſſertatio Juridica de Simonia.*

ARTICULUS I.
De Conciliis Germanicis.

§ I.

Prænotanda de Statu Germaniæ.

1. Henricus IV. *Henricus IV.* a Principibus Germaniæ, & proprio potiſſimum filio, ab Imperio dejectus, Leodium profugiens, ac rabie frendens, invocatis fruſtra Gallorum Anglorumque auxiliis, mœrore iraque contabuit, anno 1106. anathematis vinculo adhucdum innodatus. Quare ejus corpus Spiram translatum, ac lapideo ſarcophago incluſum, quinquennio extra Eccleſiam inſepultum ja[illegible]

2. Henricus V. *Henricus V.* ejus filius cum Imperio bellum in Eccle[illegible] ſuſcepit. Captus ejus fraude Paſchalis II. extortæ ab eo vi metuque *Inveſtituræ.* Intrurſus Burdinus Antipapa. Fulminatus anathemate Cæſar. Preſſa calamitatibus Eccleſia & Reſpublica: donec ſub Calliſto II. pax optata redit; prout *part.* 3. *cap.* 5. *art.* 1. uberius aliquanto deſcriptum. Obiit Henricus V. Trajecti, morientium præſidiis ritu Catholico munitus, anno 1125. Imperii 19. ætatis 44.

3. Lotharius II. Procerum ſuffragiis invitus ſuffectus *Lotharius II.* Saxo, Princeps, de quo dubites, an religiſior, an fortior, an litterarum fuerit amantior, cœlitus certe proviſus Eccleſiæ, calamitatibus undique preſſæ. Nam Inocentius II. Papa a Rogerio, Siciliæ Rege, quem Apulia depulſum volebat, captus, videre debuit Petrum Leonis, ſub Anacleti II. nomine in Sedem ſuam intruſum, a quo Roma prohibitus fugit in Galliam.

At

At Lotharius Imperatoris & Eccleſiæ Protectoris officium deſiderari in ſe non eſt paſſus. Ter propterea cum Germano exercitu Italiam adiit: primo reducturus Pontificem: ſecundo Romanos flexurus ad obſequium: tertio Rogerium Siculum, quo ſolo nitebatur Anacletus, Italia depulſurus. Nec juſtis conſiliis eventus defuit. Reſtitutus Innocentius. Romanis extortum obſequium. Rogerius cum ſuo Pſeudo-Papa terra marique ingenti clade affectus, in Siciliam ſuam ſe recepit. Anacletus ubique exploſus paulo poſt interiit.

Lotharius tot tantisque rebus præclare geſtis, in reditu prope Tridentum pientiſſime, ut vixit, mortuus eſt anno 1137. Imperii 13. Princeps ſummus, cui res Eccleſiæ curæ erant. De ejus probitate, religione, in ordinem Eccleſiaſticum veneratione, charitate in pauperes, mira narrantur.

At non tantum maximo huic Imperatori plurimum debet Religio, Eccleſia, atque Imperium, ſed etiam *Juriſprudentia;* quam Romæ primum, dein etiam Bononiæ ſecundum normam Imperatoris Juſtiniani doceri voluit. Uſus ad hoc opera *Irnerii* Juriſconſulti peritiſſimi. Ad Lotharii proin tempora referenda eſt epocha Juris Juſtinianei in Occidente publicis in ſcholis expoſiti.

Poſt Lotharii mortem *Conradus III.* Dux Sueviæ, ac Henrici 4.
IV. ex filia nepos, renuntiatur Auguſtus, civili ſtatim bello impli- Conradu
citus, *Henrico Superbo*, potentiſſimo illo Bavariæ ac Saxoniæ Duce III.
ad id faſtigium aſpirante. Sed Henrico proſcripto, & mox mortuo, cum *Guelpho* ejus frater arma non poneret, Conradus Imperator eum Vinsbergæ obſeſſum ad deditionem compulit. Actumque fuiſſet de libertate, niſi uxores pio aſtu circumvento Cæſare maritos propriis humeris exportaſſent. Orta hic feruntur notiſſima illa factionum nomina, quæ deinceps tot annis Italiam diſtraxerunt, *Guelphorum* nempe & *Gibellinorum:* nam a *Guelphone* Guelphi hoſtes Cæſaris, a *Geblinga* vero natali loco Conradi Cæſareani dicti ſunt *Gibellini.*

Tandem Conradus, poſtquam mortuo Fulcone Hieroſolymæ Rege Noradinus Saracenus Edeſſam Chriſtianis eripuerat, hortante S. Bernardo *cruciatam expeditionem* cum ingenti peditum equitumque exercitu, capeſſito per Hungariam Thraciamque itinere, ſuſcepit. At tum Manuelis Græci Imperatoris perfidia; tum ad Damaſcum cum Francis diſcordia, attritis copiis nulla re geſta ex ſententia,

rediit; mortuusque eſt Bambergæ anno 1152. Imperii 14. ætatis 60.

5. Friderieus I. Libera electione ſucceſſit *Fridericus I.* Corradi ex fratre nepos; Germanicis ſtatim laceſſitus bellis, ad Italica gradum fecit. Vix ullus Principum majore conatu impugnavit Eccleſiam: vix de ullo Eccleſia triumphavit magnificentius. Quatuor expeditiones in Italiam ſuſcepit. Mediolanum bis expugnavit, ſemel diruit. Unus ſex Pontifices poteſtatis annis æquavit. Tres Pſeudo Pontifices fovit. Bis diris devotus. Toties victor victus pacem petiit Venetiis, & obtinuit: meliusque finiens quam cœperat, ſacram in Palæſtinam expeditionem ſuſcepit. At rebus in itinere contra Turcas præclare geſtis in Cidno Ciliciæ amne occubuit. Anno Chriſti 1190. Imperii 38. ætatis 69. (*vide part. 3. cap. 5.*

6. Henricus VI. Succeſſorem habuit filium *Henricum VI.* qui vires ſuas maxime impendit vindicandæ utrique Siciliæ, uxorio nomine ſibi debitæ. Cum Richardum Angliæ Regem, ab expeditione ſacra reducem, teneret captivum, nec ſine magna pecuniæ ſumma vellet dimittere, communione Fidelium motus eſt: at pœnitens obiit Meſſanæ anno 1198. Imperii 7. ætatis 37.

§. II.

Concilia celebrata in controverſia de Inveſtituris.

7. Lis inter Paſchalem & Henricum. Initium hujus ſæculi plurimum turbavit *Inveſtituræ* controverſia; præſertim in Germania ac Anglia. In illa quidem ſub Henrico V. Imperatore: in hac vero ſub Henrico I. Rege. Cum enim Gregorius VII. Victor III. Urbanus II. & Paſchalis II. in pluribus Synodis prohibuiſſent, ne laici *Inveſtituras* beneficiorum Eccleſiaſticorum conferant, Henricus V. Romam profectus ad accipiendam coronam Imperialem, Inveſtituras a Pontifice *Paſchali II.* extorquere ſtatuerat. Quare eundem cum 16. Cardinalibus captum conjecit in vincula: vinctosque per duos & amplius menſes detinuit (mortis etiam minis, ut quidam ſcribunt, intentatis) his in anguſtiis conſtitutus Paſchalis, ut ſchiſma evitetur, ſeque cum Cardinalibus tantæ calamitati eripiat, negatas hactenus Imperatori Inveſtituras adjecto juramento conceſſit, eumque ſolenni ritu coronavit.

Tum

Tum vero, ſolutus captivitate, Cardinalium aliorumque in ſe concitavit opprobria. Quare convocato primum *Capuano Concilio* conceſſionem Inveſtiturarum, licet jurato a ſe & Cardinalibus captivis factam, irritam declaravit (*anno* 1111.) *en pactum metu extortum declaratur irritum!* 8. Capuanum.

Sequenti dein anno celebratum eſt *Concilium Romanum* centum circiter Epiſcoporum. In quo Paſchalis Papa narravit, quomodo captus & coactus fuerit cum 12. Cardinalibus ſub juramento permittere Regi Teutonum Inveſtituras. Igitur prohibere ſe quidem, quæ ab Anteceſſoribus ſuis Gregorio & Urbano ſint prohibita, nunquam tamen in Henricum anathema dicturum, nec propter Inveſtituras eum inquietaturum. Romanum.

Patres vero reliqui in Synodo congregati conclamabant, privilegium illud eſſe *pravilegium*, pro liberatione captivorum & Eccleſiæ, per violentiam Henrici Regis extortum; adeoque omnino irritum a ſe judicari.

Paſchalis dein ſcripſit Imperatori, (quod jam ante volebat) ut Epiſcopi dominia illa bonorum temporalium, quæ ad Imperium certo antea pertinebant, Imperatori & Imperio reſtituant; ut hac ratione Inveſtituræ laicalis occaſio præcidatur. At hoc Epiſcopis aliisque Prælatis, qui pinguia Imperii feuda obtinuerant, perſuaderi nullatenus poterat.

Eodem anno 1112. coacta eſt Synodus *Viennenſis* in Gallia. In qua Inveſtitura Epiſcopatuum & Abbatiarum, atque omnium Eccleſiaſticarum rerum de manu laica, appellatur *hæreſis*. Privilegium extortum irritum declaratur. Henricus vero Imperator excommunicatur. Verum cum hæc Synodus a Papa non fuerit approbata, adverſus Imperatorem parum valuit, qui utique non fuit ſubditus Epiſcoporum Galliæ. Quod idem dicendum de Synodis, quæ *Conon* Cardinalis, Epiſcopus Præneſtinus, Pontificius per Orientem legatus inſtituit Hieroſolymis, in Græcia, Hungaria &c. contra eundem Imperatorem, eum excommunicando. Nam Germania non erat ei aſſignata legationis provincia. Viennenſe.

Cæterum licet memorata *Synodus Gallica* opinionem illam, quæ Inveſtituras approbat, appellarit hæreticam, *Ivo* tamen Carnotenſis, vir ſanctiſſimus atque doctiſſimus, conſtanter negavit, eam eſſe hæreticam, licet Inveſtitura fieret cum baculo & annulo. Addiditque, Epiſcopos non debere judicare de Papa (*epiſt.* 214.) Quarto poſt anno, videlicet 1116. mortuus eſt ſanctiſſime *Ivo*, Carnotenſis

ſis Epiſcopus; poſtquam per 23. annos Eccleſiam Carnotenſem pientiſſime adminiſtrarat. Ejus collectione SS. Canonum uſa eſt Eccleſia usque ad Gratianum per 60. annos.

Lateranenſe. Anno 1116. Paſchalis rurſus *Romæ* in Laterano habuit *Synodum*. In qua rurſus dicebat, ſe Inveſtituras conceſſiſſe ad evitanda majora mala, rapinas, incendia, cædes, carceres &c. Scriptum vero, in tentoriis factum, quo privilegium Imperatori dederat, condemnavit. Cum autem Bruno, Caſſinenſis ante Abbas, tum vero Epiſcopus Signinus, vir ſanctus, ſed vehemens, diceret, privilegium illud continere *hæreſin*, quidam indignati ex eo quærebant, an ergo Papam, qui ſcriptum illud confecerit, habeat pro hæretico? Papa ſilentio indicto repoſuit: *Eccleſia iſta nunquam habuit hæreſin: imo hic omnes hæreſes conquaſſatæ ſunt. Pro hac Eccleſia filius Dei in paſſione oravit, cum dixit: ego rogavi pro te Petre, ut non deficiat fides tua.*

9. An ſit quæſtio dogmatica? Certe mirum eſt, potuiſſe tunc aliquos præſules in eam devenire opinionem, ut dicerent, concedere laico Principi *Inveſtituras* Epiſcoporum, prout Paſchalis Papa conceſſit Henrico V. eſſe hæreticum. *Nam*, (ut Trevirenſis Archiepiſcopus, ejusdem Henrici ad Paſchalem legatus, ordinem electionis Eccleſiaſticæ tunc vigentem expoſuit), „antequam electio publicetur, de ea refertur ad „ Imperatorem; qui, ſi perſona digna fuerit, det aſſenſum: dein„ de in conventu ſecundum Canones, populi petitione, electione „ Cleri, aſſenſu honoratorum profertur; conſecratus libere, nec „ ſimoniace, ad Dominum Imperatorem pro regalibus, ut annulo „ & virga inveſtiatur, redit; fidelitatem & hominium facit: nec „ mirum; civitates enim & caſtella, & marchias, telonia, & quæ„ que Imperatoriæ dignitatis ſunt, aliter non debet occupare. Si „ hæc Dominus Papa ſuſtineat, proſpere & bona pace Regnum & Eccleſia ad honorem Dei inhærebunt.“ Ita ille.

Quid autem in his, recto ſenſu intellectis, hæreticum? hæc poſtea Paſchalis, ut dictum, Romæ Imperatori conceſſit. Profecto in nullam propterea incidit hæreſin, pax inter Sacerdotium & Imperium his conditionibus poſtea facta eſt ſub ſucceſſore Paſchalis, mutatis tantum inſtrumentis Inveſtituræ pedo & annulo in *ſceptrum*. Sed neque per annulum & pedum Imperatores conferre voluerant electo ſpiritualem poteſtatem, ſed ſolum jus in feuda Imperialia. Ad diſciplinam igitur, non ad dogmata hæc res ſpectabat.

Interea vero, poſtquam auditum eſt in Germania, Henricum V. in *Romano Concilio* eſſe excommunicatum, plures ab eo Principes defece-

fecerunt: quos inter præcipui erant Adelbertus Moguntinus Archiepiſcopus, & Saxones. Unde rurſus tetrum ſchiſma, bella civilia, rapinæ, cædes innumeræ, vaſtationes Eccleſiarum, & calamitoſa univerſim per multos annos Germaniæ facies.

Sed nec melior Italiæ; ubi mortuo Paſchali II. Imperator intruſit Antipapam *Burdinum* contra Gelaſium II. qui in Galliam fugere compulſus, ibidem eſt mortuus.

Succeſſor ejus Caliſtus II. tentatis fruſtra pacis remediis, *Rhemenſem Synodum* indixit; in qua a 15. Archiepiſcopis, & plus quam 10. Rhemense.
209. Epiſcopis ex diverſis Nationibus magna ſolennitate rurſus excommunicatus eſt Henricus V. Imperator, perſeverante diro Eccleſiæ ſchiſmate, donec tandem anno 1122. pax eſt compoſita, iis utrinque conditionibus, quas alias diximus.

Peregrinum omnino in hiſtoria reque notiſſima hic ſe oſtendit 11.
Hottingerus *Hiſt. Helvet. ad ann.* 1122. ſcribens, Henrico Imperatori Hottingeri
a legato Pontificio ad Wormatiam conceſſum eſſe, ut electis Prælatis in Germania *annulus* & *pedum* poſſit tradere. Hoc plane eſt contra notoriam & apertam veritatem. *Dimitto omnem Inveſtituram per annulum & baculum*, jurabat Henricus. *Electus autem Regalia per ſceptrum a te recipiat*, dicebat Paſchalis Papa. lapſus.

At, non tantum Germaniam Italiamque afflixit infelix de *Inveſtituris* controverſia, ſed etiam Angliam, pluribusque in ea Conciliis occaſionem dedit & cauſam, morbo jam inveterato mederi volentibus.

Nam Henricus I. Roberto fratri majori natu, Normanniæ Duci, in Palæſtina abſenti, coronam Angliæ præripiens, ab eodem reduce bello appetitus, atque a proceribus ſuis deſertus, in Anſelmo, Cantuarienſi Archiepiſcopo, auxilium invenit. Is enim pro authoritate ſua, qua apud utrumque Principem pollebat, pacem conciliavit, Henrico in throno conſervato. (*anno* 1101.)

At vix Robertus cum exercitu ſuo in Normanniam redierat, 12.
metu diſpulſo, infregit promiſſa Henricus, quæ Anſelmo fecerat, Angliæ
atque *Inveſtituras* Epiſcoporum, quas abdicare a Paſchali Papa fuerat turbæ.
monitus, retinere omni ope allaboravit. Quare Anſelmum juſſit, aut in ſuas partes atque conſilia concedere, aut ocius Regno excedere. Religione ſe prohiberi, repoſuit Anſelmus, quo minus alterutrum faceret; ſiquidem Inveſtituras ſub excommunicatione a Papa eſſe prohibitas, neque Eccleſiam ſuam ſe poſſe deſerere.

Congregata itaque anno 1101. *Wintonienſis* Synodus. In qua 13.
concluſum, ut utraque pars ſuos Romam legatos ad Papam mittat. Wintoni-
At enſe.

Digitized by Google

At Pontifex negavit Regi inveſtituras. Qui tamen eas conferre perrexit, obſiſtente licet Anſelmo, Romam propterea profecto, & diu exulante: certantibus interim Pontifice & Rege tum per litteras tum per legatos.

Lexovienſe. Tandem anno 1106. poſtquam Henricus fratrem Robertum acie victum, captumque transmiſit in Angliam, atque hac ratione Normanniam rurſus cum Angliæ Regno univiſſet, celebrari voluit Synodum *Lexovienſem*, in qua Eccleſiis abrepta reſtituturum ſe promiſit, ſecumque S. Anſelmum in Archiepiſcopatum Cantuarienſem

Londinenſe. reduxit: ac anno ſequenti in Concilio *Londinenſi* Inveſtituras per *baculum* & *annulum* conferendi conſuetudinem abrogavit. Anſelmus vero inſtituta altera Londinenſi Synodo in eliminanda Simonia, & Clericorum incontinentia corrigenda ſedulo laboravit.

§ III.

Status Eccleſiaſticus per alia Concilia Ordinatus in Germania.

14. Northuſenſe. Henrico IV. Imperatore Eccleſiæ cenſuris inſordeſcente, filius ejus Henricus V. Imperium aut invaſit aut acceptavit, Francia Orientali, Alemannia, Bojaria, & Saxonia in partes ſuas pertractis, multisque Epiſcopis ad eum confluentibus. Qui præſente hoc novo Germaniæ Rege *Concilium Northuſenſe* in Saxonia celebrarunt, Præſidibus Rothardo Moguntino, & Gebhardo Conſtantienſi (*anno* 1195.)

Tractatum de Eccleſiaſtica diſciplina, per illos bellorum tumultus, & diſcordias cum Romanis Præſulibus ferme collapſa. Proſcripta, quæ inveteraverat, Simonia; eliminatus concubinatus; reducta Eccleſiæ jejunia. Hildesheimenſis Epiſcopus, Paderbornenſis, Halberſtadenſis, reconciliati cum Sede Apoſtolica.

Eodem anno Moguntiæ in frequentiſſimo Epiſcoporum Procerumque Teutonicorum conventu Henricus IV. Imperio ſe abdicavit, filiusque ejus ab omnibus Ordinibus eſt electus.

Colonienſe. Anno 1116. *Concilium Coloniam* convocatum fuerat a Theoderico S. R. E. Cardinale, & legato ſacræ Sedis, ad promulgandam excommunicationem Henrici V. Romæ factam. At Theoderico in itinere mortuo, nihil admodum actum eſt: Henrico Synodum diſturbante, & Epiſcopum Herbipolitanum cogente coram ſe Miſſam celebrare.

In

In *Leodienſi Concilio* agnitus legitimus Pontifex Innocentius II. anno 1131. cumque Lotharius Imperator a Pontifice præſente ibidem peteret, ſibi jus concedi, more veteri per annulum & baculum Inveſtituras conferendi ſacris Præſulibus, eaque res magnopere terreret Romanos, S. Bernardus, pariter præſens, magna auctoritate Cæſarem ab eo poſtulato eſt dehortatus. Leodienſe.

Eodem anno in *Concilio Moguntino*, præſente Lothario, Albanenſi Cardinale ſanctæ Sedis legato, Moguntino Archiepiſcopo, Auguſtano, Euſtettenſi, Bambergenſi, Herbipolitano, Spirenſi, ac Wormatienſi, Epiſcopis, Bruno, de variis criminibus accuſatus, Argentinenſem Epiſcopatum reſignavit.

Anno 1148. Eugenius III. Papa, cum 18. Cardinalibus, multisque Epiſcopis, aliisque Prælatis, quos inter S. Bernardus, *Treviris* Concilium habuit: de quo nil aliud annales referunt, niſi quod S. Hildegardis vita & miracula fuerint explorata.

Anno 1166. Fridericus I. Imperator Conciliabulum Herbipolim convocavit, in quo Guidonem, Antipapam ſuum, ſub nomine Paſchalis III. promulgavit, adverſus Alexandrum III. legitimum Pontificem.

Concilium Hohenavienſe anno 1178. celebratum a Conrado Salisburgenſi Archiepiſcopo, ejusque ſuffraganeis; in quo, ut teſtantur Adlzreiterus in Annalibus Boicis, & Hanſizius noſter *in Germ. ſacr.* ejuratus eſt Calliſtus Pſeudo-Papa, abjectum ſchiſma; actum de reparandis templis, aris, ſacrisque, de Canonicis Inſtitutis, & juribus, ſartis tectis habendis, de pace denique & tranquillitate publica.

Habita etiam ſub finem hujus ſæculi duo *Concilia in Polonia*, alterum *Lancicienſe*, alterum *Cracovienſe*, in quibus præter reformationem Cleri, decretæ ſunt decimæ, ſolvendæ pro recuperatione terræ ſanctæ.

§. IV.

Concilia Polonica.

Bohemiam, Ruſſiam, & Poloniam a tribus fratribus, Zecho, Ruſſo, & Lecho, Principibus Sclavonicis, circa medium ſexti ſæculi fuiſſe occupatas, antiqua eſt perſuaſio. Et quidem *Lechum* eas regiones, quæ circum Viſtulam ſitæ ſunt, ac *Sarmatia* olim ſunt dictæ, ſubegiſſe, atque Gneſnenſem urbem condidiſſe. Poſt Lechum duodecim *Palatinos* ſeu Satrapas præfuiſſe genti: atque hinc ortam diviſionem Poloniæ in 12. Palatinatus. 15. Poloniæ Status.

Cracus, Cracoviæ conditor, Dux fuit Poloniæ ſub initium ſæculi VIII. alternantibus deinde ſæculo 8. tum Ducibus, tum Palatinis, Interregnum tandem interceſſit, donec ſub medium ſæculi IX. *Piaſtus* Agricola, propter munificentiam erga ſuos populares, electus eſt Dux. Cujus poſteri per plura ſæcula aut Duces aut Reges fuerunt Poloniæ; ut adeo hodiedum, ſi Polonus (ex alia licet familia) eligitur, *Rex Piaſtus* vocitetur.

Piaſti abnepos *Miecislaus I.* ſæculo X. primus ſuſcepto baptiſmo Chriſtianam fidem amplexus eſt. Atque exemplo ſuo traxit ſubditos. Subin Gneſnenſem & Cracovienſem Epiſcopatum fundavit.

Filius ejus *Boleslaus I.* ab Ottone III. Imperatore *primus Poloniæ Rex* creatus, & a Gneſnenſi Epiſcopo coronatus dicitur, anno 1000. Is corpus S. Adalberti, a Pruſſis occiſi, ſolenni pompa Gneſnam deferri curavit, publicæ venerationi exponendum, Pragam poſtmodum translatum. Boleslaum inſuper victrices in Sileſiam, Luſatiam, Moraviam, & Bohemiam irruptiones celebrem faciunt.

Caſimirus I. ejus filius Monaſterium Cluniacenſe in Burgundia ingreſſus, novemque annos Monaſticam vitam ibidem profeſſus, rogatu Polonorum, ac Pontificis Benedicti IX. diſpenſatione, uxorem & Regnum acceptavit (*anno* 1041.)

Boleslaus II. Caſimiri filius a patre degener, cum a *S. Stanislao* Cracovienſi Epiſcopo ad vitæ emendationem urgeretur, eundem agri necdum ſoluti poſtulavit, & contempto ſurgentis mortui teſtimonio, S. Præſulem, ſacram ad Aram Divinis operantem, propria manu interemit. Excommunicatus propterea a Gregorio VII. & Regia dignitate exutus (*anno* 1081.) qua ipſius ſucceſſores ultra ducentos annos caruerunt, Ducali ſolum titulo ornati.

Succeſſit ei in Ducatu Poloniæ frater *Uladislaus I.* hujusque filius *Boleslaus III.* qui Henricum V. Imperatorem in Sileſia prælio vicit, Pomeranos ſubegit, atque inter quatuor filios Provincias diviſit; Ladislao II. Primogenito obtigit Cracovia cum *Sileſia*, cujus Duces omnes ab hoc Uladislao deſcendunt.

Porro *Sileſia* jam ſæculo VI. juncta Poloniæ, hactenus eosdem cum Polonia Principes habuit. Cum Miecislao I. Duce Poloniæ & Sileſiæ, pariter ad fidem converſa; fundante eodem Principe in Sileſia Epiſcopatum, anno 1052. Uratislaviam translatum. Scriptores aliqui, præſertim Germani, volunt, Poloniam olim ad Romanum Imperium pertinuiſſe; Miecislaum I. Ottoni M. ſe ſubjeciſſe, eique tributum pendiſſe, uti etiam Ottoni III. Boleslaum ab eodem Ottone III. Regem renuntiatum. Eundem ab Henrico II.

feuda-

feudalem Inveſtituram accepiſſe. Conradum II. diviſiſſe in plures Principes Poloniam. Caſimirum pariter Cæſaribus pendiſſe tributum. Boleſlaum III. idem præſtitiſſe Henrico V. Lothario II. & Conrado III. Polonos Friderico I. præſtitiſſe juramentum fidelitatis ob nexum feudalem cum Imperio. Eosdem ab Ottone IV. & Friderico II. ad Comitia Imperii vocatos comparuiſſe. Verum Poloni hæc negant, tanquam nullis idoneis teſtibus probata, aut aliter interpretantur, atque Poloniam ſemper fuiſſe independentem ſuique juris contendunt.

Sub *Caſimiro II.* Boleſlai III. filio duo in Polonia celebrata ſunt Concilia: primum *Lanicienſe* anno 1188. in quo Pontifex Romanus per legatum ſuum propoſuit miſerum ſtatum terræ ſanctæ, ac decimas colligi curavit ab Epiſcopis & Sacerdotibus pro expeditione contra Saladinum, Saracenorum Principem. 16. **Lancicienſe.**

Alterum fuit *Cracovienſe*, ſequente anno celebratum, quod a Matthia Michovienſi *Hiſt. Polon. lib.* 3. *cap.* 27. ſic deſcribitur: Anno Domini 1189. Joannes Cardinalis, cognomento Malabranca, a Clemente Papa III. miſſus, in Poloniam venit, & facta Synodo in Cracovia pro reformatione Cleri, tam Epiſcopis, quam univerſo Clero pro recuperatione terræ ſanctæ decimam impoſuit. **Cracovienſe.**

Tempore Lechi V. Caſimiri II. filii anno 1197. habitum eſt alterum *Concilium Lancicienſe*, Præſide Cardinale Capuano, legato Apoſtolico, qui ſingulas diœceſes viſitans (*ut ſcribit Stravolſcius in Conciliorum epitome ad annum* 1197.) cum alia quædam, quæ adverſa religioni Chriſtianæ, & Conſtitutionibus Eccleſiaſticis, in ſacro pariter ac profano Ordine inoleverant, correxit: tum facta Synodo Provinciali Sacerdotibus imperavit, ut concubinas & uxores, quibus tunc paſſim libere utebantur, a ſe abdicarent. Ac illud præterea conſtituit, ut profani homines publice in templis matrimonio jungerentur.

Nota. In *Caſimiro I.* habemus rurſus exemplum diſpenſationis Pontificiæ in voto ſolenni Religionis. Neque obſtat *cap. cum ad monaſterium 6. de ſtatu Monach.* ubi Innocentius III. ait, quod *abdicatio proprietatis, ſicut & cuſtodia caſtitatis, adeo ſit annexa regulæ monachali, ut contra eam nec Summus Pontifex poſſit licentiam indulgere.* Nam hoc intelligendum eſt in *ſenſu compoſito*, quod ſcilicet Monachus *Profeſſus* ſtante *voto ſolenni* non poſſit bonorum proprietatem habere, aut uxorem ducere, & cum ea actus conjugales exercere. Poteſt tamen Papa ex juſta & neceſſaria cauſa relaxare votum ſolenne, & ſic facere, ut non amplius ſit religioſus profeſſus. Quo facto, 17. **Obſervatio.**

poteſt per ſe habere proprietatem & uxorem ducere. Poteſt Pontifex etiam facere, ut quis ſit vere Religioſus (non profeſſus) qui proprietatem & dominium bonorum retineat: prout aliquando tempore retinent Scholaſtici Societatis JEſu, qui tamen juxta Bullas Pontificias ſunt vere Religioſi, quamvis non profeſſi. Imo poſſet Pontifex aliud Religioſi Status genus inducere, in quo etiam Profeſſi eſſent capaces proprietatis. Nam hæc ad diſciplinam ſpectant, ſuntque ſubjecta diſpoſitioni Eccleſiæ. Et defacto magna eſt diverſitas in ſervando voto paupertatis. Sic aliter illud obſervat Ordo S. Franciſci, & multo aliter Ordines Equeſtres. Imo milites Ordinis Calatravæ & S. Jacobi etiam uxores ducebant in Hiſpania cum Magiſtri venia.

§. V.

Concilium Dalmatiæ.

11. Dalmatia conjunctim cum Croatia antiquitus proprios Reges habuit; donec anno 1087. mortuo ultimo Rege *Zolomero* S. Ladislaus utrumque Regnum univit Hungariæ. Habuit videlicet Zolomerus, Dalmatiæ & Croatiæ Rex, Ladislai Hungariæ Regis ſororem in matrimonio: hanc moriens inſtituit hæredem: illa vero jus ſuum fratri ceſſit. Quæ tamen res non ita quiete ſunt peractæ, ut non Croatæ ac Dalmatæ quin & Veneti ſe opponerent.

Cum autem tum populi tum Cleri mores reformatione indigerent, miſit anno 1199. Innocentius III. legatos ſuos in Dalmatiam: qui convocato Dalmatiæ Epiſcoporum Concilio, pro reſtauranda diſciplina 12. Canones conſtituerunt.

1. Vetatur, ne Epiſcopi ab ordinandis pecunias accipiant.

2. Statuitur cœlibatus Sacerdotum. Vetatur, ne Epiſcopi extra quatuor tempora ſacros Ordines conferant: nec plures ſimul. Præſcribuntur interſtitia unius anni.

3. Oblationes Fidelium in quatuor partes dividantur: quarum una ſit Epiſcopi, altera Eccleſiarum, ſub cuſtodia Archipresbyteri, tertia pauperum, quam Epiſcopus adminiſtret, quarta Clericorum.

4. Sigillum Confeſſionis graviter præcipitur.

5. Sub excommunicatione prohibetur, ne quis Clerico violentas manus injiciat, vel ad ſæcularia judicia trahat.

6. Prohibentur matrimonia inter conſanguineos, usque ad ſeptimum gradum (*pro diſciplina nempe illius ætatis.*)

7. Cle-

Digitized by Google

7. Clerici tonſuram Clericalem geſtent.

8. Sub excommunicatione prohibetur, ne Clericus a laico Eccleſiam vel Eccleſiaſticum Beneficium recipiat (*nempe abſque inſtitutione canonica Epiſcopi &c.*)

9. Excommunicantur, qui theſauros Eccleſiaſticos injuſte detinent, aut Latinos captivos.

10. Excommunicantur, qui ſine judicio Eccleſiæ cum uxoribus divortium faciunt.

11. Filii Presbyterorum, aliique illegitimi ad ſacros Ordines non admittantur.

12. Nullus ordinetur Sacerdos, niſi trigeſimum ætatis annum impleverit (*illa enim tunc vigebat ſeverior diſciplina*)

De cætero notant ſcriptores, multo latius patuiſſe olim *Dalmatiæ* nomen, Croatiæ, Slavoniæ, Serviæ, Raſciæ, ac Boſniæ Regna ſub ſe complexum. Pertinuiſſe illam primum ad Orientale Græcorum Imperium, tum vero a Carolo M. ſubactam, a Ludovico Pio, & Lothario I. poſſeſſam, ad Ludovicum Germanicum fuiſſe devolutam. Ex eo jus eſſe Imperio in Dalmatiam, præſertim poſtquam Orientale Græcorum Imperium fuit extinctum: tunc enim hoc aliaque jura Græci Imperii cum Romano Imperio rurſus fuiſſe conjuncta.

ARTICULUS II.

De Conciliis Gallicanis Sæculo XII.

§. I.

Prænotanda de Statu Galliæ.

Philippo I. Galliæ Regi anno 1108. ſucceſſit *Ludovicus VI.* ob molem corporis *Craſſi* cognomen adeptus. Aureliæ is inaugu- 19. Ludovicus VI.
ratus & conſecratus fuit, proteſtante Rhemenſi Archiepiſcopo. Cum Henrico I. Angliæ Rege bellum variante fortuna geſſit in Normannia propter caſtrum. Conciliata pax mediatore Calliſto II. Pontifice. Bellum quoque ipſi minitatus fuerat Henricus V. Imperator, quod Rhemis ipſum damnari fuiſſet paſſus. At cum Ludovicus ingentem exercitum comparaſſet, receſſit Henricus. Eccleſiarum initio patronus, perſequi deinde illas cœpit, præſertim Archiepiſcopum Senonenſem, & Epiſcopum Pariſienſem. Cui

Digitized by Google

cum omnia bona abſtuliſſet, ab eo excommunicatus eſt. At opera S. Bernardi a Pontifice abſolutus ac vere pœnitens, depoſita corona ac Regio cultu ad piam mortem ſedulo ſe parvit: quam oppetiit anno 1137. regni 29. ætatis 56. ſex filios reliquit. Quorum unus Ciſtercienſem Ordinem ingreſſus eſt. Alter Pariſienſis Epiſcopus deſignatus, Petro Lombardo eam dignitatem ceſſit. Tertius Ducum *Britanniæ* ſtirpem fundavit: multo dein tempore feudali tantum nexu Galliæ Regno conjunctam.

20. Ludovicus VII. In Regno vero ſucceſſit *Ludovicus VII.* qui Bituricenſem Archiepiſcopum recipi vetuit, quod abſque ſuo conſenſu conſecratus eſſet. At Innocentius II. Papa tam ſevero eum propterea interdicto punivit, ut triennio integro nusquam per totam Galliam ad Sacra admitteretur. Non emendatus hac pœna, in Eccleſiæ libertatem violentas manus injicere perrexit. Donec tandem a S. Bernardo, Rege illo animorum, converſus, & ad cruciatam in Palæſtinam expeditionem perſuaſus eſt. Commendata igitur Regni adminiſtratione Sugerio Abbati Sandionyſiano, cum numeroſo exercitu iter ingreſſus venit in Syriam; obſeſſaque fruſtra Damaſco, inglorius domum rediit. Ubi in *Concilio Balgentiaco* ejus matrimonium cum Eleonora Aquitana eſt diremptum, propter affinitatem, juridice probatam. Duxitque Ludovicus Conſtantiam Caſtellæ Regis filiam: Eleonora vero Henrico Normanniæ Duci, alata in dotem *Aquitania.* Quæ res multarum deinceps litium bellorumque inter Angliæ ac Galliæ Reges fuit ſeminarium.

Porro Alexandrum III. in Galliam profugum Ludovicus magna cum veneratione excepit, eumque cum toto Regno ſuo tanquam legitimum Pontificem agnovit in *Synodo Stampenſi.* Singulari pariter reverentia & charitate ſuſcepit S. Thomam Cantuarienſem Epiſcopum, pro juſtitia & defenſione Eccleſiaſticæ libertatis exulem. Obiit anno Chriſti 1180. Regni 43. ætatis 61. filiarum alteram Henrico Angliæ Principi, alteram Alexio Comneno, Manuelis Græcorum Imperatoris filio deſpondit. Filium vero reliquit unicum,

21. Philippus II. *Philippum II.* qui ſucceſſit patri 16. annorum adoleſcens. Judæos, bonis eorum immobilibus fiſco illatis, toto Regno exegit, Synagogis eorum Chriſtiano ritu expiatis, & in ſacras ædes converſis. *Coterellos*, impudicum ac ſacrilegum hominum genus, excidit. Hiſtriones & joculatores nullo in Gallia loco paſſus conſiſtere. Eccleſiaſticum Ordinem ab omni tributi genere immunem vole-

volebat. Geſto in Aquitania adverſus Anglum bello, Rex uterque, poſtquam Saladinus Jeroſolymam, capto illius Rege, expugnaverat, communi conſilio *cruciatam* in Palæſtinam expeditionem ſuſcepit, in *Pariſienſi* prius *Synodo* decretam: juſſis omnibus, Clericis & laicis, decimas in hanc rem exſolvere. Expugnata Ptolomaide Francus Anglusque redierunt, novis rurſum inter ſe bellis impliciti. Sancita pax ea lege, ut Anglus Normanniæ Ducatum cum Pictavienſium & Andegavenſium Comitatu tanquam feudum a Gallo reciperet.

§. II.

De Conciliis celebratis in cauſa divortii Philippi II.

Anno 1196. celebratum eſt *Concilium Pariſienſe* in cauſa divortii, quod Philippus II. Galliæ Rex (ad exemplum Philippi I. proavi ſui) poſtridie nuptiarum fecit cum *Ingeburga* Canuti Danorum Regis ſorore, ſub prætextu, quod ſit conſanguinea Iſabellæ primæ ejusdem Philippi uxoris. 21.

Cæleſtinus igitur Papa Legatos miſit in Franciam; qui Pariſios convocarunt Synodum Nationalem omnium Epiſcoporum & Abbatum. Sed cum timore Regis perculſi nihil egiſſent, Papa datis ad Senonenſem Archiepiſcopum litteris, reprehendit Rhemenſem aliosque Epiſcopos, quod in divortium illud conſenſiſſent: majores ac graviores cauſas ex Canonum placitis atque more majorum ad Sedem Apoſtolicam eſſe deferendas. Conſiderata, transmiſſa ſibi genealogia, matrimonium illud legitime contractum eſſe, & fatente Ingeburga etiam conſummatum; ſe proin ſententiam illam divortii, a quibusdam Epiſcopis latam, prorſus caſſam & irritam declarare.

Ad Philippum etiam Regem Papa dedit epiſtolam, verum is illa non acceptata, duxit Mariam Agnetem Bertholdi IV. Meraniæ Ducis filiam, quam per quinque adhuc annos (ad annum videlicet 1201. qua mortua eſt) retinuit; Ingeburga, quam caſtello incluſerat, fruſtra proteſtante. Quapropter *Innocentius III.* anno 1199. in *Concilio Divionenſi* & *Viennenſi*, quibus ejus Legatus præfedit, omnes terras Philippi interdicto generali ſuppoſuit, prohibito omni Divino Officio, præter Baptiſmum parvulorum, & pœnitentiam moribundorum.

Rex

Digitized by Google

Rex primum ad Sedem Apoſtolicam appellaverat, ſed quia Legatus juſſus fuerat ſententiam ferre appellatione remota, in eos, qui interdictum ſervabant, iram effudit. Nam Epiſcopos, qui in Synodis illis erant præſentes, Sedibus ſuis ejecit; Clericorum, qui interdicto ſtabant, bona fiſco intulit. Octo menſibus tenuit per Galliam lugubris illa ſacrorum ceſſatio, donec Innocentii III. Legatus in *Concilio Nigellenſi* interdictum ſolvit, his conditionibus, ut Rex Epiſcopis & Clericis pro injuria illata ſatisfaceret, Maria a thoro remota, Ingeburgam abſque Eccleſiæ judicio non dimittat, juratoria cautione in hanc rem præſtita.

Diſcuſſa deinde in *Concilio Sueſſionenſi* cauſa iſta, Præſide Legato Apoſtolico. Aderant ex una parte Philippus Rex cum ſuis Advocatis, ex altera Ingeburga, cum Oratoribus Daniæ Regis, qui injuriam ſorori factam querebatur. Quindecim diebus acriter diſceptatum eſt. Cumque Rex, poſt multas Juriſperitorum de matrimonio approbando vel dirimendo diſputationes, advertiſſet, approbandum, non exſpectata Concilii ſententia, inſalutatis Epiſcopis, Ingeburgam ſecum in aulam duxit; ſicque Concilium ſolutum eſt, nulla prolata ſententia. Ingeburgam autem deinceps potius ut Reginam, quam conjugem habuit, maleficio, ut putant, a formoſiſſima matrona abhorrens. *Diſputant hic quidam Critici, an tempore Interdicti in publicis inſtrumentis poſitum fuerit: Regnante Philippo, an vero Regnante Chriſto.*)

§. III.

De Conciliis celebratis contra hæreſes Petri Abaelardi, Gilberti Porretani, Henrici, Petri de Bruis, in Gallia exortas.

23. Abaelardus. Circa annum 1120. Petrus *Abaelardus*, Nannetenſis Gallus, celebris pro illo tempore Dialecticus ac Monachus, accuſatus eſt, quod in Sabellianam hæreſin inciderit, aſſerens, quod, ſicut eadem oratio eſt propoſitio, aſſumptio, & concluſio, ita eadem eſſentia ſit Pater, Filius, & Spiritus Sanctus. Damnatus propterea a Concilio *Sueſſionenſi*.

Poſt aliquod deinde tempus etiam Theologiam docere aggreſſus, quam non callebat, in plures adhuc errores lapſus eſt. Ut: impropria eſſe nomina Patris, Filii, & Spiritus Sancti. Patrem eſſe plenam Potentiam, Filium quandam potentiam, Spiritum Sanctum

ctum non eſſe ex ſubſtantia (*ſubſiſtentiam* intelligebat) Patris & Filii. Liberum arbitrium ſine gratia adjuvante poſſe bene agere. Chriſtum non eſſe paſſum, ut a Daboli jugo nos liberet. Poſt conſecrationem ſubſtantiam panis & vini manere in aëre. Ab Adamo non trahi culpam ſed tantum pœnam.

S. Bernardus anno 1140. hos errores, ex Abaelardi libris collectos, in *Senonenſi Concilio* recitavit. At Abaelardus, S. Bernardi eruditionem metuens, non eſt auſus eosdem propugnare, quamvis ad Concilium ante provocaverit. Sed ad Innocentium II. Pontificem appellavit. Qui a S. Bernardo edoctus in *Synodo Romana* errores Abaelardi cum authore damnavit.

At deinde palinodiam Romæ canens a Papa eſt abſolutus, reliquoque vitæ in Cluniacenſi cœnobio religioſe tranſacto, ibidem pie deceſſit. Labes tamen hæſit in *Arnaldo Brixienſi*, aliisque ejus diſcipulis, qui mortuo etiam magiſtro ſuo luem conabantur ſpargere. Sub idem ferme tempus *Tanchelinus* Antverpienſi in agro ſuas ſeminavit hæreſes. Homo iſte ſpurciſſimus atque impiiſſimus docebat, obſequendum non eſſe Epiſcopis & Presbyteris: non confici ab illis Sacramentum Euchariſtiæ: ex meritis & ſanctitate Miniſtrorum ſacramenta habere virtutem. Decimas dari prohibuit. Et licet turpiſſimis libidinum ſordibus ſe alioſque contaminaret, nihilominus contendebat, penes ſe ſolum ſuoſque eſſe Eccleſiam: magnumque ſeductorum ſyrma poſt ſe trahebat. Tandem anno 1116. a Presbytero percuſſus in cerebro interiit. Ejus autem diſcipuli ſectam propagabant, novis, ut fit, adjectis erroribus. Neque extirpari poterant, donec *S. Norbertus*, qui paulo ante Canonicorum Regularium Præmonſtratenſium Ordinem magno Eccleſiæ bono fundaverat, Antverpiam accerſitus, qua docta inſtructione, qua ferventi adhortatione, qua etiam præclaris virtutum exemplis errantes in ſemitam veritatis reduxit.

24. Tanchelinus.

Anicienſe Concilium anno 1130 excommunicavit *Petrum Leonis*, qui a minore Cardinalium parte electus contra legitime electum Pontificem Innocentium II. excitavit ſchisma, aſſumpto nomine *Anacleti II.* idem damnatus deinde fuit in pluribus aliis Conciliis, ut *Claromontano*, *Stampenſi*, *Herbipolitano*, *Remenſi*, *Leodienſi*.

Hac tempeſtate *Gilbertus Porretanus*, vir humanis ac Divinis litteris, morumque gravitate inſignis, ex Canonico ac Theologiæ Profeſſore celebri creatus Pictavienſis Epiſcopus, coram Eugenio III. Papa, tunc in Gallia præſente, accuſatus eſt, quod in *Commentario ſuo in Boëtium* perverse de SS. Trinitate ſentiat, videlicet 1. quod

25. Gilbert. Porretanus.

Divinitas ſeu divina natura non ſit Deus, ſed forma, qua Deus eſt. 2. Patrem, Filium, & Spiritum Sanctum non poſſe prædicari de una ſubſtantia. 3. Proprietates Perſonarum non eſſe ipſas Perſonas. 4. Divinam naturam non eſſe incarnatam.

Vocatus eſt itaque anno 1147. ad *Synodum Pariſienſem*, cui Papa præſedit: auditoque Gilberto, cauſa ad *Synodum Remenſem*, ſequenti anno celebrandam, remiſſa eſt. In hac S. Bernardus cum Epiſcopis obtulit Pontifici Confeſſionem, Gilberti propoſitionibus contrariam; nam profitentur, naturam Divinam, eſſentiam, Deitatem, Divinitatem, Sapientiam vere eſſe Deum, Deum eſſe Sapientem ea Sapenitia, quæ vere eſt Deus: ſe ipſo eſſe ſapientem, magnum, æternum, unum &c. & non per formam aliquam diſtinctam a Deo. Divinam naturam eſſe prædicabiiem de tribus Perſonis, & viciſſim. Nihil eſſe in Deo, quod non ſit Deus. Ipſam naturam Divinam incarnatam eſſe, ſed in filio.

Confeſſionem iſtam Papa approbavit. Gilbertus etiam, propoſitiones ſuas rejiciens, eandem acceptavit: & poſtquam Eugenius ejus propoſitiones damnavit, librumque, usque dum a Romana Eccleſia correctus eſſet, legi prohibuit, ad Epiſcopatum ſuum remiſſus eſt.

26. Henriciani. Eodem tempore per Gallias ſerpebat hæreſis *Henricianorum*, qui ſic dicti ſunt ab *Henrico* quodam: quem S. Bernardus in Epiſtola ad Hildephonſum Comitem ſic deſcribit: „ Verſatur in terra veſtra „ ſub veſtimentis ovium lupus rapax: ſed, ad deſignationem Domini, ex fructibus ejus cognoſcetis eum. Baſilicæ ſine plebibus, „ plebes ſine Sacerdotibus, Sacerdotes ſine debita reverentia ſunt, „ & ſine Chriſto denique Chriſtiani. Eccleſiæ Synagogæ reputantur. Sanctuarium Dei Sanctum eſſe negatur. Sacramenta non „ Sacra cenſentur. Dies feſtivi fruſtrantur ſolemniis. Moriuntur „ homines in peccatis ſuis - - - heu nec pœnitentia reconciliati, „ nec ſancta Communione muniti. - - - Parvulis Baptismi negatur gratia. - - - Sed audi, quis iile ſit - - - Homo apoſtata eſt, „ qui relicto religionis habitu (nam Monachus exſtitit) ad ſpurcitias carnis, tanquam ad vomitum ſuum reverſus eſt, - - - gyrovagus & profugus ſuper terram. - - - Frequenter poſt diurnum „ plauſum populi nocte inſecuta cum meretricibus inventus eſt, & „ interdum etiam cum conjugatis. Inquire, quomodo de Lauſana civitate exiverit, quomodo de Cenomanis, quomodo de Pictavi, quomodo de Burdegali. Nec patet ei uspiam reverſionis „ aditus, utpote qui fœda poſt ſe ubique reliquerit veſtigia.

Sic

Sic S. Bernardus Henricum hæreticum, ejusque hæreſes ac ſpuricitias deſcribit. Qui tandem, poſtquam prædicando contemptum Cleri & Sacrorum, atque incitando ad carnis ſpurcitias, multos ſeduxerat, opera S. Bernardi captus, ad perpetuam cuſtodiam Toloſano Epiſcopo eſt traditus, ne porro ſaniem diffunderet. In Colonienſi autem agro Henriciani flammis ſunt exuſti: omnesque a *Concilio Lateranenſi* ſunt damnati.

27. Petro Bruſiani. Haud multum abſimili hæreſi Aquitanos infecit *Petrus de Bruis* (cujus ſectatores *Petro Bruſiani* ſunt dicti) pariter a Synodo Lateranenſi condemnati. Horum errores recenſet & confutat *Petrus Venerabilis*, Abbas Cluniacenſis. 1. Dicebant, infantes non eſſe baptizandos, quia credere non poſſunt. 2. Baſilicas & altaria fieri non debere. 3. Crucem Domini non eſſe colendam, ſed confringendam & conculcandam. 4. Nullum eſſe Sacramentum corporis & ſanguinis Domini. 5. Fidelium ſuffragia non prodeſſe defunctis.

28. Arnaldi Brixienſis. Propter hæreſes iſtas Petrus de Bruis a populo vivus combuſtus eſt: cum per annos viginti ſuos errores diſſeminaſſet. Quidam aſſerunt, Henricum ejus fuiſſe diſcipulum. Eodem ſupplicio affectus eſt *Arnaldus Brixienſis*, qui diſſeminatis ex Abaelardi diſciplina variis erroribus, in ſtatum Eccleſiaſticum & Monaſticum acriter invehebatur, omnem bonorum proprietatem iisdem abjudicans. Condemnatus a Concilio Lateranenſi. Poſtquam Italiam, Galliam ac Germaniam pererravit, ac diu Tiguri in Helvetia delituit, redux in Italiam combuſtus eſt: Pſeudo Politicorum coryphæus, totusque Sacerdotalis Ordinis hoſtis accerimus.

Hoc eodem ſæculo pariter in Gallia emerſerunt hæreſes, *Waldenſium* & *Albigenſium* (de quibus *part.* 3. *art.* 3. meminimus) damnatæ tum in *Concilio Lateranenſi III.* tum etiam in *Turonenſi* anno 1163.

§. IV.

Status Eccleſiaſticus per alia Concilia ordinatus in Gallia.

29. Toloſanum I. *Concilium Toloſanum I.* anno 1119. Præſide Calliſto II. Papa, 10. Canones edit, quibus ſtatuitur.

1. Ne quis per pecuniam ordinetur, aut promoveatur.

2. Nullus fiat Præpoſitus, aut Decanus, niſi ſit Presbyter. Nullus Archi-Diaconus, niſi ſit Diaconus.

3. Hæretici eorumque defenſores ab Eccleſia pellantur.

4. Bona Epiſcopi aut clerici mortui ne dirlpiantur a laicis.

5. Liberos homines nemo ſervituti addicat.

6 Nullus Clericus pro Eccleſiaſticis Beneficiis laico ſervire compellatur.

7. Quartam decimarum & oblationum nemo auferat Epiſcopo.

8. Beneficia non relinquantur jure quaſi hæreditario.

9. Pro ſacro oleo, chriſmate, & ſepultura nullum exigatur pretium.

10. Monachus aut Clericus, qui primam fidem irritam facit, aut comam barbamque nutrierit, excommunicetur.

Toloſanum II. *Toloſanum II.* anno 1129. Præſide Legato Apoſtolico *Inquiſitionem* in hæreticos inſtituit; decrevitque, ut in ſingulis Parochiis Sacerdos unus, & tres laici, conſtituantur, qui diligenter in hæreticos inquirant. Qui in ditione ſua hæreticum tolerat, ditionem amittat. Domus, in qua inventus fuerit hæreticus, ſolo æquetur, & fundus fiſco cedat. Nemo tamen puniatur ut hæreticus, niſi per poteſtatem Eccleſiaſticam fuerit declaratus hæreticus. Quilibet, etiam in terra aliena poſſit inquirere in hæreticos.

Converſi ab hæreſi duas cruces, veſtibus aſſutas geſtent. Nec ad officia publica, aut actus legitimos admittantur, niſi authoritate Apoſtolica in integrum fuerint reſtituti. Exigatur ab omnibus Catholicis juramentum, conſervandi fidem Catholicam, quam Eccleſia Romana tenet, & prædicat, ac bona fide manefeſtandi hæreticos.

Singuli ter in anno confiteantur, & in Natali Domini, Paſchate, & Pentecoſte, SS. Euchariſtiam ſumant. Ne laicis promiſcue permittatur lectio S. Scripturæ; niſi forte pſalterium, vel breviarium pro Divinis officiis, aut horis Beatæ Mariæ, pro devotione quis habere velit. Arctiſſime autem prohibetur, ne præmiſſos libros habeant, in linguam vulgarem translatos.

Ne medici quidem, de hæreſi ſuſpecti, ad infirmum admittantur. Teſtamenta ſint invalida, niſi coram proprio Sacerdote confecta fuerint, vel alio Eccleſiaſtico, in illius defectu. Hæreticis nulla adminiſtratio committatur. Neque ſint conſiliarii. Omnes Fideles ſingulis diebus Dominicis & Feſtis veniant ad Eccleſiam, ad prædicationem, Divinum Officium, & Miſſam: indicta pœna abſentibus. Sabbato etiam circa veſperas, ob reverentiam Beatæ Mariæ Virginis, Eccleſias devote viſitent.

Feſtivi autem dies juxta canonem habeantur, Natalis Domini. S. Stephani. S. Joannis Evang. SS. Innocentum. S. Sylveſtri. Circum-

Digitized by Google

Circumciſionis. Epiphaniæ. Purificationis. Annuntiationis. Aſſumptiatonis. Nativitatis B V. Paſchæ cum duobus diebus ſequentibus. Rogationum tribus diebus. Pentecoſtes cum duobus diebus ſequentibus. S. Joannes Bapt. Inventionis & exaltationis S. Crucis. Duodecim Apoſtolorum. S. Mariæ Magd. S. Laurentii. S. Martini. S. Nicolai. S. Michaelis. Dedicationis Eccleſiæ, & Patrocinii. His aliisque diebus feriandum pro locorum conſuetudine: & prout Prælatus indixerit.

Concilium Claromontanum, anno 1130. authoritate Innocentii II. 30. Claromontanum.
Papæ indictum, quo Petrus Leonis, ſeu Anacletus Antipapa fuit condemnatus, de diſciplina etiam Eccleſiaſtica ſtatuit, ut ſimoniace ordinatus vel promotus deponatur ab officio. Clerici a Subdiaconatu, & ſupra, beneficio priventur, ſi uxorem duxerint, aut concubinam habeant. Religioſi judicia forenſia, aut medicinam ne exerceant. Excommunicatur, qui Clerico vel Monacho manus violentas injecerit. Item incendiarius.

Canones iidem anno ſequenti ſunt repetiti in Concilio *Rhemenſi I.* In *Remenſi II.* ſancitum eſt anno 1148. ne excommunicati ab aliis Epiſcopis recipiantur. Ne laici in Eccleſiæ negotia ſe immiſceant: aut decimas poſſideant: aut res Eccleſiaſticas auferant; aut aſylum violent; aut hæreticos protegant. Aliaque jam ſæpius repetita.

In *Concilio Turonico* anno 1163. prohibitum fuit, ne Præbendæ diminuantur. Ne Catholici cum Albigenſibus conſortium habeant. Ne laici Eccleſiaſtica uſurpent. Ultimus canon multa habet de immunitate Eccleſiaſtica.

Abrincatenſe, anno 1172. in Normannia celebratum, præſidentibus S. R. E. legatis, quo Henricus II. Rex Angliæ abſolutus eſt a cæde S. Thomæ, decrevit, ut pueri non admittantur ad regimen Eccleſiæ, cui animarum cura eſt annexa. Ut filii presbyterorum non admittantur ad Eccleſias Patrum ſuorum. Eccleſiæ non committantur vicariis annuis. Sacerdotes non ordinentur ſine certo titulo. De tertia parte decimarum nihil auferatur Parocho. Maritus non ingrediatur religionem, uxore remanente in ſæculo, niſi hæc ſit ſenex. In Adventu Domini omnibus, qui poterunt, maxime Clericis & militibus, jejunium & abſtinentia a carnibus indicatur. Clerici non judicent ſæcularia.

Digitized by Google

ARTICULUS III.

De Conciliis Hiſpanicis.

§. I.

Synopſis Hiſtorica.

Cum Concilia Hiſpanica horum temporum cum Hiſtoria Hiſpaniæ, & quidem Eccleſiaſtica, in qua agitur de extirpatione Infidelium, & propagatione Catholicæ Religionis, quam maxime ſint conjuncta, non ægre verterit nobis lector, ſi hanc hiſtoriam brevi ſynopſi adumbrandam, cum doctrina Conciliorum, ejuſdem Nationis inclitæ, ſuſcipiamus, atque ſuperioribus ſæculis cœptam proſequamur.

81. Urracæ divortium. Cum Alphonſus VI. Caſtellæ ac Legionis Rex fuerat defunctus, ingentes mox turbæ Hiſpaniam Chriſtianam involverunt. Maſculo Regnorum hærede deſtitutus, filiam reliquit *Urracam*, fœminam a paterna probitate degenerem, primis nuptiis Raymundo Burgundiæ Comiti deſponſam, ex quo filium *Alphonſum* ſuſcepit, alteris vero *Alphonſo* I. Aragoniæ Regi, tertio conſanguinitatis gradu ſibi conjuncto.

Divortium Urraca petebat propterea: negabat Alphonſus: ut Caſtellæ etiam & Legionis Regnum retinere poſſit. Urraca data in carcerem, Epiſcopi, qui matrimonium irritum dicebant, miſſi in exilium: bella domeſtica illam ob cauſam undique exorta: utentibus in rem Saracenis civili Chriſtianorum diſcordia; qua integra regna in ſe ipſa fuerunt colliſa.

Ad Paſchalem Romanum Pontificem cauſa devoluta; qui ejuſdem cognitionem delegavit Compoſtellano Præſuli, addito mandato, ut, ſi conſanguinitatis impedimentum ſubeſſet, diſſolveret inauſpicatum connubium; ſi obſiſteret Alphonſus, Eccleſiæ conſortio privandum.

Habita ſubin anno 1114. plura Concilia, *Legionenſe, Palentinum, Compoſtellanum*: omnium una contentio, ut pacem undique laceratum componerent.

Additi etiam in *Compoſtellano* de diſciplina, eos inter tumultus collapſa, Canones; cautumque, ne quis in Eccleſiam violente ingre-

grediatur, Ne quis pignorationes exerceat. Eccleſiarum cauſæ a Sedis Apoſtolicæ Judicibus definiuntor. Pauperes & imbecilles ne ſpoliantor. Proditores & latrones nullus protegito. Fur tertio convictus furti juſtitiæ miniſtris gladio plectendus traditor. Ruricolæ die Dominica civitatem negotiandi gratia ne adeunto, quavis ſexta feria aperta palatii Epiſcopalis janua, Epiſcopus, Judices, & Canonici, omnes querelas & cauſas audiunto, ac judicanto.

Bellis interea cognatos inter Principes flagrabat Hiſpania. Calæci Compoſtellæ Alphonſum, Urracæ filium, Regem proclamant. Alphonſus Aragonius repudium quidem Urracæ denuntiat. Regnum tamen Caſtellanum, & Legionenſe non dimittit. Iniquum id viſum Proceribus; ad Urracæ partes propterea tranſeuntibus. Gemino prælio Caſtellani, Legionenſes & Calæci, qui Reginæ exercitum conflabant, fuſi ab Aragonio.

Tot cladibus fracti, matre Urraca abdicata, filium ejus Alphonſum VII. Caſtellæ etiam Regem enuntiant; indignante non minus matre, imperitandi cupida, quam vitrico. At filius matrem prius debellandam ratus, Legionenſi arce ſe communientem obſidet, atque ad deditionem ea lege compellit, ut Regna filio cedat.

Tum vero tracto aliquantum vitricum inter & privignum exitiali bello, Præſulum conſiliis, Pontificis hortatu, alma pax reducta. Retenta ad Contabriam portione, Aragonius avita Regna ceſſit Caſtellano. Tantaque deinceps Alphonſum inter & Alphonſum, vitricum & privignum, Aragonium & Caſtellanum, concordia geſta eſt Reſpublica, ut ille patris, hic filii officiis certaret; emolumento rei chriſtianæ multo maximo.

Sancito namque amico fœdere, ſacratiori bello Rex uterque arma in Saracenos vertit. Horum aliqui deditione accepti, alii vectigal juſſi pendere, alii cum Rege Cordubenſi, & decem Regulis prælio victi, anno 1123.

In Balearibus etiam Inſulis res præclare geſta contra Mauros a *Raymundo Berengario*, Barcinonenſis in Catalonia Comite: qui & ſua, & Genuenſium atque Piſanorum, claſſe inſtructus, rem oppido difficilem aggreſſus, mare trajecit, & incredibili fortitudine ac conſtantia Saracenos invaſit.

Sed nihil fortius Alphonſo, quem ſæpius laudavimus, Aragonio, qui bello adhuc Caſtellano implicitus, Saracenæ gentis excurſiones in ſuas provincias, atque agrorum populationes non ferens, *Cæſarauguſtam*, (*Sarragoſſam*) & ſitu & opere munitam urbem, ac Mauricæ gentis propugnaculum, cæſis prius, quæ accurrerant ad 38. Tres Alphonſi in Saracenos.

urbem

Digitized by Google

urbem obſidione liberandam Saracenorum copiis, difficillima anni tempeſtate expugnavit. Urbi tantæ mox datus Epiſcopus, & ſacra ritu chriſtiano ex ordine conſtituta. Neque tacendus Alphonſus alter, Rex Caſtellæ; qui, expugnata *Calatrava*, Almeria, aliisque munimentis, fines Chriſtianæ gentis protendit: quemque ob res magnas geſtas *Imperatorem* Caſtellani vocitabant. Cordubam ipſam expugnaverat; ſed cum præſidio relinqueret vacuam, in manus Maurorum eſt relapſa.

33. Initium Regni Luſitani. Nec minor iſtis duobus tertius *Alphonſus*, Henrici Portugaliæ Comitis, atque Thereſiæ Caſtellanæ, filius, qui victoria ad poſteritatis memoriam inſigni parta, quinque Reges Saracenos, minoribus licet multo copiis, devicit; *Rex* propterea proclamatus a victore exercitu, ſumptaque *Regni Portugalliæ* inſignia, quinque minora ſcuta in clypeo cæruleo impreſſa, ad deſignandos quinque Reges profligatos. Et dignum ſe titulo Regio oſtendit Alphonſus, promotis eo usque per Luſitaniam victoriis, ut etiam *Oliſſiponem*, urbem principem, barbaræ genti eriperet.

Sicque auſpicato novum fundatum eſt Regnum, ſpatio non ampliſſimum, at magnitudine rerum geſtarum cum primis conſpicuum, producturum homines, qui non tantum Saraceno ſint formidabiles, ſed incredibili virtute ac felicitate omnes orbis terrarum partes obituri, ſubjugata Africæ, Aſiæ, atque Americæ haud modica parte, detectis, occupatisque innumeris inſulis, ac promotis in utrumque Indiam victoriis, orbem velut terrarum facturi vectigalem: erecto, quod plus eſt, ubique Chriſtianæ Religionis trophæo, triumphali crucis vexillo.

Tantos autem inter Chriſtianorum in Hiſpania ac Portugallia armorum progreſſus; probitati etiam morum, & Eccleſiæ diſciplinæ conſultum, celebratis per ſacros Antiſtites variis Conciliis.

§. II.

Status Eccleſiaſticus ordinatus per Concilia.

34. Ovetenſe. Et quidem anno 1115. *Ovetenſe Concilium* tres edidit Canones.

Primus prohibet fieri pignorationes.

Secundus, ne quis latroni veniam exoret.

Tertius negat aſylum ſervo, latroni, proditori convicto, publice excommunicato, Monacho fugitivo, violatori Eccleſiæ. Si

quis

quis vero aliquid ex Eccleſia, aut ejus porticibus per vim extraxerit, quadruplum reſtituat.

Alterum eſt *Palentinum*, celebratum anno 1129. in præſentia Alphonſi VII. Caſtellæ Regis (*quem Hiſpani ſcriptores Imperatorem vocant, ſicut etiam ejus avum maternum, Alphonſum VI.*) Præſide Raymundo Toletano (poſt Bernardum) Archipræſule, Primate, ac Romanæ Eccleſiæ legato. **Palentinum.**

Decretum in eo, ut nullus proditorem publicum, perjurum, aut excommunicatum apud ſe retineat. Ut Principes non nimium onerent populum. Ablata Monaſteriis reſtituantur. Epiſcopi non retineant vagos Monachos ſine Abbatum licentia. Nullus ſubditum alterius excommunicatum recipiat. Clerici per manus laicorum Eccleſias non recipiant. Regi omnes ſine dolo fideliter obediant. Res Eccleſiæ ſint ſub adminiſtratione Epiſcopi. Falſi monetarii excommunicentur.

Concilium Legionenſe, ſive Comitia Regni, ex Epiſcopis & Proceribus conflata, Alphonſum VII. Regem Caſtellæ in Eccleſia *Imperatorem* publice proclamarunt, eumque hoc nomine appellari præceperunt: proteſtante Romanorum Imperatore. **Legionenſe.**

Juſſit deinde Alphonſus omnia Eccleſiis ablata reſtitui. Juſtitiam rigoroſe adminiſtrare mandavit Judicibus. Moxque aliqui morte puniti ſunt. Malefici juſſu Regis patibulis ſuſpenſi. Decretum denique, ut finitimi ſingulis annis in Saracenos irruant.

Concilium Tarraconenſe anno 1180. ſtatuit, ut deinceps in inſtrumentis publicis poneretur annus Chriſti Domini. Nam prius ſecundum æram ſuam Hiſpanicam tantum, aut etiam ſecundum annos Regum Francorum tempus ſupputabant.

§. III.

Continuatio Synopſis Hiſtoricæ.

Dum res ita proſpere agebantur in Hiſpania, ut fere inconſtans & fluxa eſt humana felicitas, publicam lætitiam inopinatus caſus turbavit. Alphonſus I. Aragonius, quem ſæpius laudavimus, heros incomparabilis, poſt tot victorias & hoſtium manubias, prælio ad Satinienam a Mauris victus, militis non minus, quam Ducis officiis perfunctus, in acie occubit, ea tempeſtate Chriſtiani nominis decus & gloria. Novies & vicies cum hoſte ſig-

na contuliſſe ſcribitur; eo etiam annalibus Eccleſiaſticis inſerendus, quod Eccleſias Regni ſui proventibus ſingulari liberalitate adauxerit.

85. Ramirus. Viſum tunc in Hiſpania novum genus portenti, *Monachus idem, & maritus, Sacerdos, & Rex. Ramirus* is erat, cæſi Alphonſi frater; qui, poſtquam jam ante quadraginta annos Monaſticen profeſſus, cœnobium ingreſſus fuerat, atque Abbatis & Epiſcopi munera geſſerat, fratre improli defuncto, Aragoniæ & Navarræ Rex denunciatur, Pontificis diſpenſatione, ducta uxore; ex qua deinceps Aragoniæ Regum ſtirps propagata eſt: ſuſcepta filia *Petronella;* quæ *Raymundo Berengario*, Barcinonenſi Comiti, poſtea nupta, hoc pacto Catalauniam cum Balearibus Inſulis Aragoniæ & Navarræ Regno conjunxit; familia Regia per Alphonſum II. filium, ad perpetua tempora exporrecta.

At vero non ita quiete Ramiri in Regem electio tranſigi poterat, quin nova Chriſtianos inter Principes bella recrudeſcerent, communi velut tunc temporis Hiſpaniárum fato, ut Regibus demortuis, per cruentos bellorum gradus ſucceſſores thronum Regalem ſcanderent. Vaſcones Garſiam, ſtirpi Regiæ innexum, Navarræ Regem dixere. Alphonſus Caſtellanus, reliquis potentior, totum Hiſpaniæ Imperium conſectabatur.

36. Catalonia. Dilacerata itaque ab utroque Aragonia, Ramirus Regnum, quod ignave per triennium geſſerat, in *Raymundum Barcinonenſem*, generum ſuum tranſtulit: qui parte in præſens amiſſa pacem obtinuit. Atque ab eo tempore Aragoniæ inſignia in Barcinonenſia commutavit, quatuor rubris faſciis per ſcutum aureum pari intervallo ad perpendiculum defluentibus.

Obiit inter hæc Alphonſus VII. partitus inter filios Regna, & *Sanctio* quidem Caſtellam, *Ferdinando* autem minori Legionis & Galliciæ Regnum reliquit. Verum Sanctio altero Regni anno morbis abſumpto, filiolus ejus Alphonſus VIII. tunc quadriennis, & Ferdinandi patrui bellis, & procerum perfidiæ, obnoxius, omnium ferme injuriis petebatur. Converſi dein in mutuas clades Chriſtiani Principes Mauris, ex Africa identidem auctis, locum fecerunt, ut Chriſtiana res ſummum in diſcrimen fuerit adducta: præſertim poſt infelix prælium, ad Alarcum cum Saracenis commiſſum. Ut adeo primo hujus ſæculi medio Saraceni perpetuis cladibus attriti, multis urbibus ac caſtellis amiſſis, extremas ferme in anguſtias fuerint redacti; altero vero ſæculi medio, verſa fortunæ facie, Chriſtianis Regibus, Caſtellano, inquam, Legionenſi, Navarræo, Ara-

gonio

gonio, & Luſitano, mutuis odiis belliſque diſtractis, ſuas vices rependerint.

Dolenda ſane res, bonorumque omnium lachrymis deploranda! Chriſtianos Principes, Eccleſiæ ejuſdem Filios, ſanguine & affinitate arcte conjunctos, pertinacibus adeo odiis diſſidere, mutuiſque obrui cladibus, dum tanta belli moles, tantaque rerum, ſive ad gloriam, ſive ad Regnorum ſuorum incrementum, gerendarum ſeges, in ipſis Hiſpaniæ viſceribus ſupereſſet a Mahometanis, gente impia, barbara, Chriſtiani nominis hoſte jurato, Chriſtianæ terræ prædone, & poſſeſſore iniquiſſimo.

Verum, an ſæculi XII. duntaxat hæc labes erat? ſeptingentos 37.
& ultra annos Mahometanos in Hiſpania nutrivit Chriſtianorum Chriſtianorum diſcordiæ.
diſcordia. Quot annis jam nutrivit, nutrietque adhuc in aliis, florentiſſimis olim, Chriſtianæ Religionis Provinciis? hic campus amplus ad meſſem, ad ſincerum virtutis decus, ad gloriam nominis immortalem.

Non deerant Hiſpanis vires. Martia tunc gentis indoles, veteranum robur, bellis duratum. Quinque Reges, Chriſtianis addicti ſacris, anguſtis quidem ſinguli conſtricti Provinciis, collectis tamen viribus, ſociali fœdere, conſtante & fideli, firmatis, facile Herculeum ultra fretum rejicere hoſpites inauſpicatos poterant, & diviſis inter ſe novis Provinciis increſcere; niſi urente invidia, flagrantibus conſanguineis odiis, bella placuiſſet gerere domeſtica, & exitiali conſilio Chriſtianum duntaxat ſanguinem fundere: non alio operæ pretio, quam ut alter laciniam aliquam attraheret, alter retraheret, donec urbium ruina, agrorum populatione, regionum vaſtitate, atque internecinis conflictibus attriti, Barbarorum irruptionibus paterent ſinguli.

Illud tamen Reipublicæ Chriſtianæ bonum tot inter calamita- 38.
tes emicuit. Fundatus in Hiſpania *Equitum Ordo geminus*, optatum Initium Ordinis Calatravæ.
adverſus Maurorum incurſus præſidium, *Calatravæ*, & *S. Jacobi* En originem! *Calatrava* Mauris erepta, Templariis militibus cuſtodienda eſt tradita. At illi, Barbarorum adventu nuntiato, urbem deſerunt: actumque de illa fuiſſet, niſi *Raymundus* Ciſtercienſis Abbas, virtute ac prudentia vir eximius, irruenti Saraceno ſe ſtrenue oppoſuiſſet, collecta manu ſelecta militum, quos diſtincto veſtimenti genere inſignivit. Servatum hac virtute oppidum Abbati, ejuſque Ordini Illuſtriſſimo cum agro adjacente, a Rege Caſtellano eſt donatum.

Ab his initiis ſacra Calatravæ militia ad inſignem ſplendorem, & Eccleſiæ ornamentum, perducta, ab Alexandro III. amplo diplomate eſt confirmata; Garſia primo Ordinis Magiſtro, anno 1164.

39. Et S. Jacobi. Haud multo poſt alter Ordo, divi videlicet *Jacobi Equitum* acceſſit, qui in viſendam deinceps amplitudinem excrevit. Initium tenue, ut magnarum etiam rerum eſſe conſuevit. Ubi fama de ſepulchro S. Jacobi Apoſtoli percrebuit, multos ab exteris etiam provinciis religio attraxit. Peregrinatio tamen erat ardua, & incurſionibus Maurorum obnoxia. Canonici igitur quidam, ut iter expeditum redderent, per locorum intervalla plura conſtituerunt domicilia ad excipiendos peregrinos; magnis propterea Principum liberalitate, opibus & vectigalibus aucti; privatorum etiam in tam religioſum ſtudium donatione adjecta.

Enata ex his incunabulis prodiit D. Jacobi militia, ab eodem Alexandro III. ſub D. Auguſtini regula, confirmata. Anno 1175. Fernando a Ponte conſtituto Ordinis Magiſtro. Inſigne militibus, in veſte candida crux rubea, in gladii militaris modum efformata. Ad id vitæ genus fœminæ etiam admittuntur, conjugii ſublata facultate, niſi conſenſus Magiſtri accedat.

ARTICULUS V.

De Conciliis Anglicanis Sæculo XII.

§. I.

Prænotanda de Statu Angliæ.

40. Henricus I. Ipſo ſæculi hujus initio thronum Anglicum conſcendit *Henricus I* a S. Anſelmo coronatus, præterito iterum Roberto fratre majore, Normanniæ Duce. Acta fratris ſui Wilhelmi reſcidit; tributa temperavit; ſceleribus ſeveras pœnas ſtatuit; Normanniam, a fratre penitus ferme in alios diſſipatam, armis reduxit, ac Wilhelmo filio tradidit, beneficiario jure a Rege Galliæ acceptandam: hac enim conditione pax inter utramque nationem eſt inita. At præclarum cæteroquin Principem, prout Henricum V. Imperatorem, controverſia de *Inveſtituris* cum Eccleſia commiſit, pertinaci diſſidio, donec ritum per *baculum* & *annulum* Epiſcopos & Abbates inve-

Digitized by Google

inveſtiendi abrogaret: ut ante meminimus. Obiit anno Chriſti 1135. Regni 35. ætatis 65. reliquit *Mathildem* unicam filiam (nam Wilhelmus filius Normanniæ Dux ante obierat) primis nuptiis deſponſam Henrico V. Imperatori, ſecundis Comiti Andegavenſi, ex quo deinceps nova Regum Anglorum ſeries.

Mathildi filiæ Henricus Regnum paraverat. At illud poſt ejus 41. mortem invaſit *Stephanus*, Henrici ex ſorore nepos. Qui Mathildi Stephanus. fidelitatem ante & ſubjectionem juraverat. Sed parum hoc ei fuerat, niſi & alterum juramentum violaſſet, quo Epiſcopis ſancte promiſerat, quod libertatem Eccleſiaſticam ſalvam relinquere, nec bona Eccleſiarum, etiam ſede vacante, velit attingere. Contraria omnia fecit. Theſauri Eccleſiarum direpti, poſſeſſiones laicis venditæ, plures Epiſcopi capti, & in cuſtodiam dati. Atque inde Mathilde ejusque filio Henrico jus ſuum armis urgente, tota Anglia turbata & in partes ſciſſa. Wintonienſis Epiſcopus Stephani frater ipſemet cauſam egit Eccleſiæ & Epiſcoporum contra fratrem. Si rei eſſent Epiſcopi, ſecundum Canones in Synodo judicandos eſſe.

Indicitur proin *Synodus*, in qua Regius procurator Epiſcopos captos accuſavit, præſertim Sariſburienſem, quod Mathildi faveat, eique arces extradere voluerit. Cæterum eum a Rege non ut Epiſcopum, ſed ut Regis Officialem eſſe mandatum cuſtodiæ. Negavit Epiſcopus, ſe unquam Regis miniſtrum fuiſſe, inſtatque, ut jus ſibi dicatur a Synodo, alias ad altius ſe provocaturum tribunal. Pronuntiavit Præſes Concilii, perperam actum, quod Regii ab executione cœperint judicium; oportuiſſe Epiſcoporum cauſam prius deduci ad Synodum Epiſcoporum, ibique cognoſci ac judicari: ſpoliatos proin ſecundum canonum placita ante omnia debere reſtitui. Nihil obtentum a Rege, graves minas addente, ſi cauſa Romam deferretur. Temperatum tamen a cenſuris.

Magnis interea calamitatibus bellisque domeſticis Regnum op- 42. pletum, Mathilde ejusque filio Henrico jus ſuum perſequentibus. Henricus II. Atque imprimis *Henricus* Dux creatus Normanniæ; cumque dux eſſet *Eleonoram* Aquitanam, a Ludovico VII. Galliæ Rege repudiatam, Aquitania etiam eſt auctus. Tandem in Angliam cum exercitu trajiciens, pleraque cepit. Stephanus vero Rex obiit anno 1154. Regni 19.

Tum vero Angliæ Regnum ad *Andegavenſem* Domum translatum, quem diximus, *Henricum II.* Mathildis & Godofredi Plantagenetæ, Andegavenſis Comitis, filium, primum ex ea Regem habuit, Henrici I. ex filia nepotem. Potens hic erat Princeps, Rex

Angliæ, Dux Normanniæ, & Aquitaniæ, Andegavenſium, Cenomanenſium, & Pictonum Comes. Hos Ducatus & Comitatus clientelari jure a Galliæ Rege habebat, ipſe vero homagium exegit a Malcolmo Scotorum Rege. Mathildi ejus matri hoc inſcriptum Epitaphium:

Ortu magna, viro major, ſed maxima prole,
Hic jacet Henrici filia, ſponſa, parens.

Nam filia erat Henrici I. Angliæ Regis; conjux primum Henrici V. Imperatoris, dein Comitis Andegavenſis; parens Henrici II. de quo loquimur Regis Angliæ, vaſto animo Principis, atque omnino eximii, niſi præclaras animi dotes vitiaſſet bello adverſus Eccleſiam ejusque libertatem ſuſcepto, & tyrannide in S. Thomam exercita.

At vindicem Numinis dexteram ſenſit. Nam prœmaturo conſilio inter filios, quos ex Eleonora ſuſceperat, provincias diviſerat. Et Henrico quidem *Angliæ* & *Normanniæ* hæreditatem attribuit, Richardo *Aquitaniæ*, Godefrido *minoris Britanniæ*. Joannem vero, quarto genitum omnino præterivit. Unde *Joannes ſine terra* dictus eſt. At hi omnes una in patrem inſurgunt, bellumque movent, adjuti inde a Galliæ, hinc a Scotiæ Rege.

43. Ejus pœnitentia. Tot ſimul internis externisque hoſtibus oppreſſus Henricus II. flagellum Divinum exoſculatus, ad S. Thomæ Martyris, quem interfecerat ſepulchrum, adrepſit, nudis pedibus, ſaccoque indutus, atque inter lachrymas & juges precationes a Monachis Cantuarienſibus virgis cædi voluit. Sic ſuperis placatis primo Scotiæ Regem vicit, captumque abduxit, tum in Galliam translato bello, ad pacem rebelles filios adegit, ea lege initam, ut præſtito patri homagio ſupremum ejus dominum agnoſcerent. Scotiæ Rex præſtito *hominio* & jurata fidelitate liber dimiſſus ad Regnum feudale; aſſerto Anglicanæ Eccleſiæ jure in Scotorum Eccleſias.

Sed nec filiis impune fuit, pietatem in patrem lædere; nam cum poſtea rurſus in patrem eſſent perduelles, a *Synodo Cadomenſi* diris devoti, ante patrem obierunt, Henricus, Regis Galliæ gener, jam Rex coronatus, & Godefridus Dux Britanniæ.

Cum deinde Philippus Galliæ Rex bellum moveret Henrico, legatus Clementis III interdictum comminatus eſt, ni ab armis diſcederet. Reſpondit Gallus, ſe nullius juri ſubjacere in cauſa ulciſcendi injurias, ſibi & coronæ ſuæ a Vaſallis ſuis illatas. Bellum igitur proſecutus, complura munimenta expugnavit, pacemque, quam voluit, obtinuit. Mœrore mox confectus obiit Henricus II. anno 1189, Regni 34. ætatis 56.

Suc-

Succeſſit filius *Richardus I.* qui recuperatis, quæ Philippus II. Galliæ Rex nupero bello abſtraxerat, pace jurata, cum eodem expeditionem ſacram in Orientem ſuſcepit: atque in itinere Cyprum expugnavit. Saladinum memorabili prælio vicit. Ortaque Duces inter Chriſtianos fatali ſemper diſſidio, rediit, traditis Henrico Campaniæ Comiti Regni Hieroſolymitani reliquiis, Guidoni vero Luſignano ſub onere feudali Cypri Regno: qui eidem jus ſuum in Regnum Hieroſolymitanum ceſſiſſe ſcribitur. Unde Angli prætenſionem in Regnum illud formarunt. 44. Richardus.

Rediens Richardus, pene naufragium paſſus, a Leopoldo, Auſtriæ Duce, ob injuriam acceptam, interceptus, Henrico VI. Imperatori eſt traditus. Cui Cœleſtinus Papa cenſuram eſt comminatus, niſi captivum dimitteret, uti etiam Regi Galliæ, ſi provincias ejus invaderet. Liber tandem Richardus eſt dimiſſus, multa pecunia numerata. Ordinatis dein ſuis provinciis defunctus eſt anno 1199. Regni 10. ætatis 42. & quia prole carebat, ſucceſſit ei frater *Joannes ſine terra.*

§. II.

Obſervatio circa controverſiam, inter S. Thomam & Henricum II. agitatam.

Henricus II, quem diximus, ex Andegavenſi Comite, propter matrem ſuam, Henrici I. filiam, Rex Angliæ factus, magnum initio Religionis ac Reipublicæ ſtudium præſeferens, ſingulari æſtimatione & amore proſequebatur *Thomam*, Eccleſiæ Archidiaconum, virum eximia probitate, fide integritate, conſtantia.

Unde illum Cancellarium Regni eſſe voluit. Et cum brevi poſt deceſſiſſet Theobaldus, Cantuarienſis Archiepiſcopus, nullum alium eo faſtigio digniorem credidit. Promotus igitur, quamvis reluctans, ad eam dignitatem, Cancellarii munus, Rege invito, depoſuit, aſſerens, neminem, Deo militantem, implicare ſe negotiis ſæcularibus.

Sed mox inter eum & Regem jacta ſunt diſſidiorum ſemina. Nam. 1. ægre ferebat Rex, depoſitum officium Cancellarii, ſperabat enim, collecta in una perſona Eccleſiaſtica & ſæculari adminiſtratione, aptius tranquilliusque utramque Rempublicam gubernatum iri. 2. Quod Thomas tributa vellet imminui. 3. Quod urgeret, 45. Cauſa diſcordiæ.

Digitized by Google

geret, ut vacantes Epiſcopatus & Abbatiæ (quorum reditus tempore vacaturæ Rex percipiebat) Prælatis idoneis ocius inſtruantur.

Quarta & præcipua diſſenſionis cauſa fuit *immunitas Eccleſiaſtica.* Nam Rex volebat, ut nullus Regis ſubditus excommunicetur Rege inſcio; & in Synodo Londinenſi petebat, ut Clerici facinoroſi non tantum canonicis pœnis plectantur a Sacerdotibus, ſed curiæ ſæculari extradantur, corporalibus ſuppliciis afficiendi: nulla enim alia ratione illos coerceri poſſe.

Epiſcoporum Concilium, præeunte Thoma rogavit Regem, ne libertatem Eccleſiaſticam læderet. Cumque Rex quærendo inſtaret, an obſervare velint Regni conſuetudines? repoſuerunt, ſe ſervaturos, *ſalvo tamen ordine ſuo.* Qua voce Rex offenſus diſceſſit: pluresque deinde Epiſcopos qua minis, qua blanditiis a ſententia Thomæ abſtraxit, ut inviſam illam Regi clauſulam retractarent, & conſuetudines ſe ſervaturos abſolute promitterent. Tandem & ipſe Thomas, Epiſcoporum precibus flexus, atque ad avertenda majora mala, ſimpliciter, ſe conſuetudines ſervaturum, juramento ſpopondit.

Verum cum Regii miniſtri, ut Eccleſiam ſervituti ſubjicerent, & nova diſſidiorum inter Thomam & Regem ſemina ſpargerent, ſub nomine conſuetudinum 16. articulos in conventu *Clarendonenſi* conderent, atque in iis varia in Eccleſiarum Statusque Eccleſiaſtici præjudicium comprehenderent, Thomas facti nuper promiſſi de ſervandis conſuetudinibus pœnitens, articulos eos ad Alexandrum III. miſit: qui aliquibus toleratis, alios damnandos putavit: Regem etiam hortatus, ne Eccleſiam ſervili jugo premat, ſed inter Regni & Sacerdotii jura diſtinguat.

Cum autem Rex poſtulationi ſuæ pertinaciter inſiſteret, atque in *Northamptonenſi Synodo* judicium in Thomam exerceret, inique accuſatum, ac de rationibus reddendis poſtulatum, is a foro hoc incompetente ad Sedem Apoſtolicam interpoſita appellatione in Galliam profugit, ubi tunc Alexander III. degebat. Is Northamptonenſis Conciliabuli acta reſcidit, ac Thomam Archiepiſcopatum deponere prohibuit.

Thomas ſex annorum in Gallia exilium paſſus, poſt varias in hac cauſa Synodos, congreſſus, legationes inter Alexandrum Papam & Henricum Regem, tandem anno 1170. in Archiepiſcopatum ſuum reductus eſt. At eodem adhuc anno in Eccleſia immaniſſime interemptus a quatuor conjuratis, qui ex Normannia, ubi Rex tunc morabatur, ad hoc facinus patrandum advenerant, rati, ſe

gratum

gratum præſtituros obſequium Regi, qui in novas adverſus Thomam querelas fuerat effuſus, propter excommunicationem eorum, qui coronationi filii ipſius interfuerant.

S. Thomas, dum in ſuo viveret exilio, ſæpius curiam Romanam eſt adhortatus, ut ſpirituali gladio exerto Henrici terras interdicto ſubjiceret, & illum cum Epiſcopis ipſi adhærentibus anathemate feriret: ſed Pontifex Alexander cum Friderico I. Imperatore colliſus, noluit Anglum etiam in ſe concitare, factionemque Pſeudo-Pontificum tanto incremento augere. Unde tempori cedendum ratus, identidem ebullientem Thomæ zelum cohibuit, ne in fulmina prorumperet graviora. Tandem autem eidem conceſſit, ut Angliam interdicto ſubjiciat, Quod, ut Epiſcopi averterent, perſuaſerunt Regi, ut Thomam in Archiepiſcopatum & poſſeſſiones ſuas reſtitueret, nullo exacto juramento de obſervandis conſuetudinibus.

Cæterum Rex de cæde Thomæ graviter doluit, vel dolere ſe ſimulavit: illiusque innocentem ſe eſſe omni ope probare laboravit. Cumque a ſubjugata Hibernia in Normanniam redux juramento ſe purgaſſet, impoſita pœnitentia, a legatis Pontificiis in *Abrincatenſi Concilio* abſolvitur. Graviſſimis inde calamitatibus involutus, filio Henrico adverſus eum rebellante & transmarinas in Gallia provincias invadente, Angliam vero Scotis devaſtantibus, S. Thomæ, ab Alexendro III. in numerum Sanctorum jam relati ſepulchrum, nudis pedibus, ac humili pœnitentis habitu, ut prius memini, acceſſit, atque a Clericis flagellari voluit. Quo ſane facto ſancti Martyris interceſſionem meritus, Scotos glorioſe devicit, & filios in ordinem redegit. Tum vero curavit, ut res collapſæ Anglicanæ Eccleſiæ in Synodis reſtaurarentur.

Quæret fortaſis quiſpiam, quinam fuerint 16. illi articuli prætenſarum conſuetudinum Anglicarum, quibus ſanctus ille Præſul conſtanter adeo ad mortem usque ſeſe oppoſuit?

Reſp. hanc eſſe ſummam.

1. Cauſæ litigioſæ de advocatia & præſentatione Eccleſiarum in curia regia tractentur. 48. Conſuetudines prætenſæ.

2. Eccleſiæ de feudo Regis non poſſunt absque illius conceſſione in perpetuum dari.

3. Clerici accuſati compareant coram Judicibus regiis.

4. Absque licentia Regis non licet Epiſcopis Regno exire.

5. Excommunicati non debeant præſtare vadimonium, aut juramentum.

6. Laici non debent accuſari, niſi per legitimos actores & teſtes, in præſentia Epiſcopi.

7. Miniſtri Regis non excommunicentur, nec terræ eorum interdicto ſubjiciantur, niſi prius conveniatur Rex.

8. Appellationes debent fieri gradatim, ab Archidiacono ad Epiſcopum, ab hoc ad Archiepiſcopum, a quo, ſi defuerit in adminiſtranda juſtitia, ad Regem perveniendum, a quo cauſa terminetur. Neque ulterius procedendum ſine conſenſu Regis.

9. Lis inter Clericum & laicum de re quapiam ſibi vindicanda, per recognitionem 12. legalium hominum, juxta Capitalis Juſtitiarii Regis conſiderationem terminabitur.

10. Si Clericus ab Epiſcopo citatus noluerit obedire, poteſt eum ſub interdicto ponere, ſed non excummunicare, priusquam Capitalis Miniſter Regis conveniatur.

11. Epiſcopi aliique ratione feudorum, quæ habent a Rege, reſpondere debent Judicibus & Miniſtris regiis, & intereſſe judiciis curiæ, ſicut alii Vaſalli.

12. Vacantis Epiſcopatus & Abbatiæ reditus pertinent ad Regem. Electus vero faciat homagium, & fidelitatem Regi, prius quam conſecretur.

13. Si proceres Regni nolint Epiſcopis &c. juſtitiam adminiſtrare, id Regi faciendum.

14. Bona mobilia eorum, qui ſunt in ſervitio Regis, non detineantur ab Eccleſia vel cœmetorio, licet ibi fuerint inventa.

15. Placita de debitis pertinent ad forum Regis.

16. Filii glebariorum non debent ordinari absque conſenſu ſui domini.

Ex his Anglicanis Capitulis Conciliabuli *Clarendonenſis* Pontifex, ſecundum, ſextum, undecimum, decimum tertium, decimum quartum, decimum ſextum toleravit, reliqua vero reprobavit.

Præter hæc petiit Rex, ut Clericos publici flagitii convictos exauctorarent Epiſcopi, præſente Judice Regio, ac poſtmodum curiæ ſæculari puniendos tradant: prout jam in Concilio Londinenſi poſtulaverat. Thomas autem putabat, non eſſe bis puniendum *in id ipſum*.

§. III.

§. III.

Status Eccleſiaſticus Ordinatus per Concilia in Gallia.

Præter ea Concilia, quæ in controverſia cum S. Anſelmo & S. Thoma celebrata memoravimus, adduci etiam merentur ſequentia. *Londinenſe*, anno 1102. celebratum, Præſide S. Anſelmo, pro reformanda diſciplina. Statutum ſiquidem in eo eſt, ne Epiſcopi officium placitorum, ſeu judiciorum, ſæcularium ſuſcipiant. Ne Clericus uxorem ducat, aut ductam retineat. Concubinarii vero Miſſam nemo audiat. Nullus ordinetur Subdiaconus, niſi caſtitatem profiteatur. Clerici non ſint procuratores ſæcularium, aut judices ſanguinis. Veſtes eorum ſint unius coloris. Coronas patentes habeant. Decimæ non niſi Eccleſiis dentur. Novæ Capellæ non fiant ſine conſenſu Epiſcopi. 47. Londinenſe I.

Eccleſia non conſecretur, donec provideantur neceſſaria Eccleſiæ & Presbytero. Monachi ne fiant compatres. Cognati uſque ad ſeptimam generationem non copulentur. Defuncti in parochia ſepeliantur. Defunctis nemo ſanctitatis reverentiam exhibeat ſine conſenſu Epiſcopi. Ne deinceps homines vendantur. Excommunicantur Sodomitæ.

Weſtmonaſterienſe anno 1125. Præſide Cardinale Cremenſi, Apoſtolicæ Sedis Legato, decrevit; ut pro chriſmate, oleo, baptiſmo, pœnitentia, unctione infirmorum, communione corporis Chriſti, ſepultura, nullum omnino pretium exigatur. Beneficium nemo a laico accipiat, ſine conſenſu Epiſcopi. Beneficia ne ſint hæreditaria. Nullus ordinetur, niſi ad certum titulum. Nullus ordinatum ex Eccleſia ſua ejiciat, ſine conſenſu Epiſcopi. 48. Weſtmonaſterienſe.

Nullus alterius Parochianum ordinet, aut judicet. Neque alterius excommunicatum ſuſcipiat. Prohibetur Clericis, etiam Subdiaconis, cohabitatio cum fœminis: item uſura, ſortilegium, pluralitas Beneficiorum.

Porro Cardinali Cremenſi impacta fuit gravis calumnia, quam refutat Baronius: eum videlicet eadem die, qua in Concilio Canonem contra Clericos concubinarios ſanciviſſet, poſt veſperam cum meretrice eſſe deprehenſum.

Digitized by Google

49. Londinenſis. Biennio poſt in *Concilio Londinenſi* iidem ferme repetuntur Canones, de Simonia, concubinatu, decimis &c. & quadriennio poſt rurſus aliud Londini eſt celebratum contra Clericos uxoratos, & concubinarios.

In *Londinenſi* vero alio Nationali anno 1138. præter jam memorata, placuit, ut ultra octo dies *corpus Chriſti* non aſſervetur, neque ad infirmum, niſi per Sacerdotem aut Diaconum portetur. Ut nihil exigatur pro conſecratione Epiſcopi, Eccleſiæ, Benedictione Abbatum, Inveſtitura Epiſcopali. Ut nullus absque licentia Epiſcopi Eccleſiam, vel oratorium erigat. Ne Clerici de manu laica Beneficia accipiant. (*interfuere huic Synodo Anglicani ex diverſis provinciis Epiſcopi* 18, *Abbates* 30. *Præſide Alberico Cardinale*, *Apoſtolicæ Sedis legato*.

Anno 1139. celebratum eſt *Concilium Wintonienſe*, pro immunitate Eccleſiaſtica, contra Regem *Stephanum*, qui Eccleſiaſtica bona invaſerat, & Epiſcopos aliquot in carcerem duci mandaverat.

Concilium Londinenſe quintum hujus ſæculi, anno 1175. præſide Cantuarienſi, ſtatuit, Clericos, qui pellices nolunt dimittere, officio & Beneficio ſpoliandos. Pro ingreſſu in Religionem nihil exigendum. Neque pro præſentatione ad Beneficium. Victum victori condemnandum in expenſas. Conſecrandum in calice argenteo vel aureo. Prohibentur clandeſtina matrimonia.

50. Eboracenſe. *Eboracenſe* anno 1194. ſancivit, ne confeſſarius laico confitenti pro pœnitentia injungat, ut Miſſas curet celebrari. Ne Sacerdos de pretio paciſcatur pro Miſſa celebranda, ſed illud tantum, quod in Miſſa ultro offertur, recipiat. Ne in baptiſmo plures quam tres puerum ſuſcipiant, duo mares, & una fœmina. Fœmellam duæ fœminæ, & unus mas.

Infantem expoſitum eſſe baptizandum: *cum non cenſeatur iteratum*, *quod ignoratur collatum*. Non niſi urgente neceſſitate a Diacono baptiſmum conferendum, corpus Chriſti diſtribuendum, aut pœnitentiam confitenti imponendam: quia hæc Sacerdotum ſunt munera. Canonem Miſſæ ordinarium integre obſervandum. Falſos & perjuros in iudicio teſtes ſolenni ritu excommunicandos.

§. IV.

Concilia Scotiæ & Hiberniæ.

51. Donaldus Rex *Scotiæ* jam tertio ſæculo fertur religionem Chriſtianam eſſe profeſſus. At ſemen bonum in terris illis rurſus ſuffoca-

ſocatum fuit. Kennethus Rex ſæculo nono Pictos ejecit. Proprios enim Reges Scotia habuit, nulli ſervituti obnoxios usque ad Wilhelmum Conquæſtorem, cui Malcolmus Rex Scotiæ fidem jurare debuit.

Hibernia quinto ſæculo a S. Patritio, quem S. Cœleſtinus illas in terras miſit, converſa, proprios pariter Reges habuit, donec ſæculo 12. anno videlicet 1171. Henricus II. Rex Angliæ totam Inſulam occupavit, ac Angliæ Regno conjunxit, non quidem Rex ſed Dominus Hiberniæ volens appellari. Cauſa vel prætextus Hiberniæ bellum inferendi fuit, quod gens prædis aſſueta Anglicanas navigationes turbaret, ſimulque maria & littora infeſta redderet.

Sub finem ſæculi XI. Muchertacus, Hiberniæ Rex, & Epiſcopi Hiberniæ in *Synodo* congregati, ad Anſelmum Cantuarienſem Archiepiſcopum, Primatem ſuum, miſerunt epiſtolam, qua rogabant, ut Watterfordenſe oppidum in Epiſcopatum erigat: præſentaruntque Malchum quemdam, iis, quas Apoſtolus in Epiſcopo requirit, dotibus præditum; quem Anſelmus, precibus Concilii Hibernici deferens, conſecravit primum Watterfordenſem Epiſcopum.

Concilium Hibernicum anno 1152. Præſide legato Apoſtolico quatuor in Hibernia Archiepiſcopatus conſtituit, Armanacum, Dublinienſem, Caſſelienſem, & Toamenſem.

Cum anno 1171. Henricus II. Angliæ Rex Hiberniam invaderet, Hiberni in Concilio *Ardmachienſi* decreverunt, ut Angli ubique per Inſulam, ſervitutis vinculo mancipati, priſtinæ reſtituantur libertati. Nunc enim, dicebant Hiberni, nos ab Anglis ſervituti ſubjicimur, quia nos prius eos ſervos fecimus.

Poſtquam autem Henricus totam Inſulam occupaverat, venerunt omnes Hiberniæ Reguli & Archiepiſcopi ad eum, ut Regem ac Dominum ſuum ſalutarent, anno 1172. Henricus vero celebrari voluit *Concilium Caſſilienſe*, in quo conditi ſunt octo Canones.

1. Extra gradus conſanguinitatis & affinitatis, legitima matrimonia contrahuntor.

2. Infantes in Eccleſiis baptizantor.

3. Omnes Fideles de proventibus ſuis, Eccleſiæ, cujus Parochiani fuerint, decimas perſolvunto.

4. Terræ Eccleſiaſticæ ab omni ſæcularium exactione immunes ſunto.

5. Quando homicida cum cognatis occiſi tranſigit, Clerici, homicidæ cognati, nihil contribuunto.

6. Decedentes bona ſua in tres partes dividunto, quarum una relinquatur liberis, altera uxori, tertia propriis exequiis.

7. Defunctis Miſſæ & Vigiliæ habentor.

8. Hiberni Divina officia ritu Anglicano celebranto.

Hos Canones ab Epiſcopis ſubſcriptos miſit Rex Henricus ad Alexandrum Papam, qui authoritate Apoſtolica eos confirmavit, ſimulque Henrico & hæredibus ejus Regnum Hiberniæ: ut teſtatur Rogerius de Hoveden part. 2. annal. Erant autem tunc temporis in Hibernia 4. Archiepiſcopi, & 28. Epiſcopi. Primas autem totius Hiberniæ erat Archiepiſcopus Armacenſis, ſeu Ardmachienſis; qui tamen & ipſe Cantuarienſi Archiepiſcopo ſubjectus erat.

In *Concilio Scotico* anno 1177. Vivianus Apopolicæ Sedis Legatus ſuſpendit ab officio Epiſcopum candidæ caſæ, quia ad Concilium venire noluit. Idem Legatus ex Scotiâ in Hiberniam profectus, ubi pariter anno 1183. Synodum *Dublinienſem* habuit. In qua actum, ut Hiberni ritus ſuos Romanis conformarent. Quæ res difficultate non caruit; cum populi paſſim conſuetudinum ſuarum ſint tenaciſſimi: licet minus ſint rationibiles.

Concilium Hibernicum, Præſide Dublinienſi, anno 1186. Clericos, qui concubinas aut uxores duxerant, ab officio & Beneficio ſuſpendit.

Sub finem ſæculi XII. dicuntur duo eſſe habita in Scotia Concilia, alterum de reformanda Eccleſiaſtica diſciplina, alterum de obſervatione diei Dominicæ. Verum illa, ſaltem poſterius, non videntur fuiſſe Concilia. Collectores Conciliorum in hoc minus accurati fuiſſe videntur, quod abſque criſi & ſelectu obvia quæque ex ſcriptore quocunque compilarint, ut multos & ſpiſſos Conciliorum tomos impleant.

ARTICULUS V.

DISSERTATIO JURIDICA

De Simonia.

Simoniaca labes medio ævo nimium quantum invaluerat, ut Sacerdotia pecuniæ paſſim præſtarent venalia. Oppoſuerunt ſe ſacrilegæ nundinationi, quantum poterant, ſacra Concilia. Unde importunum non erit pauca hoc de argumento diſſerere.

Simoniæ pravitas conſiſtit in æquiparatione rei ſpiritualis cum temporali. Quæ res cum in vilipenſionem ſacrorum ipſiusque Dei contemptum cedat, grave ſemper eſt flagitium, nec materiæ parvitatem admittit.

Si prava intentio lateat, *mentalem*, ſi pacto ſe prodat, *conventionalem*, ſi traditione conſummetur, *realem* appellamus. Habetque in omnibus tribus ſpirituale rationem mercis, temporale rationem pretii.

Neque tamen ad incurrendam hanc labem neceſſe eſt, ut res in ſe ipſa ſit ſpiritualis, ſed ſufficit eſſe ſpirituali annexum. Sic licet beneficium Eccleſiaſticum, ſeu jus percipiendi fructus, aut jus decimandi in ſe non ſit ſpirituale, quia tamen annexum eſt officio ſpirituali, ſimoniam committit, quisquis Beneficium, aut jus decimandi pecunia aut alia re temporali ſibi aut aliis comparat, vel comparare intendit: quamdiu ſcilicet ejusmodi jus officio ſpirituali manet annexum, a quo per ſolum ſummum Pontificem ſeparari poteſt.

Rationem dat Paſchalis Papa *cap.* 7. *cauſ.* 1. *q.* 3. ibi: *Quisquis horum alterum vendit, ſine quo nec alterum provenit, neutrum invenditum derelinquit.* Qui ergo jus decimandi, officio ſpirituali annexum vendit, neque ipſum officium ſpirituale invenditum derelinquit. Et paulo ante eodem canone idem Pontifex dixit: *Si quis objecerit, non conſecrationes emi, ſed res ipſas, quæ ex conſecratione proveniunt, penitus deſipere probatur.* Ac denique concludit; *Nullus igitur emat Eccleſiam, vel præbendam vel aliquid Eccleſiaſticum.*

Ubi tamen bene notanda ſunt verba illa: *Sine quo nec alterum provenit:* item: *Quæ ex conſecratione proveniunt.* Hinc emi non poteſt Epiſcopalis vel Abbatialis dignitas, quia hæc ex conſecratione provenit, & ſine ea ſubſiſtere non poteſt. Neque emi poteſt Beneficium Eccleſiaſticum, aut jus decimandi: quia hæc jura proveniunt ex officio Eccleſiaſtico, tanquam fine ſuo unico: neque poſſunt ſubſiſtere ſine hoc fine ſuo, officio videlicet ſacro; nam Beneficium (idem de jure decimandi) datur propter officium (niſi jus percipiendi fructus authoritate Apoſtolica ſeparetur ab hoc titulo ſpirituali).

Contra vero caſtrum, cui annexum eſt jus Patronatus, & calix aureus, cui annexa eſt conſecratio, poteſt emi; nam caſtrum non provenit ex Jure Patronatus, & poteſt ſine iſto conſiſtere: neque materia aut forma calicis aurei provenit ex conſecratione, poteſtque pariter ſine iſta conſiſtere. Poterunt proin caſtrum & calix

calix emi vendique ſecundum valorem ſuum intrinſecum, quem jam antecedenter ad jus patronatus aut conſecrationem habuerunt. Et hinc ſacri Canones diſerte aſſerunt, pro redemptione captivorum vaſa ſacra poſſe vendi.

In eundem ſenſum loquuntur, qui dicunt, rem ſecundum valorem temporalem poſſe emi, ſi aliquid ſacrum ei tantum *acceſſorie* & *conſequenter* ſit unitum. Hinc emi poſſe calicem conſecratum, ſacra numiſmata &c. ſecundum valorem materiæ & formæ, quia conſecratio eis tantum acceſſorie & conſequenter eſt annexa: & caſtrum poſſe emi, quia jus patronatus tantum acceſſorie ipſi fuit conjunctum.

Non tamen poſſe emi rem temporalem, ſi hæc ſe habeat permodum *acceſſorii*, ita, ut accedat rei ſacræ tanquam principali, atque in ea fundetur. Hinc emi non poſſe Beneficium Eccleſiaſticum, jus Patronatus, Jus decimandi &c. quia hæc jura ſunt acceſſoria officio ſacro tanquam principali, ac fini ſuo, propter quem conceduntur. Unde, quia non proveniunt ſine altero, miniſterio videlicet ſacro, qui illa emeret, etiam hoc emere cenſeretur.

Cæterum utique emi non poteſt calix aut Eccleſia ut conſecrata, concretive nempe, ſeu indiviſim, ita ut tam Eccleſia quam conſecratio ematur, & propter conſecrationem majus pretium perſolvatur. Et in hoc ſenſu poteſt intelligi canon *ſi quis 7. cit.* cum dicit, nullus emat Eccleſiam. Eodem etiam ſenſu intelligi poſſunt plures Conciliorum canones, quibus vetatur, ne vendatur chryſma aut ſacrum oleum. Et hinc ubi materia eſt vilis atque vix ullius pretii, e. g. in cera benedicta, ſi venderentur carius, cenſerentur propter benedictionem carius vendi.

Et hæc quidem circa ea, quæ de ſe non ſunt ſacra, ſacris tamen connexa. Sed non minor difficultas videtur circa ipſas functiones ſacras. Videmus enim paſſim, quod Clerici pecuniam accipiant pro adminiſtratione ſacramentorum, pro ſacris ſepulturis, pro celebratione Miſſæ, prædicatione, benedictione nuptiali, exercitio juriſdictionis Eccleſiaſticæ, pro præſentia in choro, anniverſariis &c.

Verum hi aliique proventus, quos *reditus ſtolæ* appellant, non accipiuntur a Clericis tanquam pretium functionum ſpiritualium, ſed titulo *ſuſtentationis*, ſacro operario debitæ, ut, qui ſervit altari de altari vivat; cum dignus ſit operarius mercede ſua, hoc eſt, congrua ſuſtentatione, & nemo teneatur militare ſuis ſtipendiis. Nihilominus tamen Sacerdos *gratis* operatur, ſicut gratis pingit,

qui

qui nihil aliud exigit, quam ea quæ ad pingendum ſunt neceſſaria. Hæc igitur ſuſtentatio non habet rationem pretii, pro miniſterio ſacro perſoluti, ſed ipſo jure Divino ac naturali operario ſacro eſt debita. Unde quam parum decimæ, licet titulo juſtitiæ Parocho debitæ, ſunt ſimoniacæ, tam parum reditus ſtolæ. Et dici poteſt, hos ſubſtitutos eſſe decimis perſonalibus, quæ olim Clericis ſolvebantur.

Poteſt etiam poſt acceptum obſequium ſpirituale aliquid offerri titulo gratitudinis, utpote quæ jure naturali eſt debita, modo non velit ſpirituale compenſare: & hinc plures docent, non committi ſimoniam, ſi temporale offeratur cum pacto gratitudinis in genere, cum hæc jam aliunde ſit debita. Modo tamen abſit animus obligandi alterum ad exhibendam gratitudinem per ſpirituale, nec adſint circumſtantiæ, quæ ſignificent hanc determinatam obligationem, aut quod per ſpirituale velit compenſare temporale. Unde merito dicit Suarezius, hanc rem eſſe periculoſam.

Præcipua autem quæſtio in hac re eſſe videtur, an ſimoniacam labem redoleat, ſi temporale non detur tanquam pretium rei ſpiritualis, ſed tanquam *motivum*, quo videlicet alter moveatur ad dandum ſpirituale, hoc eſt, ſi temporale detur, ut obtineatur ſpirituale, ſicque ſpirituale ſe habeat per modum finis, temporale vero per modum medii ac motivi? item viciſſim ſi temporale eſt *finis* dandi rem ſpiritualem: hoc eſt, ſi detur ſpirituale, ut obtineatur temporale, & viciſſim?

Difficultatem movent duæ propoſitiones prohibitæ ab Innocentio XI. quarum prima ordine 45. ſic habet: *Dare temporale pro ſpirituali non eſt ſimonia, quando temporale non datur tanquam pretium, ſed duntaxat tanquam motivum conferendi, vel efficiendi ſpirituale, vel etiam quando temporale ſit ſolum gratuita compenſatio pro ſpirituali, aut contra.* Quæ propoſitio cum ſit prohibita, videtur defendi amplius non poſſe, quod poſſit quis aliquid temporale dare, ut per illud alterum moveat ad conferendum ſibi aliquid ſpirituale.

Altera propoſitio damnata eſt hæc, ordine 46: *Et id quoque locum habet, etiamſi temporale ſit principale motivum dandi ſpirituale, imo etiam, ſi ſit finis ipſius rei ſpiritualis, ſic, ut illud pluris æſtimetur quam res ſpiritualis.*

Has propoſitiones Montaltius in famoſis ſuis *litteris* Provincialibus affingit Gregorio de Valentia: quæ tamen in ejus operibus nuſpiam exſtant. Id ſolum ab hoc auctore docetur, quod S. Tho-

mas docuit 2. 2. *quæſt* 100. & cum eo alii DD. videlicet in iis tantum caſibus licitum eſſe ad obtinendum ſpirituale conferre temporale tanquam motivum (non tanquam pretium) in quibus temporale nullatenus cenſetur habere rationem pretii, ut in caſibus adductis ab eodem S. Thoma: puta quando dantur eleemoſynæ pauperibus, ut orationum ſuffragia ab ipſis impetrentur, non intendendo eorum orationes emere: aut quando Prædicatoribus dantur temporalia ad ſuſtentationem.

Hoc autem longe eſt aliud, quam id, quod in duabus illis propoſitionibus damnatur. Nam prima dicit, non committi ſimoniam, *quando temporale ſit ſolum gratuita compenſatio pro ſpirituali, aut contra* ſpirituale ſit compenſatio pro temporali. Quod eſt falſiſſimum. Nam omnis compenſatio rei temporalis pro ſpirituali eſt appretiatio & æquiparatio rei temporalis cum ſpirituali; hoc autem eſt ipſum jus ſimoniacum; cum ſit vilipenſio & irreverentia erga rem ſacram.

Deinde propoſitio illa merito damnari etiam potuit propter ſuam illimitatam univerſalitatem, non diſtinguentem inter motivum purum, & motivum, quod involvit tacitum pactum cum animo obligandi. Sequeretur enim, quod ſi Clericus ab Epiſcopo peteret, conferri ſibi Beneficium Eccleſiaſticum, ſimulque promitteret aut daret ei notabilem pecuniæ ſummam, & Epiſcopus propterea ei conferret Beneficium, neuter committeret (ne quidem pro foro externo) ſimoniam; cum tamen præſumatur ex iis circumſtantiis tacitum pactum, quo offerens pecuniam cenſetur velle Epiſcopum obligare; ſicut pars litigans offerens Judici pecunias cenſetur eundem velle corrumpere & obligare.

Propter eandem rationem damnari meruit altera etiam propoſitio; quia nimium eſt univerſalis, & non diſtinguit inter motivum aut finem purum, & inter motivum aut finem, qui tacitum pactum & obligationem involvit. Deinde propoſitio illa habet adjunctam hanc clauſulam; *Imo etiamſi temporale ſit finis principalis rei ſpiritualis, ſic, ut illud pluris æſtimetur, quam res ſpiritualis.* Quod merito damnatur tanquam ſimoniacum; cum non tantum ſit æquiparatio, ſed prælatio & appretiatio rei temporalis ſupra ſpiritualem, & conſequenter magna irreverentia & vilipenſio ſacrorum; in qua præcipue conſiſtit malignitas ſimoniæ.

Licet autem pro foro externo ex circumſtantiis præſumatur pactum tacitum, adeoque animus ſimoniacus, e. g. ſi ſit eligendus Epiſco-

Epiſcopus, & unus ante electionem canonicis promittat aut det pecunias notabiles, quæ ſint natæ eorum animum inflectere; aut ſi offerenti pecuniam detur res ſpiritualis permanens, e. g. ſacræ reliquiæ.

Si tamen temporale præciſe detur *ut motivum*, ſeu ut moveat alterum ad dandum ſpirituale, absque omni pacto, & animo obligandi alterum, neque ullo modo temporale detur ut pretium rei ſpiritualis, neque tanquam compenſatio qualiscunque, ita, ut nullo modo detur appretiatio aut æquiparatio inter temporale & ſpirituale ſed ſpirituale detur gratis, non committitur, ſimonia juris naturalis & Divini pro foro interno.

Cum enim ſimonia juxta definitionem S. Thomæ 2. 2. *q.* 100. *a.* 1. ſit *ſtudioſa voluntas emendi vel vendendi aliquid ſpirituale vel ſpirituali annexum*, ad omnem ſimoniam, quæ ſit juris Divini aut naturalis, requiruntur tria, nempe *merx*, *pretium*, & *pactum*. Atqui horum nullum datur in caſu, iis terminis, quos poſui, circumſcripto.

Non etenim datur *merx*: quia nihil venditur, neque per alium contractum aut pactum commutatur. Neque datur *pretium*, quia nullo modo vult pretium ſolvere, aut compenſare, aut æquiparare, ut ponitur. Neque datur *pactum*, etiam tacitum tantum & implicitum: quia nullo modo vult obligare; ut rurſus ſupponitur.

Deinde ſi ſemper eſſet ſimonia, quando datur aliquid temporale, ut moveatur alter ad conferendum aliquid ſpirituale, omnia plena eſſent ſimoniis, etiam in iis, quæ fideles timorati licite ſe facere paſſim exiſtimant. Afferamus aliqua exempla.

Eſſet ſimonia, ſi Præceptor inſtrueret Patroni filios, vel aliud quodcunque obſequium illi præſtaret, ex ſpe præſentationis aliquando futuræ. Item, ſi quis Epiſcopo præſtaret obſequium, ex ſpe ordinationis &c. quia eſt impoſſibile, ut obſequium præſtet ex ſpe impetrandi ſpirituale, niſi intendat movere Patronum aut Epiſcopum ad dandum ſpirituale. Atqui communis eſt ſententia, etiam poſt propoſitiones illas damnatas, quod poſſit temporale dari ex ſpe obtinendi ſpirituale. Certe DEus ipſe ſæpe propoſuit bona temporalia, tanquam motivum ad ipſi ſerviendum.

Eſſet ſimonia, ſi darem pauperi eleemoſynam, ut pro me oret. Si Sacerdoti offeram pecuniam, ut pro me Miſſam applicet; quia per pecuniam volo ipſum movere, ut pro me applicet. Et, ſi etiam hæc pecunia conſideretur ut ſtipendium & ſuſtentatio, tamen eſt aliquid mere temporale, quo oblato ipſum moveo, ut ſacrum

Digitized by Google

pro me dicat. Profecto, licet alias Sacerdos, e. g. in peccato gravi conſtitutus, non legeret Miſſam, niſi ſtipendio, a me oblato, moveretur, tamen propter illud celebrando non committeret ſimoniam. Ulterius, omnes piæ fundationes eſſent ſimoniacæ: quia a fundatoribus datur temporale, ut eveniat ſpirituale.

Parentes ac præceptores committerent ſimoniam, filiis aut diſcipulis promittendo munuſcula, ſi diligenter orent &c. quia per hæc temporalia vellent movere ad ponenda ſpiritualia. Epiſcopus committeret ſimoniam, ſpem Parochiæ faciendo Sacerdoti, ſi curam animarum delegatam ſtrenue exerceat. Eſſet ſimonia, ſi Canonici accedant chorum, ut diſtributiones quotidianas obtineant. Si Dominus libertatem promittat ſervo, ſi convertatur, ſi ſtudioſus alatur, ut ineat ſacrum Ordinem. At vero S. Thomas 2. 2. *q.* 100. *art.* 3. *ad* 4. ait, *licitum eſſe, per temporalia beneficia aliquem inclinare ad ingreſſum monaſterii.*

Imo eſſet ſimonia, ſi alterum commendarem Epiſcopo, ut ipſum ordinet, aut Beneficium ei conferat; aut ſi ipſius Epiſcopum rogem, ut me ordinet, aut de Beneficio mihi provideat; nam iſta commendatio & preces ſunt aliquid temporale, & proponuntur Epiſcopo tanquam motivum ordinandi &c. & ſæpius contingit, ut Epiſcopus non ordinaret aliquem, niſi moveretur hoc motivo, commendatione nimirum aut precibus. Similiter Epiſcopus committeret ſimoniam, ſi conferret Beneficium propter merita temporalia parentum, ac familiæ; Pontifex committeret ſimoniam, ſi faceret Cardinalem, quia eſt ſuus nepos. Quia hæc omnia ſunt motivum conferendi ſpirituale, & movent, *quia ſunt*, tanquam cauſa moralis.

Igitur tunc committitur ſimonia, quando temporale datur tanquam motivum, quod expreſſum vel tacitum pactum continet, aut quando intervenit pretium, aut æquiparatio, aut compenſatio aliqua.

Et hinc *cap. etſi* 18. *de ſimonia* ad caſum, quo frater Epiſcopi Strigonienſis electi Legato Apoſtolico equum dederat, reſcribit Pontifex, eam dationem equi non fuiſſe ſimoniacam; quia equus a divite & Nobili Domino datus Cardinali, indigenti in itinere, eſt res parva, præſumendum proin non eſſe, quod voluerit obligare. Et hinc ſummarium, huic Canoni præfixum ſic ſonat; *Ordinatio vel conſecratio non cenſetur ſimoniaca, licet Ordinatori aliquid donatum fuerit, non ex pacto.*

Simi-

Similiter *cap. tua nos* 34. *de ſimonia*, ad caſum, quo Clericus bona ſua temporalia obtulit Eccleſiæ, ut in Canonicum admittatur & bona ſua pro Præbenda retinere poſſit, Papa reſcribit: *Quodſi Clericus cum conditione vel pacto largiatur, aut offerat bona ſua, ut illa poſtmodum pro præbenda retineat, & in canonicum admittatur, hujusmodi oblatio vel receptio fieri non poterit ſine vitio ſimoniæ, cum in talibus omnis pactio vel conventio ceſſare debeat juxta canonicas ſanctiones.*

Dein vero ſubdit: *Si vero pure ac ſine pacto, vel conditione qualibet offerat, regans humiliter, ut in canonicum admittatur, & bona ſua retinere ſibi liceat pro præbenda, & Clerici ejusdem Eccleſiæ pure conſentiant, hujusmodi receptio fieri poterit absque ſcrupulo ſimoniacæ pravitatis.* Licet ergo bona ſua temporalia offerat, ut per ea moveat electores ad conferendum ſibi Canonicatum & Præbendam, eamque optet & ſperet, non committit ſimoniam, modo abſit omne pactum, conditio, ac animus obligandi, omnisque æquiparatio aut pretium.

Quare, quod deinde ſubjungitur, culpabilem eſſe, *ſi ea intentione ducatur, ut per temporalia bona, quæ offert, ſpiritualia valeat adipiſci, & Clerici non eſſent eum, niſi commoda temporalia perciperent, admiſſuri.* Hoc, inquam, intelligendum eſt; ſi velit Clericos obligare, aut æquiparare vel compenſare ſpiritualia cum temporalibus, ut videtur indicare particula *per*. Eodem ſenſu intelligendus eſt S. Thomas, dum dicit, ſimoniacum eſſe, *per pecuniam parare ſibi viam ad ſpirituale obtinendum.*

Similiter non committitur ſimonia, (ſaltem Juris Divini & naturalis, atque pro foro interno) ſi detur ſpirituale, ut obtineatur temporale, conſequenter, ſi hoc ſe habeat per modum finis: modo nullum, ne quidem tacitum, intercedat pactum, nulla obligatio, nulla æquiparatio, nulla compenſatio, nullum pretium, ſed ſpirituale omnino gratis detur.

Alias enim eſſet ſimonia, ſi Sacerdos celebrationem Miſſæ alicui offerat, ut acquirat ſtipendium aut ſuſtentationem; ſi recitet officium, in choro compareat, funus comitetur &c. ut fructus lucretur, diſtributiones ordinarias, aut ſuſtentationem accipiat. Si Religioſi aut alii pauperes offerant preces vel ſacrificia, ut obtineant eleemoſynam. Si pueri orent, ut S. Nicolaus munuſcula afferat. Si voveas recitationem coronæ Marianæ, ut ſanitatem obtineas. Si preces Deo offeras, ab obtinendam pluviam, ſerenitatem, ſanitatem, panem quotidianum. Nam in his omnibus temporale ſe habet per modum finis, & ſpirituale per modum medii ad illud obtinendum: quia datur ſpirituale, *ut ſit* temporale.

 Neque

Digitized by Google

Neque obſtare videtur altera illa propoſitio damnata, quam ſupra attuli. Nam merito illa fuit proſcripta, tum propter illimitatam ſuam latitudinem, non diſtinguendo inter motivum purum & motivum, quod habet rationem pretii aut pactionis tacitæ: tum propter malignam & impiam clauſulam, qua aſſerit, non eſſe ſimoniam, dare ſpirituale ad obtinendum temporale, *ſic, ut temporale pluris æſtimetur, quam res ſpiritualis.* Quod plane eſt ſimoniacum: cum non tantum ſit æquiparatio, ſed prælatio, & appretiatio rei temporalis ſupra ſpiritualem: conſequenter magna vilipenſio ſacrorum.

Quando autem ſpirituale offertur ad obtinendum temporale, vel viciſſim, quando temporale offertur ad obtinendum ſpirituale, ſine omni æquiparatione, ſine omni pactione, etiam tacita & implicita, ſine omni animo obligandi, ſine omni pretio, ita, ut neque ſpirituale neque temporale habeat ullo modo rationem pretii ſed præciſe ſpem habeat, uno oblato alterum impetrandi, non video, quomodo ſimonia incurratur, quæ ſit Juris Divini aut naturalis, & *pro foro interno*; nam pro foro externo ſæpe ex circumſtantiis ſit præſumptio, quod pactio aliqua tacita & animus obligandi adfuerit, præſertim in materia Beneficiali. Facilius etiam præſumitur animus ſimoniacus, ſi pecunia offeratur, vel promittatur, aut aliud æquivalens, quam ſi obſequium aliquod præſtetur. Facilius item, ſi temporale tunc datur, quando agitur de ſpirituali conferendo, quam ſi hoc tantum in futurum, & in genere ſperetur.

VA1 153081

Digitized by Google